I.

T

TRACTATUS

DE BENEFICIIS ECCLESIASTICIS

CAROLI GAGLIARDI

OLIM IN REGIO NEAPOLITANO ARCHI-GYMNASIO
JURIS CANONICI PROFESSORIS IN CATHEDRA DECRETI

IN HAC NOVISSIMA EDITIONE ACCESSERUNT ANIMADVERSIONES

Et additiones

JOSEPHI ROMANI PRESB. NEAP.

IN ARCHIEPISCOPALI LYCEO
UTRIUSQUE JURIS ANTECESSORIS SUBSTITUTI

TOMUS I.

Neapoli

EX TYPOGRAPHEO AD SIGNUM ANCORAE

MDCCCXLII.

PHILIPPO JVDICE CARACCIOLO
E NOBILISSIMIS VILLAE PRINCIPIBVS
S. R. E. CARDINALI
ARCHIEPISCOPO NEAPOLITANO
RELIGIONE SANCTITATE VIGILANTIA DOCTRINA
VIRO SPECTATISSIMO
QVI
PRIMITIVAE ECCLESIAE PRAESVLES AEMVLATVS
TVM IN DIVINO CVLTV AMPLIFICANDO
TVM IN EGENIS VIDVISQVE SVBLEVANDIS
SINGVLARI PRAESTAT LIBERALITATE

JOSEPHVS ROMANVS
IN ARCHIEPISCOPALI LYCEO
VTRIVSQVE JVRIS ANTECESSOR SVBSTITVTVS
CAROLI GAGLIARDI
DE RE BENEFICIARIA TRACTATVM
PLVRIMIS ADDITIONIBVS EXORNATVM
PASTORI AMANTISSIMO
GRATI OBSEQVENTISQVE ANIMI ERGO
D.

CULTORIBUS SACRAE JURISPRUDENTIAE

JOSEPHUS ROMANUS

Quum jamdiu eo intendissem animum, ut ecclesiasticae Juventuti in studiis sacrorum Canonum pro meis viribus opitularer, post editas *Julii Laurentii Selvagii Institutiones* multis additamentis locupletatas, illuc converti curas, ut Juris Canonici partes ad praesentem fori statum maxime necessarias evolvendas susciperem, novisque auxiliis adolescentes praesertim clericos communirem. Inspectis autem argumentis, quae propius ad rem judiciariam pertinent, duo potissimum, de Jure nempe patronatus, et de beneficiis se mihi deligenda, et expolienda obtulerunt. Hunc igitur aggressus laborem ad communem utilitatem *Commentarium Caroli Gagliardi de Jurepatronatus* plerisque illustrationibus exornatum typis recudendum curavi. Hac itaque editione ab adolescentibus Jurisprudentiae incumbentibus benigne excepta, ejusdem Cl. Viri *Tractatum de Beneficiis*, quae nunc potissima ecclesiastici Fori pars est, praelo commisi. Idcirco autem hunc Auctorem proponendum selegi, quod prae sexcentis optimae notae Scriptoribus, qui utriusque Juris consultissimi in hac sparta ornanda desudarunt, atque doctissima Commentaria scripserunt, eum excolendae juventuti opportuniorem esse censui.

Jamvero quousque Ethnici in Christianam Religionem immanissime saevierunt, praedia, quae Christifideles pas-

sim Ecclesiae offerebant, haud magna fuisse compertum est: at cum pax diu exoptata sub Constantino Imperatore illi affulsit, permulta bona et Principum munificentia, et fidelium liberalitate ipsi Ecclesiae obvenerunt tum ad Templi Dei decorem promovendum, tum ad alimenta sacra munia peragentibus praestanda, tum denique ad pauperum inopiam per Clericorum ministerium sublevandam. Quo factum est, ut Res Beneficiaria novam veluti faciem induerit, novisque legibus creverit. Etenim labentibus saeculis Ecclesiae Moderatores permulta sanxerunt, quae non solum beneficiorum naturam, proprietates, erectionem, consociationem, ac divisionem, verum etiam jura, et officia iis adnexa, nec non caussas, quibus illa amittantur, respiciunt. His accesserunt innumerae Principum leges ad ipsius Ecclesiae utilitatem latae, quum eorum sit Fidem, et ecclesiasticam disciplinam, quae candore, et puritate sua animos percellit, pro virili tueri, atque eorum intersit, ut Imperium cum Sacerdotio amice conspiret, et D. O. M. auxilio suffultum efflorescat. Quamobrem in sanctiones de ecclesiasticis beneficiis tot virorum doctissimorum commentaria, interpretationes, tractatus ad gravissimas controversias dirimendas in lucem prodierunt.

Verum ex Scriptoribus, qui hactenus Canonicae Jurisprudentiae interpretandae operam dederunt, alii doctrinam universam de beneficiis jejune, atque exiliter tradiderunt, alii in hac materia pertractanda tam late pervagati sunt, ut inutiles prorsus, ac molestas rerum expositiones persequendo, ingenti librorum mole tyrones opprimerent, fastidiumque sine operae pretio crearent: nonnulli vero, si Nostrates excipias, in id studium minime incubuerunt, ut ea attingerent, quae ad Neapolitani hujusce Regni politiam pertinent. Contra Carolus hic Noster, acri ut erat ingenio, scribendi rationem delegit, quae nec sicco genere exaresceret, nec redundanti copia superbiret, sed memor illius praecepti, quod Tullius (1) manda-

(1) De Orat III. 23.

vit: *omnia facile discuntur, si tantum sumas quantum opus sit*, Rem Beneficiariam universam, ut subjecta materia postulabat, paucis uno sub adspectu incolumi claritate proposuit.

Itaque istud scripturae genus Juventuti maxime profuturum ratus, ex pubblici Juris scitis Sacerdotii, et Imperii fines distinguens, non luxuriantem eruditionem congessit, nec rebus criticis nimium indulsit, sed e puriorioribus fontibus haustas genuinas canonum sententias, eorumque rationes, et variationum caussas mira dexteritate, atque sapientia investigans, tanta perspicuitate, et facilitate enucleavit, ut vel mediocribus ingeniis pateant. Nec patrios usus, receptosque apud nos in hac re mores egregius ille Doctor neglexit: sed omnes leges, constitutionesque, necnon Ecclesiarum consuetudines recensendo, universam beneficiorum disciplinam, quae ad suam usque aetatem in Regno Neapolitano obtinuerat, pleno, absolutoque labore complexus est.

Tanto operi ea desunt dumtaxat, quae sequens aevum pro rerum vicissitudine, ac temporum varietate vel abrogavit nova instituens, vel derogavit. Ut igitur in hoc eximio Caroli Gagliardi tractatu nihil desideretur, utque adolescentes, qui ad Juris Ecclesiastici scientiam adipiscendam accedunt, omnia, quae ad hanc rem nostram pertinent in promptu habeant, ea singula, quae de beneficiis Jure novissimo in Ditionibus citra Pharum statuta, invectaque sunt, in additionibus colligenda duxi.

Accipite igitur, adolescentes optimi, Tractatum istum pluribus incrementis auctum, et volumen hoc nocturna versate manu, versate diurna, ex quo penitiorem de re beneficiaria intelligentiam assequuti, magno Ecclesiae, et Reipublicae bono vosmetipsos ad sacra munia sustinenda aptos exhibeatis. Valete.

Dabam Neapoli IV. Kal Novemb. CIↃIↃCCCXLII.

DE BENEFICIIS ECCLESIASTICIS

In authenticis JurisCanonici voluminibus titulus hic, etsi haud extet inscriptus, eamdem nihilominus materiam continet, quam rubrica V. libri III. Decretalium *de praebendis*, *et dignitatibus*. Namque *beneficium* heic non accipitur (1) latissime pro quolibet *benefacto*, quo amicos vel parare, vel colere solemus (2), nec pro *privilegio* (3), nec pro *feudo* (4), nec per an-

---

(1) Aristotel. *lib.* II. *topicor. cap.* 17. ait: *Considerare quot modis quidque dicatur, utile est ad perspicuitatem: facilius enim intelligit quispiam quid ponit, si explanatum fuerit, quot modis dicatur.*

(2) Seneca *lib.* 1. *de benef. cap.* 6. dicit *beneficium esse benevolam actionem, quae gaudium, vel honorem tribuit accipienti.*

(3) Quo sensu Bonifacius VIII. in *cap.* 16. *de regulis juris in* VI. ait: *decet concessum a Principe* beneficium *esse mansurum.* Et facultas respondendi de jure a Principe alicui largita *beneficium* dicta est in *l. Neratius* 191. *D. de reg. jur.*, et a Justiniano in §. 6 *Inst. de hered. qualit.* dicitur Hadrianus *speciali beneficio* praestitisse cuidam 25. annis majori veniam aditae hereditatis.

(4) Hujusmodi significatio frequentissime usurpatur in libris feudorum, qua retenta S. August. *serm.* 1. *in vig. Pent.* inquit: *Notum est, quod milites saeculi* beneficia *temporalia a temporalibus dominis accepturi prius militaribus sacramentis obligantur, et dominis suis fidem se servaturos profitentur.*

tiphrasim (1) pro *maleficio* et *culpa:* sed utique pro jure percipiendi redditus ecclesiasticos, vel stipendia clericalia propter spirituale officium, nedum recitandi horas canonicas, sed Missas etiam celebrandi, Ecclesiae inseruiendi, aliudve ministerium spiritualc obeundi. *Quis enim militat suis stipendiis umquam? Quis plantat vineam, et de fructu ejus non edit? Quis pascit gregem, et de lacte gregis non manducat? Numquid secundum hominem haec dico? An et lex haec non dicit? Scriptum est enim in lege Moysis* (2): non alligabis os boui trituranti. *Numquid de bobus cura est Deo? An propter nos utique hoc dicit? Nam propter nos scripta sunt: quoniam debet in spe. qui arat, arare; et qui triturat, in spe fructus percipiendi. Si nos vobis spiritualia seminavimus, magnum est, si nos carnalia vestra metamus? Nescitis quoniam qui in sacrario operantur, quae de sacrario sunt, edunt, et qui altari deserviunt, cum altare participant? Ita et Dominus ordinavit iis, qui Evangelium annunciant, de Evangelio vivere.* Hucusque Apostolus (3).

Quoniam vero multiformis pro temporum varietate successit ecclesiastica disciplina tam alendi ministros altaris, et clericos, quam proventus Ecclesiae administrandi, et pauperibus dispensandi: tot tantaeque vicissitudines constitutionum, et morum prodiere, ut hanc beneficiorum materiam quammaxime involutam, obscuramque effecerint. Quo tamen facilior ea cognitu fiat, studiosis tyronibus potiores regulas ad beneficiariam rem attinentes pro viribus satagam ex voluminibus Juris pontificii tam vetusti, quam recentioris, ex Regulis Cancellariae, ac praxi Curiae Romanae, aliarumque fori ecclesiastici conquirere, et majori, qua potero, perspicuitate simul, ac brevitate exponere in sequenti capitulorum serie.

---

(1) Ulp. in *l. ex damni* 40. §. 2. *D. de damno infecto, et suggrundis*. Si quia alter *communem parietem presserat*, vel *oneraverat, idcirco damnum contigit: consequens est dicere detrimentum hoc, quod beneficio ejus contigit, ipsum sarcire debere*. Itidem *in l. inter omnes D. de furtis* res dicitur *beneficio furis* abesse.— (2) Deuteronom. *cap.* 25 *vers.* 5.

(3) Epist. 1. ad Corinth. *cap.* 9 *vers.* 7 *ad* 15 eademque fere scripsit is Timotheo discipulo suo Ephesi Episcopo *epist.* 1. *cap.* 5 *vers.* 18 ex idolothytis haec scribendi occasionem nactus.

Primum equidem de origine, et progressu ecclesiasticae pecuniae, ac beneficiorum dicere instituo. Deinde quid, et quotuplex sit beneficium, edisseram. Mox quomodo fundentur, et erigantur, deque illorum qualitatibus, reservationibus, et affectionibus. Dein de personis, quae illa conferunt, et quibus conferuntur. Post de collatione, ejusque formis: de precum veritate, subreptione, et obreptione in impetrationibus: de clausulis, et exequutione Litterarum Apostolicarum. Tum de possessione, ac sequestro, de fructibus, ac spolio. Ad extremum de modis, quibus amittuntur, et vacant.

CAP. I.

De origine beneficiorum

I. Oblationes fidelium Christus Dominus in loculis apostolicis servavit.
II. In communi vivebant credentes in Ecclesiae incunabulis, et offerebant collectas ex bonis suis pecunias in manus Apostolorum, et sacerdotum.
III. Diaconos ad eas administrandum praeposuerunt quum Apostoli, tum successores Episcopi.
IV. Distributio sacris ministris, et pauperibus fiebat ad mensuram laboris, et necessitatis.
V. Supereffluentes in una Ecclesia oblationes aliis egentibus Ecclesiis dispensabantur.
VI. Ut ecclesiasticos thesauros diriperent, persecutionum aevo Principes plerumque martyrio christicolas affecerunt.
VII. A communi domo, et vita Clerici paulatim declinantes sportulas suas in pecunia maluerunt.
VIII. Praedia, et proventus immobilium adquiri Ecclesiis non ferebant persecutiones tyrannorum, nec Principum leges.
IX. Tertio tamen saeculo bona immobilia Ecclesiae nancisci moribus coeperunt.
X. Constantinus M. primum Ecclesiis indulsit publicam facultatem bona possidendi.
XI. Pro submovendis autem fraudibus clericorum viduas, et pupillas circumvenientium in auferendis earum bonis opportunae leges fuerunt editae.
XII. Atque inofficiosas bonorum dispositiones in Ecclesiae favorem exheredatis liberis SS. Patres maxime detestabantur.
XIII. Usque ad saeculum quintum benefactoribus non permis.

sum praescribere pium aliquod onus, quod explere sacri altaris ministri cogerentur.

XIV. *Vetusta clericorum vita communis ferme non alia erat, quam hodierna Regularium.*

XV. *Nullus ordinibus ecclesiasticis initiabatur, nisi ad inserviendum certae Ecclesiae perpetuo addiceretur.*

XVI. Ob injustam Episcoporum administrationem, oeconomi de clero in singulis Ecclesiis quinto saeculo constituti.

XVII. Tum quatuor in partes divisio proventuum ecclesiasticorum imperata.

XVIII. Pauperum, et fabricae portiones ipsis Episcopis, et ecclesiasticis personis relictae cum onere administrandi fuere.

XIX. Sexto circiter saeculo Episcopi simul, et clerici ad suam derelinquendam Ecclesiam bellorum frequentium devastatione coacti, aliis Ecclesiis primo vacantibus incardinari coeperunt.

XX. Sensim hinc ordinum collatio a collatione praebendarum sejuncta, et ordinatio clericorum sine titulo Ecclesiae irrepsit.

XXI. Eodemque tempore praedia Ecclesiarum concessa clericis praesertim benemeritis, et pauperibus ad usumfructum.

XXII. Peculiares praeterea oblationes singulis Ecclesiis etiam presbyteralibus, earumque ministris attributae, soluto dumtaxat Episcopis jure cathedratico.

XXIII. Nono saeculo usurpatum est in Ecclesia beneficii vocabulum, ut significaret praedium Ecclesiae ad usumfructum, alicui beneficentia Episcopi concessum.

XXIV. Concessum semel beneficium, mortuo beneficiario, poterat olim Episcopus vel alteri conferre, vel Ecclesiae incorporare.

XXV. Laici interea potentes sacrilegam potestatem quum disponendi de praediis, et beneficiis ecclesiasticis, tum Ecclesias ipsas conferendi attentarunt sibi vindicare.

XXVI. Eliminatis laicorum usurpationibus plurimae prodierunt sanctiones, et Regulae Cancellariae novam beneficiorum disciplinam complectentes.

XXVII. Dignitates omnes, et praebendas lata beneficii acceptio complectitur, quas officium modo superius, modo inferius distinguit.

XXVIII. Ministerium, seu officium singulis ecclesiasticis revocabiliter olim arbitrio Episcopi demandabatur: deinde concessum in titulum perpetuum, et irrevocabile.

XXIX. Plures dignitates, et gradus beneficiorum, et praebendarum instituti sunt ad conservandam, et augendam Ecclesiae disciplinam.

I. Ex jure divino pecunia Ecclesiae, resque beneficiaria primaevam traxit originem: ex moribus deinde, et constitutionibus quum novae, tum veteris disciplinae paulatim adolevit, excrevitque. Apostolis quidem, ac discipulis Christus Dominus praecepit (1), ne portarent sacculum, neque peram, neque calceamenta; sed manerent in quacumque domo edentes, et bibentes, quae apud illos sunt: *dignus est enim*, ait, *operarius mercede sua.* Et rursus: *nolite soliciti esse animae vestrae quid manducetis, neque corpori quid induamini: haec enim omnia gentes mundi quaerunt. Pater enim vester scit, quoniam his indigetis. Quaerite primum regnum Dei, et justitiam ejus, et haec omnia adjicientur vobis. Vendite quae possidetis, et date eleemosynam. Facite vobis sacculos, qui non veterascunt*(2). Ad suam nihilominus informandam Ecclesiam ipsemet Dominus, cui ministrabant Angeli, pecuniam, aliaque a fidelibus oblata conservari jussit, et exportari per Judam Iscariotem loculos habentem, ut indigentiis suorum discipulorum et pauperum humanitus consuleret (3). *Exemplum Domini*, ait Augustinus(4), *accipe conversantis in terra. Quare habuit loculos, cui Angeli ministraverunt, nisi quia Ecclesia ipsius loculos suos habitura erat? Quare furem admisit, nisi ut ejus Ecclesia fures patienter toleret?* Tunc igitur primum ecclesiasticae pecuniae formam fuisse institutam, quum haberet Dominus loculos, et a fidelibus oblata conservans, et suorum necessitatibus, aliisque indigentibus tribuens, expressit idemmet S. Pater (5).

II. Apostolorum aevo in Ecclesia Hierosolymitana *multitudinis credentium erat cor unum, et anima una: nec quisquam eorum, quae possidebat, aliquid suum esse dicebat, sed erant illis omnia communia. Nec quisquam egens erat inter illos. Quotquot enim possessores agrorum, aut domorum erant, vendentes offerebant, si vellent, pretia eorum, quae vendebant, et ponebant ad pedes Apostolorum: dividebant autem singulis, prout cuique opus erat* (6). Hierosolymis itaque cre-

---

(1) Lucae *cap.* IX., *et* X. *vers.* 4. (2) Lucae *cap.* XII. *vers.* 33.
(3) Joannis *cap.* XII. *vers.* 5, *et* 6.
(4) S. August. in *can. exemplum* 12 *C.* 12. *q.* 1.
(5) Idem in *can. habebat* 17. *ead. C. et qu.*
(6) Actor. *cap.* IV. *vers.* 32 *ad* 35. Ad vendendum vero et offe-

dentes fere omnes communiter convivebant. Secus vero in aliis Ecclesiis: propterea quod multiplicato fidelium numero universalis bonorum temporalium communitas inter laicos retineri nequisset, qui suis in domibus cum familia commorantes privatis sumptibus alebantur vel de redditu bonorum, quae possidebant, vel de labore manuum suarum (1). Singulis tamen die-

---

rendum Apostolis pretia rerum suarum cogebatur nemo: sed sua quisque sponte vel retinebat sibi, vel Ecclesiae donabat, ut liquet ex B. Petri Apostolorum principis oraculo, qui Ananiae, et Saphirae conjugum voluntariam fraudem, et mendacium damnavit, et subita morte punivit, inquiens: *Anania, cur tentavit Satanas cor tuum mentiri te Spiritui S.*, et fraudare de pretio agri? *Nonne manens tibi manebat, et venundatum in tua erat potestate?* Actor. *cap.* V. *vers.* 3.

(1) Paullus hinc Timotheo scripsit *epist.* 1. *cap.* 5. *vers.* 16: *Si quis fidelis habet viduas, subministret illis, et non gravetur Ecclesia, ut iis, quae verae viduae sunt, sufficiat.* Quibus ex verbis patet universos fideles Ephesi non vixisse communem vitam. Communem vivendi formam aevi apostolici speciatim amplexi fuere olim haeretici *Apotactitae*, *Encratitae*, et *Apostolici*, qui majorem in Ecclesia Christi perfectionem affectantes compellebant homines ad omnium rerum abdicationem, perfectamque communionem eo pacto, ut nemini aliquam in hoc mundo rem tamquam propriam possidere permitterent. Effutiebant enim impossibile esse divitibus, et res temporales possidentibus intrare in regnum coelorum. *Apotactitae* dicebantur, scilicet renunciantes mundo, a verbo graeco *αποταττω*, quod significat *renuncio*. *Apostolici*, quia vitam apostolicam imitari jactabant. *Encratitae* demum, idest *continentes*, seu *temperantes*, a verbo graeco εγκρατεω, idest *contineo*. De quibus ita S. August. de *haeresib. cap.* 40. Apostolici, *qui se isto nomine arrogantissime vocaverunt, eo quod in suam communionem non reciperent utentes conjugibus, et res proprias possidentes. Sed ideo isti haeretici sunt, quoniam se ab Ecclesia separantes nullam spem putant eos habere, qui utuntur his rebus, quibus ipsi carent.* Encratitis *isti similes sunt: nam et* Apotactitae *appellantur.* De iisdem agit etiam S. Epiphanius *haeres.* 61. *num.* 4. Eumdem Apostolicorum errorem sequuti sunt *Eustatiani*, quos damnavit Synodus Gangrensis circa ann. 340. coacta Gangris in Paphlagonia in Dioecesi Ponti Polemoniaci, quae nunc Turcis dicitur Kiongat, Binghamus *tom.* VII. *orig. eccles. lib.* XVI. *cap.* 12 §. 1. In eos poenae haeresis promulgatae sunt in *l.* 7. *Cod. Th. de haereticis.*

bus congregabantur omnes, et offerebant sigillatim Ecclesiae, quod unusquisque collegisset, et insimul orabant, sacrisque vacabant (1).

III. Collectas Hierosolymis oblationes parum temporis administrarunt Apostoli (2); donec scilicet diaconos elegerunt, viros boni testimonii constitutos super opus ministrandi mensis, tamquam peculiares collectarum administratores. Tum in ceteris pariter Ecclesiis Apostoli, eorumque successores ordinarunt nedum presbyteros, verum etiam diaconos, ut Episcopi liberius praedicationi, sacraeque liturgiae vacarent: cura oblationum, mensae communis, et pauperum diaconis demandata, qui singulis clericis, et pauperibus necessaria vitae alimenta suppeditabant ex communibus proventibus sine ulla superfluitate juxta illud Apostoli: *habentes alimenta, et quibus tegamur, his contenti simus. Nam qui volunt divites fieri, incidunt in tentationem, et in laqueum diaboli, et desideria multa inutilia et nociva, quae mergunt homines in interitum, et perditionem* (3).

IV. Quapropter non aequalis arithmetica fiebat distributio,

---

(1) *De collectis, quae fiunt in Sanctos*, scripsit idem Apostolus *epist.* II. *ad Corinth.* 16: *sicuti ordinavi Ecclesiis Galatiae, ita et vos facite. Per unam sabbathi unusquisque vestrum apud se ponat, recondens quod ei bene placuerit, ut non cum venero, tunc collectae fiunt. Cum autem praesens fuero, quos probaveritis per epistolas, hos mittam perferre gratiam vestram in Jerusalem.* Fleury *lib.* 1 *hist. eccles. num.* 47 opinatur collectas has in locum illarum auri oblationum successisse, quas ex provinciis omnibus ad Jerosolymitanum templum transmittebant Hebraei, de quibus sic tradit Cic. in *orat. pro L. Flacco. Cum autem Judaeorum nomine quotannis ex Italia, et ex omnibus vestris provinciis Jerosolymam exportari soleret? Flaccus sanxit edicto, ne ex Asia exportari liceret. Quis est, judices, qui non hoc vere laudare possit? Exportari aurum non oportere, quum saepe antea Senatus, tum me Consule, saepissime judicavit. Huic autem barbarae superstitioni resistere, severitatis, multitudinem Judaeorum flagrantem nonnumquam in concionibus pro republica contemnere, gravitatis summae fuit.*

(2) Actor. *cap.* II. *vers.* 45, *et cap.* IV. *vers.* 55.

(3) 1. *Ad Timotheum cap.* VI. *vers.* 8.

sed ad proportionem inaequalis et laboris, et personarum necessitatis, Apostolo sic praecipiente: *Qui bene praesunt presbyteri, duplici honore digni habeantur, maxime qui laborant in verbo, et doctrina* (1). Quandoquidem majorem laborem exantlantes majori opus habent alimonia, atque adjumento. Hinc constitutum, ut ubi agapes, seu sacras epulas laici spontanee pararent, suam Episcopo absenti servarent portionem; necnon cantoribus, lectoribus, ostiariis: diaconis vero, et presbyteris praedicationi strenuam operam navantibus duplices sportulas seponerent.

V. Sicubi tamen in una Ecclesia oblationes redundarent, aliis pauperioribus Ecclesiis quoque dispensabantur. Sancti Petrus, Jacobus, et Joannes, ut divos Paulum, et Barnabam Evangelii consortes acceperunt, iisdem ad varia Orbis loca dimissis commendarunt eleemosynas colligere pro Ecclesia Hierosolymorum: pro qua collectas jam egisse Macedoniae, et Achajae innuit idemmet Apostolus doctor gentium (2). Ejusdem collationis meminit Corinthios adhortando, ut pararent repromissam benedictionem pro pauperibus Hierosolymorum (3). Compertum praeterea habetur Prophetam Agabum Antiochiae famem magnam praedixisse futuram in universo terrarum orbe: *Discipuli autem, prout quis habebat, proposuerunt singuli in ministerium mittere habitantibus in Judaea fratribus: quod et fecerunt mittentes ad seniores per manus Barnabae, et Sauli* (4). Romana Ecclesia christianis per diversas provincias ad fodienda metalla, ceterasque poenas exolvendum damnatis pecuniam transmittere non omisit: quippe quae inter ceteras Ecclesias amplissimis affluebat oblationibus. Quumque a Marcione circa annum 170. oblata semel quinque millia aureorum accepisset: eidem ab orthodoxa fide recedenti totam illico pecuniam restituit, abhorrens bona haeretici, tamquam coinquinata.

VI. Principes idcirco infideles, post Commodi Imperatoris mortem anno 192. sequutam, ad Ecclesiam Christi persequendam saeculo III. ob id potissimum incendebantur, ut divitias chri-

---

(1) Cit. *epist.* 1. *ad Timoth. cap.* 5. *vers.* 17.
(2) Ad Rom. *cap.* V. *vers.* 25, *et sequ.*
(3) *Epist.* II. ad Corinth. *cap.* 9. *vers.* 5.
(4) Actor. *cap.* XI. *vers.* 29 et 30.

stianorum sibi usurparent, pecuniarum vel cupidi, vel indigentes. Id quod satis liquet ex divi Laurentii, quem S. Sixtus II. diaconum suum Romae ordinaverat, martyrio in persecutione Decii Imperatoris peracto an. 258. Inhianti enim impio persecutori thesauros Ecclesiae, illosque efflagitanti, sanctus diaconus, qui antequam vinculis manciperetur, prudentissime eos expenderat in pauperes, ostendit ipsorum pauperum greges, in quorum victu, ac vestitu incolumes ab omni periculo condiderat facultates.

VII. Quo autem tempore divites erant Ecclesiae, eodem clerici vitam aggressi sunt vivere lautiorem. Nam plures eorum fastidientes communem vitam, et mensam praeoptabant in privatis domibus morari, portionem communis pecuniae vel diurnam, vel mensurnam, vel diuturniorem a diaconis Episcopo mandante accipientes: quum adhuc obventiones in mobili tantum pecunia consistentes ab Episcopis per diaconos administratae perpetuam divisionem non admisissent. Hinc Tertullianus, qui floruit circa annum 200. ait in apologetico (1): *Omnia indiscreta sunt apud nos praeter uxores; in eo loco consortium solvimus, in quo solo ceteri homines consortium exercent.* Quibus verbis refellit Nicolaitas, disciplulosque Carpocratis, et Epiphanis, qui communes mallebant mulieres, non aliter quam cetera bona. S. Cyprianus autem loquens de mensurna divisione procuIdubio sensit de pecuniaria: quum erogari singulis mensibus nequeant esculenta, quae praestantur quotidie (2). Idemque sanctus Episcopus deplorat circa medietatem saeculi tertii inolitam clericorum corruptelam, qui dormitorium, et coenaculum commune fugiebant, arguens trucissimam Decii persecutionem Deo volente contigisse ad mores ejusmodi reformandos. Thomasinus (3) notat ex Tertulliano, Eusebio, et S. Cypriano distributiones fieri consuevisse modo in esculentis, modo in pecuniis. Ex B. Cypriano itidem notat Cironius fratres *sportulantes fuisse* appellatos, qui sportulas, seu alimenta, vel stipendia sportularum separatim accipiebant ab Ecclesia (4). *Ut et* sportulis *iis-*

(1) Tertull. relatus a Romanis Correctoribus in *can. dilectissimi* 12. *qu.* 1.
(2) S. Cyprianus *lib.* V. *epist.* 5, 28, alias 34, et 66, alias 1.
(3) *Par.* 3. *lib.* 2 *cap.* 12.
(4) Inn. Cironius in *paratitl. de praeb. et dign.*

dem cum presbyteris honorentur, et divisiones mensurnas aequatis quantitatibus partiantur, ait S. Cyprianus (1). Quibus verbis S. Episcopus mandavit, ut Lectori Celerino, et Aurelio tribuerent mensurnas sportulas, et pecuniarum partes instar presbyterorum: pinguiores enim erant presbyterales quam clericales sportulae regulariter, ut supra meminimus.

VIII. Tyrannides interea persecutorum cum omnem Ecclesiis, et coetibus christianorum facultatem adimeret adquirendi, vel retinendi praedia, fixosque redditus, opes ecclesiasticae ideo consistebant in pecunia, rebusque pretiosis mobilibus. Quandoquidem collegia, et congregationes pro Religionis etiam intuitu improbabant omnino leges, ac submovebant: nisi auctoritas Principis, vel magistratus antea publicam facultatem concessisset ex lege Solonis (2).

IX. Sed postquam Valerianus Imperator post annum 254. captivus Adessae factus est per Saporem Persiae Regem, Gallieno ejus filio Augusto regni curas negligente, leges Romanas impune transgrediebantur praesertim in Italia, Gallia, et Africa, Intereaque non pauci praedia, aliaque stabilia Ecclesiis christianis legare, ac donare non dubitarunt. At ea postmodum ineunte saeculo IV, anno scilicet 302, fisco vindicavere Diocletianus, et Maximianus Imperatores in decima et suprema Ecclesiae persecutione: excepta Gallia, ubi confiscationes exequi passus non est Constantinus Clorus Imperator, S. Helenae vir, qui christianos nil oderat, sed immo consilium eorum probabat, quod exulare, excruciari, et mori mallent, quam idolis contra conscientiam thurificare: ratus infidelem Deo servare fidem Principi suo non posse. Octoque post annos Maxentius Ecclesiae Romanae bona omnia restituit.

X. Tandem Constantinus Magnus, agnita fidei christianae veritate, generalem edidit legem, qua pacem Ecclesiae universae tribuit, ac facultatem largitus est nedum Ecclesias publice construendi, et coetus fidelium in eisdem congregandi, ut sacris liturgiis, et orationibus inibi vacarent: sed adquirendi etiam

(1) S. Cyprian. *cit. ep.* LXVI. *In honore* sportulantium *fratrum* (ait) *tamquam decimas ex fructibus accipientes.*

(2) Eam recenset Cajus Jureconsultus in *l. sodales* 4, *et ult. D. de collegiis, et corporibus illicitis.*

quocumque titulo, et possidendi bona stabilia, quorum redditus clericis, et pauperibus alendis addicerentur, aliisque piis operibus explendis. Sic enim ipse rescripsit ad populum: *Habeat unusquisque licentiam sanctissimo catholico, venerabilique concilio decedens bonorum, quod optavit, relinquere. Non sint cassa judicia. Nihil est, quod magis hominibus debetur, quam ut supremae voluntatis, postquam aliud jam velle non possunt, liber sit stylus, et licens, quod iterum non redit, arbitrium* (1). Exinde multas opes, et amplissimas possessiones brevi compararunt Ecclesiae christianorum usque ad gentilium invidiam (2).

XI. Ad evellendas postea fraudes clericorum viduas et pupillas circumvenientium, et donationes bonorum variis calliditatibus extorquentium, opportunae leges editae sunt. Etenim Imperatores Valentinianus I, Valens, et Gratianus ad Damasum Pontificem rescripserunt anno 320: ut *ecclesiastici viduarum, ac pupillarum domos non adeant, sed publicis exterminen-*

(1) Constantin. in *l.* 4. *Cod. Th. de Episc. et cler., et l.* 1 *C. de sacros. Eccl.*

(2) Id refert Ammianus Marcellus *lib.* 27. Gratianus autem in *can. futuram* 15 *C.* 12 *qu.* 1. haec habet: *Futuram in gentibus Ecclesiam Apostoli praevidebant, idcirco praedia in Judaea minime sunt adepti, sed pretia tantummodo ad fovendos egentes. At vero, quum inter turbines, et adversa mundi succresceret Ecclesia, eo usque pervenit, ut non solum gentes, sed etiam Romani principes, qui pene totius orbis monarchiam tenebant, ad fidem Christi concurrerent. E quibus vir religiosissimus Constantinus primus fidem veritatis adeptus licentiam dedit per universum orbem sub suo degentes imperio non solum fieri christianos, sed etiam fabricare Ecclesias, et praedia tribuere posse constituit. Ab illo tempore, et deinceps viri religiosissimi non solum possessiones, et praedia, quae possederant, sed etiam semetipsos Domino consecrarunt, aedificantes basilicas in suis fundis in honorem SS. Martyrum per civitates, ac monasteria innumera, in quibus coetus Domino servientium conveniret.* At canonem istum esse apocryphum, falsoque inscriptum Melchiadi Papae, qui sedit anno 312, satis indicant Romani Correctores, adnotantes modo relata verba omnia dumtaxat haberi in scripto de primitiva Ecclesia, et munificentia Constantini subnexo post decreta Melchiadis in collectione Isidori mercatoris octavo saeculo compacta.

tur judiciis, si posthac eos adfines earum vel propinqui portaverint. Censuerunt etiam, *ut memorati nihil de ejus mulieris, cui se privatim sub praetextu religionis adjunxerint, liberalitate quacumque, vel extremo judicio possint adipisci: et omne in tantum inefficax sit, quod alicui horum ab his fuerit derelictum, ut nec per subjectam personam valeant aliquid vel donatione, vel testamento percipere. Quin etiam si forte post admonitionem legis ejusmodi aliquid iisdem eae feminae vel donatione, vel extremo judicio putaverint relinquendum:* id fiscus usurpet (1). Cujusmodi legem B. Hieronymus aperte fatetur editam fuisse pro submovendis fraudibus clericorum inhiantium bona viduarum, et pupillarum (2). Sub Valentiniano II, Theodosio, et Arcadio, anno circ. 390. insuper Tatiano Pr. Pr. rescriptum, ut *vidua annorum sexaginta, quae transferretur ad diaconissarum consortium, nihil de monilibus, et supellectili, nihil de auro, argento, ceterisque clarae domus insignibus sub religionis defensione consumat: sed universa integra in liberos, proximos, vel in quoscumque alios arbitrii sui exstimatione transcribat: ac si quando diem obierit, nullam Ecclesiam, nullum clericum, nullum pauperem exscribat heredes. Careat namque necesse est viribus, si quid contra vetitum circa personas specialiter comprehensas fuerit a moriente confectum* (3). Sed paucos post menses idem Valentinianus eidem praefecto rescribens, praedictam legem de diaconissis, vel viduis promulgatam statuit: *nequis videlicet clericus, neve sub Ecclesiae nomine mancipia, supellectilem, praedam velut infirmi sexus despoliator invaderet, et remo-*

---

(1) Valentin. I. Valens, et Gratian. in *l.* 20. *C. Th. de episcop. et cler.*

(2) S. Hieron. *ep.* 2. ad Nepotianum, *pudet dicere*, ait, *sacerdotes idolorum, mimi, et aurigae, et scorta hereditates capiunt, solis clericis, ac monachis hac lege prohibetur: et prohibetur non a persecutoribus, sed a principibus christianis. Nec de lege conqueror, sed doleo, cur meruerimus hanc legem. . . Provida, severaque legis cautio: et tamen nec sic refrenatur avaritia. Per fideicommissa legibus illudimus; et quasi majora sint Imperatorum scita, quam Christi leges timemus, et Evangelium contemnimus.*

(3) Valentin. II, Theod., et Arcad. in *l.* 27 *C. Th. eodem tit.*

tis adfinibus ac propinquis ipse sub praetextu catholicae disciplinae se ageret viventis heredem: eatenus maluit esse revocatam, ut de omnium chartis, si jam nota esset, auferretur; nec quisquam aut litigator ea sibi utendum, aut judex noverit exequendum (1).

XII. Interim S. Augustinus inter alios Patres detestari non omisit corruptelam bona legandi, et relinquendi Ecclesiae, posthabitis, exheredatisque liberis, sic inquiens: *Quicumque vult exheredato filio heredem facere Ecclesiam, quaerat alterum, qui suscipiat, non Augustinum; immo Deo propitio nullum inveniet* (2). Verum non renuebat S. Episcopus partem virilem accipere, inquiens: *Si quis irascitur filio suo, et moriens exheredat eum, si viveret, non eum placarem? non ei filium reconciliare deberem? quomodo ergo cum filio suo volo ut habeat pacem, cujus appeto hereditatem? Sed plane sic faciat, quod saepe hortatus sum: unum filium habet, putet Christum alterum; duos habet, putet Christum tertium; decem habet, Christum undecimum faciat, et suscipio* (3).

XIII. Largiebantur autem Ecclesiis saeculo etiam quarto, et quinto oblationes, et pecuniarum, et praediorum sine ullo peculiari onere missarum, vel fabricae construendae, vel eleemosynarum, dicatas tamen divino cultui ad universitatem piorum operum, alimoniae praetertim clericorum et pauperum arbitrio Episcopi dispensatoris. Et nemo adhuc clericorum, vel pauperum sibi aliquid privatim peculiari jure adrogabat: sed omnes proventus communiter impendebantur secundum regulam Apostolorum. Antiochena Ecclesia ter mille pauperes alebat, et ultra, ut aevo suo refert B. Chrysostomus (4). Actius Episcopus Constantinopolitanus (sub Theodosio juniore anno 405. vivente adhuc B. Chrysostomo exule) pecuniam publicam suppeditabat Ecclesiae Nicoenae in Bitynia, ad quam innumeri pauperes con-

(1) Valentinianus Veronae rescribens in *l.* 28 *eodem tit.*

(2) S. Augustinus in *c. quicumque vult.* 43 *C.* 17 *qu.* 4. Quod infra fusius explicabitur *cap.* XVIII. *num.* 5, *et seq.*

(3) Idem *in can. si quis irascitur* 8. *C.* 13. *quaest.* 2.

(4) S. Chrysost. *homil.* 67. *in Matth. Cogita tecum*, ait, *quot viduis, quot virginibus quotidie succurrat Ecclesia Antiochena. Jam enim numerus earum in cathalogo adscriptus ad tria millia pervenit.*

fluebant, unoque die recensiti decem mille fuerunt (1). Romana Ecclesia sub Cornelio Pontifice mille quigentos homines ex infirmis, peregrinis, vinculisque mancipatis alebat, praeter clericos (2).

XIV. Clerici ob id privatim nil possidentes canonicam vitam servabant in communi substantia, in communi obedientia, in communi dilectione, non aliter quam hodie nunc viget in coenobiis, conventibus, et monasteriis regularium. *Si ego*, ajebat S. Hieronymus, *pars Domini sum, et funiculus hereditatis ejus, nec accipio partem inter ceteras tribus; sed quasi levita, et sacerdos vivo de decimis, et altaris oblatione sustentor: habens victum, et vestitum, his contentus ero, et nudam crucem nudus sequar* (3). Nemo ad clericatum promovebatur, nisi communem vivendi formam profiteretur. *Cum nostrae congregationis fratres, non solum facultatibus, sed voluntatibus propriis in ipsa ordinationis susceptione renunciaverint, et se per promissam obedientiam penitus aliorum potestati, et imperiis in Christo, et pro Christo subdiderint: certum est eos nihil habere, possidere, dare, vel accipere debere sine superioris licentia*, scribit S. Augustinus (4).

---

(1) Chrysost. *hom.* 86. *in Matth. Gratia Dei,* inquit, *centum millia hominum huc Antiochiam convenire opinor, quorum singuli si unum panem quotidie pauperi cuiquam offerrent, omnes certe pauperes abundarent: si unum unusquisque obulum tantummodo, nemo penitus indigeret: nec tot probra, et convicia sustineremus, quod nimium ad possessiones simus intenti.* Et Possidius in *vita S. Aug cap.* 23. haec habet: *Dum forte (ut adsolet) de possessionibus ipsis invidia clericis fieret, alloquebatur plebem Dei malle se ex collationibus plebis Dei venire, quam illarum possessionum curam, vel gubernationem pati: et paratum se illis cedere, ut eo modo omnes Dei servi, et ministri viverent, quo in veteri testamento leguntur altari deservientes de eodem comparticipare.* (2) Euseb. *lib.* 6, *cap.* 43.

(3) S. Hyeronim. in *can. clericus* 5. *C.* 12 *quaest.* 1. Consonat S. Ambros. in *can. cui portio* 6., alique Patres *eadem C. et quaest.*

(4) S. August. in *c. non dicatis* 11. *eadem C. et quaest.* Idemque *serm.* 50. ait: *Cum Episcopo Augustino sic vivunt omnes cohabitatores eius, quomodo scriptum est in actibus Apost. Omnes clericos meos tales inveni, quales desideravi.* Et Possidius *in vita S. Aug. cap.* 25. scribit: *cum ipso semper clerici una*

XV. Ordinabantur itaque clerici, eodemque tempore describebantur in matricula clericorum certae Ecclesiae addictorum, cui manciparentur ad inserviendum, eique velut cardini suo affigebantur eatenus, ut in illa perpetuo residentes cum conclericis officium, et ministerium ordini suo adnexum personaliter explerent: sublata prorsus facultate recedendi, illoque nexu dissolvendi seipsos sine proprii Episcopi auctoritate, sicuti liquet ex Concilio Nicoeno (1), et Chalcedonensi (2). S. Augustinus Episcopus Hipponensis constituerat nullum ordinare clericum, nisi qui secum manere vellet communiter: aliter si quis vellet a proposito recedere, illi tolleret clericatum, tamquam deferenti sanctae societatis promissum, coeptumque consortium. Enthecam clericis habere non permisit, et eum, qui habere voluisset proprium, et de proprio vivere, clericum amplius non esse (3). Sed postmodum prudentissime mutavit consilium, dum inquit: *qui volunt habere aliquid proprium, quibus non sufficit Deus, et ecclesia sua, maneant ubi volunt, et ubi possunt, non eis aufero clericatum: nolo habere hypocritas. Malum est cadere a proposito, sed pejus est simulare propositum* (4). Prosper S. Augustini discipulis ait: *non propriae sunt, sed communes Ecclesiae facultates* (5). Et rursus: *clerici quoque, quos pauperes, aut voluntas, aut nativitas fecit cum perfectione virtutis, vitae necessaria sive in domibus suis, sive in congregatione viventes accipiant* (6). Quumque B. Chrysostomus seorsim

---

etiam domo, ac mensa, sumptibusque communibus alebantur, et vestiebantur Sozomenus *lib.* 6. *cap.* 31. fert in Ægypto communem quoque clericorum vitam in Ecclesia Rinocururae viguisse.

(1) Conc. Nic. *cap.* 15. *et* 16. apud Grat. in *can.* 10. *et* 23 C. 7. *qu.* 1. (2) Conc. Calced. *can.* 6.

(3) S. Aug. in *can. nolo, ut aliquis* 10. *C.* 12. *quaest.* 1. *Quia placuit illis*, ait, *Deo propitio socialis haec vita, quisquis cum hypocrisi vixerit, quisquis inventus fuerit habens proprium, non illi permitto, ut inde faciat testamentum, sed delebo eum de tabula clericorum. Interpellet contra me mille Concilia, naviget contra me quo voluerit; sit certe ubi potuerit, adjuvabit me Deus, ut ubi ego Episcopus sum, illic clericus esse non possit.*

(4) Item in *can. certe ego sum* 18. *ead. C. et quaest.*

(5) Prosper. *lib.* 2. *de vit. contemplat. cap.* 9. *in can.* 13. *eadem C. et quaest.*

(6) Idem in *can. sacerdos.* 9. *C.* 1. *quaest.* 2.

a clero victum de communi pecunia sumeret, cum nemine umquam comedens, vel ob nimis austeram vivendi disciplinam, vel ob cibaria difformia, quibus imbecilla ejus valetudo opus habebat, quemadmodum ex conjecturis opinabantur: apud populum contra S. Episcopum conspirare, et crimini vertere separatam ejusmodi cibi sumptionem aggressi sunt, qui liberam illius correctionem aegre ferebant (1).

XVI. Quarto saeculo exeunte quum Theodosius M. duobus natis suis imperium divisisset anno 395, Occidentem scilicet Honorio, et Orientem Arcadio tribuens, factum est, ut disciplina Ecclesiae occidentalis alia esse inciperet ab ea Ecclesiae orientalis. Interea Episcopi immoderatum arbitrium sibi arrogabant in quibuslibet rebus ecclesiasticis juxta vetustas Patrum regulas. Nam in *can.* 37. vulgo Apostolorum ita cautum habebatur. *Omnium rerum ecclesiasticarum curam Episcopus gerito, et eas dispensato quasi inspectante Deo.* Et soli Episcopo tamquam oeconomo libera potestas dispensandi res ecclesiasticas, easque per manus presbyterorum et diaconorum administrandi eatenus dabatur, ut is Deo soli rationem redderet (2). Si tamen res in proprios usus convertisset Episcopus, et Ecclesiae redditus, vel agrorum fructus sine presbyterorum vel diaconorum consilio seu sententia administraret; suisque cognatis, vel fratribus, vel filiis praeberet facultates, et per haec rationes Ecclesiae laederentur: eum reddere Synodo provinciae rationem debere, statuit Synodus Antiochena (3). Quum vero procedentibus temporibus aequitatem Episcopi minime servarent in ejusmodi administratione, ac dispensatione damno pauperum, et fabricae, non

---

(1) Id fert Socrates *lib.* 6. *hist. Ecclesiast. cap.* 4. Exinde liquet variam extitisse disciplinam vitae clericalis, quae in aliquibus Ecclesiis communis erat, secus in aliis: cum nullus canonum universalium communionem ejusmodi imperasset.

(2) Ex *lib.* 2. *const. Apostol. cap.* 31, *et* 32, *et lib.* 8 *cap.* 30. Concil. Tolet. antiquam ad episcopi ordinationem pertinere, praesertim dotem Ecclesiae collatam. Consonant sequentes canones ibidem, Concilium Martini Bracarensis in *can. episcopus* 7 *C.* 10. *quaest.* 2, tribuit Episcopo potestatem res Ecclesiae dispensandi eis, qui necessitatem haberent.

(3) Synod. Antioch. an. 341 *can.* 25. Videsis Bingham. *tom.* 2 *lib.* 5 *cap.* 6 § 2.

minus, quam subditorum clericorum: ad supprimendas diuturnas istorum querelas Patribus Concilii Chalcedonensis *can.* 26 anno 451. *placuit: omnes Ecclesias habentes Episcopum, etiam oeconomum habere de proprio clero, qui gubernet Ecclesiae res cum arbitrio sui Episcopi, ut non sine testimonio sit gubernatio ipsarum rerum ecclesiasticarum* (1). Tum Leo, et Anthemius Impp. anno circ. 467. permiserunt oeconomis ecclesiasticis facultatem dandi ad usumfructum fundos Ecclesiae ad certum tempus ea cautione, ut *qui eo beneficio usus fuisset, dum superstes foret, tantumdem reddituum Ecclesiae ante mortem refundat, et fundum ipsum restituat cum immobilibus omnibus* (2).

XVII. Paullo post Romanum Imperium interiit cum Romulo Augustulo anno 475, quum Odoacris Gothorum rex Italiam invasisset: exindeque nedum civilis politia, sed ecclesiastica etiam notabiles vicissitudines subiit in Ecclesia Occidentali, praesertim vero quod ad quadripartitam reddituum Ecclesiae divisionem in Episcopum, clerum, fabricam, et pauperes, ut submoverentur querimoniae clericorum una et pauperum ob fraudes, et usurpationes oeconomorum, et Praesulum. Sed in Occidente primus omnium eamdem commemorat S. Simplicius post annum 497: ubi rescripsit de redditibus Ecclesiae, et oblationibus fidelium unam portionem Episcopo remitti debere; duas fabricis, alendisque peregrinis, simul et pauperibus profuturas, ab Onagro presbytero administrandas, ultimam clericis dividendam pro singulorum meritis; et insuper praecepit Gaudentio, ut tres illas portiones, quas triennio praecedenti sibi tantum vindicaverat, restitueret (3). Deinde Gelasius, qui sedere coepit anno 492, mandavit eamdem fieri partitionem quadruplicem (4). Quam plane animadvertit Thomassinus praecedentibus quoque saeculis servatam fuisse moribus sine praecepto expressi canonis (5).

---

(1) Conc. Chalced. in *can. quia in quibusdam* 4 *dist.* 89.

(2) Leo et Anthem. in *l.* 14 *C. de sacrosanctis Ecclesiis.*

(3). S. Simplic. *ep.* 3 ad Florentinum Equitium, et Severum Episcopos in *can. de redditibus* 28 *C.* 12 *q.* 2.

(4) Gelasius *ep.* ad Episcopos per Lucaniam, et Brutios in *can. quatuor* 27. *eadem C. et qu.*

(5) Thomassin. *tom.* 3. *lib.* 2. *cap.* 13. *num.* 1.

XVIII. Verumtamen in singulis Ecclesiis non aequalis arithmetice fiebat ejusmodi quatuor partium distributio, sed habita proportione ad conditiones personarum, loci, ac temporis. Partes pauperum, et fabricae relictae sunt Episcopo, et Ecclesiasticis personis cum onere illos alendi, et istam sartam tectam habendi. Quinimmo clericalem portionem redditnum diu postea indivisam dispensare curavit Episcopus idem per Oeconomum, vel Archidiaconum (1). Praedia enim adhuc in communi possidebantur ab Ecclesiis sub vocabulo patrimonii. Romana quippe Ecclesia patrimonium divi Petri obtinebat in Gallia, Sicilia, Africa, et alibi: Ravvenatensis, et Mediolanensis nedum intra confines earumdem Dioecesium, sed etiam in Sicilia. De talibus patrimoniis saepe meminit divus Gregorius M. in suis epistolis.

XIX. In Regnis Italiae post memoratam Imperii ruinam Praesules cogebantur Ecclesias suas derelinquere vitandi studio furorem invadentium, ac bellantium tyrannorum: atque alio commigrantes praeficiebantur inibi Ecclesiis externis, statim ac illae vacarent, eisdemque incardinabantur. Unde promanarunt presbyteri, et clerici *cardinales*, nimirum advenae perpetuo addicti ad inserviendum alienae Ecclesiae, tamquam cardini suo extra dioecesim Episcopi sui ordinatoris, vel extra Ecclesiam, sub cujus titulo sacris ordinibus erant initiati, ut liquet ex epistola divi Gregorii ad Fortunatum Episcopum Neapolitanum (2).

(1) Quandoquidem in communi Ecclesiae Cathedralis, et matricis aerarium omnes Ecclesiasticae obventiones inferebantur, ex quo singulis inferiarum Ecclesiarum quoque ministris alimenta distribuebantur: quemadmodum e contrario omnes clerici servitio Cathedralis, et matricis Ecclesiae, non autem inferiorum adscribebantur generatim, de quorum collegio mittebantur ad loca dioecesis, et parochiae singula. Eamdem disciplinam usque ad medietatem quinti saeculi viguisse Constantinopoli, sat innuit Theodorus Lector *lib.* 5. *pag.* 553. *edit. Vales.* laudatus a Binghamo *tom.* 2. *orig. eccl. lib.* 5. *cap.* 6 § 1. scribens Marcianum primum Ecclesiae Oeconomorum a Gennadio an. 460. constitutum fuisse cum facultate distribuendi clericis uniuscujusque Ecclesiae oblationes earumdem Ecclesiarum peculiares.

(2) S. Greg. M. *in can. fraternitatem* 5. *dist.* 5, *et can. relatio C.* 21. *qu.* 1, *et alibi.*

XX. Quum vero Ecclesias, et praebendas conferre coepissent Episcopi separatim ab ordinibus saeculo sexto, factum est, ut veterem sanctissimam disciplinam, quam maxime labefactaret frequens praebendarum, et ordinum separatio: itemque frequentissima ordinatio clericorum vagantium, scilicet sine ullo Ecclesiae titulo, eatenus ut canones posteriores ad moderamen tanti abusus constituerint Episcopos teneri ad alendos clericos sine titulo promotos (1). Cujusmodi corruptela residentiam quoque clericalem relaxavit, moremque invexit Ecclesiis inserviendi per substitutos, antiquis canonibus omnino incognitos.

XXI. Sensim interea Episcopi concesserunt jure *usufructuario*, aut *precario* vel ad vitam, vel ad tempus praedia ecclesiastica clericis, vel monachis, captivis, et peregrinis juxta morem Ecclesiae Romanae, ut liquet ex decreto Symmachi Papae (2). Exinde inducta est divisio praediorum ecclesiasticorum nedum singulis Ecclesiis, et monasteriis: verum etiam singulis clericis praesertim emeritis, qui beneficentia Episcopi praebendas illarum obtinebant. Primam beneficiorum speciem sic introductam advertit Spondanus (3).

XXII. Novae itidem oblationes bonorum fiebant particularibus Ecclesiis, et consequenter earumdem clericis, et ministris, qui ob honorem cathedrae episcopali debitum partem aliquam Episcopo tribuere debebant, quae dicta est *cathedraticum* (4).

XXIII. Et quoniam Ecclesia Dei in terreno imperio constituta consuevit politiam suam cum civili, quoad res ferret conformare, ac vocabula rerum, et ministrorum spiritualium saepe a civilibus mutari: Patres Concilii Moguntini anno 813 (5) primi omnium *ecclesiasticum beneficium* appellarunt praedium

(1) Alex. III. in Conc. Later. *cap. Episcopos* 4. *de praebendis*. Videsis Inst. Iuris Canonici *lib.* 1 *tit.* 31 *de presbyteris num.* 5.

(2) Symmachus in IV. Synodo Rom. seu Palmari an. 504 *cap.* 4, et *ep.* ad B. Caesarium Arelat. Episcop. sub consulatu Probi. Qua de re infra fusius dissseretur in *cap. IX. de beneficiariis*.

(3) Spondanus in *epitome ad an.* 502. *num.* 6.

(4) Ex Conc. Bracharensi in *can. placuit* 1. *C.* 10. *qu.* 3, Pelag. in *can. illud te* 4, Gelas. in *can. nec numerus* 5, Conc. Tolet. VII. in *cap. inter caetera* 8. *eadem C. et qu.*

(5) Conc. Mogunt. in *cap.* 1. *de Ecclesiis aedificandis*. *Quicumque ecclesiasticum* beneficium *habent*, ait, *omnino adjuvent ad tecta Ecclesiae restauranda, vel ipsas Ecclesias emandandas.*

ecclesiasticum liberalitate Episcopi concessum alicui ad usumfructum, instar regii, et profani *beneficii*, feudi nimirum, seu praedii fiscalis, quod Romani olim Imperatores, deindeque Germani, et Itali, aliique Reges concedere consueverunt militibus, qui praeclare se gessissent in bello, vel eosdem alliciendi gratia ad illustriora patranda facinora, munusque suum rectius perficiendum, vel ut vacantes tandem a militia ipsi beneficio imperiali haberent unde viverent. Sic enim est appellatum, quod mero dantis beneficio, ac liberalitate possideatur.

XXIV. Verum concessiones ecclesiasticorum beneficiorum ita ex arbitrio Episcopi tunc pendebant, ut semel factas revocare quidem sine rationabili caussa non posset vivente beneficiario: sed eo defuncto libera esset Episcopo facultas vel conferendi vacans beneficium alteri, vel illud communi Ecclesiae aerario incorporandi, ac restituendi, quousque perpetui tandem effecti sunt tituli beneficiorum, ut notat Thomassinus (1).

XXV. Adhaec turbationes Regum, et Principum Italiae maximam quoque in rebus ecclesiasticis secum ferebant confusionem, laicis bona Ecclesiarum, immo et Ecclesias ipsas, et potestatem easconferendi usurpantibus per quatuor circiter saecula, de quorum sacrilegis manibus clerici ambitione affecti per simoniam illas accipere non dubitabant. Hinc innumera propemodum scandala, pro quibus profligandis summi Pontifices, et Patres perplura celebrando Concilia, et epistolas rescribendo, plurimas canonicas sanctiones edidere pertinentes ad rem beneficiariam, ad collationem, provisionem, atque administrationem Ecclesiarum, et beneficiorum, quae passim habentur in collectanea Gratiani, et volumine Decretalium Gregorii IX, ceterisque subsequutis canonum compilationibus.

XXVI. Accesserunt postmodum variis ex caussis Regulae Cancellariae Apostolicae, quas in praxi potissimum adhibet Curia Romana in beneficiis conferendis, et servare debent exequutores Apostolici, Episcopi, et Judices ecclesiastici pro quotidianis fori controversiis definiendis, cum limitationibus tamen, quae Juri nostro municipali consonant. Istarum Regularum originem, ac vim alibi jam exposui generatim (2). Quae vero ad beneficia pertinent, in hoc tractatu singulatim exponentur.

---

(1) Thomas. *tom.* 3. *lib.* 2. *cap.* 19. *num.* 8.
(2) *Lib.* 1 Inst. Canonic. *tit.* 7 *num.* 10, *et seqq.*

XXVII. Generale nomen *beneficii* multiplices continet species et majorum, et minorum (1). Omnes quippe dignitates, et personatus, etiam pontificalis, et episcopalis, sive cum cura animarum, sive sine cura, omnesque canonicatus, praebendae, ac minores tituli appellantur beneficia; quum omnibus et singulis competat jus percipiendi redditus ecclesiasticos ob munus ecclesiasticum. Differunt autem inter se propter ministerium, et officium gradus modo superioris, modo inferioris.

XXVIII. Initio quidem Episcopi arbitrio, nutuque suo mittebant per Ecclesias, ac titulos sive urbium, sive pagorum presbyteros, diaconos, et clericos inferiores, ut fidelibus Sacramenta ministrarent, verbum Dei annunciarent, ac pauperum, et pupillorum necessitatibus praesto essent, eosdemque ad libitum revocabant. Sed paulatim utilitas disciplinae suasit, ut in singulis Ecclesiis constituerentur ecclesiasticae personae perpetuo ibi permansurae ex moribus Ecclesiae universae tam Occidentalis, quam Orientalis, quos plane mores firmatos, probatosque in Synodis antiquis legimus (2).

XXIX. Deinde variae dignitates in Ecclesiis Cathedralibus, Collegiatis, et Conventualibus Canonicorum institutae sunt: nimirum Archidiaconi, Archipresbyteri, Praepositi, Decani, Primicerii, ceterorum vel propter necessitatem, atque utilitatem Ecclesiarum, vel propter majestatem divini cultus, majoremque splendorem, vel ut affirmant Patres Tridentini, *ad conservandam augendamque ecclesiasticam disciplinam: ut qui eas obtinerent, pietate praecellerent, aliisque exemplo essent, atque Episcopos opere, et officio juvarent* (3). De omnibus sigillatim actum est lib. I. Institutionum Canonicarum, quod ad officium et uniuscujusque munus dignoscendum: quod vero ad naturam, et qualitates, effectusque beneficii spectat, in sequentibus capitibus speciatim disquiretur.

---

(1) Honor. III Episcopo Tull. rescribens in *cap. tua nobis* 32. *de verb. sign.* declaravit *praebendas, et majora beneficia generali beneficiorum nomine contineri.*

(2) Conc. Ancyranum an. 314 *can.* 13. Neocaesareense eodem anno *can.* 13, Antiochen. an. 341 *can.* 9, et 10, Laodicen. an. 320, alias 364. *can.* 6, et 17, Chalcedon. *can.* 6, cetera passim.

(3) Trid. in *cap. cum dignitates* 12. *sess.* 24. *de reform.*

ADDITIONES

DE TITULO IN ORDINATIONE REQUISITO.

I. Ecclesiae in antiquis monumentis *Tituli* dicuntur vel a Sanctorum titulis, quibus dicatae erant, vel quia inde Clerici nomen, titulumque sumerent.

II. Vetus autem est ecclesiastica disciplina, et quidem instituto apostolico, quae Clericos omnes sive majores, sive minores ad certam Ecclesiam, seu titulum ordinari jubet. Apostolus enim (1) per civitates constituendos Episcópos mandat: necnon illis curam commendat catholici gregis, in quo Spiritus Sanctus eos posuit Episcopos (2).

III. Quamobrem primis Aerae Christianae saeculis tum Concilium Ancyranum (3), tum Neocaesareense (4) idipsum diserte constituunt (*). Quam porro antiquam disciplinam Chalcedonensis Oecumenica Synodus hoc canone penitus confirmavit (5): *Neminem* αφολελυμενως *nec Presbyterum, nec Diaconum, nec omnino aliquem eorum, qui sunt in ordine ecclesiastico, nisi specialiter in Ecclesia civitatis, vel pagi, vel martyrio, vel monasterio is, qui ordinatur, adsignetur.*

---

(1) Epist. ad Tit. 1.

(2) Act. Apost. XX.

(3) Can. XVIII.

(4) Can. XIII.

(*) Eo tempore, quo maxime vigebat isthaec disciplina pauca exempla ordinationum sine titulo ob Ecclesiae universalis utilitatem extant. Profecto Hieronymus epist. LXI. ad Pammach. scribit ea conditione a Paullino Antiochenae Ecclesiae Episcopo Presbyteratum accepisse, ut sibi ad Monasterium reverti liceret. Flavianus quoque ejusdem Paroeciae Antistes Macedonio insigni Anachoretae indulsit, teste Theodoreto (hist. relig. cap. XIII.): ut postquam in Sacerdotium Domini dedicatus esset, in desertum reverti posset. His adde Paullinum, qui a Lampadio Barcinonensi absolute etiam fuit Presbyter ordinatus, nullique Ecclesiae mancipatus. Is enim epist. VI. ad Severum inquit: *ea conditione in Ecclesia Barcinonensi consecrari adductus sum, ut ipsi Ecclesiae non adligarer, in Sacerdotium tantum Domini, non in locum Ecclesiae dedicatus.*

(5) Can. VII

IV. Quibus sane verbis illud dumtaxat colligi datur, quadruplicis nempe generis Ecclesias a Synodo recenseri, quibus addici in ordinatione sua Clerici poterant: Ecclesia *civitatis* erat ipsa Cathedralis, aut alia ex minoribus urbanis: Ecclesiae *pagorum* Tituli Curati dicebantur in pagis constituti, itemque Oratoria in villis agrisque ad privatorum utilitatem aedificata. *Martyria* Ecclesiae erant super sepulcra Martyrum constructae, appellatae etiam *Memoriae Martyrum*, *Martyrum Concilia*, seu Ecclesiae (*). In *Monasteriis* demum privata sacella extabant, quorum titulo Presbyteri Sacramenta ministraturi ordinari poterant, ac proinde sacra illi peragebant in gratiam Monachorum qui veteri disciplina omnes laici erant.

V. Labentibus saeculis tum Urbanus II. veterem disciplinam confirmavit (1), tum Carolus M. in Capitularibus illius executionem praescripsit, tum denique Lateranense Concilium sub Alexandro III. aperte sanxit (2): *ut Episcopus si aliquem sine certo titulo, de quo necessaria vitae alimenta percipiat, in Diaconum, vel Presbyterum ordinaverit, tamdiu necessaria ei subministret, donec in aliqua ei Ecclesia convenientia stipendia clericalis vitae adsignet. Nisi forte talis, qui ordinatur extiterit, qui de sua, vel paterna hereditate subsidia vitae possit habere;* quam sanctionem Innocentius III. vel in promovendis ad Subdiaconatus ordinem extendit (3).

VI. Praeterea Jure novissimo Tridentini Patres Chalcedonensis Synodi vestigiis inhaerentes edixerunt: *ne quis deinceps Clericus saecularis ad Sacros Ordines promoveatur, nisi prius legitime constet eum beneficium ecclesiasticum, quod sibi ad vitam honeste sufficiat, pacifice possidere* (4). Is sane titulus veteri Clericorum addictioni ad certam Ecclesiam respon-

---

(*) Tribus Aerae Christianae saeculis fideles tempore persecutionis in privatis fornicibus, vel locis sepulturae, et praesertim in Martyrum sepulcris ad sacra celebranda conveniebant. Statim vero ac illis pax affulsit, in locis, ubi erant Coemeteria, ad divinum cultum publice promovendum Ecclesias construere curarunt. Hinc apud veteres Scriptores *Coemeteria, Martyria, et sepultura Martyrum* pro ipsis Ecclesiis usurpantur.

(1) Can. II. dist. 70.—(2) Can. V.

(3) In Cap. XVI. *de Praebendis*, *et Dignitatibus*.

(4) Sess. XXI. cap. II.

det, in qua illi muneribus fungerentur suis, et unde alimenta perciperent. Rursus ibidem decernunt: *patrimonium vero, vel pensionem obtinentes, ordinari posthac non possint, nisi illi, quos Episcopus judicaverit assumendos pro necessitate, vel commoditate Ecclesiarum.*

VII. Tandem praestabit heic integra rejicere quae pactis initis tum inter Benedictum XIV., et Carolum III. olim Regem Nostrum, tum inter Pium VII., et Ferdinandum I. vel utriusque Siciliae pientissimum Principem ad rem constituta fuerunt.

VIII. Profecto Concordatorum lege an, 1741 (1) salubri consilio Tridentinum decretum renovari placuit, proindeque cautum Clericos omnes ad Sacros Ordines titulo beneficii, vel Cappellaniae perpetuae promovendos esse. Tum ibidem decernitur hanc sanctionem ad initiandos ad primam clericalem tonsuram protrahendam: hisce vero satis esset beneficium, Cappellania perpetua, vel pensio ecclesiastica, cujus redditus deductis oneribus medietatem exaequaret reddituum patrimonii dioecesani: altera medietas autem in collatione Subdiaconatus suppleretur. Denique constitutum quod dumtaxat in vera utilitate Ecclesiarum Regni liceret Clericos patrimonii titulo promoveri; cujus redditus definiri placuit non citra ducatos neapolitanos 24., nec ultra 40. ex rebus immobilibus percipiendos.

IX. Quod vero spectat ad Conventionem novissimam an. 1818. art. XXI. statutum quod inspectis temporum circumstantiis, ne Ecclesiasticis ad vitam sustentandam necessaria desint, patrimonii sacri taxa ita augeatur, ut nec minor sit ducatis 50., nec 80. major. Tum in eo decretum quod Clerici titulo ecclesiastici patrimonii ad sacros Ordines promovendi fundos exhibeant hypothecae vinculo minime obnoxios, et Tribunal Civile Provinciae de pertinentia, et libertate bonorum judicet, ejusque sententiam Curiae Ecclesiasticae requirant: qua tamen non indigent qui beneficii, vel Cappellaniae titulo ad Ordines promoventur.

Praeterea sancitum quod Clericis, qui Sacerdotio dedicantur beneficii, aut Cappellaniae titulo, cujus annuus redditus ad taxam praefinitam non pertingat, ex aliis praediis constituetur quantum taxae integritas definivit. Excipiuntur tamen illae Dioeceses, in quibus taxa ecclesiastici patrimonii in majori summa cano-

(1) Cap. IV. n. 1. et seq.

nice constituta reperiatur, respectu quarum nihil innovetur.

X. Verum successu temporis nonnulla passim pro Regni Nostri Dioecesibus sancita fuerunt, quae titulum in Ordinatione requisitum respiciunt, quaeque tum Apostolicae Sedis auctoritate, tum pientissimi Regis nostri adsensu confirmata novissima obtinent jura. Quare ea hic adferre non abs re me facturum puto. Et sane Episcoporum Commissio ad id delegata censuit.

1. Clerici omnes, qui in hujusce Regni Receptitiis Ecclesiis praefinitae portionis jure gaudent, dummodo fructus diocesanam patrimonii taxam exaequent, ut beneficiarii ad sacros Ordines promoveri possunt.

2. Capellaniae amovibiles ad nutum, necnon illae, quarum redditus ex rebus mobilibus percipiuntur, Tituli canonici ad sacrorum Ordinum promotionem fieri nequeunt.

3. Capellaniae super immmobilibus institutae, quae ad laicorum Confraternitates, aliaque venerabilia loca pertinent, licet sint amovibiles, a promovendis tamen ad Majores Ordines ut tituli ecclesiastici exhiberi possunt, dummodo ipsi in publico instrumento ab omnibus, qui eidem Confraternitati adscripti sunt, vel a Locorum administratoribus eligantur, ea simul adjecta conditione, ut perpetuo eodem titulo perfruantur.

4. In beneficiis, aut Capellaniis, quibus onus inhaereat singulis annis centum Missas celebrandi Titularis Dioecesanum Episcopum adire potest: is autem pro qualibet Missa detracta eleemosyna septem assium juxta taxam praefinitam, potest etiam, si velit aliquam deductionem Titulo inferre, ut ad sacros Ordines ille promoveatur.

5. Denique Regio Rescripto sub die V. Octobris an. 1839. id omne executioni mandari cautum, quod Supremi Concordati Executores opinati fuere, et jam ab utraque Potestate hisce verbis confirmatum.

Patrimonii sacri taxa in novissima Conventione an. 1818. art. XXI. definita pro illis Regni Dioecesibus, quae egestate laborant, et in quibus brevis sit Clericorum numerus spatio 15. an. ad ducatos 24; vel 25. reducatur. Elapso vero hoc temporis intervallo tum Sedis Apostolicae Nuntius, tum Rerum Ecclesiasticarum Minister Episcoporum postulationibus ad aliud tempus prorogandum indulgeant. Interea Supremi Concordati Executores ab utraque Potestate delegantur ad Antistitum petitiones exci-

piendas, et definitive declarandum quibusnam Dioecesibus jus illud tribuatur.

CAP. II.

Quid, et quotuplex sit beneficium.

I. Canonistae a Theologis discrepantes in definitione beneficii naturam principalem ponunt in jure percipiendi redditus: Theologi contra in jure ministrandi.
II. Definitio Theologorum magis naturam officii exprimit, quam beneficii.
III. Jus percipiendi redditus, et ministrandi, non autem ipsa perceptio, et ministratio beneficium constituit.
IV. Quumque spirituale sit jus beneficii, nonnisi clericis confertur.
V. Et confertur in perpetuum, quia clericus a beneficio semel obtento amoveri nequit, secus quam a capellania laicali.
VI. Sine auctoritate Episcopi beneficium constitui non potest.
VII. Requisita omnia, et naturam beneficii habent fratantiae in Parochiis Neapolitanis.
VIII. Quatuor divisiones beneficiorum inspecto officio proponuntur.
IX. Duae aliae inspectis personis conferentibus.
X. *Aliae inspectis personis beneficiariorum.*

I. Definiunt Canonistae *beneficium* esse *jus spirituale perpetuum percipiendi redditus ecclesiasticos auctoritate Ecclesiastica constitutum propter spirituale officium, seu ministerium.* A theologis vero dicitur esse *jus perpetuum in Ecclesia ministrandi auctoritate Episcopi constitutum cum adnexo, ac inseparabili jure percipiendi fructus ecclesiasticos* (1). Itaque juxta Canonistas natura beneficii principaliter consistit in jure percipiendi redditus, et consequenter in jure ministrandi, seu officium obeundi. At secundum theologos in jure ministrandi principaliter, atque in jure percipiendi redditus consequenter.

II. Dicturus autem ipse quid sentiam, censeo theologos *officium* potius, quam beneficium definire: quorum alterum ab altero nimis

(1) *Omnis quidem, quae a ratione suscipitur de aliqua re institutio, debet a definitione proficisci, ut intelligatur quid sit, de quo disputatur*, inquam cum Tullio *de offic. lib.* I.

differre satis liquet ex sacris canonibus. Bonifacius VIII. apertissime ait *propter officium dari beneficium* ecclesiasticum (1). Nam canones numquam admittunt separationem officii a beneficio ecclesiastico. Synodus Tridentina pariter definivit: *beneficia ad divinum cultum, atque ecclesiastica munia obeunda esse constituta* (2). Liturgia proprie dicitur *ministerium* (3). Id quod magis agnoscunt perspectam habentes originem beneficiorum: adfirmante ad hanc rem Baronio (4) possessiones Ecclesiarum clericis ad vitam concessas *beneficia* dici coepisse, eo quod, ut scribit Symmachus, benemeritis concedi liceret. In hoc tractatu potissimum inspicimus *beneficium*. De *officio* autem singulorum graduum ecclesiasticae hierarchiae tam superiorum, quam inferiorum, puta dignitatum, personatuum, canonicatuum, et praebendarum, aptius agimus *lib.* I. *Inst. Can.*

III. Beneficium ecclesiasticum plane consistit in *jure* percipiendi redditus, et ministrandi, non autem in ipsa perceptione bonorum, et ministerio: non aliter quam hereditas in jure consistit, non in bonis hereditariis (5).

---

(1) Bonif. VIII. in *cap. quia* XV. *et fin. de rescriptis in* VI.

(2) Trid. in *cap. cum beneficia* 3. *sess.* XXI. *de reform.* Idipsum ex lege Mosaica probatur, qua Levitis decimae sunt attributae pro ministerio, et officio levitico. *Excubate* (ait Dominus Numer. *cap.* XVIII. *vers.* 5 *et seq.*) *in custodia sanctuarii, et in ministerio altaris, ne oriatur indignatio super filios Israel. . . Omnia, quae sanctificantur a filiis Israel, tradidi tibi Aaron, et filiis tuis pro officio sacerdotali legitima sempiterna. . . Filiis Levi dedi omnes decimas in possessionem pro ministerio, quo serviunt mihi in tabernaculo foederis. . . Et comedite eas in omnibus locis vestris tam vos, quam familiae vestrae, quia pretium est pro ministerio, quo servitis in tabernaculo testimonii.* Hoc etiam expressit Iustinian. (6) volens compelli clericos ad suum implendum officium: *nam qui constituerunt*, ait, *vel fundarunt sanctissimas Ecclesias pro sua salute, et communi reipublicae, reliquerunt illis substantias suas, ut per eas debeant sacrae liturgiae fieri, et ut in illis a ministrantibus piis clericis Deus colatur.*

(3) A Suida verb. *liturgia.* Et Methaphrastes in *vita SS. Petri, et Pauli* ita scribit: *Domino sacrum obeuntes* ministerium.

(4) Baron. ad *an.* 502. num. 36.

(5) Papinianus in *l. hereditas* 50. *D. de petit. heredit.*

(6) In *l.* 42 § 10 *C. Episc. et Cler.*

IV. Idemque jus non temporale quidem, sed *spirituale* est: quoniam eo clerici tantum sunt capaces, laici nequaquam (1).

V. *Perpetuum* praeterea dicitur, quia sacris canonibus quum antiquis, tum recentioribus constitutum est ecclesiasticum officium, et beneficium cuique semel collatum tamdiu possideri, quamdiu is vixerit, vel donec beneficiarius ipse illud sponte sua dimiserit, vel ob crimen in foro suo patefactum confessus, aut convictus eo privetur (2). Episcopus autem, et summus etiam

---

(1) Id quod plenius explicabitur infra *cap.* IX. *de beneficiariis.*

(2) Clericali militiae adscripti, et altari servientes ordine indelebili, perpetuoque officio, ut stipendia, et alimenta vitae simul perpetua recipiant ab ea, cui serviunt Ecclesia, naturalis ratio postulat. Hinc Episcopos, presbyteros, diaconos, ceteros clericos perpetuo mancipatos officio inserviendi Ecclesiae suae, praebendas ex communi olim redditibus accipere ad vitam consuevisse tradunt canones XIII; et XIV. vulgo Apostolorum. Officia tum ipsa Episcopi, Sacerdotis, Diaconi, et reliquorum ordinum firma eatenus, et perpetua fore comprobavit prima Synodus Nicaena, ut decreverit eorum singulos ministerio Ecclesiae suae velut ostium cardini suo adfixos in perpetuum cum adnexo jure participandi de communibus praebendis, nec licere umquam iis de una ad aliam transire: *can. non oportet* 19. *C.* 7 *qu.*1. Si qui vero *Ecclesiastica statuta non custodientes recesserint ab Ecclesia sua.... cum omni necessitate cogantur, ut redeant ad Ecclesiam suam : alias excommunicari eos oportet*, sanxit eadem Synodus oecumenica in *can. si qui vero* 23. *ead. C. et qu.* Consonant mores, constitutionesque posteriores. Concilium Cabilonense II. an. 813. *can.* 4 haec habet: *Inventum est, quod multi arbitrii sui temeritate, et quod est gravius, ducti cupiditate presbyteris quibuslibet absque consensu Episcoporum Ecclesias dant, vel auferunt. Unde oportet ut, canonica regula servata, nullus absque consensu Episcopi cuilibet Presbytero Ecclesiam det: quam si juste adeptus fuerit, hanc nonnisi gravi culpa sua, et coram Episcopo canonica severitate amittat.* Alexander III. in *cap. querimoniam* 9. *de jurep.* absurdum censuit, *ut ad singulas patronorum secundum humanam conditionem mutationes Ecclesiarum ordinationes mutentur : et vicissitudines Ecclesiarum ab advocatis, vel aliis presumantur*. Idemque in *cap. consultationibus* 19. *eod. tit.* rescripsit non debere institutum ad praesentationem patroni putativi beneficiarium a beneficio removeri, dummodo praesentans in possessione praesentandi tunc reperiretur.

Pontifex jure nequit sine caussa criminis rite ostensa, aut sine spontanea possidentis renunciatione illud adimere, nec aliis eo superstite conferre (1). Eodemque jure non possunt ecclesiastica beneficia quum liberae collationis, tum de jure patronatus conferri ad tempus, vel sub conditione revocabili (2). Hanc ipsam perpetuitatem ferunt *capellaniae collativae*, quae idcirco a beneficiis laicalibus, et manualibus, et Capellaniis ad nutum mobilibus distinguntur. Enimvero *capellania*, quae generatim accepta significat beneficium, et munus capellani, aut *ecclesiastica*, aut *laicalis* est. Capellania *ecclesiastica*, quam ideo nuncupant *collativam*, quia per canonicae collationis bullas ab Ordinario loci personis dumtaxat ecclesiasticis confertur, nil differt a beneficio ecclesiastico, praeterquam in nomine. Ideoque non potest ea capellanus privari, quoadusque vixerit: perinde ac ceteri omnes beneficiarii, qui semel quaesitum jus et possessionem legitimam in beneficiis ecclesiasticis tuto retinent ad vitam (3). At *laicalis* capellania eatenus ad nutum mo-

---

(1) Ioannes Papa in *can. haec quippe est* 10. *C.* 3. *qu.* 6. Salomoni III. et ultimo Britonum regi rescripsit Episcoporum electionem e sedibus suis in Concilio provinciali decretam ab Archiepiscopo Turonensi tunc valere, si canonica fuisset: *quod si*, ait, *Episcopi electi insontes fuerint declarati: his amotis, qui illis subrogati sunt, Ecclesias suas ipsi recipiant.* Innocentius III. in *cap. inquisitiones* 21. *de accusat.* distinguendum pariter censuit in judicio criminali, *utrum sit tale crimen, quod ordinis executionem suscepti, aut retentionem* beneficii *impediret. . . . alioquin secundum personae merita, et qualitatem excessus poenam poterit judicantis discretio moderari.* Quaenam vero crimina inferant jacturam, privationemque beneficiorum, in *cap. ult.* hujus tractatus exponam. Huc etiam spectant quae dixi de censura suspensionis *ab officio, et beneficio in lib.* IV. *Inst. Can. tit.* XVIII. *num.* 97, 99, *et seq.*, et de poena depositionis *ibidem num* 100., *et seq.*

(2) Gl. in *can. pastoralis C.* 7. *qu.* 1. verb. *gubernare.* Vivian. *de jurep. lib.* I. *cap.* I. *num.* 65., Piton. *alleg.* 24.

(3) Conc. Arelatense VI. an. 813. *can.* 14. decrevit, *ut laici Presbyteros absque judicio proprii Episcopi non ejiciant de Ecclesiis, nec alios immittere praesumant. Quia quando Presbyteri ab Episcopis in parochiis ordinantur, necesse est ut ab ipsis Episcopis diligenter instructi Ecclesias sibi deputatas acci-*

bilis fere est, ut sine ulla caussa nequeat capellano auferri, et alteri concedi per patronos, aliosque habentes jus illam conferendi, nisi lex fundationis obstiterit.

VI. Sola insuper *auctoritate ecclesiastica* constituitur beneficium; quia nisi Episcopus, locive Ordinarius probaverit fundationem beneficii, aut nisi capellaniam a piis disponentibus relictam erexerit in titulum ecclesiastici beneficii, nullimode potest beneficium ecclesiasticum consistere, seu ecclesiasticam qualitatem habere (1). Et hinc origo discriminis intelligitur inter beneficium profanum, et sacrum, seu capellaniam laicalem et collativam. Si quis enim capellaniam aliquam fundaverit cum onere celebrandi missas, aliasque functiones hierarchias obeundi non requirens, aut expresse prohibens Ordinarii dioecesani auctoritatem, manusque appositionem: ista permanebit mere laicalis: quam idcirco poterunt fundator ipse, ejusque successores conferre sine ulla Episcopi institutione Presbytero, vel ad nutum mobili, vel in perpetuum, sicuti voluntas fundatoris,

---

piant. Consonat *can*. 4. Conc. Cabilonensis II. paulo superius exscriptus. Ne putes duos hos canones arbitrium amovendi capellanos beneficiarios ab Ecclesiis de jurepatronatus, laicorum Episcopis cum consensu patronorum tribuisse. Nam loquuntur de sola translatione capellanorum de una in aliam ejusdem parochiae vel Cathedralis Ecclesiam, sive capellam, sive praebendam, quae vigebat saeculo IX., instar mobilium oeconomorum parochialium. Videsis priscos hac in re mores ab. A. expositos *lib*. I. Inst. Can. *tit*. XXX. *de parochis n*. 14.

(1) Id etiam ex legibus, moribusque paganorum patet. Ulpianus tradit sacra loca esse, quae publice sunt a pontificibus dedicata: locumque publicum tunc sacrum fieri posse, quum Princeps, velut Pontifex tunc maximus eum dedicavit, vel dedicandi dedit potestatem, *l. sacra loca* 9. *D. de rer. divis. Si quis ergo* privatim *sibi* sacrum *constituit*, *sacrum non est*, *sed profanum*, inquit Marcianus in *l. in tantum* 6. §. 3. *D. eodem*. Hinc recte Hormisdas Papa, qui saeculo sexto sedit, discrimen inter *sacrum*, et *non sacrum* adstruit ex auctoritate, ac permissione Episcopi vel accedente, vel deficiente, *can. nullus Presbyter* 25. *de cons. dist*. 1. Idipsum confirmant Gelasius in *can. piae mentis* 26., et *can. Frigentius* 27. *C*. 16. *qu*. 7., et Clemens III. in *cap. nobis fuit* 25. *de jurep*. Videsis dicta ab. A. *lib*. III. *Inst. Canon. tit*. IX. *num*. 28., et dicenda inferius *cap*. III. *num*. 6, *et seq*.

vel patroni statuerit. Bona vero, et redditus istiusmodi capellaniae, tamquam laicalia possidere etiam, et administrare poterunt heredes fundatoris, ipsique patroni laici, cum onere implendi onera fundationis per idoneam, puta ecclesiasticam personam, et missarum stipendia persolvendi: quum tamen redditus beneficiorum ecclesiasticorum percipiantur directe, atque immediate per beneficiarios ipsos, exclusis etiam patronis juxta regulas in praxi receptas, traditasque a Doctoribus (1): nisi fundator speciatim capellaniam laicalem una cum redditibus reliquerit possidendam personis ecclesiasticis in sacerdotali, vel clericali saltem ordine constitutis, qui tunc bona, et redditus capellaniae ad vitam ipsimet possidebunt, ac percipient.

VII. Ex dictis liquet *beneficiatos parochiarum* non immerito a Neapolitanis appellari clericos illos, et Presbyteros, quibus privatim datum est ab Archiepiscopo jus concomitandi cadavera fidelium ad ecclesiasticam sepulturam, et emolumenta funerum percipiendi juxta taxam synodicam. Ipsorum enim singulis Archiepiscopus per canonicas bullas confert *fratantiam*, ut ajunt, cui naturam meri ecclesiastici beneficii esse intelligimus, et fatemur cum M. A. Genuensi (2): ex eo quod *fratantia* nihil aliud est, nisi jus spirituale perpetuum percipiendi emolumenta funeraria, quae sunt redditus ecclesiastici, auctoritate Archiepiscopi constitutum propter spirituale officium deferendi ad sepulturam ecclesiasticam defunctos christifideles.

VIII. Dividuntur in primis beneficia, inspecto officio, in *majora*, et *minora*. Itidem in *curata*, et *sine cura*, puta animarum. Rursus *in residentialia*, cum onere scilicet residendi, et *simplicia* sine residendi onere. Demum in *compatibilia*, quae si-

---

(1) Apud Barbos. *lib.* III. *Jur. Eccles. cap.* V. B. Hieronymus ad Damasum Papam in *can. quia Sacerdotes* 13. *C.* 10. *qu.* 1. scripsit, eleemosynas, et oblationes ut ne laici administrarent, vel concederent, eosque id attentantes Papa perpetua excommunicatione coerceret. Curam solummodo invigilandi, et Metropolitano, tum Regi etiam denunciandi, ut bona, et redditus Ecclesiarum nullum patiantur detrimentum, laicis patronis indulsit Synodus Toletana IV. in *can. noverint C.* 10. *qu.* 1. Videsis *tract. de jurepat. cap.* I. *n.* 24., *et* 25.

(2) M. A. Genuensis in *prax. Cur. Archiepisc. Neapol. cap.* 7. *n.* 9.

mul ab uno retineri possunt et in *incompatibilia*, quorum scilicet conjunctim retentio uni prohibita est. Alia insuper *uniformta*, quae scilicet ejusdem sunt nominis, et officii; alia *difformia* sunt, quibus diversus titulus, et officium est. Et rursum alia *duplicia*, quae nimirum adnexam habent dgnitatem, et jurisdictionem, qualia sunt Archidiaconatus, Archipresbyteratus, cetera id genus; alia *simplicia* sine dignitate aliqua, et jurisdictione, uti sunt capellaniae, titulique simplices Ecclesiarum.

IX. Inspectis autem personis conferentibus, primo dividuntur in *reservata*, vel *affecta*, quae nimirum pertinent ad Pontificiam collationem; et *non reservata neque affecta*. Hinc *monoculare* ab affectis, et reservatis excipiunt, ita dictum, quoties in una Ecclesia unum dumtaxat beneficium extat, Ecclesiaeque Praelatus illud ipsum solum conferendi potestatem habet (1). *Manuale* ad nutum conferentis datur cum arbitrio revocandi, quandocumque sibi placuerit (2). Secundo, alia sunt *electiva*, quae ad alicujus electionem conferuntur; alia *de jurepatronatus*, quae ad praesentationem patronorum; et alia *collativa*, quae ad liberam Ordinarii, vel alterius collationem pertinent. Rursus alia *de mensa*, quae scilicet per unionem perpetuam sunt incorporata mensae vel Episcopi, vel Abbatis, vel Capituli (3).

X. Inspectis denique personis, quibus conferuntur, vel sunt *regularia*, quae nonnisi regularibus, vel *saecularia*, quae saecularibus tantum clericis conferri possunt. Insuper vel sunt *patrimonialia:* quae scilicet originariis alicujus loci incolis tantum conferuntur ex privilegio, vel statuto, vel consuetudine, tanquam a *patritiis* ejus loci pro filiis suis fundata; vel *praestimonialia*, exinde dicta, quod obeuntibus *praestantia munia* vel studii, vel militiae, vel alterius praeclari officii debeantur (4).

(1) De monoculari beneficio loquitur *Clement.* 1. §. *in cessationibus de sent. excomm.* his verbis : *ipsos hoc unico lumine privare nolumus, nec debemus.*

(2) Talia sunt beneficia cuncta regularium *ex cap. monasterium* §. *tales de statu Monach.*

(3) Glossa in *Clement.* 1. *de suppl. neglig. praelat.* verb. *de mensa.*

(4) Praestimonii vox pro beneficio et officio ecclesiastico usurpata saepe occurrit, praesertim in *cap. ult. de concess. praeb. in*

Isthaec vocabula saepenumero adhibentur in tractatus decursu, eum in finem, ut una beneficiorum species ab alia maxime distinguatur, canonesque diversum jus inter easdem constituentes a tyronibus intelligantur facilius.

ADDITIONES

DE ECCLESIIS RECEPTITIIS.

I. Antiqua est Ecclesiae disciplina inde usque ab Apostolis fere inducta, quae Episcopos, et Clericos omnes suis Titulis adscriptos esse jubet, in quibus ii et sacra munia ad dominici gregis utilitatem obirent, et unde alimenta perciperent.

II. Quum autem in novissima Concordatorum lege an. 1818. de minoribus Ecclesiis in Ditionibus citra Pharum extantibus, quas *Receptitias* vocant, nulla dispositio constituta fuerit, ea propter Pius VII. Summus Pontifex Litteris Apostolicis, quae incipiunt *Impensa* die XIX. Aug. an. 1818. nonnulla sanxit, quae hic paucis referre non abs re erit.

III. Et in primis Ecclesiae *Receptitiae* aliae sunt *numeratae*, quibus scilicet Clericorum numerus ad sacra peragenda designatus addicitur: aliae *innumeratae*, quae ut plurimum sunt curatae, et generatim universos locorum Ministros excipiunt: redditunm autem portiones sive menstruas, sive annales illis tribuendos esse praescribitur.

Tum iisdem Litteris decretum quod ab Ecclesiae Pastoribus illi dumtaxat hisce Titulis adscribantur, qui sanctitate, et doctrina ita praefulgeant, ut ad explendas diversas sacri ministerii partes sint idonei, ac proinde cautum fuit, ut examen coram Dioeceseos Episcopis, vel eorum Vicariis Generalibus, et tribus ex Synodalibus Examinatoribus instituatur: quos vero ceteris magis idoneos illi judicaverint, iisdem jus conferrent, atque in possessionem designatae portionis immitterent.

VI: et Trid. in *cap.* IX. *sess.* 14. *de reform. et cap.* XVIII. *sess.* XXIII. *de reform.* Alex. III. in *cap. conquerente* 6. *de cler. non residentibus*, fert collatum clerico G. beneficium, puta praestimonium 20. solidorum super Ecclesia Presbyteri R., qui sibi necessaria vitae vix poterat ex ea percipere.

Denique sancitum quod nulla interponi possit appellatio ab episcopali decreto ad Superiorem Judicem.

IV. Jam vero quae nunc paucis uno sub adspectu proposuimus, juvabit jam latius exponere heic recensendo quae successu temporis de hujusmodi Ecclesiis constituta fuerunt.

Et sane Episcoporum Commissio ad rem delegata, cui Apostolicae Sedis Nuntius praeest, plerasque instructiones emisit Regio Rescripto sub die XVIII. Novemb. an. 1822. confirmatas, quas dicere adgredimur.

1. Ecclesiae omnes Receptitiae cujusvis naturae sint in limine fundationis, licet etiam Cathedralibus, aut Collegialibus Titulis fuerint adnexae, Clerum numeratum habeant: quem nimirum Episcopi inspectis locorum circumstantiis, fidelium numero, reddituumque copia designabunt.

2. Clerici, qui praevio examine in Litteris *Impensa* praescripto praefinitae reddituum partis jure gaudent ad Sacros Ordines promoveri possunt, quippe quod isthaec addictio ut ecclesiasticus titulus agnoscitur. Excipiuntur vero Presbyteri, quibus hujusmodi tituli etiam conferri possunt.

3. Episcopi in partitione reddituum onera dumtaxat illis inhaerentia detrahant, non vero praestationes annuas, quae ad Procuratores, Exactores, aliosque spectant: isthaec enim officia ab Ecclesiae Titularibus exerceri debent, ac proinde Dioecesani Antistites coacto Presbyterio statuta conficiant, ut ea vel gradatim, vel vicissim Titulares ipsi peragant.

4. Missarum legata Ecclesiae praediis adnexa minime detrahantur, quippe quod Titulares illis satisfacere debent. Si vero ingens sit earum numerus, tunc Episcopi, venia a Sede Apostolica impetrata, juxta pontificium rescriptum illum minuant.

5. Qui ecclesiasticis functionibus non intersit, distributiones ab Episcopo praefinitas, illisque adnexas non lucretur, quibus dumtaxat praesentes fruantur.

6. Paroeciis, quae sufficientem Congruam non habent, dos ex Ecclesiae Receptitiae redditibus, servata forma art. VII. Concordati, constituetur, quae saltem tertia parte major ceteris portionibus esse debet: redditus vero extantes Presbyteris, quos elegerit Episcopus Parochi Coadjutores conferantur.

Si vero Ecclesiarum redditus sint magni momenti, tunc ii in *majores*, et *minores* portiones distinguantur, quarum illae Presbyteris de Ecclesia optime meritis, hac vero ceteris locorum

Ministris conferantur. Isthaec autem divisio omittatur in Receptitiis, quae Cathedralibus, et Collegialibus Ecclesii sunt adnexae, eo quod possunt Episcopi dignioribus canonicalem praebendam conferre.

7. Titulares omnes residentiae lege teneri constituitur, adeout ultra tres menses sine justa caussa a propria Ecclesia abesse nequeunt: in transgressores autem Episcopus poenas a Tridentina Synodo latas irroget. Adhaec si beneficium incompatibile vel in eadem Receptitia, vel alia Ecclesia ii adipiscantur, horum portio ipso jure vacabit.

8. Distributiones, quas Clerici non receperint, quippe qui sacris officiis non interfuerint, inter Ecclesiae Titulares, Parocho non excepto, singulis annis dividantur.

9. Ecclesiae redditus si augeantur, aut aliqua portio vacaverit, tunc incrementum, et vacantis tituli fructus Titularibus cedant.

10. Jura adventitia Titulis Curatis adnexa pro medietate ad Parochum pertinent: altera vero medietas inter Titulares subdividatur.

11. Parochus, qui personaliter, vel per alium in ducendo funere, et justis, ac parentalibus absolvendis Clericis praesit, ex fidelium oblationibus duplicem portionem recipiat.

12. Tandem curent Episcopi laudabilem consuetudinem, quae in quibusdam Receptitiis extat persolvendi officia in choro sartam, tectamque servare: in aliis vero ad eam promovendam sedulo incumbant.

V. Praeterea Carolus Rosini olim Puteolanae Dioecesis Episcopus, Vir bono Ecclesiae natus, deque re litteraria optime meritus in eo animum intendit, ut in hujusce Regni Dioecesibus ad maximam Religionis utilitatem plures Receptitiae instituerentur Ecclesiae, earumque statuta quamprimum ederentur. Hinc articulos generales composuit, quos singulos pientissimus Rex Noster Ferdinandus I. Regio Diplomate sub die VI. Septembris 1824. confirmavit.

VI. Heic quoque ea referri debent, quae Episcoporum Commissio labentibus annis censuit, quaeque vel Regiis Rescriptis sunt confirmata.

Et 1. Oeconomus Curatus Paroecialis Ecclesiae viduatae Pastore, quae duobus hominum millibus non constat, singulis annis ex ejusdem Ecclesiae Congrua 60. ducatos percipiat: si vero illi

praesit, quae numerum quinque millium Animarum continet, 80: in ceteris tandem, quae majorem fidelium numerum retinent, 100. habeat: reliqui autem Congruae redditus aequis partibus inter Titulares dividantur, Oeconomo non excepto, vel Parocho etiam, si Titulus ob ipsius suspensionem vacaverit.

Isthaec dispositio illas quoque Ecclesias respiciat, in quibus reddituum portiones majores sint ducatis 60., quippe quod Animarum cura Oeconomo commissa Titulo vacante, novum officium ei impositum censetur.

Oeconomus vacantis Tituli Curati Canonicatui adnexi ex ejus praebenda annalem portionem recipiat relate ad duplicem quintam redditunm portionem. In ducendo vero funere omnes Oeconomi duplicem portionem ex fidelium oblationibus, ut Parochi recipiant. Reg. Rescr. sub die XXII. Januar. 1825.

2. Tempore elapso sex mensium si titularis ad Subdiaconatus Ordinem minime sit promotus, vacantis portionis jus praevio concursu digniori conferatur: facultas tamen Episcopis inest tempus prorogandi, ut ille Sacerdotio dedicaretur.

Si examen instituatur, Clerici etiam, qui suae aetatis annum XIX. jam expleverint, et in Seminariis, vel Lyceis doctrina, morumque honestate praestiterint, dummodo alii aetate provectiores non extiterint, admittantur. Reg. Rescr. sub die XXIX. Maj. 1830.

3. Si Ecclesiarum redditus ob diversas temporum vicissitudines deminutionem patiantur, Dioecesani Episcopi Congruam Parochis detrahant, inspecto fidelium numero juxta taxam in novissima Conventione praefinitam: reliqui redditus si extent, ut quaedam pars beneficii inspiciantur, ac proinde detractioni subjacent, ut ceterae Titularium portiones. Quod si isthaec deminutio sit magni momenti, et perpetua, tunc Episcopi novas constitutiones pro hisce Ecclesiis exhibeant, quae juris ordine servato revideantur, et confirmentur.

Si vero fidelium liberalitate Receptitiis Ecclesiis praedia largiantur, ac proinde earum redditus reale recipiant incrementum, Episcopis facultas inest vel alios Titulos pro Clericis ad sacros Ordines promovendis constabilire, vel inspecto fidelium numero, incrementum inter Titulares extantes dividere, eorumque portionibus addicere. Reg. Rescr. sub die XVI. Jul. an. 1831.

4. Parochi, qui ex Ecclesiae redditibus Congrua dumtaxat in

Novissima Concordatorum Lege praefinita fruuntur, Missarum oneribus, quae Ecclesiae praediis sunt adnexa, satisfacere non tenentur, sed tantummodo diebus festis juxta Canones Missas pro populo celebrent. Quod si illorum Congrua taxam exuperet, tunc agnoscitur incrementum ut species portionis Curato Titulo adnexae, ac proinde Missarum legatis vel ipse satisfaciat. Reg. Rescr. sub die XXVIII. Septembris an. 1831.

5. Vicarii Capitulares Sede vacante Receptitiae titulos juxta specialem Constitutionem *Impensa* conferre possunt, immo majorem portionem minoribus Titularibus concedere. Reg. Rescr. sub die XXVIII. Septembris 1831.

6. Episcopi Dioecesani pro ecclesiastica Juventute in re sacra erudienda Titulares in suis Seminariis eligere possunt, quo temporis intervallo residentiae legi ii minime sunt obnoxii.

Parochis, qui ecclesiasticis functionibus in Receptitiis non intersint indulgere potest Episcopus quoad distributiones illis adnexas ob Animarum curam, cui sedulo incumbant.

Receptitiis Ecclesiis Presbyteros quoque addicere possunt Episcopi ad titulum sacri patrimonii, et absque concursu. Reg. Rescr. sub die XXIV. Martii 1829.

Titularis Archipresbyter Curatus, qui ut prima dignitas praebendam titulo adnexam habet, et ex Receptitiae redditibus ut Curatus Congrua perfruitur, necnon distributiones quotidianas recipit, is Missarum oneribus Ecclesiae adnexis satisfacere debet.

Omnes Titulares, qui ex decreto Diocesanae Curiae ante promulgationem Constitutionis *Impensa* lato aliqua portione gaudent, absque examine ad majores gradus, veteri optione penitus abrogata, admitti possunt.

CAP III.

De fundatione, et erectione beneficiorum.

I. Nascuntur beneficia per fundationem.
II. Quae tam aedificationem, quam dotationem complectitur.
III. Eaque fit sola fundatoris voluntate.
IV. Suam voluntatem, caussasque fundandi asserens exponit fundator in priori parte instrumenti: in posteriori autem disponens revera fundat.
V. Bona sua quisque valet in fundationem beneficiorum largi-

ri, quae ipso jure Ecclesiis, et beneficiis adquiruntur: at decimas, et ecclesiasticos redditus inconsulto Episcopo accipere canonicis, et monachis prohibitum.

VI. Erectio fit adsensu Episcopi accedente ad fundationem, quo deficiente nullum beneficium potest ecclesiasticum fieri, sed profanum remanet.

VII. Praxis postulandi, et conficiendi erectionem traditur.

VIII. Titulum ecclesiastici beneficii ad certum altare sub invocatione alicujus Sancti constituit erectio, qui titulus, et aram, et capellam significat.

IX. Lapidis erectio in titulum in sacris paginis usurpata.

X. Ad certum altare fundata capellania in dubio praesumitur volita per fundatorem ecclesiastica.

XI. Plura in uno altare beneficia erigi possunt.

XII. Sine dote sufficienti novum erigi beneficium non debet.

XIII. Conditiones a fundatore volitas, juri etiam communi contrarias, fere debet Episcopus erigens adprobare.

XIV. Easque semel adsensu Ordinarii probatas nequit fundator mutare, nisi mutatio noceat nemini, et Episcopi accesserit auctoritas.

XV. Per quadragenariam observantiam fere status beneficii mutatur.

XVI. Qualitatibus, et oneribus fundationis potest solus Pontifex derogare.

XVII. In erectionibus nil praeter cathedraticum Episcopo debetur.

XVIII. Inferiora beneficia aliquando eriguntur in titulos majores.

XIX. Collegiatam Ecclesiam olim jure communi poterat Episcopus erigere: ex decretis tamen S. C. Conc. solus Papa erigit.

XX. Cathedralis erectio ad Sedem Pontificiam pertinet.

XXI. Itemque saecularis in regularem, vel regularis in saecularem Ecclesiam mutatio.

I. Beneficia utique non nascuntur, sed fiunt, ait Abbas (1). In actu primo scilicet materialiter per *fundationem*, et in actu secundo reipsa per *erectionem*.

II. Inspectis canonibus antiquis, ac decretalibus recentioribus *fundatio* accipitur pro constructione, simul ac dotatione

(1) Abb. Panormit. *lib. 1. cons.* 54.

Ecclesiarum, vel capellarum; verusque fundator is dicitur, qui nedum ad structuram Ecclesiae fundum, sed etiam dotem sufficientem pro aedificatione, pro alendis ministris, aliisque necessariis ad Dei cultum rite peragendum confert: at qui vilem tantummodo aream dederit, vix *benefactor* appellari poterit (1). Nam ex Concilio Aurelianensi ante praefiniat, qui aedificare vult Ecclesiam, quae ad luminaria, et ad custodiam, et ad stipendia custodum sufficiunt, et ostensa donatione sic demum aedificet (2). Ideoque nonnullis perperam visa est solius fundi datio, et fundatorem efficere, et juspatronatus adquirere (3). Quandoquidem fundatores illi rectissime nuncupantur, et passim, qui annuos redditus pro fundo, seu dote alicujus beneficii, vel capellaniae relinquunt, etiam in Ecclesia, et capella per alios constructa; atque instrumenta fundationis dicuntur testamenta, aliaeve scripturae, quibus dos beneficii constituitur.

III. Sola voluntas fundatoris parit fundationem, qui libere valet in fundationis limine quascumque conditiones, et leges praescribere etiam juri communi positivo contrarias; dummodo bonis moribus, et legi divinae, aut naturali non aduersentur: earumque observantia, executio, et conservatio ad jus publicum pertinet, quatenus tamquam leges inviolabiles non contemnantur, ne fideles ab Ecclesiis aedificandis, ac dotandis retrahantur (4).

IV. Publico hinc fundationis instrumento fundator declarat

---

(1) Wan-Espen *par.* II. *tit.* 15. *cap.* 3.

(2) Conc. Aurelian. in *can. nemo Ecclesiam* 9. *de cons. dist.* 1.

(3) Id aptius exponitur in *tract. de jurepatr. cap.* 5.

(4) Pelag. in *can. Eleutherius* 30, *et pen. C.* 18 *qu.* 2, rescripsit conditiones tempore, quo dedicatum fuerat monasterium, conventas, et positas ab Eleutherii Episcopi matre fundatrice, servari oportere. Clementin. *quia contingit* 2. *de relig. domib.* Trid. in *cap. ratio postulat* 5. *sess.* 25. *de ref.* decrevit, ne qualitatibus, aut oneribus in erectione, seu fundatione beneficiorum injunctis quid umquam derogetur. Hinc suboscura, vel non omnino recta videtur ea regula, quam ex *arg. l.* 46 *C. de Episc. et cler. et Nov.* 101. *cap.* 10. Balsamon eruit, quod nimirum leges, et statuta a fundatoribus dicta, nisi canonibus aduersentur, vim et robur obtineant.

Ecclesiam, vel capellam, vel altare, vel beneficium sub invocatione, ac titulo alicujus Sancti fundare pro redemptione animae suae juxta formulam in vetustis fundationibus usitatam (1), vel pro suffragio animarum et sui ipsius,et parentum,majorumque suorum, vel pro devotione sua erga eumdem Sanctum; donatione irrevocabili constituit atque designat pro dote,ac fundo illius hoc, illudue praedium, et ea bona stabilia fructifera certis finibus describenda, annuosque redditus eorumdem; quos rector, vel beneficiarius, vel capellanus percipiet quotannis ad vitam cum onere celebrandi tot missas, quot voluerit, aliaque onera ab seipso praescriptà implendi, cumque aliis conditionibus, ac legibus sibi bene visis. Quàre in priori parte instrumenti exponitur,et asseritur caussa impellens,et finalis fundandi, et intentio fundantis: in posteriori fit actus praecipuus donationis, et fundationis, ipsa nimirum dispositio fundatoris.

V. Schisma investiturarum quoadusque perstitit, Praelatos Ecclesiarum, Episcopos, Abbates laici potentiores per annulum et virgam investiebant, et sine auctoritate ecclesiastica pro arbitrio instituebant ac destituebant, decimas et proventus ecclesiasticos usurpando. Cujusmodi sacrilegas invasiones quum Concilia diversa,et plurima censuris,et anathematibus extrudissent: saeculo demum X, atque XI. perplures laici religione,ac poenitentia ducti, quidquid juris ecclesiastici rapuerant, in fundationes monasteriorum, et Ecclesiarum saepissime conferebant sùb quaesito colore donationis,et cessionis, quum non merae liberalitatis et pietatis caussa id ipsi agerent. Et saepenumero non iis Ecclesiis, quibus bona erant ablata, restituebant, ut par erat, sed aliis monachis potius, et canonicis donare simulabant. Quare pluribus canonibus constitutum est, ne amplius inconsultis Episcopis monachi, et canonici decimas et ecclesiasticos proventus accipere praesumreut, ex decreto praesertim Urbani II. (2), et pluribus S. Gregorii VII. sanctionibus et epistolis (3).

(1) *Pro remedio animae suae* quidam nobilis contulit quasdam terras monasterio de Melios, ur refert gl. in *cap. cum dilecti* 6 *de donation. verb. in casu.*

(2) Urban,II. an.1095. circiter in *can.congregato* 2. *C.*16. *qu.*

(3) S. Greg VII. in *can. decimas* 1, *can. pervenit* 3, *can. si-quis deinceps* 12. *ead. C. et qu.*

VI. Fundationem ecclesiastici beneficii perficit *erectionis* decretum, scilicet adsensus, et adprobatio Episcopi, seu Ordinarii: sine quo fundatum beneficium erit *profanum*, et appellari tunc solet *capellania laicalis*, aut *legatum pium*. Ex decreto Hormisdae, *nullus presbyter in Ecclesia consecrata aliud altare erigat, nisi quod ab Episcopo loci sanctificatum est, vel permissum: ut sit discretio inter sacrum, et non sacrum* (1). Gelasius Papa Senecioni Episcopo rescripsit, ut dedicationem, et benedictionem impenderet tam Ecclesiae S. Viti a Julio fuudatae, quam alteri SS. Michaelis Arhangeli, et Martini a Fringentio extructae, ad suam parochiam, seu dioecesim pertinentibus (2). Clemens III *Ecclesiam nonnisi cum adsensu dioecesani* constructam approbat (3). Ceteris autem presbyteris episcopali, vel quasi jurisdictione carentibus hanc erigendi altaris, vel beneficii ecclesiastici potestatem canones vetant antiquissimi (4), et leges imperiales (5).

VII. Quare fundator beneficii vivens, vel ejusdem heres exhibere Ordinario debet authenticum instrumentum fundationis continens congruam, et sufficientem dotationem super bonis stabilibus, onera, et conditiones volitas: et libello postulare ut adsensus Ordinarii desuper impertiatur, sicque fiat erectio beneficii. Ordinarius autem viso instrumento hujusmodi, ubi concurrant omnia necessaria ad beneficii naturam, et bona

(1) Hormisdas an. 514 creatus Pontifex in *can. nullus presbyter* 25. *de cons. dist.* 1. Videsis quae dixi *lib.* 3. *Inst. Canonic. tit.* 9. *num.* 28.

(2) Gelas. in *can. piae mentis* 26, *et can. Frigentius* 27. C. 16. *qu.* 7.

(3) Clem. III. in *cap. nobis fuit* 25. *de jurepatr.*

(4) *Can.* 32 vulgo Apostolor. ita se habet: *Si quis presbyter, contempto suo Episcopo, seorsum congregationem faciat, et aliud altare figat, quum nihil ad pietatem, et justitiam pertinens in Episcopo damnaverit, deponatur tamquam dominandi cupidus. Deponantur etiam reliqui clerici, quicumque ei se adjunxerint.*

(5) Iustinianus *Nov.* LXVII. *cap.* 1 omnibus generatim prohibuit Ecclesias aedificare, *nisi Episcopus orationem antea in loco faciat, et Crucem figat, publicum processum illic faciens, et caussam manifestam omnibus statuens.* Videsis dicta in *tract. de jurepatr. cap.* 1 *num.* 16.

sint sufficientia, decretum suum interponit, quo Ecclesiam, vel capellam sub invocatione, ac titulo alicujus Sancti recenter constructam, vel beneficium, seu capellaniam certo altari jamdiu relictam erigit in tiulum perpetui beneficii ecclesiastici, eique dotem a fundatore constitutam applicat: eodemque tempore adprobat conditiones a fundatore volitas, quae sint adprobandae, et rejicit rejicendas: reservato jure cathedratico, et salvis Ecclesiae parochialis juribus.

VIII. Sine *titulo* quidem consistere non potest erectio ecclesiastici beneficii: qui accipitur heic pro Ecclesia ipsa, vel capella, vel ara alicui Sancto dicata ad tutelam hominum, a *tutulo* derivatus: quia tutulum Romani appellabant arcem urbis altissimam, quae pro specula inserviebat civitatis, ac longe prospiciendo illam custodiebat, tutabatur, defendebat (1). Sensu inde translato *titulum* quandoque pro peculiari Ecclesiae parte, seu altare conspicuo accipere scriptores consueverunt. *Singuli presbyteri debent ab Episcopis ordinari, et poni per singulos titulos suos*, ait auctor apocryphae decretalis Anacleti (2);

---

(1) Dominicus Marci in *hierolexico* verb. *titulus*, ex Varrone *lib.* 6. *de ling. latin.*

(2) Anaclet. in *cap. Episcopi* 4. *dist.* 80. In primitivae Ecclesiae monimentis saepe occurrit vox *titulus* pro Ecclesia. In libro enim Pontificali in vita Marcelli Papae *to.* 1 *Concil. p.* 94. sic habetur: *Hic fecit coemeterium via salaria, et viginti quinque* titulos *in urbe Roma constituit, quasi dioeceses, propter baptismum, et poenitentiam multorum, qui convertebantur ex paganis, et propter sepulturas martyrum.* Et matrona quaedam, nomine Lucina vidua . . . *domum suam nomine tituli* B. Marcelli *dedicavit, ubi diu, noctuque hymnis, et orationibus Domino Jesu Christo confitebantur. His auditis a Maxentio, misit et jussit in eadem Ecclesia iterum planeas sterni*, ut ibidem *animalia catabuli congregata starent, et ipsis Marcellus deserviret.* In *ep.* 4 Pii ad Iustum Vienn. *tit.* 1. *Conc. pag.* 577, presbyter *Pastor* titulum *condidit, et digne in Domino obiit.* Unde vero istius vocis applicatio ad Ecclesias exprimendas promanaverit, non consentiunt eruditi. Baronius ad *an.* 112. *num.* 5 sic ait: *Unde acciderit, ut domus fidelium in sacrum usum conversae, quas nos* Ecclesias *dicimus, a majoribus* tituli *dicerentur, paucis aperiendum. A rebus fiscalibus videtur accepta esse nomenclatura.* Tituli *namque impositione rem aliquam sibi* fiscus *soli-*

scilicet per singulas Ecclesias juxta receptam glossae interpretationem (1).

IX, In sacris quoque Litteris vetustissima est vox *erigendi* ad rem nostram congruenter accomodatam. *Surgens Jacob mane tulit lapidem, quem supposuerat capiti suo, et erexit in titulum*, ait sacer textus Genesis (2). Et in libris Regum legitur, quod *Absalon erexerat sibi, cum adhuc viveret*, titulum, *qui est in valle Regis. Dixerat enim: non habeo filium, et hoc erit monumentum nominis mei: vocavitque* titulum *nomine suo, et appellatur* manus Absalon *usque ad hanc diem* (3).

X. Ideo jureconsultissimus Fr. M. Pitonius recte innuit, fundatio capellaniae ad certum altare ordinata ostendat in dubio fuisse volitam erectionem capellaniae ecclesiasticae, verumque beneficium collatinum, quod solum erigi dicitur in altare sub invocatione alicujus Sancti (4). Nam legato pio, et capellaniae laicali repugnat erectio facienda in altare: citatque ad id firmandum auctoritatem Lotterii, et Rotae Romanae (5).

XI. Cum vero spiritualia non occupent locum: nil implicat,

---

tus erat vindicsre, atque Principi consecrare: *ut quam ait Imperator*. « Tituli vero quoque adjectione praedia nostris sunt con» secranda substantiis, nonnisi pubblica justificatione proponan» tur. Fuisse hujusmodi *titulos* veluti quaedam, quae regiam re» praesentarent potestatem, vel imaginibus Imperatorum, vel » nominis ipsorum inscriptione insignita, multa sunt, quae pote» runt demonstrare ». Binghamus *lib.* VIII. *orig. Eccl. cap.* 1. §. 10, eam amplectitur sententiam, quae opinatur *tituli* nomen acceptum a titulo beneficii illis presbyteris dato, quibus committebantur, seu conferebantur. Et refert alteram Medi opinionem, quod in dedicatione Ecclesiarum nomen, seu titulus Domini nostri Jesu-Christi inscribi solitus, quemadmodum in praediis, et domibus olim tituli, et nomina dominorum inscribebantur; denominationem ejusmodi tribuerit Ecclesiis: indeque pariter basilicas fuisse easdem nuncupatas, utpote quae ad dominum pertinerent.

(1) Glos. in *cap. dudum Ecclesia* 34. *de elect.* verbo *intitulatam.*
(2) Genesis *cap.* 28. *vers.* 18.
(3) Lib. II. Regum *cap.* 18. *vers.* 18.
(4) Fr. M. Pitonius *de contr. patr. alleg.* 49. *num.* 1.
(5) Lotter. *de re beneficiaria lib.* 1. *qu.* 30, Panimoll. *dec.* 21, Rota coram Emerix jun. *dec.* 1100.

ut in uno eodemque altare plura beneficia erigantur (1). Addit Cardinalis de Luca, in eodem altare, eademque capella reapse consistere plura diversae naturae beneficia: alia scilicet liberae collationis, alia jurispatronatus, quae diversae quidem personae obtinent cum diversis oneribus, et legibus majoris, vel minoris servitii, aut residentiae (2).

XII. Ex Concilio Bracarensi II. *unusquisque Episcoporum meminerit, ut non prius dedicet Ecclesiam, nisi antea dotem basilicae, et obsequium ipsius per donationem chartulae confirmatum accipiat: nam non levis culpa est ista temeritas, si sine luminariis, vel sine substantiali sustentatione eorum, qui ibidem servituri sunt, tamquam domus privata consecretur Ecclesia* (3). Proventus itaque in dotem beneficiorum adsignandi esse debent sufficientes arbitrio Episcopi juxta locorum, et personarum qualitatem. Enimuero Iustinianus Imperator edixit, ut *Episcopus definiat mensuram, et ad luminaria, et ad sacrum ministerium, et ad incorrumpendae domus custodiam, et observantium alimenta, et si sufficienter habere viderit, faciet prius donationem eorum, quae futura sunt, deputari: et ita domus aedificetur* (4).

XIII. Conditiones a fundatore volitas Episcopus debet regulariter approbare, etiam juri communi positivo contrarias (5): puta quod praesentari, et institui clericus etiam septennis debeat; non obstante lege Tridentina, et Concordatorum, qua aetas quatuordecim annorum exigitur in eis, qui beneficium ecclesiasticum velint obtinere, primamque tonsuram clericalem suscipere. Vel quod fructus omnes vacante beneficio impendantur in sacra supellectilia, vel Ecclesiae fabricam, aliudue pium opus: tametsi jure nunc communi ad Cameram apostolicam pertinent. Id genus aliae. Eas autem sine caussa renuens dioecesanus admittere ab Archiepiscopo, aliove superiore monebitur, vel cogetur, vel denegatus adsensus re cognita supplebitur. Si tamen rejiciendae

(1) Id Rota declaravit coram Penia *dec.* 1394, et Card. de Luca *de jurepatr. disc.* 17 *num.* 2.

(2) Card. de Luca *ibidem num.* 2.

(3) Conc. Bracar. II. in *can. placuit qu.* 2.

(4) Iustin. *Nou.* 67 *cap.* 2.

(5) Glos. in *cap. cum dilectus* 8. *de consuetud.* verbo *constitutum.*

sint ob turpitudinem, vel quod naturae beneficiorum repugnent, ubi scilicet fundator vellet beneficium fore conferendum laico, vel ad tempus, vel deficientibus clericis de familia vocata dos redeat ad heredes profanos, aut quid aliud ejusmodi: suum et Episcopus, et Metropolitanus adsensum jure merito denegabunt. Cumque adsensus Ordinarii formam fundationi, atque erectioni tribuat, et quasi contractum inter Episcopum et fundatorem constituat, consequens est, ut tenor ejusdem adsensus in primaeva erectione concessi potius, quam nuda fundatoris voluntas, attendendus sit. Nam Pelagius Papa servandas rescripsit eas conditiones, quas tempore dedicationis inter Episcopum Cardellum, et matrem Eleutherii Episcopi fundatricem ambo convenissent (1).

XIV. Leges autem semel in fundatione praescriptas, et ab Ordinario firmatas tam ipse fundator, quam heres, et successor ejus nequit contra jus positivum, vel in alicujus praejudicium accedente etiam consensu Episcopi mutare. Nam jus quaesitum sive Ecclesiae libertati, sive quibuslibet personis tolli non potest, nec debet. Sane Innocentius III rescripsit statutum a Moriensi Episcopo ad petitionem patronorum Ecclesiae Andrensis factum, nec juri communi, nec privilegio derogare (2). Sed ubi novae conditiones, vel mutationes sint legibus Ecclesiae, ac publico juri consentaneae, nullumque aliis inferant praejudicium, superaddi, ac fieri possunt accedente Episcopi auctoritate, et patronorum voluntate (3),

XV. Statum beneficii mutari aliquando per quadragenariam observantiam, seu legitimam praescriptionem, censuit Bonifa-

---

(1) Pelag. in *can. Eleutherius* 30. *seu pen. C.* 18. *qu.* 2.

(2) Innoc. III. in *cap. cum dilectus* 8. *de consuetud.* ibique glos. verb. *constitutum*, et Fagnan. in *cap. conquerente de cler. non resident num.* 4. Hinc impubes 14 annis minor nequit post fundationem adsensu dioecesani perfectam, consummatamque idoneus fieri nova fundatoris conditione ad clericatum, beneficiumque sui patronatus obtinendum. Quemadmodum nec patronatus alicui certae familiae, aut personae in ea reservatum adimi voluntate posteriori.

(3) Vivian. *lib.* 2. *de jurepatr. cap.* 8. *num.* 10.

cius VIII (1), et notat Vivianus (2): atque in dubio capellaniam laicalem censeri beneficium ecclesiasticum, si constet de una episcopali collatione, vel institutione Ordinarii, addit Rebuffus (3). Sed in claris quando fundator noluit capellaniam esse beneficium, non sufficit eam fuisse collatam velut beneficium spatio 40. annorum: sed requirunt alii tempus immemorabile ex regula Bonifacii VIII (4), alii omnem tunc praescriptionem abjiciunt, ut pia fundatoris voluntas vim legis habeat perpetuam, nullo temporis lapsu quam longissimo, nullaque cujuslibet auctoritate (praeterquam suprema) commutandam, nec violandam (5).

XVI. Ceterum ex Tridentino, *quando ex beneficiorum quorumcumque erectione, seu fundatione qualitates aliquot requiruntur, seu certa illis onera sunt injuncta, eis non derogetur* (6). Nemo quidem inficiatur suprema Pontificis maximi potestate derogari posse legibus fundationis, attamen praesumuntur citra ejus mentem extortae hujusmodi derogationes, quae laicorum juribus officiunt: ideoque servatis servandis suspendi earum executionem dissentientibus patronis praxis ostendit.

XVII. Placuit supra laudato Concilio Bracarensi, *ut quoties ab aliquo fidelium ad consecrandas Ecclesias Episcopi in-*

---

(1) Bonifacius VIII in *cap. cum de beneficio* 5 *de prob. in VI.* statuit beneficium ecclesiasticum clericornm saecularium debere illud intelligi, *quod tanto tempore ab uno, vel pluribus saecularibus clericis institutis in eo rectoribus extitit continue, ac pacifice gubernatum, ut praescriptio legitima sit completa: etiamsi ante, vel post religiosi quandoque ministraverint in eodem.*

(2) Vivian. *par.* 2. *de jurep. lib.* 6. *cap.* 6. *n.* 61.

(3) Rebuff. *in prax. benefic. de pacifica possess. num.* 349.

(4) Bonif. VIII. in *cap. Episcopum* 1 *de praescript. in VI.* Azorius autem laudatus a Garzia *par.* 7. *cap.* 7. *num.* 34, in hoc etiam casu quadragenariam admittit praescriptionem, *arg. cit. cap. cum de beneficio.*

(5) Pias fidelium voluntates violare, *equum non est*, ex Tridentina sententia in *cap. sicuti legitima* 9. *sess.* 15. *de ref.* Ultimamque voluntatem cujusque nonnisi ex justa, et necessaria caussa commutari auctoritate Sedis Apostolicae posse, decrevit eadem Synodus in *cap. in commutationibus* 6 *sess.* 32 *de reform.*

(6) Trid. in *cap. ratio postulat* 5 *sess.* 25 *de reform.*

vitantur, non quasi ex debito munus aliquod a fundatore requirant, sed si ipse quidem aliquid ex suo voto obtulerit, non respuatur: si vero aut paupertas illum, aut necessitas retinet, nihil exigatur ab illo (1). Sed nomine cathedratici ob honorem cathedrae episcopalis non amplius, quam duos solidos Episcopo permittitur accipere (2), vel aliquid juxta taxam vetusti moris (3).

XVIII. Inferiora quandoque simplicia beneficia eriguntur in canonicatum, seu dignitatem, seu personatum cum residentia, vel in parochiam cum cura animarum, vel in collegiatam, vel in cathedralem. Novam parochiam vel filialem, vel matricem potest Episcopus erigere propter augmentum cultus divini, si parochianis difficile sit suam adire parochiam, ubi pluviae hyemali tempore inundant: dummodo antiqua parochia tantis redditibus abundet, ut etiam Minister illius congruam valeat sustentationem habere (4).

XIX. Collegiatam quoque Ecclesiam cum collegio canonicorum saecularium, quae capituli, et collegii jura perpetuo habitura sit, erigi posse auctoritate Episcopi. innuit Clemens III, (5). Ibi glossa interpretatur *conventualem* dici, in qua duo, vel tres de collegio sunt (6). Neratius Priscus *tres facere existimat collegium, et hoc magis sequendum est*, inquit Marcellus jureconsultus (7). Consonat Lucius Papa rescribens, *ut nullus in Ecclesia, ubi duo vel tres fuerint in congregatione, nisi eorum electione canonica presbyter eligatur*. (8). Inibi glos-

(1) Con. Bracarense II. in *can. placuit* 1. *qu.* 2.

(2) Ex eodem Conc. Bracarensi in *can. placuit* 1, Pelag. ad Cresconium Siciliae defensorem in *can. illud te volumus* 4, *et can. illud magnitudinem* 19, Conc. Tolet. VII. in *can. inter cetera* 8. *C.* 10 *qu.* 3.

(3) Gelas. in *can. nec numerus* 5. *ead. C.* 10 *qu.* 3.

(4) Alex. III. in *cap. ad audientiam* 3. *de Eccles. aedificand.* Trid. in *cap. Episcopi* 4. *sess.* 21. *de ref.* Huc spectant quae dixi *lib.* 1. *Instit. Can. tit.* 30 *n.* 6.

(5) In *cap. nobis fuit* 25. *de jurepatr.*

(6) Ad id probandum glossa laudat *cap.* 1. *de electione*

(7) Marcellus in *l. Neratius* 85. *D. de verb. sign.*

(8) Lucius in *cap. nullus* 1. *de elect.* Hujus at capituli auctorem incertum esse commonet Antonius Augustinus, quum ipsum alii Pio, alii Alexandro inscribant: Lucio vindicat Emmanuel Gonzalez.

sa notat duos facere congregationem, tres collegium: licet retineri possit in uno jus collegii (1), decem hominibus conflari populum (2), et pluribus quam decem vel quindecim turbam (3). Petrus tamen Rebuffus testator istiusmodi erectionem fieri solitam Papae auctoritate (4). S. Congregatio Concilii coepit abhinc anno 1623 declarare ad Apostolicam Sedem dumtaxat pertinere collegiatarum erectiones (5).

XX. Cathedralis quidem erectio nonnisi a Summo Pontifice fieri potest (6). Communi autem jure facultatem habet Episcopus et erigendi officium simplex in Ecclesia cathedrali, et antiquam redintegrandi cum consensu Capituli dignitatem, quae sua in Ecclesia primum extiterit, dein suppressa fuerit, novam vero dignitatis institutionem, erectionemque ad Romanum tantum Pontificem spectare, consentiunt Doctores (7).

---

(1) Ulpian. in *l. sicut* 7. §. *ult. D. quod cujusque univers.nom.*

(2) Conc. Tolet. XVI in *can. unio* 3. *C.* 10. *qu.* 3.

(3) Ulpian. in *l. Praetor ait* 4. §. 1 *et seq. D. de vi bonor raptor.*

(4) Rebuff. in *praxi beneficiariapar.* 1 *de erect. in collegiatam.*

(5) Fr. M. Pitonius *to.* 4 *discept. eccl.* 116. *num.* 30. Io. B. Rigant. in *Reg. IV. Cancell. to.* 1. §. 2. *num.* 95.

(6) Innoc. III in *cap. vorit ille* 1 *ne sede vacante aliq. innov.* et in *cap. quod translationem* 4. *de offic. legati.* Sacris enim canonibus cautum quum sit ut quae numquam Episcopos habuere dioceses ac civitates, non habeant, ex Conc. Carthag. II. in *can. felix* 50 *O.* 16. *qu.* 1. iis derogandi arbitrium supremae solum Potestati est omnino liberum et voluntarium. An legittima caussa id postulet Papa solet antea inquirere auditis partibus in Concistorio, aliove, coetu Praesulum, cui tale negotium mandaverit excutiendum. Libellos cleri, populique civitatis S. Germani, qui erectionem vel restitutionem Episcopatus in eadem civitate flagitaverant, Benedictus XIII. in Concilio Romano judicibus querelarum in eo ipso Concilio deputatis remisit, qui die 18. Maii 1725. decreverunt querelas contra Abbatem Cassinensem, ejusque jurisdictionem quasi Episcopalem rejiciendas fore, perpetuumque silentium expetitae Episcopatus erectioni seu restitutioni imponendum. Idquod ipse Pontifex firmavit *const. inserutabilis*, pridie nonas Aug. 1725. impressa in *append. ipsius Conc. Rom. num.* 8.

(7) Abbas in *cap. cum accessissent* 8 *de constit. num.* 4 Fagnan. in *cap. dilecto de praebendis num.* 7 Corrad. in *prax. benefic.*

XXI. Regularis etiam in saecularem Ecclesiam, et contra saecularis in regularem quandoque mutatur, et erigitur sola Pontificis auctoritate: cujus est derogare Concilio Chalcedonensi praecipienti, ut *quae semel dedicata sunt monasteria cum consilio Episcoporum, maneant perpetuo monasteria* (1). Urbanus III. auctoritate apostolica indulsit cuidam Episcopo regulares canonicos ordinare in Ecclesia saeculari, de qua in Episcopum vocatus fuit: si Episcopus diocesanus consensisset sine praejudicio clericorum saecularium, quibus, donec vixissent, necessaria tribui mandavit (2). His quidem casibus prioribus beneficii titulus omnino extinguitur per suppressionem, ejusque redditus incorporantur, et per novam erectionem alteri titulo, seu beneficio uniuntur.

ADDITIONES

DE ECCLESIIS COLLEGIATIS

I. In Regno Neapolitano pleraeque Ecclesiae fidelium liberalitate fundis auctae in Collegiatarum dignitatem juxta canones ad divinum cultum promovendum erectae fuerunt. Sub Militari Regimine ecclesiasticae sanctiones, quae illas respiciunt, conculcari penitus visae sunt.

II. Atvero Clementissimus Rex Noster Ferdinandus II, qui Majorum suorum in Ecclesiam voluntatem eximia pietate non tantum aequare, sed et praegredi, atque antecellere in dies videtur, Regio Rescripto sub die V. Octob. 1839. Collegiatarum examen Supremis Concordati Executoribus committendo sanxit:

III. Praeter Collegiatas Ecclesias, quae fundationis, et erectionis titulo gaudent, in posterum quoque ut Collegiatae agnoscentur aliae Ecclesiae, quae ob temporis diuturnitatem, rerumque vicissitudines illo careant, ac proinde probationes sup-

---

lib. 2. *cap.* 2 *num.* 28 Card. Petra ad *const.* 2 *Eugenii III sect. unic. num.* 35. Benedictus XIV. *lib. VII. de Syn. dioeces. cap.* 65. *num. ult.*

(1) Conc. Chalced. in *can. quae semel* 4. *C.* 19. *qu.* 3.

(2) Urban. III. in *cap. ad audientiam* 5. *de Eccles. aedific.*

pletorias exhibebunt, quarum una dumtaxat satis erit, dummodo ex ea collegialitas cruatur.

Tum ibidem statuit hanc sanctionem Ecclesias in Dioecesibus hujusce Regni extantes non respicere, quas jam juxta Antistitum consultationes Episcoporum Commissio, cui Apostolicae Sedis Nuntius praeest, Receptitias agnovit, atque ex Litteris Apostolicis *Impensa* jam ibi locorum Ministri adscripti sunt.

Denique in eo cautum quod Supremi Concordati Executores Canonicorum petitiones exciperent, probationes suppletorias discenterent, et Ecclesiarum collegialitatem juxta canones declararent.

IV. Quamobrem ab hisce Supremis Viris, collatis consiliis, nonnullae Ecclesiae in Ditionibus citra Pharum extantes collegialitatis juribus potiri quotidie agnoscuntur, et in integrum cum omnibus praerogativis non sine fidelium utilitate restituuntur.

V. Jamvero praestat hic nonnulla adferre, quae tum de potestate erigendi Collegiatas, tum de illarum probationibus canones edixerunt.

VI. Et principio Collegiatarum erectionem usque ad annum 1623; quo tempore contraria decreta S. Congregationis Concilii lata fuerunt, ad Episcopos spectasse compertissima res est.

VII. Et sane jure antiquo expresse cautum (1) quamlibet Ecclesiam sola interveniente Episcopi Dioecesani auctoritate in Collegiatam erigi posse.

VIII. Iure Decretalium quoque sancitum Episcopi consensum in istiusmodi Ecclesiarum erectione dumtaxat requirendum. Ita enim rescripsit Clemens III. (2): *quod si quis Ecclesiam cum adsensu Dioecesani construxit, ex eo juspatronatus adquirit: ceterum in Conventuali Ecclesia non electioni praelati faciendae, sed jam factae honestius patroni postuletur adsensus:* et Urbanus II. precibus adhaerens cujusdam fundatoris, qui Collegiatam Ecclesiam instituere exoptabat, rescripsit, ut a sola Episcopi voluntate is penderet quoad fundationem, et erectionem (3). Hinc Rota Juris Regulam secuta, quae praecipit

---

(1) Decret. can. 73. caus. 12. q. 2. Can. XIII; et XX. ead. quaest.

(2) In Cap. *nobis fuit* XXV. *de Jurepatr.*

(3) Cap. V. *de Eccles. aedific.*

titulorum validitatem tempore stipulationis esse desumendam : *in stipulationibus id tempus spectamus, quo contrahimus* (1), die XXVIII. Novemb. an. 1692. diserte idipsum declaravit (2). Quare Pitonius (3): *erectio Collegiatarum*, inquit, *poterat fieri auctoritate Episcoporum de eo tempore, quo nondum supervenerant contraria decreta S. Congregationis Concilii, quae supervenerunt de anno tantum 1623; ut reprobatis contrariis firmavit Rotae Auditorium coram Emerix Junior. decis. 1084. n. 2: quae opinio tenetur in praxi, quia dum status Collegiatae non est recens, sed antiquus, non est necessarium ostendere adsensum Apostolicum, qui est praesumptus ab observantia centenaria, ut scribit Lotterius de re beneficiaria Lib. 1. quaest. 14. n. 52: Rota in Augustana Canonicatus Provinciae Moguntinae 26. Junii 1709. §. Constito coram Molines.* Tandem Benedictus XIV. de hisce Titulis disserens (4): *de Collegialitate*, inquit, *non est dubitandum, licet anno 1564. erecta fuisset sola Episcopali interveniente auctoritate, cum tunc temporis vigeret opinio inter Doctores, et in Tribunalibus recepta, quod Episcopus justa interveniente caussa erigere posset, et instituere Col-*

---

(1) De Reg. Juris L. 144. §. 1.

(2) « Communiter erat inter DD. opinio, cui etiam pluries nostrum Tribunal adhaeserat, quod ex justa, et rationabili caussa, ut saltem cum divinis officiis, et aliis precibus satisfieret piis defunctorum voluntatibus circa Missas, quae ob defectum Sacerdotum adimpleri non poterant, licitum esset Ordinariis locorum Ecclesias erigere in Collegiatas, ut per *Text. in Cap. Quoniam de vita, et honestate Clericorum* firmant ibi Abb. antiq. n. 1. Io: Andr. n. 3. Panormit. n. 2; et 6. Garzias *de beneficiis* par. XII. cap. 5: secundum quam opinionem judicari debet de ejus temporis erectione, licet deinceps ob superventas declarationes S. Congregat. interpretationi S. Conc. Trid. praepositae contraria invaluerit, ut notat Rota decis. XXV. n. 12. coram sanct. mem. Alexandr. VIII: et utcumque se res habet, semper consuetudo, seu praesumptio succurrit, cum erectio reperiretur saltem in implicito statu validitatis, ac Ecclesia semper fuerit in opinione, et figura Ecclesiae Collegialis ».

(3) Discept. Eccles. CXVI. par. V. pag. 91.

(4) Tom. I. quaest. LXIV. edit. Bassan. pag. 37.

*

legiatam, uti plene habetur in Decis. 1084. coram Emerix Junior.

IX. Ex praemissis igitur liquido patet potestatem Collegiatas erigendi usque ad ann. 1623. penes Dioecesanos Episcopos fuisse: ex eo tempore vero usque ad praesens Sedi Apostolicae omnino illam reservari.

X. Quod autem spectat ad probationes status collegialis Ecclesiae plura hcic animadvertenda censemus.

XI. Nimirum cum possessio in jure sit factum non minus reale, ac ipse titulus: factum externum, et continuum, quod jus adquisitum demonstrat, idcirco ne dominia sint incerta, utque finis esset litium, leges civiles latae fuerunt, quae ad praescriptionem pertinent, tamquam remedium ad civium jura tuenda necessarium. Itaque eamdem vim praescriptioni illae tribuunt, quam aperte reclamant transactiones, et res judicatae: *ut sunt judicio terminata, transactione composita, longioris temporis silentio finita* (1). Unde cum possessor pacifice, et publice praerogativis suo juri adnexis tempore a lege ad praescriptionem inducendam definito utitur, titulos exhibere non cogitur, qui ob temporis diuturnitatem, rerumque vicissitudines forsan perierint.

XII. Jamvero in Collegiatis Ecclesiis centenariam praescriptionem Canones requirunt, quo diutissimo temporis intervallo Sedis Apostolicae adsensum praesumunt. Ad rem Card. Petra in Commentariis ad Pontificias Constitutiones: *praescriptio*, inquit, *validitatem erectionis inducit per spatium centum annorum, et consensus Papae praesumitur, si fuerit in statu Collegialitatis saltem implicito, donec contrarium declaretur: ex antecedenti enim statu collegialitatis praesumitur ejus continuatio: DD. in L.sive possidetis C. de probat.* (2). Cui proprie, aptisque verbis respondet Lotterius (3), et Rota quoque adhaesit (4). Quamobrem ecclesiasticae sanctiones defectu tituli erectionis probationes suppletorias exhibendas esse decernunt, quibus Ecclesiae collegialitas eruatur, uti expresse

(1) L. 260. ff. *de verbor. signif.*
(2) Commentar. Constit. VII. Innocent. IV. n. 13.
(3) De *Re Beneficiaria* Lib. I. quaest. 14. n. 52.
(4) Decis. die XXVI. Junii 1709. *coram Molines* §. *Constito.*

constituit Innocentius III (1). Hinc eadem Rota die XXVII. Junii 1707. censuit: *deficiente etiam fundatione, et privilegio apostolico, ex indiciis, et conjecturis satis manifestari potest Collegialitas* (2).

XIII. Denique potissima indicia heic referre duxi, quibus Ecclesiae collegialitas juxta canones eruatur.

Et 1. ex immemorabili existimatione Collegialitatis junctis enunciativis antiquis (3).

2. Ex Apostolicis Litteris ad Ecclesiarum Collegialium Canonicos directis (4).

3. Ex proprio Collegii sigillo (5), dummodo insignia exprimat ipsius Ecclesiae: quippe quod Capitulis, et Collegiis adprobatis, ut observat Gonzalez (6), licet tantummodo illo uti ad faciendam pubblicam fidem.

4. Ex communi arca, et massa (7),

5. Ex convocatione Titularium de mandato Canonici principalis Dignitatis illorum Capitis, et congregationibus capitulariter factis (8).

6. Ex electione, vel collatione canonicatus facta per Capitulum, et Canonicos ad rem congregatos (9).

7. Ex possessione tradita Canonicatuum cum adsignatione stalli in choro, et loci in Capitulo facta per Canonicos capitulariter congregatos (10).

8. Ex juramento dato a beneficiariis de servandis constitutionibus, statutis, et consuetudinibus ipsius Ecclesiae (11).

---

(1) In Cap. *Postulasti de Jurep.*

(2) Decis. 482. Matheranen. Archipresbyt. coram Kaunitz.

(3) Rota par. 16. recent. decis. 234. n. 5. Felin. in Cap. *cum caussam* n. 4. *de probat.*

(4) Cap. *Statutum* de *Rescriptis* in VI.

(5) Cap. *dilecta de excessibus Praelat:* Cap. *significavit* de *appellat.*

(6) Commentar. ad cit. cap. *dilecta.*

(7) Barbosa *de Canonic.* cap. 2. n. 6.

(8) Barbosa loc. cit. n. 6: Vivian. *de jurepat.* part. 2. lib. 8. cap. 3.

(9) Rota par. 4. recent. tom. 2. decis. 465.

(10) Barbosa lib. II. *Jur. eccles.* cap. VI. n. 7.

(11) Fagnan. in Cap. *postulasti de jurep.* n. 5. aliique passim.

9. Ex venditionibus, locationibus, aliisque contractibus capitulariter initis (1).

10. Ex Animarum cura, quae sit penes Capitulum, licet habitu tantum (2).

11. Ex actibus S. Visitationis, in quibus a Dioecesano Episcopo Ecclesia Collegialis dicatur (3).

XIV. Itaque ex praedictis, aliisque sufficientibus conjecturis Ecclesia existimari debet Collegiata, licet de ejus fundatione, et privilegio non constet, ut etiam censuit Sacra Rituum Congregatio (4).

XV. Illud postremo heic animadvertendum maxime censemus quod in Jure minime praescribatur, ut indicia, et conjecturae, quas exposuimus simul concurrant in eadem Ecclesia, ut collegialibus gaudeat praerogativis, sed aliquas ei inesse satis erit, juxta decisionem S. Rotae (5), ex quibus illius status argui possit.

CAP. IV.

De unione beneficiorum.

I. Per unionem erecta beneficia mutantur, augentur, deminuuntur, supprimuntur.

II. Unio seu ad vitam, seu temporanea intuitu personarum omnino vetita.

III. Perpetua vero, et realis ob utilitatem Ecclesiae permittitur.

IV. Quae vel aeque principalis, vel accessoria est.

V. Æque principalis conservat singulis beneficiis unitis statum suum.

VI. Sed accessoria extinguit, ac supprimit statum unius, et alteri subjicit.

VII. Cathedrales Ecclesias unire Sedes Apostolica solummodo potest, ac solet ea in re voluntatem Regis requirere.

VIII. Beneficia vero cujusque dioecesis proprius ut Episcopus

---

(1) Rota par. 16. recent. 9. decis. 960. n. 5.
(2) Lotter. quaest. 14. n. 93.
(3) Rota decis. 482. coram Ludovisio.
(4) S. Congregat. Rit. in una Caputaquens. 16. Januar. 1620.
(5) Rota decis. 584. n. 2. par. 4. div.

uniat: inferiores praelati, et ordinarii locorum potestate uniendi destituuntur.

IX. Qua nihilominus potitur Capitulum Sede vacante sine possessorum praejudicio.

X. Reservata, vel affecta, vel devoluta ad Summum Pontificem ob Ordinarii negligentiam beneficia non potest Episcopus unire jure ordinario, et generali.

XI. Sed parochialibus primum Ecclesiis egenis, ut Episcopus uniat etiam affecta, et reservata, jure speciali cautum est.

XII. Secundo in favorem Seminarii.

XIII. Post vacationem vero, necnon fixae, continuaeque reservationi obnoxia beneficia Pontifices vetarunt Seminario uniri.

XIV. Benedictus XIV. unionem nonnisi post novam taxam in subsidium permisit pro Seminariis.

XV. Regni Neap. mores a Seminarii taxa, et unione non eximunt Mensas Episcopales, Capitula, et beneficia liberae collationis.

XVI. Unionem nulla resignatio et provisio impedit ex Tridentino, cui tamen Summus Pontifex in praxi derogare solet.

XVII. In Cathedralibus, et Collegiatis insignibus Episcopi cum consensu Capituli possunt praebendis tenuibus beneficia simplicia etiam unire.

XVIII. Exponitur ea in re decretum Tridentinum.

XIX. Canonico Poenitentiario praebenda primo vacatura uniri debet.

XX. Necnon Canonico Theologo.

XXI. Benedictus XIII. utrique Canonico ut praebenda primo vacatura constituatur, iterum sanxit.

XXII. Unius dioecesis beneficia cum illis alterius unire non licet.

XXIII. Nec parochiales Ecclesias monasteriis, abbatiis, aut praebendis.

XXIV. Nec beneficia liberae collationis beneficiis de jurepatronatus, nec vicissim haec illis sine consensu patronorum.

XXV. Uniones Apostolica etiam auctoritate factae nonnisi ex legitimis caussis coram Ordinario rite ostensis, vocatisque vocandis adprobantur.

XXVI. Antiquas uniones in favorem Ecclesiarum jurispatronatus potestas laica tuetur.

XXVII. Regula Cancellariae praescribit in unionibus expressionem certi valoris, litterasque pontificias committi ad partes vocatis vocandis.

XXVIII. Alia regula uniones a Papa defuncto factas, effectumque non sortitas revocat.

XXIX. Sex praecipuae quaestiones in caussis unionum excitari solent.
XXX. Quaestiones de unionum validitate, aut nullitate ex adjunctis rerum, et legibus congruis definiendae.
XXXI. Ob necessitatem, vel utilitatem Ecclesiae tantum unio canonibus permittitur.
XXXII. Quorum interest, ii omnes vocandi, et audiendi.
XXXIII. Tacita veritas, vel exposita falsitas eneruat vim unionis.
XXXIV. Ante unionem, vel ejus executionem citandi, audiendi sunt patroni, possessores beneficiorum, Capitulum, vel Deputati pro Seminario, omnesque generatim interesse habentes.
XXXV. Cathedralium unio post maturam rei discussionem facta nullas fere quaestiones patitur.
XXXVI. Secus ante quam fiat.
XXXVII. In dissolvenda unione eae ipsae leges, et conditiones fere usuveniunt.

I. Erecta beneficia non semel mutationem, augmentum, deminutionem, aut suppressionem *unione canonica* sortiuntur: quam Rebuffus definit esse annexionem beneficiorum, seu Ecclesiarum ab Episcopo, vel alio Superiore factam (1).

II. Olim fieri solebat saepius contemplatione alicujus personae ad ejus vitam duratura, quae ideo per illius mortem expirans, appellabatur unio *temporanea*, seu *personalis*. Sed eam improbant sacri canones (2). Synodus etiam Tridentina sancivit ne plura beneficia incompatibilia per *viam unionis ad vitam* reciperentur, aut retinerentur (3). Quoniam docente Fagnano *unio ad vitam non est proprie unio, sed magis quaedam palliata dispensatio prohibitae pluralitatis* (4).

III. Vera unio *perpetua*, et *realis est*, quae fit contemplatione Ecclesiae ob caussam publicae utilitatis, vel necessitatis

(1) Rebuff. in *prax. benef. par.* 1. *tit. de unionibus.*

(2) Conc. Toletanum XVI. in *can. unio* 3. *C.* 10. *qu.* 3, constituit, *ut plures Ecclesiae uni nequaquam committantur presbytero: quia solus per totas Ecclesias nec officium valet* persolvere, nec populis *sacerdotali jure occurrere, sed nec rebus earum necessariam curam impendere.*

(3) Trid. in *cap. quicumque* 4. *sess.* 7. *de reform.*

(4) Fagnan. in *cap. exposuisti* 33, *de praeb. num.* 6.

posthabito respectu personarum, eaque lege, ut in perpetuum duret.

IV. Dividitur in *socialem*, seu *aeque principalem*, *et servilem*, seu *inaequalem*, quam *subjectivam*, vel *accessoriam* nuncupant. Alterutra earum species ex tenore decreti, et bullarum unionis inspicienda est: et ubi haec deperiverint, ex observantia, et usu rerum, qua vetusto, qua recentiori, quae suam ut effectus caussam plerumque indicant.

V. *Socialis*, aut *aeque principalis* unio suum cuique Ecclesiae primaevum statum, dignitatem, jurisdictionem, omniaque jura cum singulis honoribus, et oneribus intregra, et immota conservat: perinde ac si essent duae revera Ecclesiae sub unius regimine titularis beneficiarii, seu rectoris. Haec fere numquam usurpatur in beneficiis inferioribus. At in Ecclesiis Cathedralibus non raro occurrit (1), quarum unaquaeque, ut ante unionem, sic suo subest Metropolitano post unionem (2). In collationibus idcirco, atque impetrationibus utraque debet nominatim exprimi.

VI. *Servilis* vero, seu *accessoria*, seu *subjectiva*, in beneciis inferioribus frequentior, nomen ac statum unius, vel plurium beneficiorum destruens, et immutans alteri Ecclesiae, aut beneficio tamquam superiori, et principali adeo subjectat Ecclesiam unitam velut inferiorem, et accessoriam, ut haec talem sortita unionem nullas retineat prioris status praerogativas: sed efficiatur membrum, seu praedium, seu pars alterius, titulumque simul, et naturam amittat suam, manentibus tantum oneribus, et proventibus (3). Adsumit autem illius, cui

---

(1) Instante Carolo Utriusq. Sic. Rege Benedictus XIV. Collegiatam Ecclesiam Terlitii in Cathedralem primo erexit, eamque continuo uniit aeque principaliter cum Episcopali Ecclesia Iuvenacii hac lege, ut una alteri subjecta nullimode foret, sed ambae Concathedrales per se consisterent ex aequo. Id liquet ex *const. unigenitus* XIV, seu pontificiis bullis sub pumblo datis 26. Nov. 1749, et impressis *to.* III. *Bullarii* ejusdem Pontificis, ubi formam licet hujusce unionis inspicere.

(2) Ex traditis a Fagnano in *cap. nouit* 1. *ne sede vacante*.

(3) Idem Benedictus XIV. petitionibus Caroli Emmanuelis Sardiniae Regis indulgens Cathedralem Ecclesiam erexit in oppido Pinarolii Prou. Taurinensis, in quo Abbas S. Mariae Ord. Cister-

unita est, nomen, ipsiusque privilegiis gaudet, et usibus se conformat (1). At jura propria non amittit, quae ad Ecclesiam principalem, cui est unita, transferuntur (2). Quemadmodum nec jura, quae diversis dioecesanis debentur, unio isthaec minuit, nec laedit, nec mutat (3). Tertiam speciem addit Emmanuel Gonzalez (4), qua duae nimirum Ecclesiae ita in unum veluti corpus commiscentur, et coalescunt, ut una ex duabus fiat. Sed hanc ipsam ab altera specie unionis accessoriae ac subiectivae puto nil differre.

VII. Cathedrales Ecclesias insimul unire potest Summus dumtaxat Pontifex plenaria, qua pollet potestate in universi orbis Ecclesiis (5): quemadmodum Rex duas provincias, plurave regna potest in unum redigere (6). Discretio autem potestatis spiritua-

---

ciens. jurisdictionem quasi episcopalem habebat, Sedemque Episcopalem statuens in Collegiata Ecclesia S. Donati ejusdem oppidi, huic alteram S. Mauritii collegialem Ecclesiam submisit, et *subjectiva* unione adnexuit: *cons. in sacrosancta* 66, quam dedit 23. Dec. 1748, *tom.* II. Bullar.

(1) Alex. III. in *cap. recolentes* 3. *de statu monachorum.*

(2) B. Gregor. M. in *cap. quia monasterium* 2. *de relig. domib.*

(3) Honor. III. in *cap. sua nobis* 9, *et fin. de confirm. utili.* Monasterium in fundo Marciano Dioecesis Nucerinae in Campania situm, quod hostilitas Longobardorum ita desolavit funditus, ut ne unus inibi monachus superfuisset; B. Gregorius M. Monasterio Surrentino ea lege univit cum omnibus bonis, et actionibus ipsius, et Abbati Agapito utriusque regimen demandavit, ut sua cuique jura Surrentino, et Nucerino Episcopis inviolata servarentur, in eoque idcirco non Surrenti, sed Nuceriae Praesul jurisdictionem dioecesanam haberet, *cap. ne rebus* 2. *de relig. domib.* Confer Alex. III. decretalem in *cap. cum saeculum* 13. *de jurep.*

(4) Gonzalez in *cap. sicut unire* 8 *de excess. praelat.*, ubi laudat *cap. recolentes* 3. *de stat. monach. et cap. cum dilectus* 6. *de his, quae vi.*

(5) S. Greg. M. *can et temporis* 44, *et can. postquam* 45. *C.* 16. *qu.* 1.

(6) Nov. VIII; et XXIV. Imperiali auctoritate non semel civitates, populique diversi coaluerunt in unum, sicut Albani, et Romani apud Livium: de quibus ita canit Ovid. *fastor. lib. VI.*

Haec ubi narravit, Tacitum, fortemque Quirinum
Binaque cum populis regna coisse suis.

lis a temporali jure divino constituta postulat, ut episcopales sedes, Ecclesiaeque Cathedrales mundanis provinciarum, et civitatum mutationibus, quae temporali Regum potestate fiunt, minime subjaceant (1). Verum consuevit Sedes Apostolica voluntati Regum, et Principum saecularium obsecundare quum in erigendis novis, tum uniendis, sejungendisue antiquis Cathedralibus Ecclesiis (2). Legato autem a latere nequaquam licebit duos episcopatus insimul unire, nec unum in duos vice versa discindere sine mandato speciali Sedis Apostolicae: quamvis ei pontificias vices Papa generatim mandaverit (3).

VIII. *Sicuti unire Episcopatus, atque potestati subjicere alienae, ad Summum Pontificem pertinere dignoscitur: ita Episcopi est Ecclesiarum suae Dioecesis unio, et subjectio earum*, Coelestinus III rescripsit (4). Quoniam plenam obtinet dispositionem Episcopus Ecclesiarum omnium suae Dioecesis (5). Sed ut Episcopi dispositio sit legitima, consensus est Capituli

---

Et lare communi socios, generosque receptos:
His nomen junctis Junius, inquit, habet.

(1) Nicol. I. in *can. lege Imperatorum* 1. *dist.* 10. haec S. Innocentium I. rescripsisse ad Alexandrum Antiochenum Episcopum tradit. *Sciscitaris, utrum divisis imperiali judicio provinciis, ut duae metropoles fiant, sic duo metropolitani Episcopi debeant nominari? Non visum est ad* mobilitatem *necessitatum* humanarum *Dei* Ecclesiam *commutari*, honoresque, *aut* divisiones *perpeti, quas pro suis caussis faciendas duxerit Imperator . . . Ecce quemadmodum imperiali judicio* verbis suis Nicolaus inquit, *non possunt ecclesiastica jura dissolvi.*

(2) Innocentius III. *in cap.* 1. *ne sede vacante aliquid innovetur*, collaudat Regis postulationem pro dissolvenda unione Ecclesiae Glastoniensis cum Bathoniensi, quam suus fecerat praedecessor. Ecclesiam Terlitii hoc in Regno erectam in Cathedralem a Benedicto XIV. praevia Regis Caroli postulatione, aliamque Pinarolii in provincia Taurinensi ad petionem Sardininiae Regis, cum unione congrua alterius Ecclesiae paullo superius dictum est.

(3) Innoc. III. in *cap. quod translationem* 4. *de offic. legati.*

(4) Coeleslin. III. in *cap. sicut unire* 8. *de excess. praelator.*

(5) Innoc. III. in *cap. nisi specialis* 3, *et cap. quod translationem* 4. *de offic. legati.* Consonat apocrypha ep. Anacleti in *can. unaquaeque* 15. *C.* 3. *qu.* 6.

sui requirendus (1) jure communi, et ordinario: secus ubi Tridentina Synodus, vel Sedes Apostolica speciatim nonnullas unionum species mandat Episcopis, posthabito etiam Capituli consensu. Inferiores autem Praelati, et Abbates, quamvis ordinariam habeant jurisdictionem, nequeunt beneficia unire. Nam Coelestinus III. quum rescripsisset facultatem ejusmodi ad Episcopos pertinere: sane videtur Ordinarios locorum Episcopis inferiores exclusisse (2). Quare consentientibus Abbatibus Episcopus dioecesanus unionem conficiet in casibus jure permissis (3): nisi praescriptio longaeva talem Abbatibus potestatem quaesivisset, quoniam jura ejusmodi episcopalia prescribi non prohibent sacri canones (4). Vicario Episcopi nec etiam licebit sine mandato speciali uniones beneficiorum conficere (5), quia exceptas insimul cum jure conferendi.

IX. Sed Capitulum Episcopali sede vacante valet unionem conficere, et comprobare: propterea quod ea pertinet ad Episcopalem non ordinem, sed jurisdictionem. Potestas autem jurisdictionis ad Capitulum, seu Capitularem Vicarium tota pertransit ex communi Doctorum sententia (6): dummodo nil detrahat ipsa juribus episcopalibus (7). Quo igitur jure nequit Capitulum conferre beneficia ad liberam solius Episcopi collationem spectantia (8), eodem prohibetur per viam unionis disponere de talibus beneficiis, jura Episcopalia tunc diminuentis (9).

---

(1) Innocentius III. in *cap. pastoralis VII. de donat. et cap. tua nuper VIII. de his, quae fiunt a praelat. sine cons. capit.* Gonzalez in *cit. cap. sicut unire num.* 4.

(2) Coelest. III. in *cit. cap. sicut unire.* Idipsum arguit Rebuffus in *prax. benefic. tit. de unionibus num* 32.

(3) Clement. *ne in agro §. adhaec de statu monachor.* et *cit. cap. sicut unire.*

(4) Innoc. III. in *cap. auditis XV. de praescript., et cap. cum venissent VI. de institutionibus*, et gl. in *Clement.* 1. *de reb. eccles. non alien.* verb. *proprii.*

(5) Rebuff. in *prax. benefic. tit. de union. benef. num.* 37, Gallemart. in *remiss. ad idem cap.* 15. *Trid. sess.* 24. *tit.* 6.

(6) DD. *in cap. un. de majorit. et obedient. in* VI.

(7) Rebuff. in *prax. benef. tit. de devolutione num.* 100.

(8) Honor. III. in *cap. illa II. ne sede vacante.*

(9) Gonzalez in *cit. cap. sicut unire* 8. *de excess. prael. num.* 4.

X. Episcopum jure ordinario non posse reservata, et affecta Sedi Apostolicae beneficia unire, praeterquam in nonnullis casibus mox edisserendis, jam liquet. Sed ea ipsum posse unire beneficia suae Dioecesis, dummodo non sint exempta, quorum collatio ob suam negligentiam esset devoluta ad Papam, censet Barbosa (1): ea innixus ratione,quod aliud sit jus devolutionis a jure unionis. *Devolutio* enim refertur ad titulum impediens, ne Episcopus titulum,seu perpetuam beneficii devoluti administrationem conferre valeat: *unio* autem respicit proprietatem, seu originariam, directamque Episcopi potestatem super omnibus suae Dioecesis beneficiis. Propterea negligentiae poenam non extendi a casu devolutionis ad casum unionis opinatur. At S. Congregatio Concilii contra censuit Episcopo jus non esse devoluta ad Sedem Apostolicam beneficia uniendi,tamquam affecta,et reservata in ipso unionis tempore (2).

XI. Ex Tridentino autem decreto *possunt Episcopi etiam tamquam Sedis Apostolicae delegati juxta formam juris, sine tamen praejudicio obtinentium, facere uniones perpetuas quarumcumque Ecclesiarum parochialium,et baptismalium, et aliorum beneficiorum curatorum, vel non curatorum cum curatis propter earum paupertatem, et in ceteris casibus a jure permissis: etiamsi dictae Ecclesiae, vel beneficia essent generaliter,vel specialiter reservata, aut qualitercumque affecta. Quae uniones etiam non possint revocari, nec quoquo modo infringi vigore cujuscumque provisionis,etiam ex caussa resignationis,vel derogationis* (3). Si plebs autem offerat inopi Ecclesiae parochiali congruam dotem,vel necessarias ad eam restaurandam impensas:tunc non licebit Episcopo ex paupertatis caussa ipsam alteri parochiae unire, sed tempus indicere sufficiens,in quo promissa possit plebs adimplere(4). Et ubi plebs unioni adversetur probabilem caussam exponens,audienda est: quum

---

(1) Barbosa *lib.* V. *jur. eccles. cap.* 16. *num.* 31.

(2) S. Congr. Conc. in Sulmonensi 13. Iunii 1711, apud Rigant. *to.* 2. *in comm. ad Reg.* 13. *Cancell. num.* 122, ex plurium DD. sententia.

(3) Trid. in *cap. ut etiam* 5. *sess.* 21. *de reform.*

(4) Ex decreto S. Congr. Conc. in *Aversana* 5. *April.* 1704, apud Rigant. *to.* 2. *commentar. in Reg.* 13. *Cancell. num.* 137.

sua intersit proprium in sua Ecclesia parochum habere (1). Ut autem *juris forma* servetur, consensus Capituli, et patronorum concurrere simul debet (2). Synodus enim Tridentina cum uniones beneficiorum hoc decreto Episcopis mandaverit *juxta formam juris;* jus vero commune praesertim Clementinarum generatim Capituli consensum in unionibus episcopali auctoritate faciendis exigat (3): colligitur exinde capitularem Canonicorum consensum omnino requiri (4), eumque valere, tam si praecesserit, quam si concomitetur, vel subsequatur unionem (5). Si vero Capitulum sine probabili caussa dissenserit: S. Congregatio Concilii, re cognita, consuevit Episcopis expositam unionem, eo non obstante, permittere (6).

XII. Praeterea pro Seminario episcopali adolescentium sustentando, *quia ad collegii fabricam instituendam, et mercedem praeceptoribus, et ministris solvendam, et ad alendam juventutem, et ad alios sumptus certi redditus erunt necessarii. . . Episcopi cum consilio duorum de Capitulo, itemque duorum de clero civitatis . . . ex fructibus integris mensae episcopalis, et Capituli, quorumcumque* beneficiorum Dioecesis *partem aliquam, vel portionem detrahent; et eam portionem sic detractam, nec non* beneficia aliquot simplicia *cujuscumque qualitatis, et dignitatis fuerint, vel etiam* praestimonia, *vel praestimoniales portiones nuncupatas, etiam* ante vocationem *sine cultus divini, et illa obtinentium praejudicio, huic collegio applicabunt, et* incorporabunt. *Quod locum habeat,*

---

(1) S. Congr. Conc. in *Fulginatensi* 21. *Nov.* 1722., Wan-Espen. *par.* 2. *jur. eccl. tit.* 29, *cap.* 3. *num.* 15, Rigant. *to.* 2. *in Reg.* 22. *Cancell. n.* 61.

(2) Ex *cap. novit* 4, *quanto* 5, *tua nuper* 8, et *cap. pastoralis* 9. *de his, quae fiunt a prael. sine cons. Capituli.*

(3) Clement. *si una* 2. *de reb. Eccl. non alienand.*

(4) Ex iteratis S. Congr. Conc. decretis, Rotaeque Romanae decisionibus, et probatis Doctorum auctoritatibus apud Rigan. *loc. cit. num.* 139: quidquid aliter nonnulli senserint.

(5) Gonzalez in *cap. sicut unire de excess. praelat. num.* 5, Rota *dec.* 318. *num.* 41. *par.* 5. et alibi apud Rigant. *loc. cit. num.* 142.

(6) Praesertim Episcopo Fulginatensi die 21. Nov. 1722, et die 30. Ian. 1723, apud Rigant. *ibidem num.* 143.

etiamsi beneficia sint reservata, vel affecta: *nec per* resignationem *ipsorum beneficiorum*, uniones, *et applicationes* suspendi *vel ullo modo* impediri *possint: sed omnino quacumque vacatione, etiamsi in* Curia, *effectum suum sortiantur, et quacumque constitutione non obstante*, ex alio ejusdem Tridentinae Synodi decreto (1). Si formam hanc Tridentinam non servaverit Episcopus in unione beneficiorum: ea remanebunt Sedi Apostolicae reservata (2). Itaque in primis consilium quatuor Deputatorum antea exquirat necesse est ad necessitatis caussam expendendam: tametsi illud si fuerit negatiuum, sequi non cogitur (3): nec poterit idipsum consensus totius etiam Capituli supplere (4) 2, quod erectum revera sit, non erigendum Seminarium (5). 3, quod taxa praecesserit super ecclesiasticis re-

---

(1) Trid. in *cap. cum adolescentium aetas* 18. *sess*. 23. *de ref.*

(2) Rota *par*. 13. *rec. dec*. 307. *num*. 20, *et* 21, Cong. Datariae 22. Decemb. 1703. contra Episc. Ferentinum, apud Rigant. *to*. 1. *in Reg*. 1. *Cancell*. §. 10. *num*. 42, *et* 43. Haec enim Regula I. Cancellariae *cit*. §. 10, *et ult*. palam reservat Sedi Apostolicae *beneficia omnia, de quibus per Ordinarios* locorum. *aut alios collatores contra Concilii Tridentini decretorum formam dispositum fuerit*.

(3) Rota in *Nucerina paganorum beneficii* 6. *Iunii* 1702. §. *hoc autem*, *et* 28. *Novemb. ejusdem anni* §. *paruit coram Crispo dec*. 149, *et* 171, apud Rigant. *to*. 2. *in Reg*. 13. *Cancell. num* 86.

(4) Rigant. *to*. 2. *in comm. ad Reg*. 13. *Canc. num*. 8.

(5) S. Congr. Conc. in *Giennensi an*. 1588, adprobante Xisto V. per litteras in forma Brevis datas 26. Octobris ejusdem anni, et in Nullius 8. Iunii 1595, censuit *unionem beneficiorum ab Episcopo factam Seminario reipsa, et nondum erecto nullam, et irritam esse*. Tum in Nullius 3. Martii 1597. censuit *non posse uniri beneficia Seminario, si juxta formam ipsius Concilii unionis tempore minime erectum fuerit, utpote nec magistris, nec scholaribus actu existentibus*. Idipsum declaravit in *Lyciensi unionis* 19. *Maii* 1711, et Rota saepius apud Rigant. *to*. 2. *in Reg*. 13. *n*. 55. At contra Hieronymus Gonzalez in Reg. VIII. *glos*. 5. §. 7. *num*. 75. cum Gratiano, Amostaz, et aliis putat unionem futuro Seminario sine fraude factam valere, quamvis nec domus empta, vel constructa sit, nec alumni, puerique adhuc inibi alantur. Nimirum si proxima sit adolescentium introductio in

ditibus mensae episcopalis, et Capituli, et beneficiorum omnium dioecesis (1). 4, quod non omnia dioecesis beneficia, nec maxima eorumdem pars, sed *aliquot* solum uniantur (2). 5, quod unienda beneficia sint simplicia, scilicet sine cura animarum (3), et sine oneribus residentiae (4), vel hospitalitatis (5), nec sint

---

communem domum interea praeparandam, instruendamque necessario beneficiorum subsidio, ut ne alimenta pueris, et magistris, ministrisque deficiant in ipso limine: tunc licere unionem definivit Rota coram Merlino *dec.* 837. *num.* 3, Rubeus, et Antonellus laudati a Rigantio *ibidem num.* 58. Huic sententiae favent, ni fallor, ea Tridentini decreti verba: *ad collegii fabricam instituendam ... et ad alios sumptus certi redditus erunt necessarii*, in *cit. cap.* 18. *sess.* 23. *de ref.*

(1) Rot. *dec.* 361. *num.* 7. *par.* 2. *rec*, *et dec.* 101, *et dec.* 833. *num.* 5. *par.* 15. *rec.* Barbos. *alleg.* 77. *num.* 2, *apud* Rigant. *loc. cit. num.* 61.

(2) Rota in Tudertina beneficii 9. Iunii 1711. §. insuper coram Cerro. Hinc Congregatio Datariae probante Alexandro VIII. rescripsit Episcopo Aretino, ut unio vigintiquatuor beneficiorum ex sexaginta in ea dioecesi existentibus, quam is fecerat Seminario, suum haberet effectum in septem dumtaxat beneficiis; irritaque in reliquis foret, Rigant. *loc. cit. num.* 89. Qui binas ltiteras refert ad Episcopos Aretinum, et Feretranum datas a Card. Prodatariis de mandato Clementis IX, et Clementis XI. idipsum firmantes.

(3) Beneficia cum animarum cura non esse huic unioni obnoxia, declaravit S. Congr. Conc. in *Ravellensi* 15. *Iulii* 1645, Rota *dec.* 165. *num.* 5. *par.* 13. *rec. et dec.* 225. *num.* 1. *par.* 15. *rec.* Faguan. in *cap. extirpandae* §. *quia vero num.* 55. *de praebend.* Etiamsi habitu, non actu parochialem curam adnexam habeant, ex decreto Congr. in Catacensi 13. Febr. 1616, et aliis apud Fagnan. *loc. cit. num.* 55. Verum eadem S. Congr. in Burdigalensi die ult. Iulii 1625. rescripsit, posse deficientibus in dioecesi beneficiis simplicibus Vicarium curatum in parochiali Ecclesia institui cum congrua redituum portione, et reliquos ipsius redditus incorporari Seminario. Praeterea in Eugubina 24. Maii 1601, censuit pensionem perpetuam super Ecclesia parochiali pro Seminario imponi, Rigant. *loc. cit. num.* 93. et 94.

(4) Quod Canonicatus Ecclesiarum cathedralium, vel collegiatarum, praebendasque residentiam requirentes non liceat Seminario unire, monet Rigant. *ibidem num.* 91.

(5) Rigant. *to.* 2. *in Reg.* 13. *Canc. num.* 116, post Formosin, Pignatell, Gouzal., et Corrad.

regularia (1). 6, quod alia ad liberam sui collationem pertinentia beneficia non omiserit Episcopus antea unire, quoties reservata, vel affecta uniat (2). 7. quod fixae, et continuae reservationi, vel affectioni obnoxia non sint beneficia (3).

XIII. Amplam Episcopis largitam a Tridentina Synodo facultatem uniendi Seminariis perinde ante, ac post vacationem reservata etiam, et quomodolibet affecta Sedi Apostolicae beneficia posteriores Romanorum Pontificum constitutiones, ac decreta ad vitandos abusus limitaverunt. A S. Pio V, et Gregorio XIII. decretum ferunt (4), uniones de reservatis beneficiis, quae ante vacationem ipsorum Seminario fierent, valere: post vacationem factas fore irritas, ideoque pontificias eorumdem collationes executioni demandatas. Clemens VIII. die 26. Febr. 1602. probavit sententiam S. Congr. Conc. latam die 22. ejusdem mensis, quod neque ante vacationem beneficia reservationi perpetuae, fixaeque obnoxia ob familiaritatem Cardinalium, vel quamlibet aliam ejusmodi affectionem continuam, Seminariis unirentur amplius ab Ordinariis locorum (5). Dein Urbanus VIII. Cardinalibus etiam apostolico indulto conferendi reservata fruentibus interdixit unire Seminario beneficia S. Sedi *tempore unionis quomodolibet reservata, et affecta* (6): fixa nimirum, et immota reservatione.

---

(1) Rigant. *ibidem num.* 110. cum Fagnano, Gonzalez, et aliis, Rot. *dec.* 201. *num.* 5. *par.* 2., *et alibi.*

(2) Hospitalia, beneficia nimirum, quae onus habent in hospitium excipiendi infirmos, vel peregrinos, pariter eximunt ab ista unione Doctores, cum Zipaeo *lib.* 3. *consult.* 1. *num.* 14, et Rota in *Bononiensi hospitalis* 6. *Iun.* 1707. *coram Lancetta*, et 16. *Decem. ejusdem anni coram Omanna,* apud Rigant. *loc. cit. num.* 99.

(3) Regularia beneficia, quamvis collegio regularium sint destituta, et in commendam dari saecularibus consueverint, non subjacere huic Tridentino decreto, neque uniri Seminario posse, docet Fagnanus in *cap. in Ecclesiis de capell. monach. num.* 18.

(4) Garzias *de beneficiis par.* 12. *cap.* 2. *num.* 102, et Corradus in *praxi lib.* 4. *cap.* 8. *num.* 40., et Gallemart in *declarat. ad cap.* 15. *sess.* 25. *de ref. num.* 5.

(5) Apud Fagnan. in *cap. sicut unire* 8. *de excess. praelator. num.* 7.

(6) Fagnan, *ibidem num.* 48.

XIV. At Benedictus XIII. constitutione sua recentiori abrogavit pro Episcopis Italiae, Insularumque adjacentium limitationes ejusmodi, eisque restituit in uniendis Seminario beneficiis jurispatronatus etiam ecclesiastici quomodocumque reservatis, et affectis (Concistorialia tantum excipit) auctoritatem a Tridentinis Patribus concessam, antequam ea vacaverint, sed post confectam super universis redditibus mensae episcopalis, Capituli, et beneficiorum dioecesis taxam, non minorem tribus, nec majorem quinque in centum, a Romana Congregatione Seminarium probandam: quoties revera Seminarii necessitas unionem ejusmodi postulaverit (1). Utque hanc Ordinarii locorum constitutionem observent adamussim, idem Pontifex in Concilio Romano decrevit (2). Mox Cardinalis Corradinus Prodatarius ejusdem Papae mandato edixit die 20. Iulii 1727, uniones beneficiorum S. Sedi affectorum, vel reservatorum, quae ante

(1) Benedict. XIII. in *const. creditae nobis* 6. Idus Maii 1725, *in append.* Conc. Romani *num.* 27. ita sanxit. *Quod si in aliqua dioecesi computatis propriis Seminarii redditibus, siqui sint, nec non beneficiorum antea cum effectu illi unitorum . . . per hujusmodi etiam taxam erectionis, et sustentationis Seminarii ad necessitatem nimirum uniuscujusque dioecesis, et alumnorum, non autem ad pompam, et voluptatem, sufficienter provideri nequiverit, tunc et eo casu, et in* subsidium *tantum, ordinarii locorum eidem Seminario unire, et applicare possint, ac debeant beneficia* simplicia *cujuscumque dignitatis, et qualitatis fuerint, etiam* jurispatronatus ecclesiastici, *vel quomodocumque* affecta, *et dispositioni Sedis Apostolicae* reservata, *sine tamen ullo divini cultus, ac illa obtinentium praejudicio. Haec porro unio fiat statim, et* ante *eorumdem beneficiorum* vacationem: *nempe uniantur beneficia primo loco vacatura usque ad certam annui redditus quantitatem, in ipsa unione specificandam, quae, computata taxa insufficienti, satis esse possit sustentationi certi numeri alumnorum pro unoquoque Seminario designatorum: ipsaque* unio, *statim ac beneficia praedicta quomodocunque vacaverint, debitum atque integrum sortiatur effectum, fel. rec. Clementis VIII, ac Urbani pariter VIII, necnon aliorum quorumcumque Romanorum Pontificum praedecessorum nostrorum constitutionibus, vel decretis, in contrarium facientibus, non obstantibus.*

(2) Conc. Rom. an. 1725. *tit.* 30. *de magistris cap.* 2.

novam pro Seminario taxam ea ipsa constitutione imperatam fiant, nullius fore momenti (1).

XV. Hujus quidem regni mores, ac leges aequo ferunt animo nedum taxam pro Seminario super quibuslibet ecclesiasticis redditibus mensae episcopalis, Capituli, Ecclesiarum, monasteriorum non vere mendicantium, omniumque beneficiorum dioecesis ad liberam collationem vel Episcopi, vel Sedis Apostolicae pertinentium; sed uniones etiam beneficiorum simplicium liberae item collationis, quae rite fiant ad formam Tridentinam, pontificiarumque constitutionum. Praeterea sunt qui contendunt servandam potius Tridentinam legem Episcopis facultates ampliores largientem in unione beneficiorum reservatorum perinde ante, ac post vacationem, quam limitationes posteriores vario marte superadditas. Nam Benedicti XIII. constitutio nil aperte definit de unionibus, quae fierent post vacationem reservatorum, utrum irritae, seu irritandae forent, an tolerandae: sed jubet solummodo, ut fiant ante vacationem uniones, sine decreto irritante alias post vacationem futuras. Has enim ipse, abrogatis Clementis, et Urbani VIII, aliorumque praedecessorum decretis, videtur secundum jus Tridentinum, quod ea in re generatim innovavit, judicandas dimisisse.

XVI. Id vero exploratissimi juris est, Summum Pontificem et posse, et consuevisse ita Tridentini, ut aliorum generalium Conciliorum decretis derogare (2). Hac ideo suprema, qua pollet plenitudine potestatis, consuevit resignationes ejusmodi beneficiorum (quae sint ante vacationem Seminario unita, eique post vacationem incorporandam) in favorem alicujus in manibus ipsius Pontificis factas ex certa scientia admittere, et aliis ea ipsa conferre, suspendens interea effectum unionis cum clausula derogatoria (3): quamvis Tridentinum decreverit, quod *nec per resignationem ipsorum beneficiorum uniones suspendi, vel ullo modo impediri possint.* Quisquis enim ab Apostolica Sede impetrat ex beneficiarii superstitis cessione vel resignatione tale aliquod beneficium; perspicuis verbis exponat in

(1) Rigant. *loc. cit. num.*

(2) Ex traditis *lib.* 1. *Inst. Canon. tit.* 12. *num.* 14.

(3) Zypeus *consult.* 6. *num.* 13, Fagnan, in *cap. sicut unire num.* 25. *de excess. praelator.*

precibus necesse est illud ipsum illi Seminario esse jam unitum, sed quum vita beneficiario resignanti supersit adhuc, non incorporatum. Id vero si reticitum in litteris pontificiae collationis appareat, vel subdole intermissum: caduca tunc erit collatio apostolica, eamque obreptionis vitio laborantem sustinere generales clausulae derogatoriae nequibunt (1). Nam noluisse tunc praesumitur Papa unionem suspendere, nec Seminario tollere jus quaesitum (2). Verum S. Congregatio Concilii saepius censuit, *si in litteris resignationis a Sede Apostolica expeditis apposita est clausula* cum suspensione quarumcumque unionum, *intelligi etiam suspensas uniones factas Seminario, quamvis nulla illius mentio habita fuerit* (3).

XVII. *In Ecclesiis* cathedralibus *et* collegiatis *insignibus*, insuper decrevit Synodus Tridentina, *ubi frequentes, adeoque tenues sunt praebendae simul cum distributionibus quotidianis, ut sustinendo decenti Canonicorum gradui pro loci et personarum qualitate non sufficiant, liceat* Episcopis *cum* consensu Capituli *vel aliquot* simplicia beneficia, *non tamen regularia iis unire, vel si hac ratione provideri non possit, aliquibus ex iis* suppressis *cum* patronorum consensu, *si de jurepatronatus laicorum sint* (*quorum fructus, et proventus reliquarum praebendarum distributionibus quotidianis applicentur*) *eas ad pauciorem numerum reducere: ita tamen ut tot supersint; quae divino cultui celebrando, ac dignitati Ecclesiae commode valeant respondere: non obstantibus quibuscumque constitutionibus, privilegiis aut quacumque* reservatione *generali, vel speciali, aut* affectione: *neque praedictae uniones, aut suppressiones tolli, seu* impediri *possint ex qui-*

---

(1) Ex traditis a Rigante in *Reg.* 13. *Cancell. num.* 129, *et seq. to.* 2. et dicis a Rota in *Tridentina beneficii* 9. *Iunii* 1721. *coram Cerro:* quidquid aliter censuerat eadem Rota *dec.* 139, *et* 171. *coram Crispo.*

(2) Ex *cap. tibi, qui* 12. *de rescriptis in* VI. Ubi Bonifacius VIII. rescripsit, quod collationem praebendae proxime vacaturae non suspendat posterior gratiam collationis.

(3) S. Congr. Conc. die 19. Septemb. 1625, apud Fagnan. *loc. cit. num.* 27, Rota *par.* 1. *rec. dec.* 308, *num.* 2, et coram Merlino *dec.* 717. *num.* 4.

buscumque provisionibus, etiam vigore resignationis,*aut quibusvis aliis* derogationibus,*vel suspensionibus* (1).

XVIII. Ex hujus decreti littera collige 1, quod uniri beneficia aliquot simplicia possint singulis praebendis cathedralium, vel collegiatarum ob earum tenuitatem, non massae Capituli generatim (2), nec massae distributionum quotidianarum (3), nec sacristiae, nec fabricae, neque capellaniis, aliisve officiis earumdem Ecclesiarum ad collegium canonicorum non pertinentibus (4). 2, quod simul concurrat et praebendarum, et distributionum tenuitas: quum alterutra non sufficiat (5). 3, quod Episcopis, non vero praelatis inferioribus arbitrium unionis peragendae tribuatur (6). 4, quod ejusmodi arbitrio *liceat*, si velint, Episcopis uti: iis autem nolentibus nequeant Canonici unionem ejusmodi a Metropolitano postulare (7). 5, quod non consilium, sed consensus Capituli accedere ad unionem debeat si-

---

(1) Trid. in *cap. in Ecclesiis* 15. *sess.* 24. *de ref.*

(2) S. Congr. Concil. 29. Novemb. 1601. censuit nullam esse unionem beneficiorum mensae Capitulari ab Episcopo factam. Cujusmodi sententiam probavit Clemens VIII. die 19. Dec. ejusdem anni, apud Fagnan. in *cap. exposuisti num.* 30. *de praeb.* et Rigan. *to.* 2. *in Reg.* 13. *Cancell. num.* 149. Idque firmatur ex decreto Conc. Vienn. in *Clement.* 2. *de reb. Eccl. non alien.*

(3) Rot. *dec.* 281. *num.* 12, *et dec.* 337. *num.* 33. *et* 34. *par.* 9. *rec.* Sac. Congr. Conc. cum oraculo Smi, quam collaudat et sequitur Rota coram Peutingerio *dec.* 208. *num.* 24, *et* 28, Card. Bellarm. in *declar. ad Conc. Trid. cap.* 15. *sess.* 24. *de ref.*

(4) Gallemart. in *declarat. ad cit. cap.* 15. *sess.* 24. *de reform. num.* 1.

(5) Rigant. *to.* 2. *in Reg.* 13. *Canc. num.* 147. Rot. *dec.* 201. *num.* 4, *par.* 9. *rec. to.* 1, *dec.* 53. *num.* 9. *par.* 11, *et dec.* 169. *num.* 4, *et dec.* 200. *num.* 8. *coram Peutingerio.* Distributiones tantum ubi tenues fuerint, sed praebendae pingues, tunc non licebit Episcopo unire beneficia: sed tertiam partem ex fructibus praebendarum detrahet, eamque massae distributionum aggregabit, ex alio Tridentino decreto in *cap. cum beneficive* 3. *sess.* 21. *de reform.*

(6) Gallemart. *ibidem num.* 2, *et* 5.

(7) Coelest. III. in *cap. sicut unire* 8. *de excess. prael.* Gallemart. *ibidem n.* 3.

ve factam, sive faciendam: cujus defectum idcirco valeat Capitulum ipsum objicere, alius praeterea nemo (1). 6, quod reservata, et affecta Sedi Apostolicae beneficia nedum ante vacationem, sed etiam postquam vacaverint, recte uniantur (2). 7, quod beneficia viventium possint sine praejudicio possessorum uniri eo pacto, ut praebendis tenuibus accrescant, statim ac vacaverint (3). 8, quod Apostolica Sedes valeat scienter suspendere unionis effectum, eique derogare, quoties velit resignationem in alicujus favorem a possessore beneficii factam admittere, beneficiumque resignatario conferre, unione non obstante (4).

XIX. Ex alio Tridentino decreto *in omnibus etiam Cathedralibus Ecclesiis, ubi id commode fieri potuerit*, Poenitentiarius *aliquis cum* unione praebendae *proxime vacaturae ab Episcopo instituatur* (5). Quum nihil de consensu Capituli, neque de reservatis, affectisve Sedi Apostolicae beneficiis dixerit Synodus Tridentina: consequitur nullum Capituli consensum in isthac unione requiri (6), nullumque tempore unionis reser-

---

(1) Gratian. *discept. forens. cap.* 278. *num.* 30, apud Gallemar. *ibidem in remiss. lit.* 1. Rigant. *loc. cit. num.* 142.

(2) Fagnan. in *cap. sicut unire num.* 37. *de excess. praelat.* et Rigant. *loc. cit. num.* 162, tenent largitam Episcopis facultatem uniendi quum Parochialibus Ecclesiis egenis ex 5. *sess.* 21. *de ref.* tum praebendis Cathedralium, et Collegiatarum *ex cap.* 15. *sess.* 24. beneficia Sedi Apostolicae reservata, et affecta unionis tempore, postquam ea scilicet vacaverint, integram remansisse post decreta etiam S. Pii V, et Clementis VIII, quae dum vetant Seminariis dumtaxat uniri vacantia beneficia, seu tempore unionis affecta, et reservata, ut supra dictum est: ad ceteras uniones a Tridentino imperatas non sunt extendenda. Quidquid aliter senserit Gallemart. *loc. cit. num.* 6.

(3) Gallemart. *ibid. num.* 6, *et ult.*

(4) Eodem scilicet jure, quod usuvenit in resignationibus beneficiorum Seminario unitorum, paullo superius expositum *num.* 16.

(5) Trid. in *cap. Apostolus* 8. *sess.* 24 *de reform.*

(6) Gallemart. in *declarat. ad hoc cap.* 8. *sess.* 24. *num.* 1. Idemque monet *ibidem num.* 3, non licere Capitulo, Sede vacante, seu Vicario Capitulari beneficia praebendae Poenitentiarii unire.

vatum, vel affectum beneficium posse ab Episcopo uniri praebendae Poenitentiarii, neque hanc ipsam ex reservata erigi praebenda (1). Si vero contigerit Canonici Poenitentiarii, unitacquae ipsi praebendae vacatio in mense apostolico, vel eadem praebenda post unionem evaserit jam reservata, vel affecta: collationem tunc pertinere ad Papam censuit S. Congregatio (2), effectumque unionis legitimae quavis reservatione superveniente impediri (3).

XX. Canonici *Theologi* officium dat insuper locum unioni. Eadem Tridentina Synodus decrevit: *in Ecclesiis metropolitanis, vel* cathedralibus, *si civitas insignis, vel populosa fuerit, aut etiam in* collegiatis *existentibus in aliquo insigni oppido nullius etiam dioecesis, si ibi clerus numerosus fuerit, ubi nulla praebenda, aut praestimonium, seu stipendium hujusmodi deputatum reperitur*, praebenda *quomodocumque, praeterquam ex caussa* resignationis, primo vacatura, *cui aliud onus incompatibile injunctum non sit, ad eum usum* ipso facto *perpetuo constituta et deputato intelligatur. Et quatenus in ipsis Ecclesiis nulla, vel non sufficiens praebenda foret: Metropolitanus, vel Episcopus ipse per* assignationem fructuum *alicujus simplicis beneficii, ejusdem tamen debitis supportatis oneribus, vel per* contributionem beneficiatorum *suae civitatis, vel dioecesis, vel alias prout commodius fieri poterit, de* Capituli consilio *ita provideat, ut ipsa S. Scripturae lectio habeatur* (4).

XXI. Neglectam (5) in multis Ecclesiis hujus decreti execu-

---

(1) Ex decreto S. Congr. Conc. sub S. Pio V, quod collaudant litterae ejusdem S. Congr. jussu Greg. XIII. ad Nuncium Hispan. datis, apud Rigant. *to. 2. in comm. ad Reg.* 13. *Cancell. num.* 164.

(2) Apud Gallemart. *loc. cit. num.* 2.

(3) S. Congr. Conc. in Colimbriensi 12. Aug. 1590, et Rota pluries apud Rigant. *loc. cit. n.* 164.

(4) Trid. in *cap. eadem* 1. *sess.* 1. *de reform.*

(5) Vel suspensam, seu dilatam ex defectu personae ad Sac. Scripturam exponendam idoneae. Nam a S. Pio V, et Greg. XIII. decretum fert Gallemart. *in declarat. ad istud Trid. cap.* 1. *sess.* 5, quod collatio hujus praebendae, et Canonicatus, donec reperiatur inter saeculares presbyteros idoneus theologus, suspendenda sit.

tionum repetiturus Benedictus XIII. constituit: *ut in cathedralibus quibuscumque Italiae, Insularumque adjacentium, in quibus* praebenda theologalis *hactenus instituta non fuerit*, praebenda primo vacatura *post ejusdem praesentis constitutionis promulgationem sive ad nos*, ait, *Sedemque Apostolicam, sive ad ordinarios illius collatio, atque provisio pertineat*, ipso jure, *et absque ulla alia declaratione, sit ac esse censeatur* praebenda theologalis *constituta. . . . Quoties autem praebendae collatio ad S. Sedem spectabit, Episcopus ad Romanum Pontificem acta concursus transmittere teneatur . . . Quod si Episcopus primo vacaturam praebendam contra formam in praesenti constitutione praescriptam conferre praesumpserit . . . illius collatio atque provisio ipso jure nulla, et irrita sit .... ubi* praebenda theologalis, *computatis etiam distributionibus quotidianis. ad annuum saltem redditum scutorum sexaginta monetae Romanae non ascendat, pro summa deficiente iidem Episcopi* unire *possint, et debeant eidem praebendae aliquod* simplex beneficium, *cujus supplemento praedicta summa conficiatur*, primo vacaturum *in quocumque mense, et qualitercumque ac quomodocumque Sedi Apostolicae* affectum, *et* reservatum: exceptis consistorialibus perpetuo reservatis. Eaque omnia observari adamussim voluit etiam in *Canonici Poenitentiarii* institutione in illis cathedralibus, in quibus nondum fuerit institutus (1).

XXII. *Unius* vero *dioecesis beneficium, etiamsi parochiales Ecclesiae, vicariae perpetuae, aut simplicia beneficia, seu praestimoniales portiones fuerint, etiam ratione* augendi cultum *divinum*, aut numerum *beneficiatorum, aut alia* quacumque *de* caussa, *alterius dioecesis* beneficia, *aut* monasterio *seu* collegio, *vel* loco *etiam* pio *perpetuo non uniantur* decrevit Synodus ipsa Tridentina suum de unionibus decretum declarando (2).

XXIII. Statuit insuper, ut in *unionibus quibuslibet, Ecclesiae parochiales* monasteriis, aut abbatiis, *seu dignitatibus*

(1) Bened. XIII. in *const. pastoralis*, data Romae 14. Kal. Iunii 1725, in *Conc. Rom. append n.* 2, quam Episcopis observandam imperavit in Conc. Rom. *tit.* 1. *cap.* 6.

(2) Trid. in *cap.*, *et quia* 9. *sess.* 14. *de refom.*

seu praebendis Ecclesiae Cathedralis, vel Collegiatae, sive aliis beneficiis simplicibus, aut hospitalibus, militiisve non uniantur, et unitae sunt, revideantur ab Ordinariis (1). Nam praerogativa curae animarum, quae potior, in jure est, non patitur Ecclesias parochiales, velut famulas, et accessorias aliis accrescere tali cura destitutis. Quod vero Ecclesiam jurepatronatus possit religiosae domui dare patronus cum auctoritate Episcopi, scilicet Episcopus cum consensu patronorum unire, Alexander III. rescripsit (2).

XXIV. Beneficia item libera Ecclesiis de jurepratronatus uniri nequeunt, atque uniones tamquam subreptitiae irritantur, quamvis apostolica auctoritate confectae. Ita enim decrevit Synodus Tridentina: *accessiones per viam* unionis *factae de beneficiis* liberis *ad Ecclesias* jurepatronatus *etiam laicorum subjectas, tam ad parochiales, quam ad alia quaecumque beneficia etiam simplicia, seu dignitates, vel hospitalia, itaut praedicta libera ejusdem naturae cum iis, quibus uniuntur, efficiantur, atque sub jurepatronatus constituantur. Hae si nondum plenarium sortitae sunt effectum, vel deinceps ad cujusvis instantiam fient, quacumque auctoritate etiam apostolica concessae fuerint simul cum* unionibus *ipsis per* subreptionem *obtentae intelligantur; non obstante in iis quacumque verborum forma, seu derogatione, quae debeatur pro expressa, nec executioni amplius demandentur; sed beneficia ipsa unita cum vacaverint, libere, ut antea, conferantur. Quae vero a* 40. *annis citra factae, effectum, et plenam* incorporationem *sunt consecutae; hae nihilominus ab Ordinariis, tamquam a Sede Apostolica delegatis* revideantur, *et examinentur, ac quae per* subreptionem, *vel* obreptionem *obtentae fuerint, simul cum unionibus* irritae *declarentur, ac beneficia ipsa separentur, et aliis conferantur* (3) Et beneficia de

---

(1) Trid. in *cap. quoniam* 13. *sess.* 24. *de reform.*

(2) Alex. III. in *cap. quod autem* 5. *de jurepatr.*

(3) Trid in *cap. sicuti legitima* IX. *sess.* 26. *de reform.* Ratio enim postulat, ut eamdem habeant, quoad fieri potest, qualitatem unienda beneficia. Huc spectat decretalis Innoc. III. in *cap. tua nuper* 8. *et cap. pastoralis* 9. *de his, quae fiunt a prael. sine cons. capit.*

jurepatronatus numquam licebit sine consensu patronorum cuivis conferre, multoque minus unire (1).

XXV. Fraus ut nulla fiat his legibus, debent Ordinarii locorum prospicere. Nam cautum a Patribus Tridentinis est, ut *uniones perpetuae* a quadraginta annis citra factae, *examinari ab Ordinariis, tamquam a Sede Apostolica delegatis possint: et quae per* subreptionem, *vel* obreptionem *obtentae fuerint, irritae declarentur. Illae vero, quae a dicto tempore concessae nondum in toto, vel in parte sortitae sunt effectum, et quae* deinceps *ad cujusvis instantiam* fient, *nisi eas ex* legitimis, *aut alias rationalibus* caussis *coram loci Ordinario,* vocatis quorum interest, *verificandis factas fuisse constiterit, per subreptionem obtentae praesumantur: ac propterea nisi aliter a Sede Apostolica declaratum fuerit, viribus omnino careant* (2).

XXVI. Ad rem hanc etiam pertinet Cancellariae Regula XXII. *de unionibus, et unionum confirmatione* (3), statuens ut *petentes beneficia, ecclesiastica aliis uniri teneantur exprimere verum annuum* valorem *secundum communem aestimationem tam beneficii uniendi, quam illius, cui uniri patitur: alioquin unio non valeat, et semper in unionibus* commissio *fiat ad partes*, vocatis, *quorum* interest. *Et idem voluit observari in quibusuis* suppressionibus, *perpetuis concessionibus, dismembrationibus, et applicationibus, etiam de quibuscumque fructibus, et bonis ecclesiasticis, ac etiam in* confirmationibus unionum, *singularumque dispositionum hujusmodi.* Hanc Regulam in Gallia receptam Rigantius tradit (4), nostrisque regni moribus nil officere palam est. Nam tres omnes ipsius articuli; narratio veri valoris imperata, delegatio iis, qui adsint, ubi unienda beneficia sunt, et conditio eos, quorum interest, vocandi aequitatem justitiamque undelibet spirant.

---

(1) Alex. III. in *cap. ex insinuatione* 14. *de jurepatr.*

(2) Trid. in *cap. uniones* 6. *sess.* 7. *de ref.*

(3) Quas edixit Benedictus XIV. Cancellariae pontificias Regulas, et Io. B. Rigantius eximiis commentariis illustravit, ex iis abhinc proferam singularum et verba, et numeros ab antiquis aliorum Pontificum Regulis nonnihil discrepantes.

(4) Rigant. *to.* 2. *comment. in Reg.* 22. *num.* 37.

XXVII. Alia insuper Cancellariae Reg. XIII. omnes quum uniones, tum suppressiones quorumlibet beneficiorum a Pontice praedecessore factas *aliis Ecclesiis, monasteriis, et mensis etiam capitularibus, dignitatibus, personatibus, officiis, beneficiis, ac piis, et aliis locis, universitatibus etiam studiorum generalium, et collegiis, etiam in favorem Cardinalium, seu Ecclesiis, monasteriis, et beneficiis per eos obtentis, quae suum non sunt sortitae effectum*, dum idem ipse Pontifex viveret; *ac quascumque concessiones, et mandata super unionibus, adnexionibus, incorporationibus, et aliis praemissis*, Benedictus XIV. exempla Bonifacii VIII, aliorumque Pontificum praedecessorum suorum sectatus *revocavit, cassavit, irritavit, nulliusque decrevit existere firmitatis*, non obstantibus clausulis motus proprii, aut certae scientiae, nec concistorii auctoritate, nec jure quaesito, effectuque nunc pro tunc tributo. Exemptos ab hujusmodi revocatione dumtaxat voluit uniones gestas *Concilii Tridentini auctoritate, nec non pro fundatione, seu dotatione, augmento, vel conservatione collegiorum, et aliorum piorum, et religiosorum locorum ad fidei catholicae defensionem, et propagationem, bonarumque artium cultum* (1).

XXVIII. Variae tot leges ecclesiasticae pro diversis unionum speciebus, et qualitatibus latae, ac dissentaneis interpretamenmentis expositae quum negligantur, et violentur saepius: quaestiones inde multiplices emergunt. 1. scilicet, an Episcopus vel praelatus ordinarius rite confecerit unionem juxta constitutiones Tridentinas, et pontificias, moresque regni? 2, an rescindenda sit, vel confirmanda potius Apostolicae Sedis auctoritate unio ab Episcopo gesta de beneficiis praesertim reservatis, et affectis, vel aliis vetitis? 3, an publicae necessitatis, vel utilitatis caussa concurrat ad unionem vel faciendam, vel confirmandam, vel exequendam? 4, an expediat denegatum vel defectiuum Capituli consensum supplere auctoritate Sedis Apostolicae, vel S. Congregationis Concilii? 5, an subreptionis, vel obreptionis vitium irrepserit in pontificiis litteris unionem, vel indulgentibus vel confirmantibus? 6, quinam sint vocandi, seu audiendi vel ante, vel post unionem, et quorum ea intersit?

---

(1) Regula 13. *de revocatione unionum*, apud Rigant. *to.* 2.

XXIX. Prima, et secunda quaestio solvitur ex peculiaribus cujusque unionis adjunctis, quae in facto versantur, ac debent in judicio ex actis liquere; ut ortum inde, quaesitumque jus alterutri litigantium recte judex tribuat secundum eam Ecclesiae legem ex variis jam recitatis, quae rei controversae congruit.

XXX. Ad tertiam quod spectat quaestionem, *si evidens necessitas, vel utilitas exigat*, unionem fieri canones tunc solum indulgent (1). *Necessitas* occurrit, ubi duo Ecclesiae sint adeo pauperes, ut ad victum duorum, qui eis distincte inserviant, non sufficiant (2), vel populus, plebsve nimium decreverint (3), *Utilitas* concurrit, quoties fructuum tenuitas in caussa est, ut vel si qua ab hostibus destructa, seu desolata Ecclesia sit (4).

---

(1) Honor III. in *cap. exposuisti* 33. *de praeb. et dignit.* et Innoc. III. in *cap. vacante* 26. *eodem tit.*

(2) S. Greg. M. in *can. postquam* 49. *C.* 16. *qu.* 1. Episcopo Veliterno rescribens, *postquam hostilis impietas*, ait, *diversarum civitatum ita* (*peccatis facientibus*) *desolavit Ecclesias, ut reparandi eas spes nulla populo deficiente remanserit . . . ne reliquiae plebis nullo pastoris moderamine gubernatae* dimittantur . . . . *hoc nostro sedit cordi consilium, ut vicinis eas mandaremus pontificibus gubernandas. Ideoque fr. t. curam Triumtabernensium Ecclesiae providimus committendam: quam tuae Ecclesiae aggregari, unirique necesse est.* Pariter Conc. Tolet. XVI. in *can. unio* 3. *C.* 10. *qu.* 3, decrevit *ut Ecclesiae* parochialis, *quae minus decem mancipia* (puta parochianos) *habuerit, aliis conjungatur Ecclesiis.* Et Conc. Viennense in *cap. ne in agro dominico* 1. § *adhaec de statu monachor.* constituit, *si proventus Prioratuum duobus forte non suppetant . . . . . nisi per abbates reddantur locis aliis* vicinioribus *ad eorum monasteria pertinentibus. . . cum* consilio, et adsensu abbatum *per locorum ipsorum* Ordinarios *uniantur.*

(3) S. Greg. M. in *can. et temporis qualitas* 48. *C.* 16. *qu.* 1. Benenato Episcopo Misenati rescribens ait: *et temporis qualitas, et vicinitas nos locorum inuitat, ut* Cumanam *atque* Misenatem unire *debeamus Ecclesias: quoniam nec longo itineris spatio a se sejunctae sunt, nec peccatis facientibus tanta populi multitudo est, ut singulos, sicut olim fuit, habere debeant sacerdotes.*

(4) Idem Agapito abati rescribens in *cap. quia monasterium* 2. *de relig. domib.*

viros minus idoneos ad serviendum Ecclesiis cogantur Praesules admittere, ad easque non valeant digniores allicere (1); aut vicinitas locorum, et conditio temporum videatur unionem communi bono pustulare (2), aut educatio adolescentium in Seminario indigens subsidio; annuorum redituum, aut divini cultus augmentum. His deficientibus caussis, quum exceptio firmet regulam in contrarium: perinde unionem beneficiorum, ac mutationem quamlibet status Ecclesiarum antiqui canones vetant, quam *nec ulla necessitas*, *nec ecclesiastico prorsus extorquet utilitas* (3), et non alias uniones ratas habet Synodus Tridentina, *nisi factas ex legitimis aut alias rationabilibus caussis* (4). Hinc non favorabilem, sed odiosam indolem, quae strictam scilicet interpretationem postulat, uniones generatim habent.

XXXI. Quarta quaestio tota in facto consistit. Nam ubi ex probationibus rerum constiterit necessitatem, vel utilitatam Ecclesiae postulare, ut unio in jus delata fiat auditis partibus interesse habentibus: consuevit S. Congregatio Cancilii, et Apostolica Sedes rescribere *locum esse unioni* ab Ordinario loci faciendae, non obstante dissensu Capituli sine probabili ratione contradicentis (5). Et versa vice *non esse locum*, quoties re cognita liqueat nullam necessitatis, vel utilitatis caussam concurrere.

XXXII. Quaestio quinta in facto et jure simul versatur. In primis enim executor apostolicus, ubi auditis partibus cognoverit in facto quod preces veritate nitantur, nullumque mendacium

---

(1) Honor. III. in *cap. exposuisti* 33. *de praeb.*, *et dignit.*

(2) S. Greg. M. in *cit. can. et temporis qualitas*. Nam ex. gr. *plures baptismales Ecclesiae in una terminatione* (h. e. vicinia loci) *esse non possunt; sed una tantummodo cum suis capellis*, ex Conc. Toletano in *can. plures* 54. *C.* 16. *qu.* 1.

(3) Gelasius inquit ad Episcopos Lucaniae rescribens in *can. et si illa* 23. *C.* 1. *qu.* 7.

(4) S. Cong. Concilii in Fulginatensi 21. Novem. 1722. rescripsit *esse locum unioni* parochialium egenarum, cui suum negaverat consensum Fulginatense Capitulum, apud Rigant. in *Reg.* 13. *Cancell. num.* 143. *to.* 2.

(5) Secundum Innoc. III. decretalem in *cap. super. litteris* 20. *de rescriptis*. Confer huc dicenda inferius *cap.* XII.

vel noxium silentium in eis irrepserit, decernet litteras apostolicas fore tunc executioni mandandas. Quoties vero mendaces, vel defectivae preces apparuerint: executionem tunc denegabit. Quae omnia ad factum pertinent rite liquidandum in judicio auditis partibus. Deinde in jure discutiat, num tacita sine dolo veritas, vel exposita falsitas caussam, an non dederit expedititioni apostolicarum litterarum: decreturus in priori casu, quod *executioni demandentur* apostolicae litterae; secus in posteriori (1).

XXXIII. Tandem quorum interest jura ut examinentur, eos omnes vocari, et audiri oportet, antequam unio fiat, vel executioni ea demandetur, quae facta sit auctoritate Sedis Apostolicae (2). Nimirum citatione speciali sunt personaliter citandi 1 patroni quum laici, tum ecclesiastici (3), quorum consensus nisi accesserit, vel praecedat, vel subsequatur ad unionem beneficiorum juripatronatus, ea nullius erit momenti (4). His adde Abbates, Praelatosque inferiores quod ad beneficia ad eorum collationem spectantia, et ab Episcopis exempta (5). 2, rectores

(1) Trid. in *cap. uniones* 6. *sess.* 7. *de ref.*

(2) Trid. *loc. cit.* uniones non adprobat, *nisi eas ex legitimis, aut aliis rationalibus caussis coram loci ordinario* vocatis, quorum interest, *verificandis factas fuisse constiterit.* Recitata etiam Reg. 22. Cancellariae cautum specialim est, ut vocentur ii, *quorum interest,* in executione litterarum pontificiarum de unionibus. Rigant. *to.* 2. *in Reg.* 22. *Cancell.* num. 39.

(3) Trid. in *cap. in Ecclesia* 16. *sess.* 24. *de ref.* decrevit unionem beneficiorum simplicium praebendis tenuibus Cathedralium et Collegiatarum *cum patronorum consensu, si de jurepatronatus laicorum sint,* faciendam esse. Quum de patronis ecclesiasticis nullum fiat verbum in hocce decreto: nonnulli Doctorum inde conjiciunt non requiri eorumdem consensum in ejusmodi unionibus. Sed Turricellus in *tract. de union. cap.* 9. *num.* 40, cui adstipulatur Rigantius *loc. cit. num.* 41, *et seq.* hanc. eorum opinionem reprobat, adstruens necessitatem consensus cujuslibet patroni quum laici, tum ecclesiastici.

(4) Rigantius *ibidem num.* 45.

(5) Quod sine consensu Abatis nequeat Episcopus dioecesanus unire beneficia regularium, decrevit Clement. 1. §. *adhaec de stat. monachor.* Nec sine caussa Ecclesiam alicui subjectam subtrahere, rescripsit Alex. III in *cap. adhaec* 2. *de excess. praelator.*

praesertim curati et, possessores beneficiorum uniendorum (1): tametsi nullus eorumdem consensus requiritur in ea unione, quae sine ipsorum damno, et praejudicio fiat, suumque sit effectum sortitura post ipsorum obitum (2); nec dissensus valet vel faciendam impedire, vel factam irritare unionem. 3, Capitulum Cathedralis Ecclesiae, sine cujus consilio, et consensu canones vetant Episcopis negotia ejusmodi generatim perficere (3), nisi vel costitutio aliqua speciatim Episcopis unionem omisso vel postabito Capituli consensu mandaverit (4), vel denegatum sine caussa consensum capitularem apostolica Sedes, vel S. Congregatio Concilii suppleverit, unionemque controversam eo non obstante indulserit (5). 4, in unionibus pro Seminario Episcopali faciendis non Capitulum, sed pro eo quatuor Deputatos, duos nimirum de Capitulo ipso, totidemque de clero citari, et audiri solum oportet (6). Praeterea satius erit generali citatione per edictum omnes alios, si qui sunt, interesse habentes requirere, ac monere ad dicendum contra unionem propositam: ut plebs, populusve sua in tempore valeant jura, et vota proferre (7). Plus enim praestat futuram suspendere, quam factam rescindere unionem.

XXXIV. Quoties agitur de unione, vel separatione ecclesia-

---

(1) Rota coram Seraphino *dec.* 1078. *num.* 3, *et par.* 18. *rec. dec.* 817. *num.* 14. *to.* 2. Wan-Espen, Sanchez. Hoieda, Kochier, Lotterius, aliique apud Rigant. *loc. cit. num.* 59.

(2) Clementina 2, *et ult. de reb. eccl. non alienand.* definit unionem Ecclesiae cum consensu Capituli ab Episcopo factam impugnari ex eo non posse. *quod rector ipsius* ad hoc vocatus, vel si vocabat, defensor ei datus non fuerit.

(3) Ex *cap.* 1, 2, 3. 4, 8, *et* 9 *de his quae fiunt a praelatis sine cons. capit.* Trid. in *cit. cap. in ecclesiis* 15. *sess.* 24. *de ref.* Videsis dicta superius *num.* 11, *et* 17.

(4) Puta uniones praebendae primo vacaturae ad praebendas vel deficientes, vel tenues Canonici Poenitentiarii, et Theologi, ex supradictis *num.* 19, 20, *et* 21.

(5) Ex supradictis *num.* 32. Quod summus Pontifex possit non vocatis etiam vocandis unionem in *forma gratiosa* concedere, tradit Rigant. *loc. cit. num.* 35.

(6) Videsis dicta superius *num.* 12.

(7) Ex supradictis *num.* 11.

rum Cathedralium, ea si facta semel sit, quoniam nonnisi post maturam rei deliberationem, caussarumque discussionem fit auditis partibus in supremo consilio Papae, cui soli id jus est, praeterea nemini (1): fere numquam dubitari monet Cardinalis de Luca, utrum ea per subreptionem, obreptionemve obtenta sit; vel an alicujus consensus defectu laboret (2). Nullam sane juris quaestionem subit suprema Romani Pontificis potestas: voluntas autem ipsius post accuratas ea in re inquisitiones explicita omnem dubitandi locum in facto adimit. Immotae hinc uniones plurium Cathedralium consistunt in hoc regno Neapolitano a Romanis Pontificibus jamdudum confectae:

XXXV. An vero expediat aliquando fieri petitam Cathedralium unionem, vel separationem, quibusve legibus ea indulgenda sit; haud rara quaestio est, prudenti solum arbitrio Pontificis, qui nullo ad id jure cogitur, dirimenda. Ubi pares non fuerint sustendando Episcopo singularum Ecclesiarum redditus, vel alicui plebs defecerit, vel passa desolationem aliqua sit: tunc locum unioni alterius ad alteram viciniorem a B. Gregorio M. datum jam novimus (3). Ut diuturnas, et aerumnosas lites inter archipresbyteralem Ecclesiam Terlitii, et Episcopalem Iuvenacii extingueret Benedictus XIV. eam in Cathedralem erexit, continuoque huic uniuit aeque principaliter, datis utrique legibus ad pacem deinceps fovendam idoneis (4). Ob hanc ipsam caussam litium inter praelatos inferiores, et Episcopos consilium ejusmodi unionis comprobavit Cardinalis de Luca (5): quum abusus exemptionum, exemptorumque ab Episcopi jurisdictione remissior disciplina videantur id postulare.

XXXVI. Quae de conficienda unione hactenus dicta sunt, in ea vicissim dissolvenda locum fere obtinent (6). *Nihil tam naturale est*, inquam cum Ulpiano, *quam eo genere quidquam dissolvere*, *quo colligatum est* (7). Itaque ubi necessitas, vel utili-

(1) Innoc. III. in *cap*. 1. *ne sede vacante aliq. innov.*
(2) Card. de Luc. *disc*. 8. *annot. in Conc. Trid. num*. 10. *et disc*. 7. *de praeemin.*
(3) Ex supradictis *num*. 31.
(4) Videsis dicta superius *n*. 5.
(5) *Cit. disc*. 8. *annot. in Conc. Trid. n*. 5.
(6) Ex recitatis Cancellariae Regulis 13, et 22.
(7) Ulp. in *l. nihil tam naturale* 35. *D. de reg. jur.*

Itaque ubi necessitas, vel utilitas Ecclesiae, aliave caussa legitima videatur dissolutionem postulare: ad eam oportet, iis auditis, quorum interest, deveniri (1). Et quoties unio facta sit ob certam caussam, videlicet belli, desolationis, paupertatis, populi deficientis, aliamue id genus: tunc ea caussa cessante, unionem simul cessare, monet Rebuffus (2). Eodemque jure ex una praebenda vacante, ubi suppetant redditus, et adsit caussa probabilis, erigi duas posse, rescripsit Innocentius III (3).

ADDITIONES

Quum Jure novissimo permultae Ecclesiae tum Metropolitanae, tum Episcopales hujusce Neapolitani Regni ab Apostolica Sede vel conjunctae, vel suppressae fuerint, quumque nova Dioecesium citra Pharum circumscriptio locum habuerit, hinc eas recensere e re nostra arbitramur. Illud autem meminisse ne pigeat, quod Tituli aeque principaliter juxta canones consociati, licet uni administrandi Antistiti tradantur, attamen sua quisque jura, et privilegia, ut antea, servat. Quamobrem Pastores, qui hujusmodi Ecclesiis praesunt, ipsarum titulum retinent, atque in illis Capitulum, Seminarium, ac generalem Vicarium habent, immo apud utramque intra anni orbem per aequale spatium residentiae lege obstringuntur.

---

(1) Innoc. III. in *cap. 1. ne sede vacante aliq. innov.* rescribens Priori, et Conventui Glastonensi ait: *quia tamen haec unio asserebatur a vobis in grave praejudicium Glastonensis Ecclesiae redundare, quum per ipsam dissolveretur religio, et fraudaretur eleemosyna*, et hospitalitas tolleretur: *ad relevandum Ecclesiae vestrae statum coepimus intendere diligenter ... Episcopali sede vacante cum non sit, qui Episcopale jus tueatur ... cum Bathoniensis Ecclesia de Praesule fuerit ordinata, jus vestrum apud Sedem Apostolicam prosequendi facultatem liberam habeatis.* Quod sine consensu Episcopi totam dioecesim detinentis non posset novus Episcopus institui, dudum decreverat Conc. Africanum in *can. multis* 51. *C.* 16. *qu.* 1.

(2) Rebuff. in *prax. benef. tit. de unionis revocatione num.* 1.

(3) Innoc. III. in *cap. vacante* 26. *de praebendis*

Ecclesiae Archiepiscopales	*Ecclesiae Episcopales*
Neapolitana Ecclesia habet suffraganeas	Ecc: Acerrarum Isclanam Nolanam Puteolanam
Surrentina habet suffraganeam	Ecclesiam Castri Maris
Capuana habet	Iserniensem Calvensem Suessanam Casertanam
Salernitana habet Acernensis quoque Ecclesiae, ac Dioecesis administratio Salernitano Archiepiscopo perpetuo committitur.	Caputaquensem Policastrensem Nuscanensem Ecc: Nuceriae Paganorum
Amalphitensis nullam suffraganeam habet	
Acheruntina suffraganeas habet	Anglonesem, et Tursiensem Potentinensem Tricaricensem Venusinensem
Compsana habet	Ecc: S. Angeli Lombardorum Laquedoniensem Muranensem

Beneventana Dominio Sedis Apostolicae etiam in temporalibus subjecta habet	Abellinensem Arianensem Asculanensem Bovinensem Lucerinensem S. Severi Cerratenensem, et Telesinensem conjunctas Bojanensem Thermularum Larinensem S. Agathae Gothorum
Sypontina nullam suffraganeam Ecclesiam habet: huic Antistiti vero Episcopalis Ecc. Vastanensis administratio perpetua tribuitur: ideoque nuncupatur Sypontinus Arch., et Vastanensis Arch. Ecc: Administrator.	
Barensis habet	Bituntinensem Rubensem, et Conversanensem
Tranensis habet	Andriensem
Archiepiscopo Tranensi vero commissa fuit Episc. Ecc: Vigiliensis perpetua administratio: quapropter et Arch. Tranensis, ac Vigiliensis Episcopalis Ecc: Administrator nuncupatur.	
Tarentina habet	Castellanetensem Oritanensem
Brundusina nullam Ecc: suffraganeam habet: Ipsi vero addicta fuit perpetua administratio Ecc: Ostunensis.	

*

Hydruntina habet	Lyciensem Uxentinensem Gallipolitanensem
Cosentinensis, Rossanensis, et Theatina suffraganeas non habent	
Ecc: S. Severinae habet	Cariatenensem
Rheginensis habet	Hyeracensem Bovensem Oppidensem Cathacensem Cotronensem Tropiensem Nicoterensem Squillacensem Neocastrensem Cassanensem
Lancianensis nullam Ecclesiam suffraganeam habet; hujusce tamen Metropoliticae Sedis Archiepiscopo commissa fuit Ecclesiae Orthonensis perpetua administratio.	

Ecclesiae Episcopales conjunctae.

Ecc: Acerrarum cum . .	Ecc: S. Agathae Gothorum
Theanensis	Calvensi
Materanensis	Acheruntina
Campaniensis	Compsanensi
Bisacciensis	Ecc: S. Angeli Lombardorum
Alliphanensis	Cerretanensi, et Thelesinensi
Rubensis	Bituntinensi
Nicoterensis.	Tropiensi
Orthonensis	Lancianensi
Pontis Corvi, et Aquinatensis	Sorana

Gravinensis	Ecc: Montis Pelusii
Sarnensis	Cavensi
S. Marci	Bisinianensi
Juvenacensis, et Therlitiensis	Melphictensi
Ecc: Parochialis Ceriniolae erecta fuit Cathedralis, et conjuncta aeque principaliter cum.	Asculanensi

Nimirum illud est animadversione dignum, quod in Episcopalium Sedium consociatione antiquioris Ecclesiae titulum prius nominari mos fuit. Quum vero Pastores jurisdictionis actum exercent ad alterutram pertinentem, tunc ea Ecclesia prius designanda, quam ipse actus respicit. Ex. gr.

Ecc: Gravinensis, et Montis Pelusii
Calvensis, et Theanensis
Nicoterensis, et Tropiensis
Aquinatensis, Sorana, et Pontis Cervi
Melphictensis, Juvenacensis, et Therlitiensis
Asculanensis, et Ceriniolae
Sarnensis, et Cavensis
Marsicensis, et Potentinensis
Rubensis, et Bituntinensis
S. Marci, et Bisinianensis

Ecclesiae Episcopales Apostolicae Sedi immediate subjectae.

Cajetana
Sorana
Montis Pelusii
Cavensis
Monopolitana
Melphictensis
Bisinianensis
Aquilana
Aprutina
Aversana
Miletensis
Valvensis, et Sulmonensis
Pennensis, et Atriensis
Melphiensis, et Rapollensis
Trojana
Neritonensis
Triventina
Marsicana

Ecclesiae Episcopales suppressae.	*Ecc: Arch:, et Episc. conjunctae.*
Ecc: Massalubrensis cum Vicana. Capritana	Ecc: Surrentinensi
Litterensis	Ecc: Castri Stabiensis
Venafrensis	Iserniensi
Carinolensis.	Suessana
Calatinensis	Casertana
Montis Marani	Nuscanensi
Scalensis. Minorensis. Ravellensis.	Amalphitensi
Lavellensis.	Venusina
Satrianensis	Compsanensi
Montis Viridis.	S. Angeli Lombardorum
Trivicanensis	Laquedoniensi
Vulturariensis, et. Montis Corbini.	Lucerinensi
Guardiensis	Ecc: Thermularum
Bitectensis.	Barensi
Nazarena, et. Cannensis.	Tranensi
Minervinensis.	Andriensi
Motulensis.	Castellanetensi
Castrensis	Hydruntina
Alexanensis	Uxentinensi
Belcastrensis	Ecc: S. Severinae
Geruntinensis. Strongulensis. Umbriaticensis.	Cariatenensi
Insulanensis	Cotronensi
Marturanensis.	Neocastrensi
Fundana	Cajetana
Polignanensis	Monopolitana
Ecc: Civitatis Ducalis.	Aquilana
Camplensis.	Aprutina

Abbatiae	Montis Cassinensis SS. Trinitatis Montis Virginis
Praepositura	S. Mariae *la Mena* nuncupata civitatis Altimuri
Prioratus	S. Nicolai Barensis

CAP. V.

De reservationibus, et affectionibus pontificiis.

I. Episcopis dioecesanis collationem beneficiorum omnium videntur antiqui canones tribuisse.

II. Sed episcopalem potestatem Primae Sedi Apostolicae jus divinum subjecit, dein Metropolitis, ac Patriarchis mores, et leges ecclesiasticae.

III. Utriusque primum reservata generatim est collatio Cathedralium cum Episcoporum ordinatione.

IV. Jure stauropegii monasteria quandoque, et Ecclesias Patriarchae ab Ordinariis eximebant, sibi ut subjicerent, ac reservarent.

V. Appellationibus, querelisve subditorum ad Metropolitas devoluta collatio haud temere conjicitur.

VI. Ordinare clericos etiam licuit Patriarchis in provinciis suis, Romano Pontifici per totum orbem.

VII. Sejunctis vix ordinibus a collatione praebendarum S. Gregorius M, et successores Pontifices conferre clericis praesertim egenis beneficia vacantia, et vacatura in Occiduis praecipue regionibus consueverunt.

VIII. Carolus M, Patresque Triburienses ea in re supremae Sedis Apostolicae litteris parendum censuerunt.

IX. Pontificias collationes jure praeventionis cum dignitate patriarchali ante Alexandrum III. jamdiu invaluisse liquet.

X. Plurimas beneficiorum collationes mandarunt Episcopis Alexandar III; et successores Pontifices litteris suis nunciatas.

XI. Iisque monitionem primum, dein praeceptum, tandem executores dabant.

XII. Devoluta ob negligentiam Ordinariorum beneficia, ultra sex menses vacantia, reservavit Alexander III.

XIII. In Curia, et apud Sedem vacantia Clemens IV.

XIV. Intra mensem conferenda haec erant ex decreto Conc. Lugdunensis postmodum abrogato.

XV. Bonifacius VIII. beneficia Curialium, Curiamque Romanam adeuntium, vel ab ea recedentium, qui intra duas diaetas ab ea ipsa dissitas obirent, apud Sedem vacare declaravit.

XVI. Legatoque a latere in manibus ipsius resignata beneficia reservavit, exceptis Cathedralibus, Regularibus, et Collegiatis, primisque ipsarum dignitatibus.

XVII. Parochialia apud Sedem vacantia redire Papa defuncto ad collationem Ordinariorum voluit.

XVIII. Reservationes clausae in corpore juris, quamvis oppugnatae, invaluerunt ex decreto etiam Synodi Basileensis.

XIX. Ad vacatura tantum gratias expectativas, et reservationes mentales Tridentina Synodus abolevit.

XX. Pontificias reservationes obfirmarunt insita Romanae Sedi potestas universalis, prisca numquam intermissa consuetudo, Episcoporum arbitrariae collationes, et necessitas alendi apostolicos ministros.

XXI. Clausae in corpore juris perpetuae sunt, secus aliae.

XXII. Clemens V. in Gallia omnia generaliter beneficia apud Sedem suam toto sui Pontificatus tempore vacantia reservavit.

XXIII. Ioannes XXII. Bonifacii VIII, et Clementis V. reservationes firmavit, novasque iis addidit temporaneas.

XXIV. Ipse hinc primus Regularum Cancellariae auctor dicitur.

XXV. Benedictus XII recensitis Ioannis XXII reservationibus alias eiam adjunxit.

XXVI. Paulus II. eas perpetuo extendit ad beneficia Collectorum.

XXVII. Reservationes extravagantibus Io. XXII, et Benedicti XII imperatae quum expirassent eorum Sede vacante, a Successoribus indici pariter consueverunt.

XXVIII. Prima Cancellariae Regula innovat earumdem reservationes.

XXIX. Eaque personas, beneficia, et modos vacationum in Curia, et apud S. Sedem spectat.

XXX. Ex persona Cardinalium reservatio quidem habet hoc in regno executionem.

XXXI. Regula IV, et VII, familiarium Papae, et Cardinalium beneficia speciatim reservat.

XXXII. Papae familiares enumerantur.

XXXIII. Cardinalium commensales, et stipendiarii omnes familiaritate gaudent.

XXXIV. Brevis etiam familiaritas reservationem parit beneficiorum antea, vel ea durante, non post ipsam dissolutam obtenta.

XXXV. Regula V. reservat similiter Collectorum, unicorumque in singulis dioecesibus subcollectorum beneficia.

XXXVI. Regula VI. insuper beneficia curialium, qui Curiam alio se transferentem sequuntur, ubilibel decedentium.

XXXVII. Regula II. reservat primum Episcopales, et superiores Ecclesias.

XXXVIII. Tum monasteria, et abatias perpetuas valorem ducentorum florenorum auri excedentes, quos appellant ducatos auri de Camera.

XXXIX. Cuncta denique vacantibus Sedibus Episcopalibus vacantia.

XL. Regula III. et XXV. reservat beneficia in fraudem reservationis resignata, vel dimissa post vacationem incompatibilium, et ipsa dein obtenta incompatibilia, praelaturis exceptis.

XLI. Regula IV. primam in Cathedralibus dignitatem post pontificalem, et in collegiatis principalem. Excipitur monocularis.

XLII. Regula VIII. beneficia urbis basilicarum S. Io. Lateranensis, et S. Petri, et S. Mariae majoris, titulorumque Cardinalium a Curia absentium.

XLIII. Regula IX. cuncta quantumvis minora in mensibus reservatis vel octo, vel sex alternis vacantia.

XLIV. Eaque sex alios alternatim menses Episcopis vere residentibus concedit, non aliis collatoribus.

XLV. Prima mensis dies computatur a media, quae praecessit, nocte mensem superiorem terminante.

XLVI. Prior hujus Regulae pars odiosa, favorabilis posterior.

XLVII. At intra duos menses mobiles Martium, et Septembrem vacantia beneficia Episcopus justa etiam ex caussa absens nequit vi alternativae conferre.

XLVIII. Regula XI reservat ea mobiliter reservata, de quibus Papa praedecessor non disposuerit.

XLIX. Regula LXVIII. item reservat beneficia reservari solita, de quibus ordinarii collatores Apostolica Sede vacante nil disponere consueverunt.

L. Regula XV revocat concessa quibuslibet indulta disponendi de beneficiis generatim reservatis, et affectis.

LI. Sed Regula XVIII firmat stylum in litteris pontificiis reservandi suum cuilibet jus, collationem quoque ordinariam, ubi non sit reservatio.

LII. Quae per obitum naturalem Romae, vel intra duas diaetas contingit, unica et propria vacatio apud Sedem *in corpore juris constituta.*

LIII. Ceterae vacationum species extra corpus juris inductae in

Curia Romana vulgo putantur : sed canones antiqui, eas etiam comprobant.

LIV. Istarum aliae facti , aliae juris sunt.

LV. Quae personis Curialium, vel Papae, et Cardinalium familiaribus ubilibet morientibus beneficia vacant, in Curia etiam vacare dicuntur.

LVI. Apud Sedem insuper vacatio contingit, quae fit vigore pontificii decreti de dimittendo.

LVII. Regula XXVI. revocat gratias de beneficiis ex promotione vacaturis motu etiam proprio concessas, irritatque resignationes,et permutationes eorum a promovendis factas.

LVIII. Sententia Curiae Romanae ob crimen positiuum infert reservationem, non ob neglectam, vel residentiam, vel promotionem ad ordines.

LIX. Litigiosa beneficia videntur etiam reservata jure communi.

LX. Ubi coepta nimirum super titulo, ac pertinentia lis per citationem semel sit.

LXI. Regula XXIX indulget collitiganti subrogationem in jure defuncti.

LXII. Eaque juri communi, et canonico innititur.

LXIII. Lis autem non susp.nditur cum cedente, donec ad eam subrogatus accesserit.

LXIV. Violatio nedum legis Tridentinae, sed pontificiarum quoque constitutionum parit reservationem.

LXV. Non consumpta vacatio in Curia putatur, quoties provisus a Papa, antequam gratiae consenserit, moriatur.

LXVI. Praeventionis jure non reservata etiam beneficia ubilibet confert summus Pontifex.

LXVII. Qui suam semel manum quoties adposuerit, affecta *Sedi suae ea tunc beneficia reddit.*

LXVIII. Qualia evadunt, quae resignantur in manibus Papae, vel ab eo commendantur, vel ipsius mandato eriguntur.

LXIX. Reservationes ex Cancellariae Regulis vel reales, vel personales perpetuo durant, aliae intuitu loci, et mensium vacante Sede intereunt.

LXX. Affectiones numquam evanescunt, vel deficiunt.

LXXI. Patronatus laicorum vel simplicis, vel mixti beneficia, et Regulae ipsae, et regni mores a cunctis reservationibus eximunt.

LXXII. De patronatu ecclesiastico dubitatur adhuc.

I.Secundum priscos canones basilicas omnes,et Ecclesias, omnesque iis vel adnexas, vel subjectas capellas,praebendas,mi-

nisteria, officia, et beneficia in Episcopi cujusque dioecesani potestate consistere, ad ejusque dispositionem pertinere, tritum vetustate proverbum est, a Patribus Concilii Aurelianensis collaudatum saeculo sexto (1). *Principes* idcirco Sacerdotum, et Ecclesiarum (2) *Antistites*, *Praesules*, *Praepositos* in sua quemque Ecclesia singulos Episcopos et habuit, et denominavit antiquitas, ut hisce titulis ostenderet liberum eorum arbitrium in ecclesiasticis rebus administrandis (3), in clericis praesertim ordinandis, instituendis, alendisque, et praebendarum officiorumque distribútione. Quumque moribus introductam ab Ecclesiae incunabulis divisionem parochiarum, et dioecesium firmassent Nicaeni canones: jure factum est, ut uniuscujusque tum parochiae, tum dioecesis negotia gerere, clericos ordinare, eosque certae Ecclesiae incardinare, praebendas, ministeria, et officia singulis conferre, nonnisi Episcopo dioecesano liceret (4).

---

(1) Conc. Aurelian. an. 511. in *can. omnes basilicae* 10. *C.* 16. *qu.* 7. Consonant canones plurimi apud Gratianum *C.* 10. *qu.* 1.

(2) S. Hieronym. in *can. Ecclesiarum principes* 4. *dist.* 35. illud Isajae vaticinium *cap.* 60. *vers.* 17: *dabo* principes *tuos in pace*, *et* Episcopos *tuos in justitia* explicans B. Hieronymus (*comm. in psalm.* 45, et Isajam *cap.* 3, *et* 60) ait: *in quo Scripturae sanctae admiranda majestas*, *quod* principes *futuros Ecclesiae* Episcopos *nominavit*. Ab Optato Milevitano *lib.* 1. *ipsi apices*, *et* principes *omnium Episcopi* dicuntur. Eosdem graeci scriptores pariter appellabant ἀρχοντες ἐκκλησιῶν, idest principes, rectoresque Ecclesiarum, Euseb. *lib.* 6. *cap.* 28, Origen. *in Ierem. hom.* 11, Chrysostom. *de Sacerdotio lib.* 3. *cap.* 14. Tum latini eos ipsos *sacerdotum principes*, *summos sacerdotes*, *pontifices maximos* etiam dixere, Tertull. *de pudicitia cap* 1, S. Hieronym. *ad Asellam ep.* 90, S. Ambros. *comm. in Ephes.* 4, S. Aug. *quaest. vet. et nov. testam. cap.* 101, Sidon. *lib.* 4. *cap.* 11.

(3) S. Cyprian. *ep.* 27: *Omnis actus Ecclesiae*, ait, *per eosdem* praepositos *gubernetur*. Et *ep.* 81: *quum habeat in Ecclesiae administratione voluntatis suae* arbitrium liberum *unusquisque* praepositus. Idipsum liquet ex canonibus vulgo Apostolorum superius recitatis *cap.* 1. *num.* 16.

(4) Ex canonibus, quos laudavi *lib.* 1. *Inst. Can. tit.* 18. *num.* 6.

II. Par nihilominus tot dioecesanorum Praesulum potestas supremae omnium potestati Sedis Apostolicae ab initio subjecta magis est, quam Metropolitis, et Primatibus post eam humano jure institutis. Nam communem praedicandi Evangelii curam et Ecclesias plantandi cunctis Apostolis a Christo D. N. traditam sicuti ratio naturalis, vel divina inspiratio ipsos impulit Apostolos ad partiendum inter sese (1): ita Ecclesiae unitas ex uno Capite, multisque membris compacta; regnum sacerdotale ab uno Principe, plurimisque subministris gubernandum; ovile unum uni Pastori supremo concreditum postularunt, ut per os Petri a Deo praeelecti deberent universae gentes audire verbum Evangelii, et credere, suos ipse fratres Coepiscopos fide sua numquam defectura confirmaret aliquando defecturos, et sollicitudinem omnium ubilibet Ecclesiarum sibi, et Paulo Coadjutori suo retentam ad suos transmitteret successores (2). Tribus martyrum saeculis Ecclesia filios suos in locum Apostolorum suffectos, et constitutos pro iis Patres habuit, omnes quidem ordinis potestate pares: at alios aliis majores reipsa effecit dignitas metropolum. Coaevi sane canones vulgo Apostolorum sive moribus, sive collatis priscorum Patrum consiliis constitutum jus ferunt, ut cujusque gentis Episcopi agnoscerent, *quinam inter ipsos primus esset, ipsumque haberent quodammodo pro capite, neque sine illius voluntate quidquam agerent insolitum* (*nihil arduum, aut magni momenti praeter illius sententiam*, legitur in versione Dionysii Exigui): *illa autem sola quisque pro se tractaret, quae ad parochiam ipsius, et loca sibi ipsi subdita pertinerent* (3). Prima inde origo Se-

(1) Videsis dicta ibidem eodem *tit.* 18. *num.* 4., *et* 5.

(2) S. Lucas Actor. *cap.* 9. *vers.* 32. loquens de Petro Apostolorum Principe ait: *factum est ut pertransiret universos.* Haec verba exponens B. Chrysostomus *hom.* 21. *in Acta Ap.* inquit. *Quemadmodum dux in exercitu obambulat, considerabat quae pars esset coadunata, quae ornata, quae suo aduentu egeret.* Romanus hinc Pontifex revera est (ut S. Bernardus docet *lib.* 2. *de consid.*) *potestate Petrus, unctione Christus . . . sunt et alii gregum Pastores . . . habent illi sibi assignatos greges, singuli singulos: tibi, o Eugeni, universi crediti, uni unus. Non modo ovium, sed et Pastorum es unus omnium Pater.*

(3) Ex *can.* 33. *vulgo Apostol.* ad calcem Decreti Gratianaei.

dium metropolitanarum, et patriarchalium videtur cum ipsa parochiarum, dioecesumque divisione simul emersisse, jurisdictionemque sublimem in Ecclesias totius provinciae, vel regni suffraganeas Metropolitis, Primatibus, ac Patriarchis tribuisse, Nicaenis canonibus (1) obfirmatam secundum antiquos mores, et posterioribus pro conditione temporum, et locorum editis constitutionibus (2).

III. Hinc prima etiam reservatio generalis Ecclesiarum Cathedralium repetenda videtur. Novos enim Episcopos cujusque provinciae ut Metropolitanus(3), Metropolitanos autem Primas, vel Patriarcha ordinaret (4) secundum antiquos mores, vel canones a Nicaenis Patribus, et subsecutis Ecclesiae legibus constitutum est. Sed processu temporum ad Romanam Sedem Episcoporum creatio, et ordinatio avocata est.

IV. Specialem alicujus Ecclesiae, vel monasterii reservationem invexit ea ipsa dignitas patriarchalis suo cum jure *stauropegii*, crucem scilicet erigendi, figendique, ubicumque intra provinciam suam Patriarcha vellet ob aliquam caussam ab Or-

---

(1) Conc. Nicaen. in *can. mos antiquus* 6. *dist.* 65.

(2) Videsis ad hanc rem dicta fusius *lib.* 1. *Inst. Can. tit.* 14. *de Patriarchis, tit.*15. *de Primatibus, et Exarchis, et tit.*16. *de Metropolitanis, et Archiepiscopis.*

(3) Conc. Nicaen. *can.* 6. *Si quis praeter sententiam Metropolitani fuerit factus Episcopus: hunc magna Synodus definit Episcopum esse non oportere.* Conc. Laodic. *can.* 22. *Episcopos non oportere praeter judicium Metropolitanorum, et finitimorum Episcoporum constitui.*

(4) Conc. Nicaen. eodem *can.* 6. *Antiqua consuetudo servetur per Ægyptum, Lybiam, et Pentapolim, ita ut* Alexandrinus *Episcopus horum omnium habeat potestatem: quia et urbis* Romae *Episcopo parilis mos est. Similiter autem et apud* Antiochiam, *ceterasque* provincias *suis privilegia serventur Ecclesiis.* Coelestinus I Rufo Primati Thessalonicensi rescribens ait: *Cui vicem nostram per vestram provinciam noveritis esse commissam . . . sine ejus consilio nullus ordinetur.* Tum Xistus III. Anastasio item Thessalonicensi rescripsit: *Habeant honorem suum Metropolitani singularem, salvo hujus* Primatis Thessalonicensis) *privilegio . . . in provincia sua jus habeant ordinandi, sed hoc inscio, vel invito, quem de omnibus ordinationibus volumus consuli, nullus audeat ordinare.*

dinario loci dioecesano eximere aliquam Ecclesiam, vel monasterium, aliamve rem ecclesiasticam (1), praesertim in limine fundationis (2), seu tempore consecrationis, et dedicationis.

V. Ad inferiores quod attinet capellas, praebendas, dignitates, personatus, et officia ecclesiastica, nullam ejusmodi reservationem expressam antiqui canones imperarunt. Quum vero Metropolitis, Primatibus, et Patriarchis curam totius provinciae demandassent cum jure visitandi Ecclesias ipsius, et caussas cognoscendi in gradu appellationis, et suffraganeos Episcopos vocandi ad Synodum, in qua judicia querelarum, et appellationum discuterentur (3), factum inde est, ut sua Episcopis jurisdictione abutentibus, vel eam negligentibus, praebendas aliquando, et officia litigiosa tunc sibi reservarent Primates, ac Metropolitae, vel neglectam, devolutamque ipsarum collationem sibi sumerent, vel eam Episcopis nonnisi cum consilio, et voluntate Metropolitani, aut Primatis faciendam permitterent.

---

(1) Patriarcham Constantinopolitanum eo privilegio potitum eximendi monasteria nonnulla, et possessiones ecclesiasticas ab ordinaria dioecesanorum potestate, suae ut immediatae protectioni subjiceret, crucemque inibi patriarchalem in monimentum exemptionis perpetuum adfigendi, fert Georgius Pachimera *lib.* 6. *hist. graec. cap.* 11, ex Novella constitutione Michaelis Palaeologi, quam excriptam habet.

(2) Benedictus XIV. in *const. inter plures* 98. §. 19 *to.* 2. *Bullar.* docet consuetum in Ecclesiis orientalibus patriarchicum jus *stauropegii*, seu figendae crucis in monasteriorum fundatione in signum exemptionis ab ordinario, et immediatae subjectionis Patriarchae; illudque inferioribus Metropolitanis numquam concessum.

(3) Tertullian. *lib. de jejunio contra psychicos: praecepta certis in locis Concilia,* inquit, *universis Ecclesiis, per quae et altiora quaeque in communi tractantur.* S. Cyprian. *ep.* 15. *ad Clerum Roman.* edit. Pamelii: *standum putavi*, ait, *et cum vestra sententia, ne actus noster, qui consentire circa omnia debet, in aliquo discreparet . . . cum plures Praepositi convenire in unum coeperimus, communicato etiam vobiscum consilio disponere singula, et reformare possimus.* Conc. Laodicenum an. 320, *can.* 40, *Episcopos ad Synodum vocatos* coegit adire, *ut doceant, vel discant ea, quae ad correctionem Ecclesiae, vel reliquarum pertinent rerum, can. non oportet* 5. *dist.* 18.

Nam ex Concilio Antiocheno Episcopo cuique curam gerere suae regionis, *ordinare etiam Presbyteros, et Diaconos* licebat, *et de singulis ipsius regionis caussis* rite disceptare: *ultra autem nihil agere* permittebatur *citra Metropolitani conscientiam* (1). Et *decreta Nicaena sive inferioris ordinis clericos, sive ipsos Episcopos Metropolitanis suis apertissime commiserunt*, ut in Concilio Africano dictum enarrat N. Alexander (2). Romanam praetera Sedem etiam vacantem consulere in rebus arduis prisci Patres consueverunt, ejusque auctoritati nimium deferre (3).

VI. Concilium Africanum anno 401. constituit, ut Carthaginensi Episcopo totius Africae Primati, unde vellet, clericum liceret ordinare (4), tametsi canones generatim sanxerunt, ne quis Episcoporum extra suos fines in locis sibi non subjectis ordinationes faceret, subditosque aliorum ordinaret (5). Concessa

---

(1) Conc. Antiochen. an. 341. in *can. per singulas* 2. *C.* 10. *qu.* 3. Consonat Con. Martini Bracarensis in *can. per singulas* 1. *ead. C. et qu.*

(2) N. Alexand. in *hist. saec.* 4, *cap.* 5., *art.* 5. *de Metropolitanis.*

(3) Concilium Labesitanum in Africa an. 245. quum damnasset Privatum haereticum, requisitus S. Fabianus Papa Concilii acta probavit. Hinc S. Cyprianus *ep.* 55. ad Cornelium retulit Privatum illum Fabiani Papae, et Donati Episcopi litteris severissime notatum. Vicissim Clerus Romanus ad Cyprian. *ep.* 30. edit. Pam. *pro tuo more fecisti*, ait, *qui rem nobis sollicitam nunciare voluisses: omnes enim nos decet pro corpore totius Ecclesiae. . . excubare.*

(4) In Conc. isto Africano, quod sub Anastasio, et Coelestino Pontificibus celebrandum est, canones 105. editos habet collectio Conciliorum, ex praeteritis etiam Africae Synodis desumptos.

(5) *Can.* 35. vulgo Apostol. haec habet: *ne quis Episcopus audeat extra suos fines facere ordinationes in urbibus, et pagis ei non subjectis.* Conc. Antiochen. *can.* 22. *Episcopus in alienam civitatem, quae ei subjecta non est, non adscendat; nec in regionem, quae ad eum non pertinet, ad alicujus ordinationem, nec presbyterum, vel diaconum constituat in locis alii Episcopo subjectis, nisi cum voluntate proprii illius regionis Episcopi. Si quis autem tale quid ausus fuerit, infirma sit ordinatio, et ipse a Synodo puniatur.*

Primati ordinatio ejusmodi clericorum cujuslibet dioecesis intra provinciam satis ostendit eum simul consuevisse quum ipsos ab se ordinatos cardinare Ecclesiis totius provinciae, tum praebendas ecclesiasticas iis conferre, ut inde viverent, ubi servirent. Tunc porro non licebat ex Nicaeno canone quempiam ordinare clericum, diaconum, Praesbyterum: nisi uno eodemque tempore ad inserviendum certae Ecclesiae manciparetur, congruam vitae sustentationem ab ea recepturus (1). Eodem jure primatis, et patriarchico a Patriarcha quum Alexandrino, tum Romano ordinatos non modo Episcopos, sed plurimos etiam presbyteros, et diaconos in Ecclesiis per universas provincias, regionesque suas, luculenter ostendit Binghamus (2). S. Gregorius VII. insuper tradit, quod Romanus Pontifex *de omni Ecclesia quemcumque voluerit clericum, valeat ordinare* (3). Idipsum jus patriarcharum agnovit, firmavitque Iustinianus (4). Hinc *praeventionis* jus patriarchicum, et pontificium profluxisse ajo.

VII. Post disjunctas a sacris ordinationibus collationes praebendarum, officiorumque ecclesiasticorum saeculo sexto, continuo apparuit praerogativa Patriarchae, Pontificisque Romani in conferendis Ecclesiis, praebendis, monasteriis, et dignitatibus ecclesiasticis ubilibet vacantibus, vel vacaturis, praesertim in regionibus occidentalibus, et suburbicariis. Quandoquidem S. Gregorius magnus post eversam a Longobardis Episcopalem Ecclesiam magnae civitatis in provincia Brutiorum, seu Calabria contulit Paulino illius Episcopo abatiam, seu monasterium S. Theodori in Sicilia, in civitate Messanae, praemonito Episcopo Messanensi, cujus dioecesi, et jurisdictioni su-

---

(1) Ex supradictis *cap.* 1. *num.* 15.

(2) Bingham. *to.* 1. *orig. lib.* 2. *cap.* 16. §. 23. ex Basnagio *exercit. in Baron.* Launojo, et Valesio *in Socratem.*

(3) S. Gregor. VII. inter *dictata* sua *lib.* 2. *ep.* 76.

(4) Iustin. in *l. sancimus* 29. §. 5., *et ult. C. de Episcopali audientia*, haec Juliano rescripsit: *quidam sunt sanctissimi* Patriarchae, *qui in provinciis, in quibus existunt*, Metropolitanorum *officium gerunt: alii per* totam dioecesim *Episcoporum Metropolitanorum, atque* aliorum, *qui sub eis sunt*, ordinationes *faciunt: ea de caussa illud observari sancimus.*

berat (1). Tum cuidam presbytero Dominico parochiam Importuno Episcopo Atellano subjectam contulit, jubens litteris ad eumdem Episcopum datis, ut omnia illius Ecclesiae emolumenta faceret sine mora praestari presbytero illi ab se instituto, una cum fructibus decimarum jam perceptis (2). Consuevit praeterea idem Pontifex Episcopis commendare egenos potissimum clericos, quatenus alimenta ex redditibus ecclesiasticis, velut pensiones alimentarias iisdem subministrarent (3).

VIII. Eodem praeventionis jure subsequutos inde Pontifices in Romana Sede usos, dubitandum non videtur (4). Enimvero in capitulis Caroli magni ad suas omnes provincias datis, et in Concilio Triburiensi anno 895. ab Episcopis Germanis celebrato constitutum legitur: ut *in memoriam B. Petri Apostoli honoremus Sanctam Romanam, et Apostolicam Sedem, et licet vix ferendum ab illa S. Sede imponatur jugum: tamen feramus, et pia devotione toleremus. Si vero (quod non decet) quilibet, sive sit Presbyter, sive diaconus aliquam perturbationem machinando, et nostro* ministerio *insidiando, redarguatur falsam ab Apostolica Sede detulisse* epistolam, *vel aliud quid, quod inde non venerit:* salva fide, *et integra circa Apostolicum humilitate, penes Episcopum sit potestas, utrum eum in carcerem, aut aliam detrudat custodiam, usquequo per epistolam, aut per idoneos suae partis legatos*

---

(1) S. Greg. M. *ep.* 38. *ad Epis. Messanens. lib.* 1.

(2) Idem *ep.* 10. *ad Importunum Episc. lib.* 2, quam exscriptam habet Ughell. in *addit.* Ital. sacr. *to.* 10. *de Episc. Atellan. col.* 17. *num.* 4.

(3) Idem *ep.* 14. *ad Syracusanum Episc. lib.* 3. scribens ait: *Imbecillitati ejus, atque necessitatibus consulentes intuitu pietatis in tua Ecclesia Syracusana cum providimus cardinandum, sive ut officium diaconatus expleat, seu ut sola ejusdem officii pro sustentanda paupertate sua commoda consequatur, ex tuae fraternitatis volumus hoc pendere judicio. Quod hortamur, ut tua fraternitas implere festinet, ne vel nostrae commendationis inveniaris tramitem neglexisse, vel minus exhibuisse, quam tuus exigit ordo pauperibus.*

(4) Ex monumentis a Thomassino laudatis *par.* 2. *de benef. lib.* 1. *cap.* 32.

apostolicam interpellet sublimitatem, ut potissimum sua sancta legatione dignetur decernere, quid de talibus justo ordine lex Romana statuat *definire, ut et is corrigatur, et ceteris modus imponatur* (1). Isthaec verba satis indicant canonem hunc spectare ad pontificias collationes Ecclesiarum, beneficiorumque in cunctis Imperii regionibus, praesertim in Germamania, quas consueverant Romani Pontifices litteris suis facere, ac nunciare dioecesanis Episcopis (2).

IX. Francisco Florenti eximio canonum interpreti videntur rescripta Romanorum Pontificum de vacantibus, et vacaturis beneficiis auctorem habuisse Alexandrum III, qui sedit ab anno 1159. annos 22, non alium eo antiquiorem (3): in cujus pontificatu aeram novae disciplinae figunt omnes ad unum. Veritatem scrutantes posthabito partium studio originem hujus rei opinione vetustiorem, immo vetussimam facile jam noverint ex hactenus dictis, coaevam dignitati Patriarcharum, et prospere progressam processu temporum insigni abhinc aevo B. Gregorii M. Vacatura quidem, viventium scilicet beneficia Episcopi contra fas, et jus vel promittere, vel conferre non dubitabant, antequam vacarent. Gelasius Papa hinc rescripsit, *ecclesiastica communione* pellendos fore, qui se paterentur successores, *vivis sacerdotibus* beneficiariis destinari (4). Tum Alexander III. sanxit in Concilio Later. III: ut *nulla ecclesiastica* ministeria, *seu etiam* beneficia, *vel Ecclesiae tribuantur alicui, seu promittantur*, antequam vacent: *ne desiderare quis*

---

(1) Capitula legis Caroli M. et Conc. Tribur. in *can. in memoriam* 3. *dist.* 19. Huc etiam alludunt Innocentius I. ad Decentium Eugubinum rescribens in *can. quis nesciat* 11. *dist.* 11, Gregorius IV. in *can. praeceptis* 2. *dist.* 12. Paschalis Papa in *cap. significasti* 4. *in fine de elect.* Panormitano Archiepiscopo rescribens, *justum est*, ait, *ut vos quoque Sedis Apostolicae subjectionis debitae signa solvatis, quae vos cum B. Petro tamquam membra de membro habere, et catholici capitis unitatem servare declarent.*

(2) Id quod praemonuit Thomassinus *loc. cit. num.* 8.

(3) Fr. Florens *to.* 1. *ad tit.* 3. *de rescriptis lib.* 1. *decretal. pag.* 84.

(4) Gelas. in *cap qui in vivorum* 1. *de concess. praeb.*

mortem proximi videatur, in cujus locum se crediderit successurum (1).

X. Ipse autem Alexander III. Sedis suae sibi jura vindicans more majorum nonnullas dedit litteras ad Episcopos Anglos, Gallos, Hispanos, Germanos, Italos, et monentes, et jubentes, ut certa beneficia in eorum dioecesibus, vel vacatura, vel vacantia latoribus earumdem litterarum concederent liberaliter: variasque inde quaestiones in earumdem executione ortas suis diremit decretalibus (2). Verum *si mandatum nostrum*, idem Pontifex declarat, *pro alicujus provisione receperis, qui aliud beneficium habeat, de quo valeat commode sustentari: nisi forte in litteris ipsis de hoc mentio habeatur: aut si non potest ei sine scandalo provideri, aequanimiter sustinemus, si pro eo mandatum nostrum non duxeris exequendum* (3). Eodem jure *praeventionis* in conferendis beneficiis, vel collationibus imperandis postea usos Pontifices successores Lucium III. (4), Clementem III. (5), Coelestinum III. (6), Innocentium

---

(1) Alex. III. in Conc. Lateran. III. in *cap. nulla* 2. *eod. tit.*

(2) Alexander III. in *cap. ex parte* 2. *de rescriptis* Cantuariensi Archiepiscopo rescripsit conditionem, *si preces veritate nitantur*, intelligi tacite adjectam semper litteris pontificiis, quas impetrantes ab Apostolica Sede beneficia, et praebendas obtinuerint. Tum Eboracensi Archiep. respondit in *cap. inter ceteras* 4. *eod. tit.* alterum ex duobus disjuncte narratis, quod probetur, sufficere, ut impetratam a Sede Apostolica Ecclesiam quis habeat. Et Episcopo Tornacensi in *cap. eam te* 7. *eod. tit.* rescripsit, ut in Canonicum reciperet quemdam origine Iudaeum ex *mandato*, et *praecepto* pontificio, quod antea direxerat Capitulo, Sede vacante.

(3) Idem in *cap. cum teneamur* 6. *de praeb. et dignit.* simul Ravennati Archiepiscopo rescribens in *cap. si quando* 5. *de rescriptis* ait: *si quando aliqua tuae fraternitati dirigimus, quae animum tuum exasperare videntur, turbari non debes . . . qualitatem negotii, pro quo tibi scribitur, diligenter considerans, aut mandatum nostrum reverenter adimpleas, aut per litteras tuas, quare adimplere non possis, rationabilem caussam praetendas. Quia patienter sustinebimus, si non feceris, quod prava nobis fuerit insinuatione suggestum.*

(4) Luc. III. in *cap. ad aures* 8. *et seq. de rescriptis.*

(5) Clem. III. in *cap. ex parte* 12. *eod. tit.*

(6) Coelestin. III. in *cap. sciscitatus* 13. *eod. tit.* et Cameracensi Capitulo in *cap. proposuit* 4. *de concess. praeb.*

III. (1), Honorium III. (2), Gregorium IX. (3), ceteros ostendit Decretalium textus. Et Innocentio III. insuper placuit Legatum a latere posse collationem Ecclesiae primo vacaturae sibi etiam reservare (4).

XI. Pontifices ipsi in ea beneficiorum collatione ad Episcopos ita scribere primum consueverunt cum B. Gregorio magno: *hortamur*, vel *monemus*, *ut tua fraternitas* id *implere festinet*, *ne nostrae commendationis inveniaris tramitem neglexisse:* nimirum ad eos litteras *monitorias* primum dabant, dein *praeceptivas*, tandem *executorias* cum destinatione scilicet executorum apostolicorum, qui contumaces mandatis apostolicis Ordinarios locorum cogerent ad parendum, et censuris coercerent (5). Praeceptivam ejusmodi litterarum formam ha-

---

(1) Innoc. III. Mediolani Archiep. in *cap. cum adeo* 17. Senonensi in *cap. constitutus* 19, Delegatis in Gallia magistris in *cap. olim* 25, Imolensi Episc. in *Cap. dilectus* 26, Veratismensi in *cap. postulasti* 27. *de rescriptis*, Burdigalensi Arch. in *cap. pro illorum* 22, tum Novariensi Capitulo, et Vercellensi Episc. in *cap. dilectus* 27. *de praebendis*, Cameracensi Praeposito, et Capitulo in *cap. proposuit* 4, Basileensi Episc. in *cap. cum nostris* 6, Hildesemensi in *cap. litteras* 9. *de concess. praeb.*

(2) Honor. III. Cantuariensi Archiep. in *cap. dilectus* 29, Legionensi in *cap. capitulum* 30, Bituricensi in *cap. ad audientiam* 31, et *cap. litteris* 39. *de rescriptis*, Decano, et Cantori Leodiensi in *cap. veniens* 13. *de renunc.* Capuano Arch. pro Eccl. Suessanae praebenda in *cap. illa devotionis* 2. *ne sede vacant. aliqu. innov.*

(3) Greg. IX. Mediol. Arch. in *cap. in nostra* 32, Abati S. Victoris in *cap. ex insinuatione* 37. Noviensi Episc. in *cap. mandatum* 38. tum in *cap. litteris* 39, *cap. abatem* 40, *et cap. si proponente* 42. *de rescriptis*, pro Lucana dioecesi in *cap. cum olim* 38. *de praebendis*.

(4) Innoc. III. *in cap. cum dilectus* 27. *de jure patr.*

(5) Greg. IX. in *cit. cap. ex insinuatione* 37. *de rescriptis* refert litteras pontificias ad Episcopum Ambianensem *praeceptorias*, et postmodum *executorias* contra eum datas ad Abatem S. Victoris pro I. clerico: mandans, ut si nullae *monitoriae* praecesserint, *executoriis* supersedeatur. Tum in *cap. litteris* 39. *eodem tit.* ait: *mandatum nostrum vos exequi volumus, et mandamus: non obstante quod T. subdiaconum nostras litteras exe-*

bet Franciscus Florens (1). Executorum delegatio, et potestas patet evidentius in corpore Juris canonici (2). Frequens tum contumacia Ordinariorum in caussa fuit, ut non binas, neo ternas litteras pro collationibus beneficiorum det amplius Apostolica Sedes: sed unam dumtaxat bullam, qua et pontificia collatio nunciatur cum adjunctis conditionibus, et clausulis, et simul destinantur executores ad eam perficiendam cum potestate compescendi contradictores quoslibet injurios, et contumaces.

XII. In generali autem Concilio Lateranensi III. sub Alexandro III. vacantia beneficia, quae conferre infra sex menses collatores ordinarii neglexerint, *jure devolutionis* reservata Metropolitanis sunt (3): vel Romanae Sedi ob eorum negligentiam, qui

---

cutorias *recepistis, qui a san. m. Honorio praedecessore nostro* monitorias *impetravit.*

(1) *Ad hoc nostrum nos compellit officium, ut Christi pauperibus, prout quemque dignum noverimus, praebeamus adjumentum. . . Clerico latori praesentium de competenti beneficio providere vos monuimus nostro scripto. Quia vero nihil horum factum est praemissis litteris,* commonemus *vos iterum subsequentibus, atque praecipimus, ut praebendae primo vacantis in vestra Ecclesia vestituram eidem clerico concedatis: sin autem, de vestra* contumacia *nos poenam sumere sentietis.* Ex MS. codice Ecclesiae S. Albini Andegavensis apud Florent. *loc. cit.*

(2) Datos ab Innocentio II. *executores* litterarum pontificiae collationis praebendae in Ecclesia S. Florentini in Confluentia memorat Honorius III. in *cap. veniens* 13. *de renunc.* Et Greg. IX. in *cap. cum olim* 38, *et ult. de praeb.* mandavit Priori S. M. *ut diaconum in aliqua Ecclesia civitatis, vel dioecesis Lucanae auctoritate apostolica provideret.* Hujuscemodi exemplis redundant Iuris Canonici volumina toto *tit. de officio, et pot. jud. delegati*, et alibi passim.

(3) Conc. Later. III. in *cap. nulla* 2. *de concess. praeb.* ita decrevit: *Cum vero praebendas ecclesiasticas, seu quaelibet officia in aliqua Ecclesia vacare contigerit, non diu maneant in suspenso: sed infra* sex menses *personis, quae digne administrare valeant, conferantur. Si autem* Episcopus, *ubi ad eum spectat, conferre distulerit, per* Capitulum *ordinetur. Quod si ad* Capitulum *pertinuerit, et infra praescriptum terminum hoc non fecerit:* Episcopus *secundum Deum hoc cum religiosorum virorum consilio exequatur: vel si* omnes *forte neglexerint,* Metropolitanus *de ipsis secundum Deum absque illorum contradictione disponat.*

alium non habent Superiorem (1). Spatium id semestris decurrere a die non vacationis, sed notitiae istius contra negligentes tantum, et quovis impedimento vel juris, vel facti obveniente interea suspendi cursum temporis ejusmodi: Praelatoque suspenso ab sua jurisdictione, et officio, quia tunc deficit ordinarii collatoris negligentia, non ad alium, nisi ad Romanum Pontificem devolvi collationem, *qui praeter ejus desidiam, et negligentiam potest praebendas donare*, Innocentius III. declaravit (2); mox censuit non valere collationem ab ordinario collatore factam lapso tempore Concilii Lateranensis (3). Honorius III. itidem rescripsit, Episcopali Sede vacante, ad Capitulum non devolui Episcopalem collationem praebendarum *per Superioris negligentiam*: *quum non fuerit ibi superior, qui eas posset de facto, vel de jure conferre* : eamque ob rem confirmavit Ecclesiae S. Leucini concessionem ab Archiepiscopo Capuano executore apostolico factam (4).

XIII. Vacationibus *apud Sedem* Romanam, et *in Curia* Romana, quae aliud reservationis genus praecipuum invexerunt, viam stravit consuetudo vetustissima creandi, et ordinandi in Synodis oecumenicis novos Episcopos in eorum vacantes Sedes, qui vel mortem in eisdem Synodis obirent, vel se ultro abdicarent renunciantes, vel rite ob crimina deponerentur. Nam ex historia et actis synodicis liquet, quod Nicaena Synodus I. in S. Philogonii Patriarchae Antiocheni apud Synodum ipsam defuncti sedem evexit S. Eustachium Episcopum Berreensem. Costantinopolitana Synodus II. in S. Gregorii Nazianzeni renunciantis locum ordinavit Nectarium. IV. Chalcedonensis degradato Dioscoro quum alium subrogare decrevisset, iteratis Ægyptiorum Praesulum precibus indulgens eum dispensationis gratia in suam Sedem restituit. Sexta Synodus in locum Macarii Antiocheni Patriarchae ab ea degradati suffecit, ordinavitque Theopha-

(1) Ex Innoc. III. epistola in *can. licet magister* 3. *de suppl. negl. praelator.*

(2) Innoc. III. in *cap. quia diversitatem* 5. *eod. tit. et cit. cap. licet magister 3. de supp. neglig. Praelator.*

(3) Idem in *cap. litteras* 4, *et cap. dilecto* 5, *et fin. de suppl. negl. praelator.*

(4) Honor. III. *in cap. illa devotionis* 2. *ne sed. vac. aliq. inn.*

nium. Eodem jure Concilium Constantiense exauctorato Benedicto XIII. antipapa, quum Gregorius XII. papatui jam renunciasset, Martino V. e stirpe Columnensium pontificiam Sedem contulit electo votis consentientibus XX. Cardinalium, et XXX. Electorum a quinque Nationibus deputatorum. Quae res canonicam patefaciunt auctoritatem *vacationis in Synodo* per obitum, renunciationem, et degradationis sententiam, moremque vetustissimum, ut Ecclesiae in ea vacantes a Synodo ipsa conferrentur, et ordinarentur. Similis inde mos vacationes *apud Sedem* Romanam invexit. Quandoquidem Innocentius III. praebendam Ecclesiae Cremonensis, quae apud Sedem ipsius per obitum vacaverat, nepoti H. defuncti contulit, litterasque ad Episcopum, et Capitulum dedit jubentes, ut ei stallum in choro, locumque in Capitulo adsignarent (1). Exinde Clemens IV. ad Romanam Sedem evectus anno 1265. primus omnium jure scripto reservavit suae Sedi Apostolicae omnia beneficia apud eamdem Sedem vacantia, antiquam ea in re consuetudinem Romanorum Pontificum praecessisse adseverans, *Collationem Ecclesiarum, personatuum, dignitatum, et beneficiorum* apud Sedem *Apostolicam vacantium specialius ceteris antiqua consuetudo* (ait) *Romanis Pontificibus reservavit. Nos itaque laudabilem reputantes hujusmodi consuetudinem statuimus, ut Ecclesias, dignitates, personatus, et beneficia, quae apud Sedem ipsam deinceps vacare contigerit, aliquis praeter Romanum Pontificem quacumque sit auctoritate munitus, sive jure ordinariae potestatis ipsorum electio, provisio, seu collatio ad eum pertinent* (*nisi ei sit super conferendis eisdem in Curia Romana vacantibus specialis, et expressa ab ipso Pontifice Summo auctoritas attributa*) *conferre alicui non praesumat. Nos enim si secus attentatum fuerit, decernimus irritum, et inane* (2). Textus hic vacationes *apud Sedem*

(1) Innoc. III. in *cap. accedens* 23. *de accusationibus.*

(2) Clem. IV. in *cap. licet.* 2. *de praebendis. et dignitatibus.* Ulgares editiones post Antonium Contium textum hunc alternatim inscribunt Clementi III, alias IV. Cum autem reservatio isthaec ignota fuisset ante Clementem III, qui sedit anno 1188, et Coelestinum III. Clementis successorem, quamvis in eodem *cap.* 2. ad antiquam consuetudinem ea relata sit, constitutio hujus *cap.* 2.

quum non limitarit ad casum obitus naturalis beneficiariorum apud eam contingentis, generatim loquens videtur alias non excludere species vacationum ex resignatione, vel depositione obvenientes, ubi exempla diversarum vacationum *apud Synodos*, et variae inde collationes pontificiae considerentur.

XIV. Gregorius X. in generali Concilio Lugdunensi anno 1274. *statutum Clementis* praedecessoris sui de dignitatibus, et beneficiis *in Curia Romana vacantibus* non per alium, nisi per Romanum Pontificem conferendis decrevit *taliter moderandum*, ut ii, ad quos eorumdem beneficiorum, et dignitatum spectat collatio (statuto non obstante praedicto) demum post mensem a die, quo dignitas, seu beneficia ipsa vacaverint, numerandum ea conferre valeant tantummodo per seipsos, vel (ipsis agentibus in remotis) per suos Vicarios generales in earum dioecesibus existentes, quibus id canonice sit commissum (1). Verum in aliis reservationibus limitatum Papae numquam est conferendi tempus, quo elapso libertas conferendi ad Ordinarios rediret. Animadvertere heic juvat Clementem IV, et Gregorium X. promiscuo sensu dixisse *apud Sedem* vacare beneficia, et *in Curia Romana*: ut intelligamus alterutram locutionem unum idemque sonare, et inanem esse unius ab altera differentiam a nonnullis proprio marte excogitatam.

XV. Dein Bonifacius VIII. anno 1294. creatus Pontifex recitatam Clementis IV. constitutionem declaravit *locum habere in beneficiis*, *quae* Legati, *aut* Nuntii *Sedis ejusdem*, *vel quivis alii ad* Romanam Curiam venientes, *vel etiam* recedentes *ab ipsa obtinere noscuntur: si eos in* locis vicinis *ipsi* Cu-

---

rectius Clementi IV. (qui Pontificatum assumpsit anno 1265, ut in vetustioribus codicibus legitur), quam Clementi III. inscribitur.

(1) Greg. X. in *cap. statutum* 3. *de praeb. in* VI. Id vero Bonif. VIII. vetuit Episcopis, dum edixit perpetuam fore, lapso etiam mense, reservationem pontificiam beneficiorum, *apud Sedem*, et *in* Romana *Curia* vacantium: *cap piae sollicitudinis* 1. *de praeb.* in Extravag. comm, et Ioannes XXII. *in cap. ex debito* 4. *de electione* in eisdem Extravag. Clemens V. pariter sibi reservavit omnia apud Sedem Apostolicam vacantia, et vacatura beneficia, extr. comm. *etsi in temporalium* 3. *de praeb.*, *et dignitatibus.*

riae *mori contingat: quemadmodum si in loco, ubi eadem* Curia residet, *morerentur. Idem est, si aliquis* Curialis *(etiam Romana Ecclesia vacante, peregrinationis, infirmitatis, aut recreationis, seu alia quavis caussa ad locum Curiae vicinum recedens in hujusmodi loco* vicino *decedat:dummodo ibi (etiamsi erat ad ipsam Curiam reversurus, ejus* domicilium, *seu* domus propria *non existat.Loca vero intelligantur* vicina *ait,eidem Curiae in praemissis,quae remota ultra* duas diaetas *legales (quas hoc casu sic specialiter volumus computari) a loco ubi moratur ipsa Curia, non existunt. Sane si quis in loco,ubi degit Curia,suae* originis domum *habens,dum claudat extremum in ea: ipsius beneficia sub praedicto non aliter includantur statuto,quam si* Curialis *esset antea,et ibidem occasione Curiae moreretur. Porro cum Curiam de loco ad locum transferri contingit: si* Curiales *in itinere (dum Curiam sequuntur eamdem) vel in loco, unde recedit ipsa Curia, forsitan remanentes infirmi, rebus inibi eximantur humanis, praemissum statutum (quantumcumque locus, ubi decedunt, ab ipsa Curia sit remotus) ad illorum beneficia se extendit* (1).

XVI. Mox idem Bonifacius Legato suo a latere in Gallias auctoritatem indulsit *recipiendi resignationem ab obtinentibus beneficia ecclesiastica in iisdem partibus, qui ea vellent libere* in ejus manibus resignare, *ac beneficia ipsa personis idoneis conferendi* (2). Ex hoc textu colligitur etiam resignata in manibus Papae beneficia apud Sedem ipsius vacare, non aliter, quam resignatas in Synodo Episcopales Sedes, ac dignitates. Verum quoad pendeat una reservatio, quam sibi Legatus a latere statuerit ordinaria suae legationis potestate, aliam in ea ipsa Ecclesia praebendam reservare non posse, constituit

(1) Bonif. VIII. in *cap. praesenti* 35. *de praebendis in* VI. Iure civili quum in singulos dies vicena millia passuum dinumerentur a Cajo in *l. vicena millia* 1. *D. si quis cautionibus in judicio sistendi caussa factis non obtemperaverit:* duorum dierum spatium hac ipsa ratione finiendum tradit Gl. in *cit. cap. praesenti* verbo *legales.*

(2) Bonif. VIII. in *cap. dudum* 14. *eodem tit* in VI.

idem Pontifex (1). Quemadmodum nec aliquam ex Cathedralibus, vel regularibus, vel collegiatis Ecclesiis, neque primam inibi dignitatem post pontificalem (2). Has omnes hinc etiam Sedi Apostolicae reservatas arguunt.

XVII. Romana vero Sede vacante parochiales Ecclesias, quae apud eamdem Sedem, et in Curia vacaverint post Papae obitum, vel eo vivo, vacantes collatae non sint, ab Ordinariis locorum posse libere conferri: *ne ipsarum vacatio diutina periculum valeat animabus adferre*, Bonifacius idem statuit (3).

XVIII. Has quidem in *corpore juris clausas* reservationes *generales* beneficiorum in *Curia*, et *apud Sedem* Apostolicam vacantium, nec non *speciales* jure *praeventionis*, et *devolutionis* prospero successu invaluisse palam est ex continuatis Pontificum successorum constitutionibus extravagantibus, et Cancellariae Apostolicae Regulis mox enucleandis, quamvis Galli, et Angli potissimum pro aris, et focis pugnantes studuissent ipsas a se totis lacertis avertere (4). Synodus Constantientis urgentibus potissimum Galliae Deputatis non aliud decrevit, nisi ut Romanus Pontifex proxime tunc eligendus refor-

---

(1) Idem in *cap. praesenti* 3. *de officio legati in* VI.

(2) Idem in *cap. deliberatione* 4 *eodem tit. in* VI.

(3) Idem in *cap. si Apostolica* 35. *de praebendis in* VI. Hoc jure nunc etiam uti Episcopos tradit Rigantius *to.* 1. *in Reg.* 1. *Cancell.* §. 1. *num,* 384. *et seq.*

(4) N. Alexander in *hist. saec.* XIII., *et* XIV. *cap.* 6. *art.* 3. cum Maltheo Parisio querelas, et studia Gallorum, Anglorumque contra pontificias reservationes enarrat. Odoricus Raynaldus ad *an.* 1301. *num.*59. orationem Anonymi Episcopi Gallicani habitam in actis praeambulis ad Concilium Viennense, qua nimias collationes beneficiorum cum cura, et sine cura clericis plerumque ignotis, vel indignis a Romana Curia imperatas insectatur. Decretum Ecclesiae Gallicanae Parisiis coactae de amovendis reservationibus quibuscumque tam generalibus, quam specialibus Carolus VI. Galliae Rex edicto suo promulgavit anno 1406, Henrici III. Anglorum typis litteras ad Innocentium IV, mox Eduardi III, ejusque Nationis Anglicanae ad Clementem VI, pro pontificiis reservationibus abrogandis fert historia.

mationi Ecclesiae incumberet super propositis Nationum articulis, praesertim *de reservationibus Sedis Apostolicae*, tum *de collationibus beneficiorum, et gratiis expectativis*. At Synodus Basileensis, ubi contendit generalem reservationem Cathedralium, Collegiatarum, monasteriorum, et dignitatum electivarum abolere, excepit semper apertissime, et comprobavit *reservationes in corpore juris clausas, et quas in terris Romanae Ecclesiae ratione directi, seu utilis dominii mediate seu immediate subjectis fieri contigerit* (1).

XIX. Posthaec instaurata de istis quaestione in Concilio Tridentino, vix *mandata de providendo*, quae *gratias expectativas* ante vacationem beneficiorum indulgebant, et captandae mortis votum fovebant, vetita sunt; simul et *reservationes mentales*, quibus nimirum Papa hoc, illudve beneficium collationi suae reservabat, reticita persona, cui illud esset inde collaturus; et *aliae quaecumque gratiae ad vacatura* (2). Ut ista lex Tridentina, quae usu viget, servetur adamussim, nullusque ad eam fraudandam locus pateat, conspirant tres Cancellariae Regulae XLVI, LVIII, et LXII. Ceterae autem reservationes et affectiones immotae steterunt, et stant adhuc. Sed eas Gallis, Germanis, et Hispanis concordata, et indulta non eodem modo, sed varie reformarunt (3).

---

(1) Conc. Basileense *sess.* 12, *et sess.* 23. *cap.* 6:

(2) Trid. in *cap. decernit* 19. *sess.* 24. *de reformat.* haec habet. *Decernit Sancta Synodus* mandata de providendo, *et gratias quae* expectativae *dicuntur, nemini amplius, etiam collegiis, universitatibus, senatibus, et aliis singularibus personis, etiam sub nomine indulti, aut ad certam summam, vel alio quovis colore concedi, nec hactenus concessis cuiquam uti licere. Sed nec* reservationes mentales, *nec aliae quaecumque* gratiae, ad vacatura, *nec* indulta *ad alienas Ecclesias, vel monasteria alicui etiam ex Sanctae Romanae Ecclesiae Cardinalibus, concedantur, et hactenus concessa, abrogata esse censeantur.*

(3) Galli quidem certum reservationibus pontificiis modum impositum habent ex Concordatis Bononiensibus inter Leonem X., et Franciscum I. initis anno 1515, dein confirmatis in Concilio Lateranensi V. *sess.* 11. Germani jus antiquum in electionibus retinuere vi Concordatorum Nicolai V. cum Friderico III. Imp. an. 1448. Hispanis Hadrianus VI. Carolo V. postulante, indulsit,

XX. Multis quippe rationibus inconcussis firmatum jus istud reservationum agnoscitur. 1. quod singulis Episcopis in sua cuique dioecesi agere licet, id etiam Summo Pontifici licere, eminentem curam, et sollicitudinem omnium Ecclesiarum habenti, sanae mentis nemo dubitat (1). 2: ut alios Patriarchas in regionibus suis, ita Romanum in Occidentalibus praecipue dioecesibus clericos ubilibet, ac presbyteros ordinare tunc etiam consuevisse, quum ex ordinibus praebendae uno eodemque tempore conferebantur, jam liquet. 3: ipsi mox Episcopi sacros ordines a praebendis sejunctos conferre quum coepissent, plerique suo abutentes arbitrio consanguineos, familiares, amicos minus idoneos ecclesiasticis redditibus, et beneficiis locupletare studuerunt: egenos autem digniores posthabitos eatenus contemnere, ut eos esurientes ad loginquam peregrinationem adigerent mendicaturos victum. Hinc ratio pietatis urgentissima flagitavit, ut Romani Pontifices praeclara B. Gregorii M. exempla (2) sectantes, clericis pauperibus sine titulo praebendae ordinatis providerent, et auctoritate apostolica destinarent praebendas in dioecesanis ipsorum Ecclesiis, negligentiam Ordinariorum supplendo, et contumaciam retundendo (3): utque pre-

---

ut Episcopi omnes ad Regis nominationem crearentur, et nuperrima Concordia Ferdinandi VI. cum Benedicto XIV. reservationes maxima ex parte abolevit.

(1) Ven. Gersonius *to. 1. pag.* 357, ita scribit: *Papa est sic immediatus Praelatus omnium fidelium, quod potest pro libito per se, vel alios commissos omnia exercere licite, quae potest quicumque praelatus, vel curatus inferior, etiam ubi non subest necessitas propter defectum inferiorum, neque rationabilis utilitas.*

(2) Paullo superius exposita *num.* 7.

(3) Vetusta forma litterarum apostolicarum de beneficiis conferendis apud Franc. Florent. *loc. cit.* ita praefatur. *Ad hoc nostrum nos impellit officium, ut Christi* pauperibus, *prout quemque* dignum *noverimus, praebeamus adjumentum. Hoc ergo officium timentes transgredi . . . clerico latori praesentium de competenti beneficio providere vos monuimus nostro scripto.* Innocentius III. in *cap. postulasti* 27. *de rescriptis* eamdem providendi formam communem explicans inquit: *cum per formam praedictam necessitatibus* pauperum *clericorum, qui nullum sunt*

sbyteros probitate, ac scientia praeditos, qui *duplici honore* ex Apostoli sententia digni sunt, dum *laborant in verbo, et doctrina* (1), Ordinariis locorum vel invisos, vel abjectos Apostolica Sedes adjuvaret subsidio beneficiorum ubilibet vacantium (2). 4: necessitas etiam distribuendi ecclesiastica stipendia tot tantisque viris apud Sedem Apostolicam collaborantibus in Centro universalis Ecclesiae, unde mittuntur per orbem nedum Episcopi, sed operarii etiam plurimi pontificiam curam quaquaversus implentes, jure vindicat Romano Pontifici potestatem Sedi ejus insitam in collationibus Ecclesiarum, beneficiorumque totius Orbis ab ipso, vel praeventis, vel sibi reservatis (3).

XXI. *Perpetuam* inesse vim *clausis in corpore juris* reservationibus DD. omnes consentiunt. His unam adde aliam extra-

---

ecclesiasticum beneficium assecuti, *Sedes Apostolica duxerit succurrendum*. Idipsum idem Pontifex fusius edisserit in *cap. accepimus* 13. *de aetat, et qualit. et ordin. praefic.*, sic de promotis sine titulo ad sacros ordines rescribens: *facimus in litteris nostris apponi, ut si ordinatus, pro quo scribimus*, idoneus *habeatur, et ecclesiastico* beneficio non indignus *ei ab ordinatore, vel successore ipsius competens beneficium tribuatur*: *cum etsi tecum de jure agere vellemus, te possemus merito ad* provisionem *eorum compellere, quos a te vel praedecessoribus tuis* ordinatos *esse constaret*; *eo praesertim quod ad ecclesiasticum beneficium eos debes idoneos reputare, quos ad ordines suscepisti*.

(1) *Ep.* 1. ad Timotheum *cap.* 5. *vers.* 17. Quod abusus Episcoporum in conferendis beneficiis caussam reservationibus pontificiis dedissent, prae ceteris disseruit in Conc. Constantiensi Card. Petrus de Alliaco in *opusc. de eccles. pot.*

(2) Innoc. III. in *cap. ad decorem* 5. *de instit.* Patriarcham Constantinop. commonuit; ut *viros litteratos, et alios idoneos, undecumque originem duxerint*, in Ecclesiis institueret. Benedictus XII. in extr. *ad regimen* 13. *de praeb.* ut *ad beneficia ecclesiastica juxta divinum beneplacitum viri assumantur idonei, qui praesint, et prosint Ecclesiis*, reservavit sibi vacatura per obitum curialium. Synodus Tridentina in *cap.* 3. *sess.* 7. *de ref. grave nimis, et absurdum* esse dixit, *quod quidam Ecclesiarum Praelati ad ecclesiastica beneficia promovere non verentur indignos, quibus nec morum honestas, nec litterarum scientia suffragatur*.

(3) Hac ratione inductas reservationes affirmat Card. Pallavicin. et Reding. in *hist. Conc. Trid.*

vagante, seu perpetua constitutione Ioannis XXII. superinductam, omnium beneficiorum, quae ob *retentionem* alterius incompatibilis ipso jure *vacatura* sint, vel *dimittenda* intra mensem post aliud incompatibile adeptum: *quae omnia*, ipse ait, *Nostrae, et Sedis Apostolicae dispositioni reservamus:* cum decreto irritante futuras, quas alii quicumque attentarent de iis collationes (1). *Temporaneas* vero alias esse, quas ad suam quisque vitam dumtaxat duraturas indixerunt singuli inde Pontifices constitutionibus primum *extravagantibus*, mox *Regulis Cancellariae*, crastino cujusque novi Pontificatus die instar edicti praetorii promulgari solitis, jam liquet.

XXII. Clemens V. Burdegalae in Gallia degens an. 1305, *ut provideatur ex merito ecclesiasticis personis*, *et ne indigni adsumantur ad regimen animarum* (ait): *generaliter* 1: *patriarchales*, *archiepiscopales Ecclesias*. 2: *monasteria*, *prioratus*, *et quoslibet personatus*, *dignitates*, *vel officia cujuscumque ordinis*, *et conditionis existant*. 3: *canonicatus*, *praebendas*, *Ecclesias cum cura*, *vel sine cura*, *et alia* quaelibet beneficia *ecclesiastica quocumque nomine appellentur*, *quae apud* Sedem *Apostolicam* vacare noscuntur *ad praesens*, *et quae toto* nostri Pontificatus *tempore vacare contigerit in futurum*, *provisioni*, *collationi*, *et dispositioni nostrae et Sedis ejusdem* hac vice *auctoritate apostolica reservamus* (2). Ista Clementis V. extravagans constitutio non utique novam mobilem, sed antiquam Clementis IV. reservationem in corpore juris clausam imperasse videtur.

XXIII. Ioannes XXII. praeviis Bonifacii VIII. et Clementis V. reservationibus inhaerens, *nonnulla detrahendo*, ait, *aliqua declarando*, *et quaedam addendo de novo*, sibi reserva-

(1) Ioan. XXII. in extr. *execrabilis* 4. *eod.tit.* §. *quae omnia.* Perpetuam huic reservationi vim esse arguit *Glossa* ex eo, quod *Sedi Apostolicae*, quae numquam moritur, facta ea sit: neque ad illius pontificatus spatium restricta. Ipsam ab usu recessisse ajunt Rebuffus in *prax. benef. tit. de forma signaturae*, et Garzias *de benefic. par.* 1. *cap.* 5. *num.* 47. Sed numquam cessasse, nec mortuo Papa expirare, rectius monet Rigant. *to.* 1. *in proem. ad Reg. Canc. num.* 108. cum Lotterio, et Rosa.

(2) Io. XXII. in extr. *ex debito* 4, *et ult. de electione*.

vit (*donec universalis Ecclesiae regimini praesideret*) Episcopales primum, superioresque Sedes; dein monasteria et regulares Ecclesias etiam electivas, prioratus, officia, et administrationes; tum dignitates etiam, praebendas, et alia ecclesiastica beneficia clericorum saecularium, cum vel sine cura, *apud Sedem* Apostolicam vacantia. 2: vacare apud Sedem suam declaravit *Sedes*, *monasteria*, et *alia praefata beneficia* per *mortem*, vel *depositionem*, ac *privationem*, per *electionum cassationem*, *postulationem*, *repulsionem*, *renunciationem* in Curia, *provisionem*, *translationem*, sive per *successionem* muneris *consecrationis*, aut *benedictionis* ab Apostolica Sede impensi, vel ubilibet auctoritate ipsius impendendi. 3: easdem Episcopales, aliasque dignitates, et beneficia praedicta *per obitum Cardinalium* S. R, E. voluit *apud Sedem* vacare, sive in Curia Romana, sive *alibi ubicumque* ipsos migrare de hac luce contigerit. 4: similiter per obitum *officialium* Sedis Apostolicae, videlicet Vicecancellarii, Camerarii, Notariorum, Auditoris contradictarum, Correctorum, Scriptorum litterarum, et Poenitentiariorum, nec non Abbreviatorum Curiae Romanae. 5: praeterea *Cappellanorum* Pontificis *commensalium*, et quorumlibet aliorum ratione *officii*, vel ex *caussa legittima* in ipsa Curia *morantium*; eorumque simul, qui inde pro Sedis Apostolicae negotiis *quocumque modo missi*, aut *legati*, aut *nuntii* fuerint, ubicumque durante legatione, aut mandato negotio obierint. 6: hanc ipsam reservationem extendit ad ea omnia beneficia praedictarum personarum, quae vivente Clemente V. praedecessore suo ita vacassent apud illius Sedem: *dummodo in eis jus* in re, *licet* ad rem, *non sit aliquibus adquisitum*. 7: *pensiones* vero, et monasteria, ac beneficia regularia eisdem personis *commendata* ab ejusmodi reservatione eatenus exemit, ut eo non obstante ad Ecclesias, et personas, ad quarum dispositionem jure communi pertinebant, illis *cedentibus*, vel *decedentibus* libere revertantur (1).

XXIV. Hac extravagante constitutione, quam singuli exinde Pontifices innovaruut, suisque Regulis Cancellariae ampliavere paulatim; factum est, ut Joannem XXII. Doctores primarium

---

(1) Clemens V. in extravag. *etsi* 3. *de praeb. et dignit.* inter comm.

auctorem Regularum Cancellariae agnoverint, et ore uno confiteantur. Pronum cuique est in hac ipsa constitutione dignoscere, quod Joannes XXII. in primis clausas in corpore juris reservationes beneficiorum apud Sedem vacantium explicaverit, declarans quum *personas* Curiae Romanae inservientes, tum *species vacationum* diversas in ea contingentes; postmodum extenderit reservationes hujusmodi ad obitum earumdem personarum *ubilibet* extra Curiam, et in locis ultra duas diaetas ab ea vel remotissimis.

XXV. Benedictus XII. anno 1335. Avenione sedens constitutionem Joannis XXII. verbis fere iisdem, vel paullo amplioribus primum innovavit, cunctasque ab eo factas reservationes sigillatim auctoritate sua indixit cum clausula, *donec miserationis divinae clementia nos universalis Ecclesiae regimini praesidere concesserit.* Dein eas insuper extendit ad beneficia omnia *quorumlibet pro quibuscumque negotiis ad Romanam* Curiam venientium, *seu etiam* recedentium *ab eadem, si in locis a dicta Curia ultra* duas diaetas *legales non distantibus obierint. Et quorumcumque* Curialium *peregrinationis, infirmatis, aut recreationis, seu alia quacumque de caussa ad quaevis locae secedentium, in locis ultra duas diaetas non remotis* decedentium: dummodo proprium eorum domicilium non existat ibidem. Vacantia item, et vacatura quaevis beneficia cujusque *promoti*, vel *promovendi* ad cathedrales Ecclesias, et monasteriorum regimina. Nec non *per assecutionem pacificam* cujusque dignitatis, personatus, beneficiive incompatibilis vacatura (1).

XXVI. Paullus II. an. 1467, ut varias interpretum opiniones dirimeret, *omnia, et singula beneficia ecclesiastica*, etiam electiva, a Romanis Pontificibus per constitutiones in eorum pontificatu solum duraturas cum decreto irritante *reservata*, et *reservanda*, quae Papae, et Cardinalium *familiares* continui commensales *eorum familiaritate durante* obtinerent, quaeque *collectores*, et *subcollectores* Camerae Apostolicae *durantibus eorum officiis* pariter obtinerent, dein Apostolica Sede vacante per obitum eorumdem in *quibuscumque locis* vacaverint; *perpetuae, et irrefragabilis constitutionis edicto* decrevit, et

(1) Bened. XII. in extr. *ad regimen* 13. *eod. tit.*

declaravit *remansisse, ac remanere semper affecta, nullumque de illis, cum primum vacare contigerit*, praeter Pontificem Romanum, *ea vice quovis modo disponere potuisse, sive posse* (1).

XXVII. Sicuti haec Pauli II. extravagans ex ipsius legislatoris voluntate vim perpetuae constitutionis habuit, nullaque morte nec ipsius, nec Successorum Pontificum expiravit, vel desiit umquam: ita antedictae Clementis V, Joannis XXII, et Benedicti XII, extravagantes, ex adjecta iis clausula temporaneae durationis ad vitam cujusque ipsorum, cum singulorum obitu extinctae suum omne robur pontificia Sede vacante amiserunt, quoadusque novo successoris Pontificis edicto revixere: quidquid nonnullis aliter visum est. Hinc ratio patet., cur eas ipsas consueverint speciatim innovare singuli Pontifices in suis Cancellariae Regulis, jam nunc recitandis, et expendendis.

XXVIII. Regula I. Benedicti XIV, ut sileam ceteros, apud Rigantium, ita se habet. *In primis fecit easdem reservationes, quae in constitutione fel. rec.* Benedicti Pp. XII, *quae incipit* ad regimen (2) *continentur, et illas innovavit, ac locum habere voluit, etiamsi* officiales *in eadem constitutione expressi Apostolicae Sedis officiales* ante obitum *eorum esse* desierint, *quod beneficia, quae tempore, quo officiales erant, obtinebant. Declarans nihilominus beneficia, quae dictae Sedis officiales, qui ratione officiorum suorum hujusmodi ejusdem Sedis* Notarii *erant, etiam* dimissis *ipsis* officiis, et quandocumque *assequuti fuerint, sub hujusmodi reservationibus comprehendi. Ac reservavit beneficia, quae per constitutionem piae mem.* Ioannis Papae XXII, *quae incipit* execrabilis (3) *vacant, vel vacare contigerit. Quam constitutionem, et reservationem S. S. tam ad beneficia obtenta, quam alia*

---

(1) Paul. II. in extr. *ad Romani Pontificis* 14. *et ult. eod. tit.*

(2) Constitutionem Ioannis XXII. extr. *ex debito*, quemadmodum et alias praecedentes Clementis V, et Bonifacii VIII. siluit; quia singulas earumdem reservationes recensuit, instauravitque posterior Benedicti XII. constitutio.

(3) Hanc Ioannis XXII. reservationem de beneficiis ob retentionem incompatibilium vacantibus, de qua supra dictum est *num.* 21, ideo expressit, quia eam non expresserat Benedictus XII.

quaecumque, *de quibus* Ordinarii, *et alii* collatores contra Concili Tridentini decreta *disposuerunt*, *et disponent in futurum*, *extendit*, *et ampliavit*, *et ea etiam beneficia omnia dispositioni suae reservavit*, *de quibus per dictos* Ordinarios, *aut alios* collatores contra *ejusdem Concilii decretorum* formam *dispositum fuerit*. *Decernens irritum etc.* (1).

XXIX. Tria versat generatim haec Regula cum extravagantibus jam dictis constitutionibus, videlicet *personas*, *beneficia*, et *modos vacationum*. 1: *personae* reservationem procreantes sunt Cardinales, Officialesque Sedis Apostolicae a Ioanne XXII. designati, Scriptores, et Notarii apostolici, Capellani Papae commensales, Legati, Nuntii, Gubernatores, Praelatique mandata, munia, vel negotia S. Sedis ubilibet gerentes, et subcollectores Camerae, Curiales Romae degentes, aut illuc, vel inde dimigrantes, promoti ad Cathedrales, et abatiales Ecclesias. 2: *beneficia*, quae reservantur, sunt Episcopales, superioresque Sedes, monasteria, regularesque dignitates, officia, et administrationes, clerique saecularis Ecclesiae cum cura, vel sine cura, dignitates, personatus, canonicatus, officia, praebendae. 3: *modi vacationum* apud Sedem Apostolicam, et in Curia Romana sunt obitus beneficiariorum naturalis in urbe, locisque ab ea intra duas diaetas dissitis, cessio seu dimissio, renunciatio seu resignatio, solemnis regularium votorum professio, legiti-

(1) Regulam hanc in decem articulos, seu paragraphos distribuit Rigantius Regularum interpres omnium peritissimus, et numquam satis laudandus, totidem ut rervationum species in ea strictim contentas explicaret. 1: nimirum de reservatione beneficiorum apud Sedem vacantium. 2: de vacantibus per depositionem, privationem, translationem, consecrationem auctoritate apostolica susceptam. 3: per electionem cassatam, postulationemque rejectam, et utriusque renunciationem. 4: de beneficiis Cardinalium, et Sedis Apostolicae officialium. 5: de adeuntibus Romanam Curiam vel ab ea discedentibus, qui intra duas diaetas obierint. 6: de curialibus quavis caussa inde secedentibus, et duas etiam intra diaetas, at extra suum domicilium morientibus. 7: de promotis ad Ecclesias Episcopales, et abatiales. 8: de vacantibus per assecutionem incompatibilium a Sede Apostolica. 9: de duobus incompatibilibus auctoritate ordinaria non retinendis. 10: de beneficiis per ordinarios collatores contra Tridentinam formam provisis.

ma dispensatio, sententia privationis, cetera id genus gesta apud Sedem Romani Pontificis, et in Curia ipsa, vel ubilibet auctoritate Sedis Apostolicae delegata.

XXX. Ad *personas* quod attinet reservationem foetantes jam sigillatim enumeratas, hujus Regni Neapolitami mores, ac leges consentiunt in primis reservationi Apostolicae beneficiorum ex obitu Cardinalium ubilibet vacantium. Nam Carolus Utr. Sic. Rex primum noster, nunc Hispaniarum, ad Regalem Cameram S. Clarae die 10. Aprilis 1756. rescripsit, ut regium placitum in aliis ejusmodi casibus concessum impertiret collationibus pontificiis beneficiorum in Aversana dioecesi vacatis per obitum Cardinalis Cosciae, qui suum Neapoli clausit diem extremum.

XXXI. Regula IV. Cancellariae speciatim reservat *quaecumque beneficia, quae familiares Papae, etiam dum Cardinalatus is fungebatur honore*, et Cardinalium *continui commensales obtinent, et in posterum obtinebunt eorum* familiaritate durante, *ac in quibus, seu ad quae jus eis competit, aut competierit, etiamsi ab ipsa familiaritate per obitum Cardinalium eorumdem, vel alias recesserint* (1). Praeterea cubiculariorum etiam honoris, et cursorum Papae beneficia reservat Regula VII (2).

XXXII. Veri ex mente, ac dente familiares Papae itaque sunt cubicularii etiam honoris, scutiferi, cursores, milites S. Petri, S. Pauli, Pii, Lauretani, conclavistae, commissarius Camerae, thesaurarius Datariae, auditor confidentiarum, referendarii, et alii officiales panem ex palatio habentes, subdiaconi, auditores Rotae, acholyti, secretarii, litterarum apostolicarum scriptores, et protonotarti participantes (3). Paulus III. *protonotarios* etiam *non participantes*, et alios *officiales*, quamvis in palatio non habitantes, nec inservientes, nec ab eo panem habentes declaravit in classe familiarium, et continuorum commensalium fore connumerandos: iis tantum exceptis, quos Le-

---

(1) *Reg. IV.* apud Rigantium §. 5, *et* 6.

(2) Cubicularios Papae honorarios in consortio familiarium commensalium jamdiu aggregaverat Paulus V. in *const. sanctissimus*, quam edidit die 10. Febr. 1618, apud Rigant. in *comm. ad hanc Reg.* 7. *n.* 17.

(3) Ex Rigantio *ibidem* §. 5. *num.* 2.

gati a latere, ac Nuncii crearent (1), aut collegium XII, participantium, aut Episcopi solio pontificio adsistentes, aliique apostolica facultate creandi protonotarios fruentes. Isti propterea videntur nullam suis beneficiis reservationem inferre (2). Praeterquam quod hoc in Regno Neapolitano privilegiis protonotariorum regium *exequatur* hac conditione *quoad honores tantum* dari mos fuit. Tum Julius III. praelatos Ecclesiarum Papae domesticos, qui ex personali privilegio, et sine officio non aliud, nisi panem ex palatio apostolico habent quotidie, vel possunt habere, inter domesticos Papae praelatos, et continuos commensales accensuit, ut Regulae Cancellariae eos insimul complecterentur (3). *Cantores Capellae pontificiae* iis adjecit Xistus V. (4). Res inde judicatae, ac stylus insuper addidit *minutantes* secretariae status, scriptores in bibliotheca vaticana, secretarium inferiorem S. Inquisitionis, notarium S. Poenitentia-

---

(1) Paul. III. in *const.* 3. die 18. Martii 1734. apud Rigant. *loc. cit. n.* 3. *et* 6. Quos Papa extra numerum protonotarios creat indulto speciali, eos proculdubio afficit Paulina constitutio. Quemadmodum et alios obtinentes officia, quibus fuerit protonotariatus ex apostolico privilegio adnexus; puta scriptores palatii apostolici, milites S. Petri, milites de lilio. Et qui dignitates, vel canonicatus adnexum pariter protonotariatum habentes adipiscuntur: cujusmodi sunt Canonici trium basilicarum urbis. Eodem privilegio potiri Canonicos Cathedralis Ecclesiae Neapolitanae ex bulla S. Pii V, tradunt Canonicus de Magistris in *sylv. eccles. lib.* 2. *cap.* 9. *num.* 92. Capon. *discept.* 226. *num.* 24. *et* 227. *num.* 14. Rigant. *in Reg. I. Canc.* §. 4. *num.* 45.

(2) Id quod sentit Lotterius *lib.* 3. *qu.* 11. *num.* 141. Rigantius autem in *cit. Reg. I.* §. 4. *num* 97, *et* 98. tametsi contendit protonotarios ab aliis creatos aequiparare hac etiam in re iis, qui a Papa creantur extra numerum: tamen fatetur ipsis, si intra menses tres neglexerint in Secretaria Brevium privilegii sui sumptum authenticum exhibere, id privilegium nil suffragaturum, nullaque reservatione prorsus affici eorum beneficia. Simplices vero notarii apostolici quum praerogativis, et honoribus protonotariorum expertes omnino sint, eorum beneficia reservationi subjicere nemo umquam contendit.

(3) Iul. III. in *const.* 21; apud Rigant. *in Reg. IV.* §. 5. *num.* 8.

(4) Xistus V. *const.* 38. §. 3, ibidem *num.* 66.

riae, dapipheros conclavis, qui ex privilegio fiunt veri familiares (1).

XXXIII. Cardinalium pariter familiares ii omnes habentur, qui et inserviunt Cardinali in quovis honesto munere quum ordinario, tum extraordinario, quod ipsius personam, dignitatem, splendorem, litterarum cultum, officia religionis, ac dignitatis, curam rei domesticae, ac redditumm quomodolibet spectaverit, sive sub eodem domini tecto, sive extra commorantes; et vicissim ab eo victum vel ex communi coenaculo, vel ex diurno, aut menstruo, aut annuo stipendio sive congruo, sive tenui recipiunt: nimirum singuli famulantes qua nobiles, qua ignobiles stipendio conducti, atque in albo stipendiariorum descripti (2). Ab istorum hinc numero excludunt tam *consanguineos* Cardinalis licet commensales, et munus praefecti cubiculo, aliudve id genus quandoque obeuntes, in elencho stipendiariorum nullatenus descriptos; quam Vicarios generales, aliosque etiam stipendiarios subministros Ecclesiarum episcopalium, vel feudorum: quia non personam, nec munia Cardinalis tangunt, sed dignitatem alienam (3): nisi in una eademque domo commorentur.

XXXIV. Dum simulatio, et fraus procul fuerit, brevis etiam dierum aliquot vera familiaritas cum Papae, tum Cardinalium hanc reservationem producit (4): quamquam Canc. Regula XXXII. *de impetrantibus beneficia per obitum familiarium Cardinalium* declaraverit speciatim, *quoad effectum dictae constitutionis*, quae scilicet consensum Cardinalis patroni in Curia Romana praesentis exigit in ejusmodi impetrationibus, *familiares eorumdem Cardinalium censeri*, *qui ipsorum Cardinalium familiares continui commensales ad minus per* quatuor menses, *computato etiam tempore ante promotionem ad Cardinalatum fuisse probarentur*. Ea enim verba *quoad effectum dictae constitutionis* sat indicant quadrimestrem familiaritatem non requiri ad effectum reservationis beneficiorum Regula VI. imperatae, quae de veris dumtaxat familiaribus lo-

(1) Rigant. *loc. cit. num.* 67. *ad* 143.
(2) Idem *ad cit. Reg. IV*. §. 6. *num.* 101, *et seq.*
(3) Idem *loc. cit. num.* 113, *et* 141.
(4) Rigant. *ibidem* § 6. *num.* 87.

quitur sine ullo temporis adjuncto. Ea vero beneficia solum, quae ante familiaritatem, eaque durante, non alia post eam dimissam dissolutamque obtenta sint, hac reservatione affici, plane disponit ipsius Regulae littera.

XXXV. Quinta Regula reservat *omnia, et singula beneficia ecclesiastica quorumcumque* Collectorum, et unicorum *in quacumque civitate, vel dioecesi, qui suo tempore officia exercuerint*, subcollectorum *fructuum, et proventuum Camerae Apostolicae debitorum: illa videlicet beneficia dumtaxat*, *quae* durante *eorum* officio *obtinebant*, *et in quibus*, *seu ad quae jus eis competebat*. Hoc in Regno Collectoris munus exercet Nuntius pontificius (1), qui ex decreto S. Congregationis Concilii die 27. Februarii 1677. singulos in singulis 85. dioecesibus episcopalibus, et viginti locis exemptis, nulliusque dioecesis inibi enumeratis, deputat subcollectores; duos in singulis 38 dioecesibus amplis (2), non plures, quam tres in singulis aliis dioecesibus amplioribus (3), decem vero in civitate, ac dioecesi Neapolitana. At Innocentius XI. dum probavit ejusmodi decretum, expresse voluit, quod *eo derogatum, sive praejudicatum minime censeatur reservationibus, et affectionibus beneficiorum eorumdem collectorum*, *et subcollectorum*, *resultantibus ex Regulis Cancellariae Apostolicae* (4). Quoniam vero unicorum dumtaxat subcollectorum beneficia haec Regula V. in singulis dioecesibus (quum separatis, tum unitis) reservat post ejusmodi decretum, et ubi unus in civitate, alter in dioecesi, seu plures in una eademque dioecesi adsint subcollectores, neutrius nul-

---

(1) Ex jam traditis *lib. 1. Inst. Canon. tit. 22. de Legatis, et Nuntiis num. 11, et 26.*

(2) Scilicet Aprutii, Aversae, Ariani, Amalphiae, Alexani, Aquilae, Barii, Bojani, Bisiniani, Cavae, Capuae, Compsae, Catacii, Hieracii, Hidrunti, Iserniae, Larini, Licii, Marsorum, Nolae, Neriti, Neocastri, Oppidi, Policastri, Potentiae, Rhegii, Sorae, Siponti, Sulmonae, Squillacii, S. Severinae, S. Marci, Teates, Termularum, Triventi, Tarenti, Tricarici, et Tropeae.

(3) Nimirum Acheruntiae cum Materana, Anglonae, Beneventi, Cosentiae, Caputaquei, Cassani, Mileti, et Salerni.

(4) Integrum hocce decretum S. Congr. ab Innoc. XI. confirmatum exhibet appendix ad Conc. Roman. Bened. XIII. *art.* 7.

liusque beneficia reservata putantur (1): jure hinc dubitat Rigantius, an beneficia duorum, vel trium subcollectorum in memoratis hujus Regni dioecesibus amplioribus reservationi subjaceant, quamvis Rota semel in Brictoriensi parochialis anno 1712. censuerit ea subjacere (2). Si enim Regularum auctores Pontifices ipsi voluissent post antedictum decretum beneficia plurium in una dioecesi subcollectorum sibi reservare, eo abhinc tempore *unicos* subcollectores in Regula V. et XXXII. dicere destitissent. Quoties vero Camerarius Papae alterum in singulis dioecesibus subcollectorem generalem *decimarum*, aliorumque proventuum Camacrae Apostolicae destinaverit sejunctim ab eo munere colligendi spolia, fructusque vacantes beneficiorum, quod Nuntio demandatur, hujus etiam alterius beneficia fieri tunc reservata, Rigantius monet.

XXXVI. Regula VI. reservat *omnia, et singula beneficia ecclesiastica quorumcumque Curialium, quos dum Curia Romana de loco ad locum transfertur, eam sequendo decedere contigerit in quovis loco, quantumcumque etiam a dicta Curia remoto.* Idipsum a Bonifacio VIII. declaratum in corpore juris, jam supra vidimus (3): ubi canonicam constitutionem de vacantibus *apud Sedem* beneficiis reservatis ipse vel explicuit, vel extendit. Nam ibi Roma quum sit, ubi Papa est, fit exinde ut curiales sequentes Papam Roma demigrantem aliorsum animo redeundi (relicta Romae Cancellaria, et audientia caussarum cum tribunalibus pontificiis) putentur *apud Sedem* ipsius, et munia vivi gerere, et mortem obire: quemadmodum et alii curiales in urbe relicti, donec sua non intermiserint officia exercere, vita fungi apud eamdem Sedem in ea immotam dicuntur. Utrorumque curialium plane sunt idcirco reservata beneficia: quia utrique unam eamdemque Romanam Curiam, sicuti membra diversa corpus unum sub uno capite constituunt, li-

(1) Ex rebus judicatis a Rota Romana *dec.* 789. *num.* 16; *et dec.* 857. *num.* 11. coram Molines, et in *Albensi Prioratus* 24. *Apr.* 1733. coram Calcagnino, et communi DD. sententia apud Rigant. in *Reg. V. num.* 26. 27. *et* 42.

(2) Idem *loc. cit. num.* 30, *et seq.*

(3) Bonif. VIII. in *cap. praesenti* 34. *de praebendis in* VI. cujus verba superius exscripta sunt *num.* 15.

cet actum, et locum non eumdem habeant, sed diversum (1). Quisquis autem Romanae Curiae addictus vel *officio*, vel *famulatu*, vel alio quolibet *munere* fuerit, adeo ut eam sequi debeat, vel ad eam sequendam adigi possit, appellatione *Curialium* continentur. Curiales ab *officio* sunt in primis *Cardinales* omnes, tamquam Papae collaterales, consiliarii, et comministri, dein Praelati, et judices, officialesque omnes Apostolicae Sedis in antedicta Ioannis XXII. constitutione descripti, Rotae insuper Auditores, et contradictarum (2), Legati et Nuntii, Vicelegati, et Gubernatores civitatum Status pontificii (3), Nuntiaturae Apostolicae itidem Officiales (4). Secus judicatur de Protonotariis honorariis nullum habentibus cum Curia nexum (5), et iis, quos creare Comites Sfortii solent (6), nec non de militibus Pii, aliisque obtinentibus venalia officia, qui emolumenta exinde percipiunt sine curiali exercitio, vel administratione (7). *Famulatu*, seu *servitio* Curiales dictitantur, qui actu inserviunt

---

(1) Id plane declaratum a Pio II, Paulo III, Clemente VII, et VIII, et Benedicto XIII, dum Roma discesserunt, fert Rigantius in *comm. Reg. IV. num.* 10. *Tam eos, qui nos sequentur*, Clemens VIII. ait *const.* 54. apud Rigantium, *quam eos, qui in urbe remanserint*, unam *tantum, et non duas Curias Romanas constituere ... Neenon eamdem Curiam censeri etiam volumus* quoad *beneficia, quae tam in dicta urbe, et in civitatibus, et locis, ad quae accedimus, et in quibus itinere eundo, et redeundo pro tempore moram trahemus, quam per obitum illorum, qui nos, et Curiam nostram sequentur, seu ad nos, et eamdem Curiam pro eorum negotiis accedent, et in itinere sive eundo, sive redeundo diem claudunt extremum, quomodolibet vacabuut, neminemque de illis praeter nos disponere posse.*

(2) Rot. *dec.* 523. *num.* 45, *et* 47. *par.* 19. *rec. to.* 2. Card. de Luca *de prooem. disc.* 28. *num.* 10, *et seq.* Rigant. *to.* 1. *in Reg.* 1. *Canc.* §. 4. *num.* 143.

(3) Rota coram Cassadoro *dec.* 4. *de const.* Rigant. *ibidem num.* 164.

(4) Rigant. *loc. cit. num.* 170.

(5) Rota in Romana capellaniae 20. Nov. 1628. coram Pirovano, apud Rigant. *ibid, num.* 133. Videsis dicta superius *num.* 32.

(6) Rota coram Falconerio *dec.* 17. *num.* 5. *de beneficiis*, apud Rigant. *in* §. 4. *Reg.* 1. *num.* 129.

(7) Rota *dec.* 14., *et dec.* 174. *par.* 12. *rec.* Card. de Luca *de*

Papae, Cardinalibus, Praelatis, ceteris jamdictis Romanae Curiae Officialibus aulici famulantes, et sectari suos coguntur dominos Curiam sectantes (1). *Munere* tandem, seu *exercitio* Curiales nuncupantur caussarum patroni, advocati, procuratores, negotiorum gestores, quos vulgo agentes, sollicitatores, expeditores appellant, sine officio, et famulatu adhaerentes Curiae Romanae ex suscepto in ea, vel patrocinio caussarum, vel munere aliena negotia gerendi (2).

XXXVII. De personis hactenus: beneficia ipsa reservata inspicere nunc oportet. Secunda Cancellariae regula Papae reservat *generaliter omnes Ecclesias patriarchales*, *primatiales*, *archiepiscopales*. Varias temporum vicissitudines in eligendis, et ordinandis Episcopis ab initio ad hodiernam usque disciplinam; suffragia populi, mox honoratorum nobilium civium, consensum Principis, dein electiones ad Capitula cathedralium devolutas, longaevas electorum confirmationes, et consecrationes ab Episcopis provinciae, synodis provincialibus, et metropolitanis gestas, sacrilegas laicorum investituras, multiplices earum devolutiones ad primam Romanam Sedem, et varias Principum concordias cum Romanis Pontificibus, quae regiam nominationem ad viginti quatuor cathedrales hujus regni Ecclesias invexerunt reliquas vero omnes electioni, et colla-

---

beneficiis disc. 142. *num.* 9, *et in summa num.* 37, Rigant. *in* §. 1. *Reg.* 1. *n.* 134.

(1) Ex communi DD. sententia, quam firmavit Rota *dec.* 373. *par.* 4. *rec. to.* 3, *et dec.* 429. *par.* 5: Card. de Luca *de benef. disc.* 20. *num.* 6, *et disc.* 142. *num.* 9, Rigant. *loc. cit. num.* 137, *et seq.*

(2) Rot. *cit. dec.* 429. *num.* 16. *par.* 5. *rec. et dec.* 14, *et* 174. *par.* 12, Card. de Luca *de benef. cit. disc.* 142. Rigant. *ibidem n.* 146, *et seq.*

Concordatorum lege an. 1818. art. XXVI. Summus Pontifex Pius VII. Ferdinando I. olim Utriusque Siciliae pientissimum Regem, atque Ejusdem Successoribus in perpetuum potestatem concessit Episcopos nominandi ad singulas Regni Ecclesias. Quamobrem ex vigenti disciplina Clementissimus Rex Noster Ferdinandus II. Apostolicae Sedi Episcoporum nominationem dirigit, et instruuntur juxta canones processus, ut ii titularem recipiant institutionem. Indultum istud Litteris Apostolicis ab eodem Pontifice

tioni libere Sedis Apostolicae addixerunt, sat alias indicavi (1). Ævo suo Bonifacius VIII. electiones capitulares Episcoporum adhuc vigentes firmare, quam abolere maluit, vetans ne Legati Apostolici Ecclesias cathedrales, regulares, collegiatas, earumque dignitates majores, quae *per viam electionis* conferebantur, sibi reservarent, vel quomodolibet de iis disponerent (2). Benedictus XI. anno 1340. solum constituit, quamdiu civitates, ac dioeceses quatuor Patriarcharum ditioni schismaticorum, et infidelium subjacebunt, Canonicos earum Sedium *ad electionem, postulationem, seu quamvis provisionem de praeficiendo sibi Patriarcha* procedere nullatenus debere, *quousque ad Apostolicae Sedis notitiam deducatur* (3). Et quamquam va-

---

latis sub die IX. Mart. d. an. 1818. apertissime confirmatur. Videsis animadversiones, quas Commentar. de Jurepat. intexuimus Cap. VIII. de Privilegio §. 10.

(1) *Lib.* 1. Instit. Canon. *tit.* 19. *de Episc. elect, et nominat. et tit.* 20. *de confirm; et consecr.* Riganiius in *Reg. IV.* §. 1. *num.* 2, scribit quod *provisio Episcopatuum, et aliarum dignitatum majorum olim ad Summum Pontificem tantum pertinebat, can.* 1. *dist.* 22, gl. in *can. quamquam* verb. *devolvatur de elect. in* VI. Sed Nicolaus II. in *can.* 1. *dist.* 22. id utique non probat; non enim aliud Mediolanensibus inibi rescripsit, nisi quod Romana Ecclesia omnes metropoles, primatus, cathedras episcopales, Ecclesiarumque dignitates fundaverit, primatumque super omnibus idcirco habeat, et omnes eam propterea sequi tamquam magistram, et matrem teneantur. Altera vero, quae citatur, glossae auctoritas nullius ad rem momenti est. Addit idem *num.* 2. quod *indulserunt postea Pontifices, ut in Cathedralibus, et Collegiatis Ecclesiis jus eligendi praelatum esset penes Canonicos.* At historia ex rebus gestis, et Conciliorum etiam actis affatim ostendit cleri praesertim urbani, in cujus jura successerunt Capitula Cathedralium, electiones antiquissimas.

(2) Bonifacius VIII. in *cap. deliberationem* 4. *de officio legati in* VI.

(3) Bened. XI. in extravag. *sancta Romana* 3. *de electione.* Sed Graeci constitutioni huic non adquieverunt. Nam defuncto Florentiae Constantinopolitano Patriarcha Iosepho, qui illuc ad Florentinum Concilium pro conciliandis Graecis cum Latinis accesserat, quum Eugenius IV. anno 1439, Graecos Episcopos hortatus esset ad eligendum inibi successorem a Summo Pontifice or-

cantes apud Sedem Romanam Episcopatus antiquis moribus, et jure communi jamdudum reservatos fuisse abunde liqueat: nulla tamen lex prostat in jure communi, neque in pontificiis constitutionibus perpetuis, quae illos extra Romanam Curiam vacantes generatim reservasset, antequam Joannes XXII, ejusque successores consueverint ista Regula Cancellariae sibi reservare. Callixtus III. anno 1456. electum a Canonicis Vercellensibus Episcopum Gregorium Gallicum, ipsius Ecclesiae archidiaconum confirmavit (1): quum reservatio cathedralium nondum invaluisset ex temporaneis, et mobilibus Cancellariae Regulis. At Clemens V. in generali Concilio Viennensi vetuit omnibus quavis dignitate praeditis Episcopos eligere, ordinare, promovere ad cathedrales Ecclesias clero, et populo christiano carentes sine speciali Sedis Apostolicae auctoritate (2): id quod reservationem in corpore juris clausam plane ostendit.

XXXVIII. Eadem secunda Regula reservat *omnia monasteria virorum, valorem annuum ducentorum florenorum auri communi aestimatione excedentia, nunc quomodocumque vacantia, et in posterum vacatura. Et voluit quod excessus hujusmodi in litteris exprimatur. Monasteria virorum* heic dicuntur *abatiae*, *et praelaturae* regularium, quae in titulum *perpetuum*, vel commendam conferuntur ad vitam irrevocabiliter. Ad abatias itaque monachorum triennales, mobiles, manuales, quae a Capitulis generalibus cujusque Ordinis obtinent monachi professi, haec Regula nihil pertinet (3). Utque hoc in Regno

---

dinandum, et confirmandum, abnuentes respondere: *moris nostri est eum Constantinopoli ab universa nostra Provincia eligi, et in majori nostro templo consecrari, nec Imperator noster aliud faciet, cui nota est Ecclesiae nostrae consuetudo*. Liquet id ex actis Florentinae Synodi. At Pius II. an. 1459. mortuo Romae Gregorio Patriarcha Constantinop. post eam urbem a Turcis occupatam, Isidorum Ruthenum suffecit: huic deinde Sedes Apostolica Bessarionem, et gradatim isti Cardinalem Riarium Sixti IV. nepotem successores ordinarunt, ex traditis a Raynaldo ad an. 1459, et Thomassino *to.* 1. *lib.* 1. *cap.* 26. *n.* 9, *et* 10.

(1) Ex traditis a Cusano in *vit. Episcop. Vercellens. disc.* 98.

(2) Clemens V. in *cap. in plerisque* 5. *de electione* in Clementinis.

(3) Rota coram Coccino *dec.* 1023. *num.* 13, et alibi, Tambu-

libertas Capitulis Regularibus integra servetur in canonicis eorum electionibus, id se velle Carolus Utr. Sic. Rex optimus rescripsit suo apud Apostolicam Sedem legato Cardinali Aquaevivae die 26. Septembris 1741: tum Benedictus XIV. Pontifex O. M. se in eadem sententia esse reposuit die 7. Octobris ejusdem anni (1). Sed reservatione procul dubio afficit monasteria *conventu* fratrum, vel monachorum *carentia* (2), quae solet Papa clericis saecularibus ad vitam commendare cum decreto revertendi in titulum (3). *Perpetuas* etiam *abatias* monasteriorum, in quibus adest religiosa fratrum, et monachorum familia, Sedi Apostolicae reservare haec ipsa Regula videtur ex rebus in Curia Romana pluries judicatis (4), quamvis Pontifices jure communi monachis, et fratribus professis, eorumque congregationi, seu capitulo facultatem eligendi abatem jamdiu concesserint (5), eamque dioecesanis Episcopis ademerint (6). Nam hodierna disciplina et stylus Cancellariae Apostolicae non alias Capitulorum, qua saecularium, qua regularium electiones adpro-

---

rin. *de jure abatum to.* 1. *disp. qu.* 2. *num.* 4. *et seq.* Kochier, et Cortiada apud Rigant. *to.* 1. *in Reg. II. Canc.* §. 2. *num.* 90. *et* 96, Van. Espen. *to.* 1. *par.* 1. *tit.* 31. *cap.* 8. *num.* 15.

(1) Videsis jam dicta *lib.* 1. *Inst, Canonic. tit.* 32, *et ult. num.* 42.

(2) Hanc reservationem monasteriorum conventu carentium a Clemente V. in *cit. cap. in plerisque de elect.* imperatam scribit Rigantius *loc. cit. num.* 46. At in eo textu Clemens V. Episcopales tantum Sedes, Ecclesiasque subditis carentes Apostolicae Sedi reservavit, ut supra monui: verum *circa provisionem quarumlibet aliarum facultatum superiorum, nec coarctare intendimus,* ait, *nec ultra juris communis limites ampliare.*

(3) Rigant. *loc. cit. num.* 77, *et* 79.

(4) Rigant. *to.* 1. *in Reg. II. Canc.* §. 2. *num.* 19, *et seq. num.* 27, *et* 93.

(5) Pelag. I. in *can. abatem* 4, et S. Greg. M. in *can.* 2, *et* 3. *C.* 18. *qu.* 2. Id etiam rescripsit Hadrianus II. ad Carolum Caluum in epistola, quam refert Thomassin. *to.* 2. *lib.* 1. *cap.* 35. *num.* 7. Videsis dicta *lib.* 1. *Inst. Canon. tit.* 22, *et ult. num.* 41, *et lib.* 3. *tit.* 12. *num.* 10, *et* 12.

(6) Episcopis fuisse olim jus eligendi monasteriorum abates, ac praesules, liquet ex *can. hoc tantum* 1, *et can. monasterium* 17. *ead. C. et qu.*

bat, nisi quae indultae speciatim sint, usuque vigeant ex Concordatis locorum, vel immemorabili consuetudine, vel privilegio speciali(1). Reservata isthaec monasteria, et nuncupantur, et revera sunt *concistorialia*: quia in Concistorio Cardinalium instar Episcopatuum conferuntur. Quae vero in libris taxarum Camerae Apostolicae descripta inveniuntur monasteria, quamvis eorumdem valor concistorialem summam 200. florenorum non attingat, sed longe minor sit, eaque consueverint a Papa extra Concistorium conferri: ipsa etiam omnia pro concistorialibus habentur in Curia Romana (2). Scilicet Apostolicae Sedi reservata sunt non (ut opinor) per hanc Regulam II, sed per LXVIII. inferius explicandam (3), aut per immediatam Sedis Apostolicae protectionem huic, et illi monasterio gratia olim speciali concessam, quum sese Regulares a dioecesana Episcoporum lege eximere quovis pacto ambirent, et contenderent, annuum censum in libris Camerae Apostolicae taxatum, ac descriptum offerentes ultro in signum adeptae protectionis (4): antequam generalem exemptionem cunctis cujuslibet Ordinis monasteriis, et Regularium personis Apostolica Sedes largita esset. Ut valor 200. florenorum liqueat, Regula XXV. declarat, *quod* libra *Turonensium paruorum*, *et* florenus *auri de Camera pro aequali valore in concernentibus litteras*, *et Cameram Apostolicam computari*, *et aestimari debeant*. Florenus idem valet, quod ducatus unus auri de Camera, ex uno scuto auri in auro, unoque julio argenteo constans: nimirum ex juliis decem, et septem cum dimidio manualis monetae Romanae(5). Itaque floreni ducenti conflant scuta Romana 350; ducatos vero neapolitanos

---

(1) Rigant. in *cit. Reg. II. Canc.* §. 2. *n.* 58, post Mandosium.

(2) Rigant. *loc. cit. num.* 15, *et seq.* Card. *de* Luca *de benefic. disc.* 4. *num.* 5, Rota *dec.* 791. *num.* 2. *par.* 3. *recent.* Taxam monasteriorum, abatiarumque concistorialium habet Tamburinus ad calcem *to.* 1. *de jure abatum*, ex libro Camerae antiquo, in quo describitur valor beneficiorum concistorialium ad annatas solvendas obstrictorum ex constitutione Ioannis XXII.

(3) *Num.* 49.

(4) Videsis dicta *lib.* 3. *Instit. Canon. tit.* 12. *num.* 26.

(5) Ex traditis a Rigantio in *Reg.* 25. *Canc. num.* 8, *et seq. to.* 3, post Corrad. Amayden. Mandos. Gratian. Germon. Rotam.

437, et asses 50. quum intimus nunc valor centum scutorum ex juliis decem monetae romanae aequipolleat centum viginti-quinque ducatis neapolitanis. Externus autem mobilis valor ex permutatione pecuniarum inter campsores (quam *cambium* appellant) pro varia temporum conditione, vel paullo minorem, vel paullo majorem summam expediendis litteris apostolicis, et exprimenda quantitate redditumm minime spectatur. Sed praesens triplo major, quam antiqua aestimatio auri efficit, ut antiqua in libris Camerae taxa florenorum 66 2/3 ter ducta nunc aequet valorem 220. florenorum (1). Si qua igitur monasterii abatia in titulum perpetuum conferenda in libris Camerae taxata non fuerit, ejusque redditus annui florenos 200. nunc excedant: ea reservationem Regulae II. subire quidem videtur (2).

XXXIX. Reservat insuper secunda Regula *dignitates, et beneficia omnia ad collationem, praesentationem, electionem, et quamcumque aliam dispositionem Patriarcharum, Primatum, Archiepiscoporum, et Episcoporum, necnon Abatum, ac aliorum quorumcumque collatorum, et collatricum saecularium, et regularium quomodolibet (non tamen ad* collationem cum alio, *vel* electionem *pertinentia) quae* post illorum obitum, *aut Ecclesiarum, seu monasteriorum, vel aliarum dignitatum suarum* dimissionem, *vel* amissionem, *vel* privationem, *vel* translationem, *vel alias* quomodocumque *vacaverint, usque ad* provisionem *successorum ad easdem Ecclesias, aut monasteria, vel dignitates* Apostolica *auctoritate faciendam, et ademptam ab eisdem successoribus pacificam illorum possessionem, quomodocumque vacaverint, et vacabunt in futurum* (3). Sensus verborum quum sit perspicuus:

(1) Rigant. *ibidem num.* 50. cum Kochier, Rebuffo, Zabarella, et Rota contra Sotum, Gomesium, et Rosam.

(2) Rigant. *to.* 1. *in Reg. II. Canc.* §. 2. *n.* 51.

(3) Hanc reservationem a S. Pio V. primum usurpatam, a Gregorio XIII. intermissam, a Xisto V. in Regulis Cancellariae insertam, et a subsecutis inde Pontificibus; monet Rigantius in *comm. hujus Reg. II.* §. 3. *n.* 3. *ad* 7. Si viventibus Episcopis Pontifex Romanus vacantia in eorum dioecesibus jus conferendi obtinet, cum iis defunctis eodem jure, vel magis potiri, ad Fridericum II. rescripsit Gregorius IX. apud Thomassin. *to.* 2. *lib.* 1.

quae tamen consequuntur ex quatuor eorumdem articulis, ea praestabit cursim explicare. Omnes personas quavis dignitate, vel episcopali, vel minori praeditas, quae habeant jus conferendi beneficia integrum, et liberum, spectat in primis haec reservatio: at eos palam excipit, quibus jus idem non privativum, sed commune cum aliis, neque liberum, sed obnoxium alicujus praesentationi, vel electioni sit. Igitur Capitulum, et quivis alius, cui communis cum Episcopo sit collatio, vacantia Episcopali Sede vacante beneficia libera confert jure accrescendi, seu non decrescendi (1). Et Vicarius Capitularis ad beneficia jurispatronatus instituit a patronis praesentatos, vel electos (2) ex translata in eum tota Episcopi jurisdictione. Excipitur nihilominus praebenda Poenitentiarii, quam reservatio afficit in iis etiam Cathedralibus, ubi Capitulum una cum Episcopo praebendas conferat (3) 2: declarat eorum sedes, ac dignitates vacare non modo per obitum, sed etiam per dimissionem, seu voluntariam renunciationem, per sententiam privationis, per translationem, aliove quovis modo. Ipso igitur die, quo Ecclesiae, vel dignitatis dimissio, seu cessio, seu renunciatio a Papa in Concistorio admittitur, statim incidit vacatio (4), vel privationis, et depositionis sententia profertur (5), vel translatio decernitur in Concistorio (6) 3: statuit omnia beneficia, quae a die vacationis ejusmodi usque ad provisionem successoris, et pacificam ipsius possessionem quomodolibet vacaverint ad Sedis Apostolicae

---

cap. 47. *num.* 2. Praestat enim providere *cito*, ne diuturnam beneficia vacationem patiantur, ex Bonif. VIII. in *cap. quam sit* 6. *de elect. in VI.* Tum fructus Ecclesiarum vacantes Sedi Apostolicae reservati collationem quoque beneficiorum, quae in fructu est, ad eamdem Sedem avocarunt, Rigant. *ibidem n.* 3.

(1) Rigant. *loc. cit. n.* 339; Card. de Luca *in summa de benef. n.* 89. Huc redeant responsa prudentum in *l.* 1, *et seq. D. de usufructu adcrescendo.*

(2) Bonif. VIII. in *cap. etsi Capitulum un. de institut. in VI.*

(3) Rigant. *loc. cit. num.* 322.

(4) Rigant. *ibidem n.* 10, 13, 77, *et* 117.

(5) Idem *num.* 15.

(6) Idem *num.* 27. Qui monet *num.* 107, effectus vacationis quod ad Capitulum habere locum à die notitiae. Et *num.* 335, praeconizationem habere vim provisionis.

collationem dumtaxat pertinere. Quae igitur ante vacassent beneficia, et praedecessor Episcopus non contulisset, eorum collatio successori adempta non est (1): etiamsi devoluta ob semestrem illius negligentiam fuerint (2). Et ubi ordinarius collator gaudeat indulto cum clausula excludente *omnes, et quascumque* reservationes: tunc vacante Sede ipsius vacantia etiam successori conferenda relinquuntur (3). Quemadmodum et Cardinalibus, quibus indulta speciatim sit collatio beneficiorum *ante* possessionem quoque suam vacantium (4) 4: aperte limitat id ad earum Sedium, et dignitatum vacationes, quae *auctoritate apostolica* providentur: quia ex reservatis tantum vacantibus dignitatibus, et Ecclesiis beneficia vacantia heic reservantur (5). In monasteriis, et abatiis regii quoque patronatus beneficia liberae collationis huic Regulae subjecta putat Rigantius (6), quemadmodum et in Ecclesiis regiae nominationis: quoties praesentatus a Rege, vel nominatus debeat canonicam institutionem ab Apostolica Sede obtinere. Secus ergo judicatur in Ecclesiis, et dignitatibus regiae collationis, quales hoc in Regno ex. gr. sunt Archipresbyteralis Altimurana, Prioralis S. Nicolai Barensis, Abatialis Altaevillae.

XL. Regula III. reservat beneficia post vacationem beneficiorum incompatibilium in fraudem reservationis ab eis resignata, vel dimissa, qui pacificam sint possessionem incompatibilium adepturi: nec non incompatibilia ipsa, quae obtinuerint auctoritate apostolica. *Si qui de beneficiis ecclesiasticis*, ait Regula, *praesertim curam animarum habentibus, seu alias personalem residentiam requirentibus*. . . apostolica auctoritate *provisi, seu providendi* ante *illorum* assecutionem alia *cum eisdem* incompatibilia *per eos tunc obtenta in fraudem reservationis* resignarent, *seu* dimitterent. . . intra *vacationis*

(1) Ex probabiliori sententia, quam tenet Rigantius *ibidem n.* 356.

(2) Idem *num.* 141, *et seq.* Nam alienae culpae successor innoxius poenam non contrahit, *l. crimen* 26. *D. de poenis.*

(3) Idem *num.* 421.

(4) Idem *num.* 342.

(5) Idem *num.* 370, *et* 374, *et seq.*

(6) Idem *num.* 382.

et provisionis, seu assecutionis eorumdem beneficiorum tempora . . . *nulla speciali, et expressa de eisdem in provisionibus praedictis facta* mentione, *simpliciter, vel caussa permutationis , ac alias quomodolibet, sive in Romani Pontificis aut Legatorum , vel Nunciorum dictae Sedis, sive Ordinariorum, vel aliorum collatorum quorumcumque manibus* resignare , *seu* dimittere , *aut juribus sibi in illis , vel ad illa competentibus* cedere *contigerit: omnes, et singulae concessiones, collationes, provisiones, et quaevis aliae dispositiones . . . irritae, nulliusque roboris, vel momenti extant : sed beneficia, et jura, ut praefertur*, resignata, dimissa, *et* cessa *eo ipso vacent , ac* sub reservatione . . . *comprehensa censeantur . . . Ac ulterius voluit* beneficium, de quo *resignans fuerit auctoritate apostolica provisus, et per cujus assecutionem beneficia vacare debebant, ut prius vacare, perinde ac, si collatio favore resignantis facta non fuisset* (1). Tum Regula XXVI. statuit quod *quaecumque collationes, provisiones, et dispositiones* beneficiorum, *quae per promovendos, vel assumendos ad quascumque praelaturas*, quum saeculares, tum regulares interea *resignari, vel alias dimitti contigerit, sint cassae, et irritae, nulliusque roboris, vel momenti* (2). Sed praelaturas exinde simul vacare nec dicit , nec vult. Itaque beneficia majora, episcopatus, praelaturas quasi episcopales, et monasteriorum concistorialium abatias perpetuas non afficit Regula III: eaque idcirco non vacant ex fraudulenta resignatione, ac dimissione quorumlibet beneficiorum, quam promovendi antea fecerint (3). At resignata, et dimissa *in fraudem* ante promo-

---

(1) Paulus V. *const.* 62. *to.* 3. *Bull.* primus omnium reservationem beneficiorum, quae per assecutionem pacificam aliorum incompatibilium vacaverint, in extr. *ad regimen* imperatam, ad ea etiam extendit, quae ante incompatibilium assecutionem resignarentur , vel dimitterentur. Exinde Gregorius XV. hanc extensionem in suis Cancellariae Regulis inseruit, mox Urbanus VIII; ceterique successores. Innocentius X. autem addidit vacationem ipso jure, ac reservationem incompatibilis postea obtenti.

(2) De hac Regula XXVI. sermo redibit inferius *num.* 57.

(3) Id quod pluribus firmat Rigantius in *comm. ejusdem Reg. III. a n.* 9. *ad* 98, elidens, quae contra faciunt, argumenta, et opiniones.

tionem beneficia semper vacare, atque in reservationem incidere, palam est ex littera utriusque Regulae: quamvis resignans, ac dimittens incertam incompatibilis adipiscendi spem habuisset ex dubio puta eventu concursus ad parochialem Ecclesiam, dummodo hanc reipsa nactus postea fuerit cum pacifica ipsius possessione (1). Qui vero ignorans vacationem incompatibilis bona fide resignaverit beneficia sua, tum illud a Sede Apostolica obtinuerit, vix evadit jacturam incompatibilis: quum isto etiam casu resignata, ac dimissa remaneant vitio nullitatis, et reservationi subjecta (2). Quae tamen ante vacationem incompatibilis resignentur, ac dimittantur beneficia, ea procul dubio nil afficit ejusmodi reservatio: etiamsi resignans foveat spem adipiscendi futuram canonicatus successionem titulo coadjutoris (3). Et quoniam loquitur aperte Regula de incompatibilibus *auctoritate apostolica* provisis, vel scilicet ab ipso Romano Pontifice, vel ab ejus delegatis, vel etiam a locorum Ordinariis non ordinaria, et communi, sed delegata potestate vigore specialis indulti: consequitur eam plane locum non habere, quoties resignans, vel dimittens beneficia post vacationem incompatibilis hoc idem ab Episcopo, aliove collatore obtinuerit auctoritate ordinaria in mensibus etiam alternatis cum Sede Apostolica (4). Episcopus enim dum alternis cum Papa mensibus utitur in collatione beneficiorum ad formam Regulae IX. inferius exponendae: eum jure ordinario tunc beneficia conferre in singulis sex mensibus, plerique Doctorum consentiunt cum Rota Romana (5).

---

(1) Rota *dec.* 241. *par.* 12. *dec.* 117. *par.* 14. *rec.* et coram Ubaldo dec. 251. apud Rigant. *loc. cit. n.* 77. Explorati enim juris est beneficium antea obtentum non vacare per assecutionem alterius incompatibilis, hoc nisi pacifice possideatur, ex traditis a Card. de Luca *de benef. disc.* 100. *in supplem.*

(2) Ex traditis a Rigant. *ibidem num.* 78. *ad* 82.

(3) Rigant. *ibidem num.* 83. *ad* 91.

(4) Rigant. in *comm. Reg. I.* §. 9. *num.* 173, *et in Reg. III. num.* 94.

(5) Rot. *dec.* 117. coram Otthobono, et in *Compostellana parochialis* 17. Febr. 1690. coram Card. Caccia, apud Rigant. *in Reg. I.* §. 8. *num.* 174. et Antoninus de Flore apud Rigant. *in Reg. III. num.* 72. Igitur vacantia beneficia ob assecutam auctoritate ordinaria Episcopali possessionem incompatibilis Episcopus

Nil porro ex pontificiis juribus perpetuis Regula IX. speciatim indulget: sed amoto solum impedimento mobilis reservationis,ut ordinariis collatoribus quibuslibet etiam non residentibus vacantia in quatuor mensibus, ita residentibus tantum Episcopis vacantia in sex alternis mensibus libere conferenda relinquit. Secus rem se habere in Cardinalibus Episcopis indulto fruentibus conferendi beneficia, quae uni sint reservationi obnoxia, monet Rigantius (1): quia non communi solum Regula IX. illi utuntur, sed indulto etiam speciali, quo fit ut ipsi auctoritate quum ordinaria, tum apostolica dicantur in octo mensibus reservatis beneficia conferre.

XLI. Regula IV. reservat *omnes dignitates* majores *post pontificalem in* Cathedralibus *etiam Metropolitanis*, *et Patriarchalibus; nec non valorem* decem florenorum *auri communi aestimatione excedentes* principales *in Collegiatis Ecclesiis . . . Prioratus etiam*, *Praeposituras*, *ac alias* Dignitates conventuales, *et* Praeceptorias *generales Ordinum quorumcumque,sed non militarium.* Declaratque Dignitates, *quae in Cathedralibus etiam Metropolitanis post pontificalem* non majores *existunt*, *quae ex Apostolicae Sedis indulgentia, vel ordinaria auctoritate, aut consuetudine praescripta, vel alias quovis modo in* collegiatis *quibuscumque Ecclesiis principalem* praeeminentiam *habere noscuntur sub reservatione praedicta comprehendi debere* (2). *Dignitatem* esse praeemi-

---

confert, quoties in mensibus etiam Episcopalibus collatio, si haec acciderit in mensibus Pontifici reservatis. Rigant. *in Reg.* 1. §. 8. *n.* 176, *et* 184.

(1) Rota coram Coccino *dec.* 2300. *num.* 13, coram Dunozetto *dec.* 487. *n.* 7. coram Otthobono *cit. dec.* 197, apud Rigant. *in Reg.* 1. §. *nu.* 181, *et seq.* Qui tamen monet *ibidem n.* 185. *et seq.* provisionem beneficii etiam vacatis ob adeptum alterum incompatibile ad Cardinalem Episcopum istius collatorem indultarium vi ejusdem indulti pertinere.

(2) A Ioanne XXII. hanc reservationem primo inductam Rigantius observat, varias refellens opiniones eorum, qui auctorem eo vel antiquiorem, vel posteriorem effingunt: eamque jam narravi superius *num.* 23. Bonifacius VIII. in *cap. deliberatione* 4. *de offic. legati in VI.* tantum invenitur Legatis apostolicis vetasse,

nentiam in Ecclesia cum aliquantula jurisdictione, seu administratione conjunctam: eamque differre a *personatu*, qui praeeminentiam habet sine jurisdictione, explorati juris est (1). Ut major autem Dignitas post episcopalem in Cathedralibus, et principalis Collegiatarum huic subjaceat reservationi, sat erit, si ea praefecturam in choro, seu aliquam in divinis officiis inchoandis, terminandisve curam, aliudve munus in promotione, ac famulatu clericorum obtineat, aut saltem Dignitatis nomen ex Ecclesiae suae statutis, vel moribus obtineat. Nil enim huc refert, quod eam revera expertem jurisdictione, ad Vicarios Episcoporum mobiles nunc translata, qua olim archidiaconi, decanique urbani, archipresbyteri, praepositi, abates, priores, primicerii, protopapae, archimandritae potiebantur, *ventosam inanemque dignitatem* appellent, ac aestiment (2). Inter Primicerium, et Cimiliarcham Cathedralis Ecclesiae Neapolitanae disputatum quum esset, uter primam Dignitatem haberet, post varias pro alterutro decisiones, tandem Rota censuit nullam in Cathedrali Neapolitana Dignitatem existere, istiusque Capituli dignitatem esse, quod nullam habeat Dignitatem majorem (3). Hac re judicata factum est, ut Canonicatum Neapolitani Cimi-

---

ne *majores* post Episcopos *dignitates* in Cathedralibus, vel regularibus vel collegiatis Ecclesiis existentes, quae *per viam electionis* provideri consueverint, sibi reservarent, nullumque obstaculum eligendi jus habentibus darent. Hinc arguunt jure communi eas Romano tantum Pontifici reservatas: idque in animum induxi meum *lib.* 1. *Inst. Canon. tit.* 29. *n.* 4. At vero Bonifacius hoc in textu nullum de reservatione apostolica, quae praecesserit, vel ab ipso imperata sit, verbum facit, quin eam videtur potius exclusisse, dum jus eligendi ad majores dignitates violare Legatis suis vetuit. Id solum conjicere inde licebit, quod Papa majores, et electivas dignitates alicubi vacaturas quandoque jure praeventionis, aut sibi conferendas reservasset speciatim, Legatique apostolici idipsum quoque sibi olim arrogarent,

(1) Ex iis, quae dixi *lib.* 1. *Instit. Canon. tit.* 11. *de jure personarum n.* 4, *et* 5, *et tit.* 29. *n.* 2. *et seq.*

(2) Rota *dec.* 30. *n.* 4. *par.* 19. *rec.*, et passim Doctores apud Rigant. *in Reg. IV.* §. 1. *n.* 11. *et seq.*

(3) Rota *dec.* 536. coram Crispo, et *dec.* 1354. coram Lancetta die 11. Decembris 1722. apud *Rigant. loc. cit. num.* 30.

liarchae nil etiam afficiat ista reservatio: quum Primicerii alterum jamdiu ab ea subtraxerit laicale juspatronatus, quod oneroso superdotationis titulo quaesitum equestri clarissimae familiae de Januario e Sedile Portus Leo X. indulsit die 1. Maii 1521. (1). Nam ubi major, vel principalis Dignitas patronatui laicorum sit obnoxia, eam a reservatione tunc immunem pronuntiant ore uno Doctores. Quumque Bonifacius VIII, tam a praeventivis Papae collationibus (2), quam a reservationibus Legati apostolici palam eas exemerit majores Dignitates, quae conferantur *per viam electionis* (3): subjectas patronatui ecclesiastico eo magis ipse videtur implicito sensu excepisse. Nam ecclesiastico eligendi jure jus praesentandi, quod ex fundationis lege obtinet ecclesiasticae personae, est hac in re potentius. Sunt qui contendunt, reservationem hisce casibus a prima, vel principali Dignitate ob patronatum immune ad secundam liberae collationis transferre (4). At quia majori tantum, et principali dignitati reservationem figit Regula IV. jam recitata: ea idcirco jus commune transiliens restringenda potius est, quam de uno ad alium casum extendenda, ne ordinaria Episcoporum jura amplius, quam Papa dixerit, deminuantur (5). *Omnes dignitates majores* in cathedralibus, et *principales* in collegiatis plane dicit haec Regula reservare: tamen pluralis ejusmodi locutio, quae ad Ecclesias tantum refertur: hunc procul dubio sensum habet, ut unicam, eamque primam in singulis Ecclesiis dignitatem, non plures in una reservet (6). Quinimmo *si mono-*

---

(1) Ex traditis a Caesare Eugenii Caraccioli in *Napoli sacra pag.* 3.

(2) Bonif. VIII. in *cap. cum in illis* 16. *de praebend. in* VI: *illis vero*, ait, *pro quibus scribimus, ut provideatur illis de personatibus, vel dignitatibus . . . provideri nequibit de praelaturis, personatibus, vel dignitatibus, ad quos, seu quas* per electionem *ii, qui eis debent praefici, assumuntur.*

(3) Idem in *cap. deliberatione* 4. *de offic. leg. in* VI, quod superius exposui *num.* 16.

(4) DD. apud Rigant. *in Reg. IV. num.* 16.

(5) Videsis dicta *lib.* 1. *Inst. Canon. tit.* 29. *num.* 6.

(6) Rota *dec.* 99. *par.* 4. *rec. num.* 4, Mandos. Leuren. Castropal. Barbos. Corrad. apud Rigant. *in Reg. IV. num.* 47.

cularis ea ipsa dignitas fuerit, videlicet ita unica, ut non aliud in eadem Ecclesia supersit beneficium, quod Ordinarius dioecesanus inibi conferat: eam tunc optimo jure immunem ab ista reservatione censuit Rota etiam Romana (1). Summa enim asperitas esset ordinario Praesuli collationem, seu institutionem unius beneficii, quod ei subsit, adimere: non secus quam oculum monoculo excaecare. Quae in collegiatis dignitas non excedit valorem decem florenorum, parem scutis Romanis manualibus 17.1/2, ducatis vero Neapolitanis 21; et assibus 87.1/2; eam

---

Sunt qui putant cum Io. Andrea in *cap. deliberatione 4. de offic. legati in VI,* posse in eadem Cathedrali duas dignitates ita ex aequo majores existere, ut nequeat omnino discerni, utra earum praecellat: si nimium ambae in solidum, et conjunctim, vel alternatim praerogativas majores exerceant in muniis, et functionibus ecclesiasticis: et ambas tunc reservatas judicari. At quia monstruosum est duo capita simul esse in uno, eodemque tum corpore, tum collegio, et Ecclesia, ut Rota dixit apud Nicolarts in *Concordat. German. pag.* 43. *num.* 2. jure meritissimo censuit S. Congr. Concilii die 23. Augusti 1582, probante Sanctissimo, Praepositum in Ecclesia Cremensi primam dignitatem, et majorem habere: salvis Archidiacono muniis, et functionibus ad eum spectantibus: suamque priorem sententiam correxit, quae ambas dignitates acque principales vi concordiae declaraverat. Dein Rota *dec.* 331. *par.* 12. *rec.* pariter definivit an. 1658. Praeposito Ecclesiae Placentinae majorem inesse dignitatem contra Archidiaconum pro sua coaequali contendentem, apud Rigant. *loc. cit. num.* 51. *ad* 58.

(1) Rota *dec.* 219. *num.* 5. coram Durano, Corad., et Clericat. cum Rigantio *loc. cit. num.* 42. Talis esse videtur Abatialis unica dignitas in Terra Paduli Beneventanae dioecesis. In ea enim Collegiata insigni Ecclesia S. Bartholomaei decem, et septem Canonici sunt, ex aequo distributiones quotidianas, in quibus tota eorum praebenda consistit, percipientes: qui sacristae munus ad annum prius obiverit ex originariis clericis, primus omnium in vacantem quemque locum sufficitur ab ipsis Canonicis sine Ordinarii collatione, et sine bullis. Abbas collegii caput, et praelatus inferior cum jurisdictione quasi Episcopali minuta solum beneficia clericis concivibus confert, Archiepiscopus Abatem ipsum dumtaxat instituit, quem rite Canonici elegerint, servata forma statutorum illius Ecclesiae, pontificiis Pauli IV. litteris anno 1558, et Benedicti XIV. die 30. Iunii 1742. confirmatorum.

quoque a reservatione palam excipit ipsamet Regula IV. Quod vero ad dignitates cathedralium majores valor reddituum quamvis exiguus reservationem non excludit. Dubitari saepe contingit, an haec, vel illa Ecclesia, cujus principalem dignitatem a Sede Apostolica velut reservatam quispiam impetraverit, uti liberam alius maluerit ab Ordinario obtinere, sit reapse Collegiata insignis, an non? Quaestionem hanc in facto versantem oportet ex rerum adjunctis definire in judicio rite probandis. Quandoquidem et nomen,et natura,et qualitas Collegiatae insignis,quoties non pateat ex bullis,seu litteris fundationis,et erectionis, ab Apostolica Sede, aut ipsius Legato, aut ante annum 1625,ab Episcopo dioecesano (1) datis, quae injuria temporum fortasse deperiverint: eam tunc conjecturae probabiles, monimenta, et signa permanentia indicabunt. 1: scilicet consuetae pontificiae collationes tam principalis dignitatis in controversa Ecclesia,tamquam reservatae vigore hujus Regulae,quam praebendarum,et canonicatuum in mensibus Apostolicis vacantium, spatio annorum longissimo effectum sortitae (2). 2: convocatio Capituli Collegiatae ad Synodum dioecesanam,ejusque vel Deputatorum in ea interventus (3). 3: statuta pro bono Ecclesiae regimine ab ipso Canonicorum collegio confecta,et juramentum ea servandi praestitum a singulis in suo ipsorum ingressu (4). 4: communis opinio, seu denominatio Collegiatae, ejusque recensio inter insignes dioecesis Collegiatas in publicis his privatisque scripturis, et apud scriptores etiam historicos (5) quidem urgentibus signis, aliae superadduntur conjecturae leviores, quae singula si non prosunt, unita cum prioribus maxime juvant ad comprobandam veram Collegiatae qualitatem, quamvis parochialibus etiam Ecclesiis vulgo receptitiis congruant. Cujusmodi sunt collegium beneficiariorum negotia Ecclesiae instar Capituli in communi gerentium, qui choro simul in-

---

(1) Confer huc dicta superius *cap.* 3. *num.* 19.

(2) Card. de Luca *de benef. disc.* 14. *num.* 18, Card. Petra, Piton., Rota apud Rigant. *in hanc Reg. num.* 46.

(3) Videsis dicta *lib.* 1. *Instit. Canon. tit.* 6. *cap.* 4. *num.* 4, *et ult.*

(4) Rota apud Rigant. *loc. cit. num.* 78.

(5) Rigant. *ibidem num.* 81, *et seq.*

serviant, conventualem Missam quotidie concelebrent, praebendam quisque suam e communi massa reddituum Ecclesiae, portionemque distributionum quotidianarum obtineant, possessionem praebendae ritu capitulari cum destinatione loci in choro, seu sedis in collegio ingrediantur, pecuniam Ecclesiae, collegiique in communi arca servent, oeconomum, seu syndicum, seu procuratorem de gremio sibi constituant quotannis, sigillo proprio in collegii scripturis, et actis utantur (1). Pro diversis inde conjecturis modo univocis, et concludentibus, modo ambiguis, vel inter se pugnantibus diversas protulit sententias Curia etiam Romana (2): quae in dubio praevalere signa qualitatem collegialem excludentia censuit (3).

XLII. Regula VIII. reservat *generaliter quoscumque canonicatus, et praebendas, ac dignitates, personatus, et officia in* S. Joannis Lateranensis, *et* Principis Apostolorum, *ac* B. Mariae majoris *de Urbe Ecclesiis, nec non ad collationem, provisionem, et praesentationem, seu quamvis aliam dispositionem S. R. E.* Cardinalium *a Romana Curia* absentium *ratione suorum episcopatuum Cardinalatus, ac ipsorum Cardinalium titulorum, et diaconiarum spectantia, quamdiu absentia hujusmodi duraverit, canonicatus, et praebendas, dignitates, personatus, administrationes, et officia, ceteraque beneficia ecclesiastica cum, et sine cura vacantia, ac in antea vacatura tam in eadem Urbe, quam in Ecclesiis, civita-*

---

(1) Rota in Thelesina coram Crescentio, apud Scarfantonium *dec.* 36. *num.* 7, Rota, Card. Petra, aliique DD. apud Rigant. *loc. cit. num.* 57, *et seq.* 89, *et seq. Quibus permissum est habere corpus collegii*, ait Cajus, *proprium est habere res communes, arcam communem, et actorem, sive syndicum, l.* 1. *D. quod cujusque universit. nomine.*

(2) S. Congr. Conc. in Trivicana collegialitatis 1. Septembris 1631. re cognita declaravit, Ecclesias S. M. de Fracta Terrae Castelli, et S. Io. Baptistae Terrae Carisi non esse Collegiatas, sed parochiales, et receptitias: quum unicam in ea dioecesi collegiatam in Terra Flumeri Ughellius recenseat *tom.* 8. *de Episc. Trivican*, et conjecturae hinc, et hinc productae inter se mutuo pugnarent.

(3) Rota apud Rigant. *loc. cit. num.* 93. et 94.

libus, ac dioecesibus dictorum episcopatuum consistentia. Prior hujus Regulae reservatio a Martino V. inventa primum est, ut Cardinales Archipresbyteri simul, et Commendatarii trium Basilicarum Urbis, et earumdem Capitula, quibus Apostolica Sedes indulsit jus insimul conferendi, ac providendi earum beneficia, diviso inter has, et illos tantum exercitio per hebdomadas, ad majora beneficia, dignitates, canonicatus, personatus, praebendas, Papae Urbis Episcopo conferenda, manum non extenderent suam, sed inferiora dumtaxat conferrent (1). Nicolaus V. posteriorem addidit reservationem, ut Cardinales alliceret omnes ad residendum in Urbe, in diaconiis, et Ecclesiis titulorum suorum, ac episcopalibus suburbicariis. Nam Sedes Apostolica eis hoc pacto, et conditione speciatim indulget collationem beneficiorum omnium qua majorum, qua inferiorum in suis titularibus Ecclesiis quolibet mense vacantium: si praesentes revera in Urbe adsint, vel suis in Ecclesiis suburbicariis resideant tempore vacationis (2).

XLIII. Regula IX. de reservatione mensium apostolicorum, eorumque alternatione pro Episcopis residentibus ita se habet. *Cupiens* SS. D. N. *pauperibus clericis, et aliis benemeritis personis providere, omnia beneficia ecclesiastica cum cura, et sine cura, saecularia, et quorumvis Ordinum regularia qualitercumque qualificata, et ubicumque existentia, in singulis* Ianuarii, Februarii, Aprilis, Maii, Iulii, Augusti, Octobris, et Novembris *mensibus* (3) *usque ad suae volunta*

(1) Rigant. *in Reg. VIII. num.* 2. *ad* 26.

(2) Rigant. *ibidem num.* 27, *et seq.*

(3) Martinus V. Columnensium stirpe, prudentia, virtutibusque multis clarissimus, sedato autem schismate, ac decennali Sedis suae felicitate praeclarior, diuturnas Nationum querelas de frequentibus beneficiorum reservationibus pontificiis composuit divisis inter Apostolicam Sedem, locorumque Ordinarios mensibus hoc pacto, ut vacantia in binis primum mensibus beneficia Romanus Pontifex, in tertio quoque mense Ordinarii conferrent, ut liquet ex constitutione ipsius anno 1418. promulgata in Conc. Constantiensi, apud Labbaeum *collect. Conc. to.* 16, et acceptata ab omnium Nationum deputatis, penes Blondeau ad Bouchel in *biblioth. can. to.* 1. verb. *collation.* §. *chaque nation.* Eamque innovavit Euge-

tis (1) *beneplacitum extra Romanam Curiam* (2), *alias quam per resignationem* (3) *quocumque modo vacatura, ad collationem, provisionem, praesentationem, electionem, et quamvis*

---

nius IV. anno 1431: mox Nicolaus V. attexuit postremis Cancellariae Regulis a se primum collectis, et digestis an. 1447. ex traditis a Gomesio ad *Reg. Canc. qu.* 1. *proaemiali*, et Rigantio. Eam ipsam inter Regulas S. Pii V, et Gregorii XIII. sexagesimam nonam fuisse numeratam tradit Gonzalez *gl.* 1. *num.* 5. Tum Gregorius XIV. an. 1590. Regulam octavam ex ea conflavit, ut tradit Hieronymus Gonzalez in *comm. ejusdem Reg. VIII. glos.* 1. *num.* 6.

(1) S. Pius V. *const.* 164, et Greg. XIII. *const.* 6, aliique Pontifices ad quinquennium, aliudue tempus limitatum hanc edicero mensium reservationem consueverant. Xistus V. eam *ad beneplacitum* suum duraturam primus edixit: unde fit, ut ea ab edicente Pontifice, quoad vixerit non abrogata, ad obitum ipsius protrahatur, et non ultra.

(2) Nam quae in Romana Curia, et locis ultra duas dietas non remotis quolibet Ordinariorum mense vacaverint beneficia, eorum collationem ad Apostolicam Sedem ex Reg. I. pertinere, jam supra diximus *num.* 29. Beneficia urbis, intra Romae districtum fundata, proprio quidem jure Pontificem, ipsum ut Episcopum diocesanum conferre palam est. Quae tamen in ipsa Urbe ad inferiorum collationem pertinent, puta ad Capitula Basilicarum, dum vacaverint per obitum intra Urbis districtum, vel intra duas ab ea diaetas in mensibus apostolicis: ea tunc reservatione hujus Regulae IX. simul affici, pluries judicatum sub Alexandro VII, Clemente X, et XI, ac ab eisdem Pontificibus comprobatum, fert Rigantius ad *hujus Reg.* §. 3. *num.* 25. *ad* 29.

(3) Haec exceptio sat innuit beneficia quolibet mense etiam apostolico dimissa libere, ad nullius scilicet favorem in manibus Episcoporum resignata, posse ab Ordinariis ipsis conferri, dummodo formam a S. Pio V. imperatam *const.* 38, pro resignationibus rite peragendis adamussim observent, ut recte notat cum Gonzalez *ad hanc Reg. gl.* 14. *num.* 31, et aliis Rigantius *ad* §. 3. *num.* 31, *et seq.* Additque *num.* 35. ex communi DD. sententia licere permutationes etiam beneficiorum canonicas, in quibus permutantes sua mutuo resignant beneficia, in mensibus apostolicis auctoritate Ordinariorum perficere. At resignationes in favorem perpetuo, et communi jure vetitas numquam licebit Ordinariis locorum admittere.

aliam dispositionem quorumcumque collatorum (1), *et collatricum saecularium, et quorumvis Ordinum regularium, non tamen S. R. E.* Cardinalium (2), *aut aliorum sub* Concordatis *inter Sedem Apostolicam, et quoscumque alios initis, et per eos, qui illa acceptare, et observare debuerant, acceptatis, et observatis, quae laedere non intendit comprehensorum quomodolibet pertinentia.* Mox jubet mensem, in quo vacatio contigerit, exprimendum esse in litteris pontificiis, alioquin eas irritas fore. Consuetudines autem, quamvis immemorabiles *optandi* majores, pinguioresque praebendas (3), et quodvis privile-

---

(1) Videntur ista verba tacito sensu excipere beneficia, quae ad *patronorum* nominationem, praesentationem, electionem pertinent, jure conferendi expertium.

(2) Cardinales ordinarios collatores plane excipit haec Regula, qui possunt vacantia in quibuslibet mensibus beneficia conferre, quoties ea duplici reservationi coaequali non sint obnoxia, ex rebus a Rota saepe judicatis apud Rigant. *loc. cit. num.* 38, *et seq.* Olim Cardinales vigore hujus exceptionis, quae obstaculum reservationis amovens ordinariam iis collationem intregram servat in cunctis mensibus, dicebantur jure ordinario in mensibus apostolicis etiam conferre: quum antiqua Cardinalium indulta conferendi beneficia vel generaliter, vel speciatim reservata, nullum de reservatione mensium verbum facerent, ipsos non afficiente. Postquam vero Urbanus VIII. *const.* 59. in eisdem indultis expressit mensium quoque reservationem, declarans ea non suffragari Capitulis communem habentibus cum Episcopo Cardinale collationem: invaluit sententia, quod Cardinales Episcopi in mensibus apostolicis nedum ordinario, sed delegato atiam jure conferant, Rigant. *ibidem num* 45. *ad* 51. adeo ut qui collationem a Cardinale obtinuerint beneficiorum in mensibus reservatis vacantium, cogantur nunc apostolicas etiam litteras novae provisionis intra quatuor menses impetrare, solutis de more taxis, quoties beneficia valorem 24. duc. auri de Camera excedant. Id quod in singulis indultis imperari palam consuevit sub Inn. XI. an. 1681, et motu proprio sanxit Bened. XIV. in *const. cum sicut accepimus to.* 1. Bull. apud Rigant. *loc. cit. num.* 153.

(3) Primus omnium Xistus V, derogasse consuetudini optandi, fertur a multis, et Rigantio *ad* §, 5. *hujus Reg. num.* 1, qui multa edisserit de jure optionis. Verum non adimit haec Regula optandi, quod in limine fundationis patronus laicus adsentiente Papa

gium, seu indultum contra ejusmodi reservationem nil suffragari (1).

XLIV. Posterior ejusdem Regulae IX. pars *ad gratificandum Patriarchis, Archiepiscopis, et Episcopis* (2), *ipsis quamdiu apud Ecclesias, aut dioeceses suas vere, et personaliter resederint dumtaxat* (3), *de omnibus, et quibuscumque beneficiis ecclesiasticis cum cura, et sine cura, saecularibus, et regularibus* (4), *ad liberam ipsorum dumtaxat* (5),

---

statuerit vel Papa speciali privilegio indulserit: neque illud enervat, vel impedit in futuris vacationibus, quae in mensibus Ordinariorum acciderint, ex traditis a Rigant. *ibidem n.* 36, *et seq.*

(1) Ea scilicet privilegia, et indulta, quae ordinariis collatoribus quibuscumque in limine etiam fundationis Apostolica Sedes concesserit. Secus alia, quae jus passivum certo personarum generi ad beneficia quovis tempore vacatura tribuant, tamquam *patrimonialia*, praesertim in limine fundationis, aut ex caussa onerosa, ut monet Rigant. *ibidem num.* 45. *et seq.*

(2) Quum residentibus *Episcopis* nominatim sex alternos menses indulgeat Regula: hos ipsos tacito quidem sensu denegat quibuslibet praelatis inferioribus, locorumque Ordinariis, Capitulis etiam cathedralium, tam episcopali Sede vacante, quam communem cum Episcopo collationem habentibus. Nam *alius alterius privilegio speciali prohibetur uti*, ab Alexandro III. in *cap. sane* 9. *de privilegiis.*

(3) Quisquis ergo Episcoporum ab Ecclesia sua, vel dioecesi abest qualibet ex caussa vel justissima publicae necessitatis, vel utilitatis, pro exequendis etiam Sedis Apostolicae mandatis, vel fortuito ad quodvis vel modicum tempus, alternatio mensium ei nil suffragatur, sed post acceptationem ipso facto amittitur. Nam vacantia, dum abest, beneficia in mensibus alternatis prohibetur ipse conferre, ex communi DD. sententia post Gonzalez *Gl.* 43. *num.* 25, et Card. de Luca *de benef. disc.* 93. *num.* 13, *et* 16.

(4) Omnia dum beneficia Episcopo residenti conferenda mensibus alternis haec Regula indulget, paulo post palam excipit ea, quae sint Sedi Apostolicae alio quovis modo reservata, et affecta.

(5) Ad liberam collationem Episcopi beneficium pertinere jam liquet, in qua nullum alius habeat jus activum eligendi, nominandi, praesentandi, nec consensum, consilium, interventum, aliamve communem dispositionem. At jus passivum alicui personarum generi, puta civibus originariis, laureatis doctoribus, stu-

non autem aliorum cum eis dispositionem, seu praesentationem, vel electionem, nec etiam cum consilio, vel consensu, seu interventu Capitulorum, vel aliorum (1), *aut alias pertinentibus, quae in antea in mensibus* Februarii, Aprilis, Iunii, Augusti, Octobris, et Decembris (2) *extra Curiam ipsam*

---

dentibus clericis, egenis, orphanis, ceteris ejusmodi reservatum in limine fundationis, vel Ecclesiae statuto non adimit quidem Episcopo collationis libertatem, arbitriumque inter plures ejusdem generis ei, quem ipse maluerit, gratificandi: Card. de Luca *de benefic. disc.* 93. *num.* 5, Rota, et alii apud Rigant, *in par.* 2. *Reg. IX.* §. 4. *num.* 9, *et* 16. Parochialia item beneficia cum animarum cura, quamvis dignioribus praevio concursu, et examinatorum judicio conferre Episcopus cogatur, liberae collationis Episcopalis esse dicuntur a Rota *dec.* 619. *num.* 16. coram Cerro, et *dec.* 600. *num.* 9. *par.* 2. *rec.* apud Rigant. *ibidem num.* 10; *et seq.* Secus est in jure *optionis* passivo, non ad multos simul, sed antiquiorem dumtaxat Canonicum spectante, quod liberam adimit collationem Episcopis, eosque obstringit ad conferendum optanti solum, praeterea nemini, Rigant. *ibid. num.* 14.

(1) Consonat haec exceptio cum textu Bonifacii VIII. in *cap. cum in illis* 16. §. *ult. de praeb. in* VI. Hinc sequitur beneficia, quorum collationem habet Episcopus communem insimul cum Capitulo suo, aliove inferiore praelato, in mensibus alternatis vacantia ab Apostolica Sede conferri, non ab Episcopo, qui alternationem mensium acceptaverit. Ea vero ipsa quoties in quatuor mensibus ordinariis vacaverint, Episcopus una cum Capitulo confert ordinario jure communionis, et societatis. At ubi collationem utrinque communem, puta propietatem juris conferendi inter se cum adsensu apostolico per vices diviserint, et vacatio vicis Episcopalis contigerit in aliquo sex mensium Episcopalium alternato: solus tunc Episcopus sine mixtura juris capitularis beneficium conferre non prohibetur. Secus erit, ubi nudum exercitium conferendi pro utriusque partis commodo fuerit sine auctoritate apostolica divisum: quia unius collatio tunc perinde putatur, ac si ab omnibus consortibus fiat simul. Cujusmodi distinctionem multis Rotae decisionibus, probatisque Doctorum sententiis firmat Rigantius *cit.* §. 4. *num.* 24, *et seq.*

(2) Post promulgatam mense Martio constitutionem Martini V. de divisione mensium inaequali, Patres Constantienses die 5. Maii ejusdem anni 1418. censuerunt, *de quibuscumque dignitatibus,*

vacare contigerit (dummodo alias dispositioni Apostolicae reservata, vel affecta non fuerint), libere disponendi facultatem tempore sui pontificatus tantum duraturam concessit (1). Firmam vero aliorum sex mensium adeo vult una cum aliis quibuslibet reservationem, ut Episcopos, qui eas quomodolibet violaverint, ipso facto privatos gratia ejusmodi alternationis, irritasque eorum collationes declaret (2). *Illi vero, qui gratiam*

---

officiis, et beneficiis medietas sit in dispositione collatorum, patronorum, et constituentium Ordinariorum, et alternatis *vicibus unum cedat Apostolico, et aliud collatori patrono, aut provisori:* apud Labbaeum in *collect. conc. to.* 26. Quod canones tantum dogmaticos Synodi Constantiensis probaverit Martinus V. decreta vero reformationis rejecerit semper Apostolica Sedes, explorata res est. Attamen Martinum V. an. 1421. cum Episcopis Gallicanis, et Germanis convenisse de alternatione mensium, eamque Nicolaum V. exinde firmasse in Concordatis Germaniae an. 1447, ferunt Thomassinus *to.* 2. *lib.* 1. *cap.* 49, *et cap.* 53, et Rigant. *in part.* 2. *Reg.* IX. §. 1. *num* 8, *et* 9. Innocentius VIII. eam Episcopo Placentino, aliis alii speciatim indulserunt. Leo tandem X. cunctis Episcopis, qui ipsam vellent sub conditione residendi, largita generatim est.

(1) Haec verba palam faciunt gratiam alternationis mensium continuo expirare in morte cujusque Pontificis, eamque non reviviscere, nisi Episcopus ipsam cum successore Pontifice suis acceptationis litteris innovaverit. Id quod rescripserunt speciatim Cardd. Corradus. et Ottobonus Prodatarii, apud Rigant. *loc. cit.* §. 6. *num.* 12. *et* 13.

(2) Ratio sane postulat, ne cui sua sit malitia lucrosa, ex Ulpiano in *l.* 1. *D. de dolo malo.* Et *ex eo non debet quis fructum consequi, quod nisus est impugnare*, ait Bonif. VIII. in *cap. ex eo* 38. *et cap. frustra* 75. *de reg. jur. in VI.* Consonat Alex. III. in *cap. dilecti* 4. *de privileg.* Qui ergo sciens prudens reservata, vel affecta Sedi Apostolicae beneficia conferre non dubitaverit, vel pontificias de iis provisiones impedire, jure merito gratiam alternatorum cum Papa mensium ipso facto amittit. Secus judicatur de illo, qui bona fide, scilicet reservationem, affectionemque ignorans probabiliter suas extenderit manus ad reservata, et affecta, quum ignorantia tam facti, quam juris dubii, et obscuri valeat a poena ejusmodi excusare, ex multis Rotae decisionibus apud Rigant. *loc. cit. n.* 30, *et seq.*

alternativae praedictae acceptare voluerint, acceptationem hujusmodi per patentes litteras manu propria subscriptas, suoque sigillo munitas, et in sua quisque civitate, vel dioecesi datas declarare, et litteras ipsas huc ad Datarium Sanctitatis suae transmittere teneantur, quibus ab eo receptis, et recognitis, ac in libro ad id deputato registratis, tunc demum, et non antea uti incipiant gratia supradicta(1). *Et post factam acceptionem, et admissionem in Dataria, neutri parti liceat, nisi concordi consensu ab ea recedere* (2). *Quod si Episcopus pluribus Ecclesiis quomodocumque* unitis *praesit, teneatur hujusmodi alternativae gratiam utriusque Ecclesiae nomine explicite acceptare* (3). Tandem declarat *exceptionem*

---

(1) Naturam contractus ultro citroque obligantis alternationi mensium inesse, hinc recte colligitur, cum Rota *dec.* 494. *num.* 6. coram Bichio, et *dec.* 289. *num.* 7. *par.* 3. *rec.* Quamobrem ea suum non sortitur effectum, nisi postqum fuerit mutuo Episcopi, et Papae consensu acceptata, 2: dat re integra locum poenitentiae: arbitrium scilicet Episcopo post nunciatam ejus acceptationem, antequam a Datario admittatur, ipsam revocandi, atque ad quatuor menses ordinarios redeundi: secus re non integra. 3: ad successorem Episcopum non transit, unoquoque sibi, non aliis ipsam acceptare. 4: residentiae legem jure communi strictiorem Episcopis imponit, et poenam conventionalem.

(2) *Nihil enim tam naturale est, quam eo genere quidquam dissolvere, quo colligatum est*, ait Ulpianus in *l. nihil* 35. *D. de reg. jur.*

(3) Disputant heic Doctores, an acceptatione alternorum mensium expleta in apostolico mense Februarii, Aprilis, Augusti, Octobris jam incoepto, in reliquis ejusdem diebus contingentes vacationes ad Episcopum pertineant? Et versa vice an dies ordinariorum mensium Martii, et Septembris post acceptationem decurrentes ad Papam illico spectent? an potius pars reliqua mensis ei remaneat, cujus fuit initium? Alii cum Gonzalez vim alternationi coaequalem tribuunt ab ipso die acceptationis in Dataria perfectae: alii cum Rota Romana, quibus adhaeret Rigantius *in par.* 2. *Reg. IX.* §. 3, *n.* 3, *et* 4, tenent partem mensis apostolici posteriorem Papae non decrescere, sed eamdem in mense ordinario ei statim accrescere. Commonet idcirco Episcopos, ut mensium alternationem expleant in mensibus Januarii, et Iulii semper pontificiis, integros exinde lucraturi menses Februarii, et Augusti

positam in Regula favore S. R. E. Cardinalium, *et indultum conferendi beneficia reservata concessum* Cardinali Episcopo *non suffragari* Capitulo *ratione communionis, et consortii juxta declarationem fel. rec. Urbani VIII. editam die* 10. *Septembris* 1626 (1).

XLV. *More Romano dies a media nocte incipit, et sequentis noctis media parte finitur*, Paulus tradit (2): dies nimirum civilis, et legitimus. Nam ecclesiasticum pro rebus liturgicis, et sacris a vespera ad vesperam procurrere, definiunt sacrae u-

---

mobiles, vel in fine Martii, et Septembris mensium ordinariorum mobilium, integros Aprilem, et Octobrem adepturi: quum noceat eis initio Martii, et Septembris id agere, aut in mensibus Februarii, et Augusti. Nam Papa tunc mensibus tribus continuis frueretur. Ceteris autem sex mensibus idipsum Episcopis nec prodest, nec nocet. Clausulam hanc Alexander VII. attexuit anno 1655, ne locus dubitationi superesset amplius, utrum Episcopus duarum cathedralium ex aequo unitarum deberet explicite alternationem mensium pro atraque dioecesi acceptare, an acceptatio unius nomine generatim subscripta suffragaretur alteri? Negantem sententiam quum firmet nunc Regula: consequitur Episcopo, qui pro una Ecclesiarum acceptaverit alternationem, licere alternis sex mensibus hujus ipsius beneficia conferre, alterius vero in quatuor mensibus ordinariis, ut consentiunt DD. cum Rigantio *par.* 2. *Reg. IX.* §. 2. *num.* 22. Idemque monent §. 5. *num.* 32, et *seq.* alternationem pro ambabus conventam non suffragari Episcopo in una dioecesium residendi pro conferendis beneficiis, quae in altera, unde abest, vacaverint in mensibus alternis. Hinc expedit eam non pro utraque acceptare, sed pro ea solum, ubi revera, et saepius resideat.

(1) Quemadmodum Capitulis Cathedralium ex *const.* 59. Urbani VIII, non suffragantur, ita vicissim non nocent Cardinalium indulta, proptereaque eis non deminuunt jus conferendi, quod vel derivativum, vel commune cum Episcopo habeant, beneficia in quatuor mensibus ordinariis vacantia, aliunde non reservata nec affecta, ex traditis a Rigantio *in part.* 1. *Reg. IX.* §. 3. *num.* 140, *et seq.*

(2) Paul. in *l. more Romano* 8. *D. de feriis.* Morem istum ab Ægyptiis accepisse Romanos ferunt. Alius aliis gentibus mos fuit. Babylonii, et Persae ab orto sole initium diei sumunt, Umbria meridie, Athenienses a solis occasu.

triusque testamenti litterae (1). Itaque mensis quum apostolicus, tum ordinarius Romano more civili incipit a media nocte diei, qui mensem superiorem terminat (2). Et quoties in facto dubium emerserit, utrum ante, an post mediam ejusmodi noctem extremam beneficium vacaverit, ut inde definiatur utri mensium apostolico ne, an ordinario sit referenda: quaestio erit in judicio aliquando horologiis bene instructis citra fraudem, et gallicinio, testibus nimirum idoneis, qui pulsatas in paraecia, vel vicinia horas, et gallos cantantes audiverint, vel horarum indices mutos inspexerint (3). Quod si probatio erit ambigua ex discordibus, vel horologiis, vel testibus: pro Ordinariis judicandum fore tunc tenent Doctores (4).

XLVI. Quandoquidem hujus Regulae IX. pars prima, limitans Ordinariis locorum ex dodrante potestatem conferendi beneficia jure communi largitam sine ullo mensium discrimine, videtur cunctis odiosa, ideoque restringenda in casibus ambiguis reservationis, odio et favore jurisdictionis Ordinariorum. Alteram vero partem, alternos cum Papa menses dimittentem Ordinariis, favorabilem aestimant: et idcirco ampliandam, quia removet in sex mensibus ex aequo reservationis obstaculum, dimidiamque restituit collationem ordinariam. Hac ratione favoris fit, ut possit Datarius arbitratu suo episcopales acceptatae alternationis litteras etiam extra dioecesim datas admittere (5): iisque admissis valeant inde collationes beneficiorum in mensibus alternatis vacantium, quas Episcopus fecerit, quamvis ignorans admissas jam, et relatas in Datariae codicem suas acceptationis litteras (6). At onerosa contractus natura eidem al-

---

(1) Genesis *cap.* 1. *vers.* 5. dicitur *factum vespere, et mane dies primus.* Levitici *cap.* 23. *vers.* 32. *a vespera ad vesperam celebrabitis sabbatha vestra.* Matthaei *cap.* 28. *vers.* 1. *vespere autem sabbathi, quae lucescit in prima sabbathi.*

(2) Ex traditis a Rigant. in *par.* 1. *Reg. IX.* §. 1. *num.* 4.

(3) Rigant. *ibid num.* 8. ad 15.

(4) Rota, Barbos. Leuren. Zypaeus, Nicolarts: ceteri apud Rigant. *loc. cit. num.* 10, *et* 17.

(5) Rigant. *in par.* 2. *Reg. IX.* §. 2. *num.* 7. *ad* 11.

(6). Rot. *dec.* 144. *num.* 9. *par.* 2. *rec.* Card. de Luca, et alii apud Rigant. *loc. cit. num.* 17, *et in Reg.* 2. §. 3. *num.* 115.

ternationi mensium insita strictam postulat interpretationem in ambiguis residentiae articulis. Hinc in primis ea si hora, vel die mensis alternati, alias apostolici, puta Februarii, Aprilis, Augusti, et Octobris, in qua beneficium vacaverit, Episcopus ab sua dioecesi absit qualibet caussa, vel justissima, quamvis quum ante, tum post vacationem resederit assidue: illud id conferre tunc prohibetur ob interruptam tali absentia gratiam alternationis (1). Ipsumque Papa, tamquam vacans in mense sibi reservato confert: quia reservationem mensium non solvit, nec extinguit, sed solum suspendit in gratiam Episcoporum vere residentium alternatio conventionalis (2). 2: veram, et personalem residentiam non implere ad rem hanc judicantur Episcopi extra suam dioecesim necessaria, vel utilia Ecclesiae suae, aut reipublicae negotia gerentes, vel sacra Apostolorum limina visitantes, vel synodum provinciae adeuntes, vel mandata Sedis Apostolicae, aut Regis obeuntes, vel curandae saluti non ultra bimestre vacantes, vel inviti, externaque vi detenti, vel in altera unitarum dioecesium residentes (3): quos aliis in rebus fictio juris veluti praesentes habet. 3: quoties initio mensis alternati contigerit Episcopum abesse, licet ipso vacationis die praesens is fuerit, et residere alias consueverit: collationem is toto illo mense amittit, jam tum regresso ad pontificiam reservationem (4).

XLVII. *Mobiles* propterea menses quatuor apostolicos, Februarium, Aprilem, Augustum, et Octobrem, duosque ordinarios Martium, et Septembrem, qui alternatione commutantur, maxime oportet a duobus *immotis, et fixis* Ordinariorum mensibus Junio, et Decembre distinguere, nullam sive facti, sive juris mutationem subeuntibus. Nam vacantia in his duobus beneficia semper ad ordinariam pertinent collationem Episcopi etiam non residentis post condictam in Dataria mensium alternationem: ejusque absentia in eisdem mensibus alternationi non officit (5). Quae ve-

---

(1) Rigant. *in par.* 2. *Reg. IX.* §. 5, *num.* 13, *et* 14.

(2) Ex recepta DD. sententia contra Hieron. Gonzalez, quam firmat Rigant. *in par.* 2. *Reg. IX.* §. 4. *num.* 40. 48, *et seq.*

(3) DD. ore uno apud Rigant. *loc. cit.* §. 5. *num.* 5. *ad* 14.

(4) Corradus, Card. de Luca, ceteri apud Rigant, *ibidem num.* 23, *et* 24.

(5) Card. de Luca *de benefic. disc.* 99. *num.* 13: Corradus in

ro in mensibus mobilibus eo die vacaverint, quo praesens in dioecesi non adesset Episcopus, aut initio mensium eorumdem ipse abfuisset, ad pontificiam spectare collationem, ex jam dictis constat.

XLVIII. Per regulam XI. reservantur novo cuique Pontifici ea beneficia, quae sibi Papa defunctus reservasset, et ante ipsius obitum vacantia non providisset. *Item declaravit*, Regula inquit, *omnium et singularum Ecclesiarum* Cathedralium (1), et monasteriorum (2) *provisiones, quas praedicti praedecessores sui ordinationi, et dispositioni eorum, nec non omnia, et singula* beneficia *ecclesiastica, quae dicti praedecessores etiam praedictae dispositioni cum interpositione* decreti (3) *reservaverant* (*quae quidem Ecclesiae, monasteria,*

---

praxi benefic. cap. 6. *num.* 2, *et seq.* ceteri id usu receptum contestantes apud Rigant. *ibid. num.* 28, et 29. contra Lotterium, Gonzalez, et Rotam aliter opinantes.

(1) Cathedralium reservationem generali, et perpetua constitutione non imperatam, superius monui *num.* 37. Adde quod Bonifacius VIII. in *cap. si eo tempore* 45. *de elect. in VI*, speciatim consuevit sibi non omnium, sed alicujus dumtaxat cathedralis Ecclesiae provisionem reservare cum decreto irritante non praecedentia, sed subsecuta post reservationem acta electionis, et confirmationis. Tum Synodus Tridentina in *cap.* 1. sess. XXIV. *de ref.* nihil innovandum censuit, quod ad eos *omnes, et singulos, qui ad promotionem* Episcoporum *quodcumque jus quacumque ratione a Sede Apostolica habent*. Hinc Sotus Cancellariae Regulam II, eas reservantem exponens putavit Capitulis cathedralium licere novum Episcopum eligere, si praedecessor mortem papali Sede vacante obiret. At usu praevaluit sententia vim perpetuam reali Cathedralium reservationi, quam Regula II. statuit, adjudicans, ex traditis a Rigantio *in Reg. XI. n.* 13, *et seq.* Proficua inde videtur dispositio hujus Regulae XI.

(2) Videsis dicta superius *num.* 38.

(3) *Decreti* puta *irritantis* quaslibet aliorum provisiones de reservatis, et affectis, quod ita concipitur: *decernentes ex tunc irritum et inane, si secus super praemissis, et quolibet eorum per quoscumque quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari.* His enim verbis expressum legitur in Ioan. XXII. *extr. debito* 4. *de electione.* Benedicti XI. *extr. ad regimen* 13. *de praebendis*, et in Cancellariae Regulis.

necnon sic reservata beneficia tempore obitus *eorum praedecessorum vacabant* (1), *aut Ecclesiae ipsae, vel monasteria hujusmodi, si commendata, vel ejus administratores deputati non fuissent, etiam tunc vacassent) remansisse, et remanere per hujusmodi reservationem, et decretum* affecta, *nullumque de illis praeter Romanum Pontificem ea vice se intromittere, vel disponere potuisse, sive posse quoquo modo*. Pauli II. perpetua constitutio quamvis extravagans anno 1464. jam declaverat, *effectum reservationis, manusque appositionem Pontificum praedecessorum in beneficiis* familiarium Papae, et Cardinalium, collectorum, subcollectorum, et officialium Romanae Curiae *in esse productum per obitum ipsorum* pontificum *nequaquam censeri debere revocatum* (2). Mox Innocentius VIII. anno 1484. primus hujus Regulae XI. conditor eam generatim extendit ad Cathedrales, et monasteria, et omnia beneficia quomodolibet reservata *cum interpositione decreti* scilicet irritantis. Et quoniam singulis Cancellariae Regulis beneficia reservantibus, quae sunt hactenus expositae, adponi jamdudum consuevit clausula hujusce irritantis decreti: patet cur beneficia omnia quomodolibet reservata ratione vel personarum, vel dignitatis, vel loci, vel mensium afficiat haec Regula, quae nimirum vacaverint ante obitum Pontificis reservantis, ab eoque sint collata nemini.

XLIX. Regula LXVIII. demum reservat beneficia temporaneis Regulis, et constitutionibus reservari solita, quae vacante Sede Apostolica vacaverint, Ordinariique locorum, vel neglexerint interea providere, vel non jure providerint: *Intendens tam conclavistis, quam pauperibus clericis, et aliis benemeritis personis providere: omnia, et singula beneficia* (inquit) *per Regulas Cancellariae Apostolicae, aut quaslibet alias apostolicas* constitutiones temporales *Romani Pontificis pro tempore existentis dispositioni quomodolibet, et ex quavis caussa reservari solita, quae a die obitus praedecessoris sui usque*

(1) Scilicet ante obitum Pontificis reservantis, secus vacantia post ejus obitum, et Sede ipsius vacante.

(2) Paul. II. in *extr. ad Romani Pontificis* 14. *et ult. de praebendis* in extr.comm., de qua dictum superius *num. XXVI*; *et XXVII*.

ad diem novae promulgationis Regularum *vacaverunt*, *et de quibus per quoscumque Ordinarios collatores tunc dispositum non fuerat* (1), *seu minus valide dispositum fuerat*, *suae provisioni, ac dispositioni reservavit.* Quum temporaneae reservationes obeunte Pontifice statim expirent, ipsoque jure ad Ordinarios tunc redeat libertas conferendi beneficia mobiliter reservata, quae interim vacaverint, hanc ipsis vel negligentibus, vel male abutentibus rursum adimit haec Regula. Parochiales autem Ecclesiae curam animarum habentes videntur ex utraque Regula LXVIII, et XI. excipiendae: quippe buas etiam in Curia, et apud Apostolicam Sedem vacantes Ordinarii locorum possunt eadem Sede vacante in utroque casu conferre ex Bonifacii VIII. constitutione superius exposita (2), quamvis beneficia etiam cum cura animarum sint expresse reservata. Nam Rota censuit, quod generalis quaelibet omnium beneficiorum reservatio curata beneficia non complectitur, nisi haec nominatim exprimantur (3): in ambabus autem Regulis silentio praeterita quidem sunt. Sunt vero qui curata etiam hisce duabus Regulis, perinde ac cetera omnia subijciunt: quamquam consentiant Ordinariis ex laudato Bonifacii textu adhuc licere, donec pontificatus vacuus erit, reservatas conferre parochiales (4).

L. Facultates conferendi reservata, et affecta, quas quibuslibet Ordinariis praedecessores Pontifices indulserint, Cardinalibus tantum exceptis, revocat Regula XV. his verbis concepta: *Item revocavit quascumque facultates, et litteras desuper confectas, per quas quicumque sui praedecessores Romani Pontifices* (5) *quibusvis personis* ordinariam collationem, *seu aliam*

(1) *Mora sua cuilibet est nociva*, inquit Bonif. VIII. in *cap. mora.* 25. *de reg. jur. in.* VI.

(2) Bonif. VIII. in *cap. si Apostolica* 35. *de praeb. in VI*, supra laudatus *n.* 17.

(3) Rota in *Majoricensi parochialis* 10. *Ian.* 1681. coram Ursino, et DD. apud Rigant. *in Reg. XI. num.* 25, *et seq. et in Reg. LXVIII. num.* 14. *et seq.*

(4) Gonzalez *in Reg. VIII, gl.* 6. *num.* 17, *et seq.* Card. de Luca *de benefic. disc.* 25. *num.* 4, *et* 5, Lotterius *de re beneficiaria cap.* 27. *num.* 74. Rota in *Milevitana parochialis* 13 *Martii* 1684, coram Rondinino, apud Rigant. *loc. cit.*

(5) Quum par in parem non habeat imperium: patet cur Supre-

dispositionem (1) *beneficiorum ecclesiasticorum de jure, vel* consuetudine (2) *habentibus*, *et quavis etiam patriarchali*,

mus quisque Pontifex, perinde ac Princeps legibus praedecessorum suorum solutus est: *l. princeps* 31. *D. de legibus*. Et quoniam indulta, et privilegia sunt *leges privatorum*, *quasi privatae leges*, ex definitione S. Isidori in *can. privilegia* 3. *dist.* 3, jure merito receptum est, quod Successor sive Pontifex, sive Princeps valeat indulta, et privilegia a decessoribus concessa abrogare, *Rot. dec.* 200. *num.* 16. *par.* 9. *rec.*, et alibi, et Doctores passim. Proptera *constitutiones tempore posteriores potiores sunt his, quae ipsas praecesserunt*, ex textu Modestini in *l.* 4, *et ult. D. de constit*, et Bonifacii VIII, in *cap.* 1. *de const. in VI.*

(1) Extraordinariis ergo collatoribus concessa indulta heic non revocantur: dum eos tantum, qui *jure*, vel *consuetudine ordinariam* habent conferendi potestatem, Regula haec palam afficiat. Capitula cathedralium, et Collegia Canonicorum inter ordinarios collatores accensenda videntur ex voto Fagnani apud Rigant. *in Reg. XV. num.* 40, *et seq.* Alia vero Collegia, et universitates inter extraordinarios ab hac ipsa Regula exemptos, ex adverso voto D. de Vecchis apud eumdem Rigant. *loc. cit. num.* 31, *et seq*: quale est collegium Auditorum palatii, de quo loquitur Gonzalez *ad Reg. VIII. gl.* 37. *num.* 21, Kochier, Rebuf., ceteri a Rigantio laudati *num.* 33. Et quoniam de *personis* loquitur haec Regula, non de Collegiis, personaeque appellatio collegia, et universitates fere non complectitur in odiosis: Card. de Luca *de benefic. disc.* 13, cum jam dicto de Vecchis, et Ludovic. Engel *jur. canon. lib.* 3. *tit.* 5. *de praeb.* putat indulta Capitulorum Germaniae speciatim inter alia huic generali revocationi minime subjacere.

(2) Consuetudinem puta communem, seu generalem, qualis est ea Capitulorum Cathedralium, Praelatorumque inferiorum nullius dioecesis. Secus profecto judicatur de variis locorum consuetudinibus particularibus, et statutis. Nam Bonifacius VIII. in *cap.* 1. *de constit. in VI*: *licet Romanus Pontifex*, ait, *constitutionem condendo, posteriorem (quamvis de ipsa mentionem non faciat) revocare noscatur: quia tamen locorum specialium, et personarum singularium consuetudines, et statuta, cum sint facti, et in facto consistant, potest probabiliter ignorare: ipsis, dum tamen sint rationabilia, per constitutionem a se noviter editam (nisi expresse caveatur in ipsa) non intelligitur in aliquo derogare.*

archiepiscopali, *vel alia* dignitate (1), *vel alio*, *non tamen* Cardinalatus (2) *honore fulgentibus*, *quavis consideratione*, *vel intuitu* (3), *etiam motu proprio*, *et ex certa scientia*, *ac de Apostolicae potestatis plenitudine cum quibusuis clausulis*, *etiam derogatoriarum derogatoriis*, *ac irritantibus*, *et aliis decretis*, *quorum tenores haberi voluit pro expressis* (4), *concesserant*, *ut quamdiu viverent*, *vel suis Ecclesiis*, *vel monasteriis praeesent*, *aut ad* aliud tempus (5) *de beneficiis ec-*

---

(1) Legatos Apostolicae Sedis *instar proconsulum*, *et praesidum*, *quibus certae sunt decretae provinciae moderandae*, *ordinarios* reputavit, eorumque officium idcirco per obitum Pontificis non expirare declaravit Bonifacius VIII. in *cap legatos* 2. *de offic. legat. in VI*, quamvis eos nullam conferendi beneficia potestatem habere sine speciali Sedis Apostolicae indulto, idem statuerit in *cap*. 1. *eod. tit. in* VI.

(2) Cardinales non modo Episcopatuum administratores heic exceptos puto, sed a latere etiam Legatos, qui indulto speciali opus non habent, ut Legati simplices, ad conferenda in provinciis suis beneficia ordinario suae legationis munere, ex *cap*. 1, *et* 3. *de off. legat. in* VI.

(3) *Intuitu* etiam meritorum. Nam indultum Religioni Hierosolymitanae concessum ex merito laborum in bello contra fidei hostes quum huic, tum aliis Cancellariae Regulis subjectum censuit Rota *dec*. 626. *num*. 45. coram Molines, et *dec*. 673. *num*. 12. coram Caprara. Secus judicandum videtur de indultis, quae Ecclesiarum fundatores, ac dotatores ex caussa onerosa, et quasi contractu obtinuerint in limine fundationis, ac peculiari statuto: quum generali quavis constitutione isthaec revocata fere numquam censentur, ex juris axiomate in *cit. cap*. 1. *de const. in VI*.

(4) Istae quamvis graviores, et redundantes clausulae generales ad specialia fundatorum indulta, et conventionalia, seu onerosa privilegia, quorum sanctior est fides, extendere durum negotium est, ac difficillimum. His porro casibus *decet concessum a Principe beneficium esse mansurum*, ex Bonif. VIII. *cap. decet* 16. *de reg. jur. in VI*.

(5) Personalia quidem perpetua, seu ad vitam alicujus personae duratura, hisce verbis revocari, non item *realia* certis Sedibus, Ecclesiis, locis, dignitatibus, collegiis in perpetuum concessa indulta, non temere observat Lud. Engell. *loc. cit*. Et nonnisi personis congruunt ea alia hujusce Regulae postrema verba: *vi-*

clesiasticis generaliter reservatis, *seu affectis* (1) *ad eorum collationem*, *provisionem*, *praesentationem*, *electionem*, *et quamvis aliam dispositionem communiter*, *vel* divisim (2) *spectantibus disponere libere*, *et licite valerent* (3), *aut etiam ad id per eosdem praedecessores* vicarii *perpetui*, *vel ad tempus constituti forent*.

LI. Stricti quidem juris quum sint omnes, et singulae reservationes, eisque non raro abutantur impetrantes ab Apostolica Sede beneficia tamquam reservata, et affecta, quae reapse talia non fuerint, in fraudem Ordinariorum: cautum est Regula XVIII: ut quibuslibet Sedis Romanae litteris, *commissionibus*, *mandatis*, *declarationibus motu* etiam *proprio* factis, vel faciendis tollatur nemini *jus* suum *quomodolibet quaesitum*. Stylus inde invaluit in apostolicis litteris suum cuilibet quaesitum jus reservandi, collationem quoque ordinariam, ubi non sit reservatio, per has nimirum consuetas clausulas: *dummodo colla-*

---

carii perpetui, *vel ad tempus*. Nam Clemens IV. in *cap. ne aliqui* 5. *de privilegiis in* VI.a limitationibus indultorum apostolicorum excipit expresse privilegia ratione *ordinum*, vel *locorum* concessa.

(1) Quum Regula IX. revocet specialia indulta disponendi de beneficiis, quae in quatuor, vel sex mensibus apostolicis vacaverint, ex supra jam dictis *num.* 43: isthaec Regula XV. latius patens revocationem extendit ad quaevis indulta de quibuslibet generatim reservatis ratione loci etiam, et personarum, et dignitatis, et quovis alio modo affectis.

(2) Collineant quidem haec vocabula ad complectendum Capitula Cathedralium.

(3) Quoties ergo libertatem disponendi ad libitum suum non habeant ordinarii collatores de beneficiis passivo juri obnoxiis, quod indultum ex. gr. sit civibus alicujus loci originariis ea lege. ut extranei ab ejusmodi beneficiis arceantur: locum non esse huic Regulae, pluries a Rota definitum fert Rigantius *ibidem num.* 30. Jus *optionis* itidem passivum, quod fundationis lex, vel statutum Ecclesiae Canonicis senioribus reservaverit, an ista revocatione similiter exemptum videtur. At illud *optandi* jus, quod *indulto speciali*, seu privilegio Sedis Apostolicae concessum fuerit, revocationi hujus Regulae subjiciunt DD. cum Rota penes Rgant. *loc. cit.* num. 21. *et seq.*

tio ad nos hac vice pertineat, vel *dummodo tempore datarum praesentium non sit alteri jus quaesitum* (1).

LII. Incudi nunc reddenda est varietas reservationum hactenus expositarum, ut earumdem vis, et usus in hoc praesertim Regno dissentaneis opinionibus obscuratus inclarescat, et quoad fieri possit, ambagibus extricetur. Unicam in corpore juris clausam vulgo dictitant reservationem beneficiorum *apud Sedem* Romanam vacantium per cujuscumque beneficiarii nedum curialis, sed nullo nexu Romanae Curiae obstricti naturalem obitum Romae, vel in accessu ad eam Urbem, aut regressu intra duas inde dietas contingentem, ex Clementis IV, et Bonifacii VIII. constitutionibus superioribus recitatis, quae prostant in Sexto Decretalium (2): *Haec est vera, et propria vacatio* apud Sedem, *quae etiam est unica, et sola clausa in corpore juris*, scribit Rigantius (3). Hanc ipsam propterea esse ubique receptam, et usu apud nos etiam vigere; dubitandum non est.

LIII. Vacare *apud Sedem*, vel *in Curia Romana* promiscuo sensu dictum a Clemente IV, et Gregorio X, paulo ante jam observavimus (4). Causidicis autem, ac ministris in eo foro versatis placuit discrimen inducere, alteramque ab altera vacatione distinguere, velut speciem a genere. Nam vacatio *in Curia*, tamquam genus ab iis dicitur ea esse, quae obvenit nedum ex beneficiariorum naturali morte in Urbe, vel intra duas ab ea diaetas, sed morte etiam civili, puta professione regulari, et quovis alio actu in ea expleto, nimirum transitu clerici ad statum conjugalem, laicamve militiam, aut promotione ad dignitates incompatibiles, aut ex resignatione voluntaria, aut ex de-

(1) Cum jure id communi consonat. Nam Innocentius III. in *cap. caussam* 18. *de rescriptis* decrevit *viribus* omnino *cariturum*, quidquid constiterit *in alterius praejudicium attentatum* occasione pontificii rescripti. Idipsum firmat Honorius III. in *cap. quia intentionis* 29, et Greg. IX. in *cap. dudum* 31. *de privilegiis*. Huc spectat Bonifacii VIII. regula in *cap. indultum* 17. *de reg. jur. in VI*: indultum *a jure beneficium non est alicui auferendum*.

(2) Clementis IV. in *cap. licet* 2. et Bonif. VIII. in cap. *praesenti* 34. *de praebendis in* VI. de quibus supra *num.* 13, *et* 15.

(3) Rigant in *Reg.* 1. *Canc.* §. 1. num. 35, *et* 361. *to.* 1.

(4) *Num.* 14,

positionis, ac privationis sententia, insuper ex qualitate personarum, quae Sedi Apostolicae, ipsiusque Curiae adhaerent, mortem ubivis oppetentium (1). Diversa haec notio usu jam invaluit: sed plurimum in ea nogotii est ex variis vacationum speciebus,quas generatim *vacatio in Curia* complectitur, alias antiquis etiam canonibus,et quotidiano usu concordi postulantes collationem pontificiam, placitumque regium inoffenso pede obtinentes, alias regii placiti offendiculum incurrentes. Plane vindicant Papae jura communia receptissima collationem in resignationibus beneficiorum, quae favore alicujus fiunt in manibus ipsius Papae, suique Legati a latere (2), in vacantibus per assecutionem incompatibilium ab Apostolica Sede impetratorum, vel ob fraudulentam eorum resignationem (3), aut per sententiam privationis in Curia Romana, vel apostolica delegatione prolatam (4), aut lite inibi pendente (5), aut in commendis, et pontificiis erectionibus (6). Beneficia Cardinalium ubicumque procul ab Urbe morientium *in Curia* utique vacant, eorumque pontificiae collationes liberam cum regio placito sortiuntur executionem (7). Idipsum consuevit jamdudum servari in beneficiis

---

(1) Rigant. *loc. cit. num.* 37. *et seq*: *Videntur differre*, ait, *vacatio* apud Sedem, *et vacatio* in Curia, *tamquam genus*, *et species*..*Nam vacatio* in Curia *est genus*, *quod continet sub se duplicem vacationis speciem, nempe eam, quae sequitur per obitum* naturalem et *eam*, *quae contingit per quemlibet actum completum in Curia*, *quaeque assimilatur morti* civili. Addit *num.* 43: Improprie *igitur,et nonnisi lato modo vacantia* apud Sedem *accipi potest pro quacumque vacatione* in Curia . . . *Quemadmodum extravag.* ex debito de elect. *inter comm. dum* ait, *quod* apud Sedem ipsam vacare *intelligantur beneficia*, *quae* . . . per privationem . . . *vacare contigerit: aliter intelligi non debet, quam de vacatione* impropria *et lato modo sumpta*. Ideoque addit *num.* 74: quod reservata Regulis Cancellariae, et apostolicis constitutionibus beneficia generatim dicantur lata notione in Curia vacare.

(2) Ex supradictis *num.* 16, *et* 40, et infra dicendis *num.* 68.

(3) Ex *cit. num.* 40, et inferius *num.* 57, *et* 62.

(4) *Num.* 58.

(5) *Num.* 59.

(6) *Num.* 68.

(7) Ex supra jam dictis *num.* 30.

familiarium, et officialium Romanae Sedi vel Curiae revera adhaerentium. Secus autem in aliis, quae *in Curia* simul vacare beneficia dicuntur ex adventitia qualitate personarum, seu ex privilegio puta *protonotarii* extra numerum, collegiumque participantium (1), vel adsistentis pontificio solio Praelati, qui extra Urbem residens inter domesticos Papae cooptetur, aliusve id genus honorifici tituli. Adde quod stylus in Cancellaria Romana adhuc vigeat expediendi pontificias collationes beneficiorum ex decreto, vel resignatione, vel matrimonio in Urbe contracto, ceteris ex caussis ejusmodi vacantium cum expressione *vacationis apud Sedem* (2).

LIV. Et *juris*, et *facti* vacatio *in Curia* quum saepe indicait et varios effectus alterutra sejunctim ab utraque simul pariat pro diversis casibus: oportet peculiarem vacationis speciem vel simplicem, vel mixtam, quae sit in litteris pontificiae collationis expressa, dispicere. Beneficium *de facto* vacare per obitum beneficiarii, vel per puram ipsius liberamque dimissionem, seu renunciationem ideo dicitur: quia omnino vacua manet illius possessio naturalis, et corporea, quae *plus habet facti, quam juris* (3). Et vicissim vacans *de jure* dicitur, quod per vitiosam irritamque collationem quispiam obtinuerit, vel rite, ac recte obtentum audeat post adeptum aliud incompatibile, aut post sententiam privationis a lege, vel judice rite prolatam retinere contra jus, injustam illius possessionem animo, et corpore non dimittens. Indulta pontificia Cardinalium de conferendis reservatis locum fere habent in vacationibus *de facto* extra Curiam, non *de jure* in Curia contingentibus (4). Illius beneficia, qui promovetur in Curia ad Episcopatus, vel dignitates quasi Episcopales, aliasque incompatibiles, eo ipso vacant *de jure* in Curia (5) ex decreto ejusmodi vacationem declarante, quod singulis incompatibilium collationibus adjicitur. Quoniam vero

(1) De his dictum superius *num.* 32.

(2) Id quod Rigantius tradit in *Reg. I. Cancell.* §. 1. *num.* 47.

(3) Inn. III. in *cap. cum nostris* 6. *de concess. praeb.*

(4) Rota *dec.* 13, *et* 14. post Novarium, et Rigant. *in Reg.* 1. *Cancell.* §. 7. *num.* 249, *et seq.*

(5) Gl. in Clement. 1. *ut lite pendente* verb. *collatio* Rota *dec.* 599. *par.* 18. *rec.* apud Rigant. *loc. cit. num.* 189.

in cedula Concistorii consuevit provisio Episcopatuum decerni *cum retentione compatibilium* (1): haec olim retentio vacationem juris in Curia impediens caussa erat, ut retenta sic beneficia vacarent exinde per obitum, vel cessum de facto (2). Nunc autem vacant eo ipso in Curia de jure, *suspenso usque ad obitum effectu vacationis* ex clausula id ita declarante, quae de stylo adijcitur abhinc aevo Clementis X, quoties Apostolica Sedes promovendis indulgeat compatibilium retentionem (3). Hinc pronum est judicare, quando *juris vacationis in Curia* postulent collationem pontificium, posthabitis Ordinariorum etiam Cardinalium provisionibus, quae sint per obitum extra Curiam.

LV. Curialium insuper omnium, et familiarium Papae, ac Cardinalium reservata generatim beneficia dicuntur *in Curia* vacare, etiamsi mors ipsis extra eam obvenerit (4): quia Curiae nexu eos non soluit temporanea inde absentia. At Cardinales vigore communis indulti mandatam obtinent potestatem conferendi vacantia *extra Curiam* (5) beneficia reservata etiam *ratione mensium*, *aut quod illa obtinentes fuissent familiares ficti praedecessorum Pontificum, aut Sedis Apostolicae notarii*, *subdiaconi*, *archipresbyteri*, *capellani*, *litterarum apostolicarum scriptores, abbreviatores, cubicularii, nuncii apostolici, et subcollectores, seu quicumque alii dictae Curiae, et Sedis officiales presentes, et futuri, quocumque nomine nuncupati fuerint* (6). His ergo officialibus, et curialibus extra Curiam morientibus beneficia eorum Cardinales ex indulto

(1) Ex traditis a Parisio *de resignat. benefic. lib.* 3. *qu.* 1. *num.* 85.

(2) Rot. *dec.* 599. *par.* 18. *rec. to.* 2, apud Rigant. *loc. cit. num.* 206, *et seq.*

(3) Rota *dec.* 673. *num.* 4. coram Caprara, Card. de Luca *de benefic. disc.* 143. *num.* 16. Rigant. *loc. cit. num.* 223. *et seq.*

(4) Ex Io. XXII. extrav. *ex debito* 4. *de elect. et* Bened. XII. extr. *ad regimen* 13. *de praebendis,* jam supra expositis *num.* 23. *et* 25.

(5) Rota *dec*, 599. *n.* 12, *et* 13. *par.* 19. *rec.* Card. de Luca *de benefic. disc.* 103. *num.* 5, Rigant. *loc. cit. num.* 75. *et* 77.

(6) Ipsa indulti verba sunt, quae tradit Rigant. *in Reg.* 1. §. 4. *num.* 14, 18, *et* 251.

conferunt: quamvis fictione juris dicantur in Curia vacare, ob fictam Papae familiaritatem eis adpositam. Sed non item vacantia per obitum aliorum Apostolicae Sedi, et Curiae adhaerentium vel dignitate Cardinalatus, vel nexu vere familiaritatis pontificiae (1), qui extra Curiam obiverint.

LVI. Eorum beneficia, qui Romae ad minores dignitates promoverunt, dimittenda *ex decreto* pontificio, sive in corpore juris, sive extra illud reservata putaveris, eatenus aestimantur *in Curia*, et *apud Sedem* vacare (2), ut Cardinales nequeant ea vi communis indulti umquam conferre (3). Idipsum eadem ratione judicatur in aliis antedictis juris vacationibus in Curia, nonnihil mox relegendis.

LVII. *Resignationes* porro, quae ab ipsis promovendis quomodocumque ubilibet fiant in fraudem reservationis, eamdem *in Curia* vacationem *juris* producunt (4), quae limitat Cardinalibus indulti usum. Cujusmodi vacatio quum in ipso promotionis die contingat ex decreto jam supra exposito: per Regulam XXVI. idcirco revocantur in primis *quaecumque concessiones, gratiae, et mandata, etiam motu proprio, et cum derogatione hujus constitutionis, quae ab* ipso Pontifice *pro quibusvis personis emanaverint, de providendo eis de quibusvis beneficiis* vacaturis per promotionem *quorumcumque ad Ecclesiarum, et monasteriorum regimina*, si *hujusmodi concessiones, et mandata* diem promotionis *promovendorum*

---

(1) Sicuti observat Rigant: *ibidem num.* 15, 23, 26, *et seq. Non enim hujusmodi mandata*, seu indulta apostolica, *quorum fines diligenter servari oportet, debent ad casus alios, quam expressos, extendi*, ait Bonifacius VIII. in *cap. cui* 27. *de prebendis in VI.*

(2) Rota coram Coccino *dec.* 1448. *in fin.*: in voto apud Capon. *discept.* 10, Rosa *de execut. lit. apost. in addit. ad cap.* 6. *num.* 172.

(3) Rota *dec.* 599. *par.* 18. *rec.* et *dec.* 673. coram Caprara *to.* 2, apud Rigant. *in Reg.* 1. §. 1. *num.* 83: quidquid secus antea sensisset pro Cardinalibus eadem Rota in Mediolanensi beneficiorum 13. *Martii* 1673. coram Albergato penes Novarium, et in Neapolitana benefic. 29. *Ian.* *et* 26. *Nov.* 1683, Gonzalez *ad Reg. VIII. gl.* 13. *num.* 60, *et seq.*

(4) Ex antedictis *num.* 50.

ipsorum praecesserint (1). Dein irritantur *quaecumque collationes, provisiones, et dispositiones pro tempore faciendae de praemissis, et quibusvis aliis beneficiis ecclesiasticis saecularibus, quae* per promovendos, *et assumendos ad quascumque praelaturas* inter *illarum vacationis, et hujusmodi promotionis, vel assumptionis,* tempora *simpliciter, vel ex caussa permutationis,* ubicumque (2) *resignari, vel alias dimitti contigerit* (3). Quoties Apostolicae Sedi videlicet per dolosam obreptionem reticeatur a resignantibus vacatio ex decreto promotionis, et collatio inde fiat ex vacationis per cessum. Permutatio insuper beneficii liberi cum reservato, vel affecto nonnisi coram Summo Pontifice facienda est: quum in ea commisceantur mutuae permutantium resignationes, et mixtura isthaec reservationem, affectionemque beneficio libero communicet (4).

LVIII. Ex judicio in Curia Romana pronunciato de criminibus clericorum, et *sententia*, quae inibi eos deponat, vel privet beneficiis, aut ipso facto depositos privatosque declaret, oritur etiam *juris vacatio in Curia*, quamquam absentes ii a loco judicii fuerint (5). Sunt qui putant id locum habere in criminibus positivis, nimirum haeresi, simonia, falsitate litterarum apostolicarum, homicidio, sortilegio, ceterisid genus (6): non item in aliis negativis, videlicet residentia non impleta, promotione ad ordines neglecta, pensione non soluta, conten-

---

(1) Quia redolent gratias expectativas a Tridentinis Patribus improbatas, et rejectas, ut superius monui *num.* 10.

(2) Isthaec verba sanctionem hujus Regulae palam extendunt ad fraudulentas ejusmodi resignationes tam in manibus Papae, quam coram Ordinariis locorum attentatas, Rot. *dec.* 791. *par.* 1. *div.* Cordiata *dec.* 254. *num.* 30. Paris. *de resignat. lib.* 3. *qu.* 6. *num.* 15. Rigant. *in Reg. XXVI. num.* 176.

(3) Posteriorem hanc Regulae XXVI. partem videsis explicitam supra *num.* 40.

(4) Cardinalis de Luca in *sum. de benefic. num.* 90.

(5) Rota coram Verallo *dec.* 64, *et* 327. Passerin. in *cap. praesenti* 2. *de praeb. in VI. num.* 7. Gonzalez *ad Reg. VIII. Canc. gl.* 13. *num.* 45.

(6) Quaenam crimina privationem beneficiorum vel ipso jure latam, vel ab homine ferendam promereantur, singulatim dicam in *cap. ult. hujusce tract.*

dentes in his casibus non sententiae locum, sed ubi degat is, in quem ea fertur, spectandum fore (1). Sed non tuta videtur ejusmodi distinctio. Quoties in judicio appellationis Romana tribunalia probaverint sententias Episcoporum, quibus clerici non residentes, non promoti, aut in crimina prolapsi suis priventur beneficiis, vel deponantur, easque mandandas executioni decreverint: vacationem extra Curiam evenire tunc putaverim.

LIX. Litigiosum quodvis beneficium jure communi videtur tacite quodammodo reservatum Summo Pontifici, quia de eo nequeunt Ordinarii locorum lite indecisa disponere: etiamsi collitigantium altero defuncto, vel suis alteri juribus cedente supersit unus, beneficiumque ipsum nulla alia reservatione sit affectum (2). Nam Bonifacius VIII. ita statuit: *Si hi, contra quos super dignitatibus, personatibus, vel aliis ecclesiasticis beneficiis, quae possident, litigatur, lite pendente cedant, vel forte* decedant, *ne propter novos adversarios, qui malitiose interdum petitoribus subrogantur, litigia in Ecclesiarum dispendium prorogari contingat: statuimus, ut dignitates, personatus, vel beneficia hujusmodi, donec contra superstitem lis finita fuerit, aliis nullatenus conferantur, nec ad ea eligatur quispiam, vel etiam praesentetur: quod si secus actum fuerit, eo ipso irritum habeatur* (3). Eodem jure Honorius III. ab Archiepiscopo Coloniensi consultus, quid esset agendum in caussa electionis coram ipso Archiepiscopo etiam ut arbitro delata inter Hermannum de Viliaco, et Corradum de Borbardia Colonienses canonicos super eorumdem electione ad Praeposituram S. Cuniberti extra muros Coloniae, quum defuncto ante archiepiscopalem sententiam Hermano Brunum de Abech supereligere quidam canonici tentassent: rescripsit, quod Archiepiscopus, etsi compromissum Hermani morte jam evanuisset, judiciariam adhuc notionem de priori electione prosequeretur: *Nam si forte* (ait) *praedictus Corradus*,

---

(1) Id sensisse unum ex praelatis apud Rotam *dec.* 506. *par.* 4. *rec. et dec.* 117. *par.* 15. *rec.* observant Card. de Luca *de benef. disc.* 77. *in fin.* et Rigant. *in Reg.* 1. *Canc.* §. 1. *num.* 63.

(2) Card. de Luca *de beneficiis disc.* 92. *num.* 20.

(3) Bonif. VIII. in *cap. si hi contra* 2. *ut lite pend. nihil innov. in VI.*

qui est superstes, in electione jus habet, de qua compromissio facta fuerat in Archiepiscopum, electionem secundo factam constat penitus non valere (1).

LX. *Litigiosum* plane dicitur beneficium non illico post litem super illius *titulo*, ac proprietate vix motam ab eo, qui ad se illud pertinere contendat, solo scilicet istius libello delatam in foro competenti, sed postquam judex proprius eam adversae parti nunciandam decreverit, et executor famulus inde nunciarit reapse, nunciatamque apud acta retulerit (2). Super *titulo* inquam: quoties nimirum inter ambo collitigantes jus quaesitum *in re* ex accepta collatione, seu institutione, vel jus *ad rem* ex dissentaneis patronorum eligentium, seu praesentantium votis in quaestione fuerit, vel alter a patronis nominatus, aut ab Ordinario provisus alteri objecerit subreptionem, aliamve nullitatem collationis apostolicae (3), vel altero ex resignatione vel permutatione controversa beneficium possidente, alter ad illud regressum postulaverit (4). Lis autem inter patronos, vel collatores incoepta, et contestata, qui de jure vel praesentandi, et eligendi, vel conferendi contendat, beneficium interea vacans non efficit litigiosum (5), quod ad subrogationis effectum: nec ubi controvertatur, utrum regulare, an saeculare sit beneficium (6). Nam, quaestiones hujusmodi super *qualitate*, ac *statu* beneficii ad titulum, et proprietatem illius non pertinent, nec super optandi jure, vel unione, vel incompatibilitate, quae nullam tituli controversiam involvant (7). At litigiosi qualitas evanescit, quotiescumque colliti-

---

(1) Honor. III. in *cap. ex parte tua* 10. *de arbitris*. Hunc textum solemni sortione acceptum in primo concursu ad cathedram Decretalium explicui in hac Neapolitana studiorum Universitate an. 1741.

(2) Clement. *ult. ut lite pendente nihil inn.* Rota, et DD. apud Rigant. in *Reg.* 29. §. 1. *num.* 109, *et seq.*

(3) Rota coram Ubaldo *dec.* 426. *num.* 12. *par.* 2.

(4) Rot. *dec.* 607. *num.* 9. *par.* 6. *dec.* 166. *num.* 4. *par.* 10. *rec.* et coram Merlino *dec.* 528. Rigant. in *Reg.* 29. §. 1. *num.* 100.

(5) Card. de Luca *de benefic. disc.* 24, *et* 42.

(6) *Cap.* 1. *et seq. de transaction.*

(7) Rigant. *loc. cit. num.* 101, et seq.

gantes de titulo, ac proprietate beneficii a lite recesserint bona fide, ac sine fraude, alter nimirum alteri sua cesserit jura per transactionem (1), vel liberam beneficii renunciationem, per decennalem desertionem (2), vel per sententiam, quae in rem judicatam transiverit (3).

LXI. Quum reipublicae vero intersit lites nedum breviare, sed extinguere, Apostolica Sedes consuevit superstitem collitigantem in jura defuncti, vel naturaliter, vel civiliter adversarii ex gratia subrogare, ne novus ei superveniat adversarius (4). Hinc Regula XXIX. *de subrogandis collitigantibus* statuit: *quod quoties deinceps aliquem super quovis beneficio ecclesiastico* collitigantem in jure, *vel* ad jus (5), *si quod forsan ejus*

---

(1) Lites transactionibus legitimis adeo finiri ut non liceat eas resuscitare, jam liquet ex *l. fratris* 10. *et l. caussas* 16. *C. de transact.*

(2) Card. de Luca *de benefic. disc.* 91. *num.* 25, *et disc.* 92. *num.* 59. Confer huc *l. properandum* C. *de jud.* et *cap.* 2. *de sent. et re judic.*

(3) Inn. III. in *cap. cum inter vos* 13. *de sent. et re judicata.*

(4) Subrogatio quidem his fere verbis concipitur: *D. in omni jure, et ad omne jus, quod dicto N. competebat, vel competere poterat, subrogamus.* Hinc patet subrogato accrescere aliena defuncti jura, sed sua ipsius non decrescere, Rota *dec.* 19. coram Falconerio.

(5) His verbis duo subrogationis fundamenta ponuntur, *lis* nimirum citra fraudem mota pendensque, et *jus* reale defuncto quaesitum quomodolibet: adeo: ut alterutro deficiente, omnino corruat subrogatio. Sat nihilominus erit *litem* quomodolibet superesse, *cujus litis statum pro expresso* haberi de stylo mandant apostolicae litterae, ne generalis ejusdem narratio noceat subrogato. Verum actio *realis* tantum, quae oritur nedum ex obtenta collatione, seu institutione tam pontificia, quam ordinaria, sed etiam ex electione, seu praesentatione patronorum, litem super beneficio statuit, locumque dat gratiae subrogationis, secus actio *personalis*, qua scilicet postulet quispiam beneficiarium clericum hujus, illiusve criminis reum suo fore beneficio privandum, ut illud inde is adipiscatur nactus jam litteras Pontificias non pure collationis in *forma gratiosa*, ut ajunt, sed conditionalis in forma *si dignum*, aequipollentis mandato de providendo: Rota *dec.* 611. coram Cerro, *dec.* 630. coram Ubaldo, in *Bituntina jurispatr.* 25. *Jun.*

adversario in dicto beneficio competierit subrogari *contigerit* (*dummodo praedictus collitigans in dicto beneficio* intrusus (1) *non fuerit, nec super eo contra dictum adversarium, postquam illud per* triennium pacifice possederit (2), *lis tunc mota fuerit*) *aliorum quorumlibet de praemisso jure, sive tunc vacet, vel cum vacaverit, impetrationes, vel concessiones etiam motu proprio infra* mensem (3) *ante concessionem hujusmadi factae nullius sint roboris, vel momenti. Et nihilominus cupiens eorum fraudibus obviare, qui* viventium *beneficia illorum* praesertim, *quibus, aut propter senium, aut propter infirmitatem immineret* vitae periculum (4), *eorum ju-*

1687. coram Ursino, et alibi apud Rigant. in *hanc Reg. XXIX.* §. 1. *num.* 41. et 43.

(1) Intrusum in primis, qui beneficium mala fide, aut sine collationis, vel institutionis titulo, aut sine decreto judicis auctoritate propria praeoccupaverit, favore subrogationis indignum haec Regula declarat: de quo Rigantius in §. 2. *hujus Reg.*

(2) 2: Calumniosnm quoque petitorem, qui sero moverit litem triennali pacifico possessori non simoniaco, neque intruso, peremptam, et vetitam ex Clement. *un. de sequestr. possess.* et Cancellariae Regula XXXVI. *de triennali* exponenda inferius *cap.* 15. *de quasi possessione.* Quod si triennalis ipse possessor in judicium provocasset jactantes jus contra ipsum habere, ex *l. diffamari C. de ingen. et manum*, iique intra triennium non comparvissent: possessionis suae tranquillitatem non amisit, locumque subrogationi etiam interclusit: Rota *dec.* 327. *num.* 8. coram Cerro apud Rigant. in *hanc Reg:* §. 2. *num.* 41. Hinc in Rota Romana stylus invaluit non exequendi gratiam subrogationis, nisi postquam snbrogatus aliquatenus probaverit jns fovere bonum, Rigant. *ibidem num.* 111.

(3) Heic quidem non cogitur superstes intra mensem a die, quo decesserit collitigans postnlare subrogationem: sed irritantur impetrationes beneficii litigiosi, qnas alii expiscaverint quotiescumque subrogationem in jura defuncti collitigans petierit intra mensem a die datae impetrationis computandum, Rot. *dec.* 655. *num.* 5. *par.* 19. *rec. to.* 2. apud. Rigant. in *hanc Reg.* §. 1, *num.* 6, *et seq.* At elapso mense post concessam ab iis subrogationem, collitigans tunc morosus eam frustra postulabit, ex rebus judicatis apud eamdem *num.* 14, *et* 15.

(4) 3: Subrogatio iis adimitur, qui beneficium viventis cujuslibet, *praesertim* senis, vel infirmi, expiscaverint fraudulenter,

ribus facilius subrogentur, *valuit*, *ut deinceps nullus* in jure, *vel* ad jus *in beneficio* defuncti, *quod* illo vivente *in casibus similibus impetraverit*, *aliquo modo subrogetur*, *et subrogatio*, *vel gratia* si neutri, si nulli (1), *seu* novae provisionis (2), *aut* perinde valere (3) *taliter impetrandi nullate-*

---

nullo scilicet bono jure ad exturbandum legitimum possessorem adducti cum praesciverint imminentem beneficii vacationem per cessum, vel decessum illius ex sententia Card. de Luca *de benefic. disc.* 43, *et* Rigant. *in Reg.* 29. *n.* 59, *et seq.* Enim vero impetrans bona fide, bonoque jure beneficium viventis nullo vitae periculo affecti, vel quia coelectus ex. gr., aut compraesentatus, vel competitor Ecclesiae parochialis cum illo fuisset, vel quia favorabilem suae impetrationi sententiam eo adhuc vivo jam obtinuisset: vel quaevis alia caussa locum legitimae impetrationi dedisset: nomen iste odiosum expiscatoris dolosi non adquirit, nec indignum se facit subrogationis gratia, ex Rotae decisionibus apud eosdem laudatis.

(1) Hujusmodi formas, seu clausulas esse in pontificiis collationum litteris exprimendas, patet ex Reg. LVI. *de clausulis*. Gratia *si neutri*, h. e. subrogatio cum clausula *si neutri quaesitum sit jus*, ut colliliganti solum indulgeatur proviso praesertim apostolico, aequitatis ratio postulat. Eadem extraneo dum conceditur, gratia *si nulli* vocatur, Rigant. *in Reg.* 56. *num.* 45, *et* 46, *et Reg.* 29. §. 1. *num.* 135, quae abnormis est, litesque non extinguit, sed nutrit. Gratia ejusmodi conditionalis efficit, ut ea nemini praejudicium inferat, neque regressum adimat resignantibus reservatum, Rigant. *cit.* §. 1. *num.* 147. *et seq.* In hunc porro finem de stylo adijciuntur eae in litteris apostolicis clausulae: *dummodo tempore datae praesentium nemini sit jus quaesitum*, et *sine praejudicio litis pendentiae*, vel *jurium collitigantium*, et *dummodo ad Nos dispositio hac vice pertineat* etc.

(2) Dum lite pendente alter alteri collitigantium jura sua cesserit, huic non subrogationem proprie, sed *novam provisionem* consuevit Sedes Apostolica indulgere, sibi caussam avocando, et litem extinctam declarando: Rigant. *ibidem num.* 20. Subrogationem indulgens hanc in rescripto Signaturae adhibet clausulam: *et litterae in forma* simplicis provisionis *gratiosae subrogationis, etiam quoad possessionem expediri possint in forma.*

(3) Gratia *perinde valere:* vitiosas nimirum litteras antea datas, ac si nullus in eis error, vel defectus irrepserit, conceditur ad priorem gratiam collationis, quae aliquo nullitatis vitio laboret, instaurandam, Rigant, in *Reg.* 44 *num.* 21.

*

nus suffragetur. Quod etiam strictissime observari mandavit in impetrationibus beneficiorum per privationem, *et* amotionem *ex quibusvis* criminibus (1), *et excessibus forsan perpetratis, etiam usque ad definitivam sententiam, quae tamen* in rem *non transiverit* judicatam (2), *processum foret.*

---

(1) 4; Denegatur subrogationis gratia expiscantibus ante rem judicatam beneficia ipso etiam jure vacantia ex quovis crimine, quod inferat ipso facto jacturam beneficiorum. Quaesitum porro jus in eis certum habere non possunt, quoad spem ipsi dubium foveant futurae vacationis de facto, quae pendet ex incerto judicii criminalis exitu, sacris canonibus exosam, nisi praecesserit criminis delati, seu facti declaratio judiciaria, suum non sortitur effectum vacatio juris: Rota *dec.* 1211. *num.* 3. coram Emerix. Verum si quando Papa specialim sanxerit beneficia ipso facto vacare ob hoc, illudue crimen, cuique dans libertatem ea impetrandi: tunc superstitem impetrantem subrogatione non indignum censet Rota apud Rigant. *in Reg.* 29. §. 2. *num.* 92. Insuper huic Regulae si Papa speciatim aliquando derogaverit, subrogationis gratiam tunc tali quoque impetranti proficuam putant DD, et Rota *ibidem num.* 97. Explorati autem juris est, nequaquam licere beneficiario lapso in crimen, quod ipso jure privationem inferat resignare beneficium in alterius favorem: secus est in aliis criminibus, quae futuram privationem exspectant a sententia judicis, Rigant. *ibidem* §. 1. *num.* 28, *et* 29. Hoc enim casu reus ante sententiam privationis jura sua, si cui non collitiganti cesserit, vel beneficium resignaverit: subrogationis gratiam consuevit iste obtinere cum clausula: *dummodo non cedat in potentiorem, et quatenus vera lis adsit* cum derogatione huic Regulae. Collitigans vero tunc non admittitur ad subrogationem contra cessionarium, quum ei contra hunc liceat litem prosequi caeptam cum cedente, ex traditis a Rigant. *ibidem num.* 6. *ad* 27.

(2) Quomodo, et quando sententia in rem transeat judicatam, vel tyrones norunt. Hanc exclusionem declinandi studio impetrantes beneficia ob crimen secundi generis vacatura satagunt, ut in apostolicis litteris adijciatur clausula: *quod si cessio fiat, facta censeatur favore ipsius impetrantis post* primam *privationis sententiam*: quae irritat resignationes in favorem alterius postea factas, DD. cum Rota apud Rigant. *loc. cit. num.* 32, *et seq.* Dum vero collitigans cessionem reapse ab accusato ante sententiam habuerit, ipso tunc *novam provisionem* obtinere ab Apostolica

LXII. Quae legitimo contradictori, seu collitiganti superstiti fiat subrogatio in alterius jura vel cedentis, vel decedentis, et ita indulgeatur, uti haec Regula XXIX. disponit, ea et civili, et canonico juri communi consentanea quidem est. Nam Impp. Anastasius (1), et Iustinianus (2) dum cupidos alienarum litium redemptores coercent, quatenus eis cessiones alienarum actionum plus aequo, et ultra pecuniae solutae summam non proficiant: maxime favent coheredibus, et competitoribus communium rerum, aut legatorum consortium litis legitimum inter se habentibus. Et Bonifacius VIII. ideo novas electiones, quae lite pendente post obitum, vel cessum collitigantis fiant, irritas pronunciavit, ut superstitibus electis, novi ne subrogarentur adversarii, qui lites diutius protraherent (3). Nil propterea obstat, quominus hoc in Regno ejusmodi litterae *subrogationis* pro collitigante superstite justitiam redolentes obtineant cum regio placito executionem, quoties lis foret de beneficio liberae collationis, ubi unus concurrentium ex. gr. ad parochialem Ecclesiam appellasset ab irrationabili judicio Episcopi, et examinatorum, dein praeelecto ab eis defuncto, vel cedente subrogatus in jura ipsius esset, vel compatroni suum prastitissent consensum in beneficio jurispatronatus. His vero dissentientibus, et contradicentibus, ubi superstes collitigans, a minori parte, vel medietate patronorum praesentatus, pontificias impetraverit bullas gratiosae subrogationis in jura defuncti, quem altera medietas, vel major pars patronorum praesentasset, derogantes alteri eorum-

---

Sede cum avocatione caussae, litisque extinctione, sine derogatione huic Regulae *de subrogandis colligantibus,* jam praemonui cum Rigantio *ibidem num.* 20.

(1) Anastas. in *l. per diversas* 2. *C. mandati.*

(2) Iustinian. in *l. ab Anastasio* 23. *C. eodem.*

(3) Bonif. VIII. in *cap.* 1, *et* 2. *ut lite pend. nihil innov.* In Gallia subrogationem fieri auctoritate judicis, apud quem lis pendet, ibique locum non esse tam constitutioni Bonifacii VIII. in *cit. cap.* 2., quam Cancellariae Regulae *de subrogandis*, tradunt Rebuff. in *prax. benefic. tit.* 25. *cap.* 5. *num.* 7. *et* 9. Ordinarios quippe locorum in Gallia conferre litigiosa beneficia, posthabita Bonifacii VIII. inhibitione, adfirmat etiam Rigantius in *Reg.* 29. §. 2. *num.* 195. *et seq.*

dem medietati discordi: regium placitum non obtinebit. Quandoquidem Bonifacius VIII, in antedicta constitutione decrevit admittendos eos, *quorum intererit*, ad defensionem litis contra superstitem collitigantem, ubi petierint ii sese admitti in eo statu, in quo ipsam invenerint (1): praesertim qui cedentem, vel defunctum elegerint, seu praesentaverint (2).

LXIII. E contrario quas alii, praeterquam superstites collitigantes, expiscaverint subrogationis gratiosae, atque arbitrariae litteras pontificias, eae tamquam abnormes, et jure communi, et Cancellariae Regula modo exposita quidem improbantur: quia litigia fovent, fraudesque nutriunt multiplices, et versatiles. Intrusi propterea, et possessionis triennalis turbatores, et contradictores illegitimi, et beneficia viventium dolo expiscantes, et fraudulentam cessionem adepti, vel potentiores, vel post juris vacationem ex crimine, ceteri ejusdem furfuris nullum ex obrepta gratia subrogationis patrocinium sibi adquirunt. Si quis autem ex cessione, seu resignatione collitigantis rite facta ante rem judicatam jus aliquod recte quaesiverit super beneficio litigioso, collationemque apostolicam inde impetraverit cum subrogationis gratia: lis non suspenditur, sed in ea contra cedentem, seu resignantem ad ulteriora proceditur, donec successor in ejus locum suffectus ad judicium venerit, audiendus in eo exinde statu, in quo caussam repererit, ex constitutione Gregorii XIII. (3).

---

(1) Bonif. VIII. *in cit. cap. si hi contra quos 2. ut lite pend.*

(2) Ut exponit glossa in eodem textu *verb. intererit.*

(3) Greg. XIII. *in const. humano vix judicio* §. 10. de publicandis resignationibus ita jubet. *Sed ne in beneficii super possessione, vel proprietate litigiosis prosecutio litis turbari valeat vel differri, in caussis hujusmodi* contra cedentem *ad ulteriora etiam ad sententiam diffinitivam, et rem judicatam, ac illius executionem, quousque ille, qui gratiam ex resignatione, vel cessione, aut ex omissa forma publicatonis hujusmodi obtinuit*, ad caussam *per se, vel procuratorem legitimum* accesserit, *litemque hujusmodi susceperit, eodem modo, et ordine procedi possit, quo potuisset legitime, si cessio hujusmodi facta non fuisset.* Possit *tamen ipse, etiamsi in lite, et caussa hujusmodi subrogatus non sit, quandocumque ad illius prosecutionem, et terminationem venire, et judice, coram quo caussam ipsam, etiam ex delegatione*

LXIV. Quoties legem Tridentinam violaverint Ordinarii locorum in conferendis beneficiis, eorumque provisio irrita idcirco erit: ea inde beneficia incidere in apostolicam reservationem Regula I. imperatam, jam supra innuimus (1). Hujusmodi scilicet sunt, quae impuberibus ante XIV. provideantur simplicia (2), curata vero ante XXV: dignitates, ac personatus Cathedralium sine cura ante XXII. aetatis annum incoeptum, canonicatus, et praebendae ante aetatem sacro ordini suscipiendo idoneam (3). Quaeque filiis clericorum illegitimis beneficia in Ecclesiis, ubi patres eorum aliquod habuerint beneficium (4): vel parochiales Ecclesiae sine concursu, aut posthabitis dignioribus contra jus conferantur (5). Itidem praebenda Poenitentiarii collata non Magistro, nec Doctori, nec licentiato in theologia, vel jure canonico, nec annos XL. nato (6), praebendave Theologi personis non idoneis ad S. Scripturam per seipsos exponendam (7), similiter et officia, vel dignitates, quae scholasteriae dicuntur, cum adnexo docendi munere (8). Quaecumque item beneficia personis prima saltem Tonsura non initiatis (9), aut saecularia regularibus, et vicissim provisa (10). Insuper unita non rite, aut sine caussa legitima, aut in casibus jure non permissis (11). His reformationis Tridentinae decretis adduntur plures Apostolicae Sedis constitutiones recentiores, quarum violatio reservationem quoque beneficiorum parit expressa in ipsis lege imperatam (12). Talis est omissa publicatio resignationis (13), confi-

---

pendere contigerit, in illis ipsis statu, et terminis, in quibus tunc eam esse repeterit, etiam absque rescripto speciali admitti.

(1) Hoc *cap. num.* 28.

(2) Trid. in *cap. nullus* 6. *sess.* 23. *de ref.*

(3) Idem in *cap. cum dignitates* 12. *sess.* 24.

(4) Idem in *cap. ut paternae* 15 *sess.* 25.

(5) Idem in *cap. expedit* 18. *sess.* 24.

(6) Idem in *cap. Apostolus* 8. *cit. sess.* 24.

(7) Idem in *cap. eadem* 1. *sess.* 5.

(8) Idem in *cap. cum adolescentium aetas* 18. *sess.* 23,

(9) Idem in *cit. cap. nullus* 6. *sess.* 23.

(10) Idem in *cap. regularia* 10. *sess.* 14. *de ref.*

(11) Singula reformationis Tridentina decreta de unionibus beneficiorum sat explicita sunt in superiori *cap. V.*

(12) Ut monet Card. de Luca *in summa de benefic. num.* 92.

(13) Ex Greg. XIII. *const. humano vix judicio* 84. *de publi-*

dentia simoniaca in resignandis, vel obtinendis beneficiis (1), neglectus concursus ad praebendas Canonici quum Poenitentiarii, tum Theologi (2), aliae id genus transgressiones pontificiarum sanctionum.

LXV. Reservati, et affecti cujusque beneficii vacantis collatio pontificia nisi perfecta, et consummata prodiverit, ea perinde habetur, ac si facta non sit: vacationemque reservatam non consumit, sed protrahit, quoadusque provisus apostolicus ipsam revera sit pleno jure adeptus (3), litterasque apostolicas acceperit sub plum-

---

can. resignat. ibi: *illaque beneficia ab ipsa statim prima resignatione, seu cessione vacavisse, et vacare censeantur eo ipso... sic a principio vacantia a Sede Apostolica dumtaxat impetrari valeant, ac concedi*, de qua inferius *cap.* 20.

(1) Ex Pii IV. *const. Romanum Pontificem*, et S. Pii V. *const. intollerabilis*, quas explicui *lib.* 4. *Inst. Canon. tit.* 16. *de simonia num.* 32, *et* 33. *Omnes, et singulas Ecclesias*, Pius V. ait, *ceteraque beneficia ecclesiastica . . . , in hujusmodi* confidentiam *jure prohibitam . . quovis modo receptae, illorum liberam collationem, et dispositionem nobis, et Sedi Apostolicae harum serie* reservantes, *ipso jure a die receptionis eorumdem vacavisse, et vacare.* Id quod S. Pius V. firmavit.

(2) Ex Bened. XIII. *const. pastoralis* relata superius *cap.* V. *num.* 21. ibi: *Si Episcopus primo vacaturam praebendam contra formam in praesenti constitutione praescriptam conferre praesumpserit . . . illius collatio, atque provisio ipso jure nulla et irrita sit, ejusdemque Praebendae dispositio statim devolvatur, et pertineat ad S. Sedem.*

(3) Naturalis id ratio suadet, et sensus communis. Aborsus, vel abactus venter partum efficere non videtur Paullo Icto *lib.* 4. *rec. sent.* 9. 16. Vix natus infans, qui de vita decessit, de utero translatus ad tumulum, *quasi numquam natus esset*, Salomonis frater uterinus, dicitur ex parabolis a B. Hieronymo in *cap. nam et ego unigenitus* 3. *de verb. sig.* Hinc fit, ut legatum pro nascituro filio relictum non debeatur pro abortivo: quia *solutio legati non merces abortionis appellanda est*, ait Cicero pro Cluentio. *Haec autem verba:* quod statuerit qui jurisdictioni praeest: *cum effectu accipimus, non verbo tenus: et ideo si cum vellet statuere, prohibitus sit*, nec effectum *decretum habuit*, *cessat edictum: nam* statuit *verbum rem* perfectam *significat, et consummatam*, inquit Ulpianus in *l. hoc edictum* 1.

bo datas, sine quibus gratiae, manu etiam Papae signatae, nil suffragantur ex Cancellariae Regula XXXI. inferius explicanda. Non consumpta hinc putatur vacatio apud Sedem, et in Curia, quoties is, cui Papa beneficium vacans contulerit, moriatur extra Curiam, antequam collationi, vel suum ipse praestiterit consensum (1) in resignationibus ad favorem, et reservatione pensionis ex Regula XLV. penitus necessarium, vel Cardinalis patroni consensus accesserit ad provisiones beneficiorum, quae per obitum familiarium ejus vacassent, ex Regula XXXIII; vel priusquam conditionalem bullam in forma *si dignum*, seu mandatum de providendo, Ordinarius loci, aliusve apostolicus delegatus exequendam fore decreverit, vel quoties apostolicae litterae per subreptionem, obreptionemque vitiatae suum non sortiantur effectum (2). E contrario post perfectam semel provisionem pontificiam de reservato, vel affecto, quae nullum in executione obstaculum offenderit, quamvis possessionem inde corpoream provisus non acceperit morte praeventus extra Curiam, consumptam eo casu vacationem illam reservatam Doctores agnoscunt (3).

LXVI. *Praeventionis* autem jure, antiquis moribus, et canonibus invecto (4), quod Patres Basileenses, postquam translata eorum Synodus Ferrariam ab Eugenio IV. fuerat, immotum, et illaesum reliquerunt, oppugnare non ausi (5); Ro-

---

D. quod quisque juris in alterum statuerit, ut ipse eodem jure utatur. Hanc legem Gratianus exscripsit in *can. haec autem* 17, *de poenitentia dist.* 1. Idemque Iureconsultus *versum* sic accipit, *ut duret versum*, in *l. si pro parte* 10. §. *versum* 6. *D. de in rem verso.* Iaboleno autem *non videtur* possessionem *adeptus is, qui ita nactus est, ut retinere non possit, l. non videtur* 22. *D. de adquir. poss.*

(1) Rigant. in *Reg.* 1. *Cancell.* §. 1. *num.* 94.

(2) Paull. II. in Extravag. *ad Romani* 14. *de praeb, et dignit.* declarat *beneficia remanere affecta* Sedi Apostolicae, *etiamsi ex aliqua caussa provisiones non sortiantur effectum.*

(3) Rigant. *loc. cit. num.* 120. *et ult.* post Lotter. Barbos. Gonzal. Tondut. et Ventrigl.

(4) Ex supradictis *num.* 6, 7, 8, *et* 9.

(5) Basileenses Patres IX. Kal. Febr. 1438. *sess.* 31. quum reservationes beneficiorum una cum gratiis expectativis abolere stu-

manus Pontifex beneficium aliquod non reservatum, sed liberum, si quando conferat ante ordinariam Episcopi provisionem, id quod nunc raro contingit post vetitas Tridentina Synodo gratias expectativas: istud erit adeo *affectum* Sedi Apostolicae, statim ac praesentatae Ordinario collatori pontificiae collationis litterae sint, ut nullam exinde habeat firmitatem posterior ejusdem collatio (1). Nam *potior debet esse conditio* Papae collationem praeoccupantis, qui majorem singulis Episcopis potestatem habet in eorum dioecesibus (2). Si vero Pontifex non puram gratiosa, neque immediatam collationem per sese fecerit, sed mandatum de providendo dederit ad Ordinarium collatorem, vel executorem apostolicum sine decreto irritante futuram Ordinarii collationem, sola ejusmodi mandati praesentatione Ordinario non ademptam conferendi potestatem, quin teneat alteri facta collatio ab eodem: nisi Papa decrevisset irritum, et inane, quod fieret contra ipsum, aut executor ei collationem inhibuisset, rescripsit Bonifacius VIII. (3).

LXVII. *Affectionem* utique oriri, quoties Papa suam alicui beneficio alias non reservato manum adposuerit, vel negotium de eo susceperit, certo certius est. Si enim officiosorum hominum consuetudo non patitur, ut opus ab alio coeptum alius perficiat, et ubi semel acceperit initium, ibi et finem res quaeque accipiat: eo vel magis oportet Episcopos, praelatosque inferiores in illis Ecclesiarum, et beneficiorum provisionibus sese non immiscere, quas Supremus Ecclesiae universalis Episcopus sit semel aggressus (4). *Nec in negotiis saecularibus*, ait S. Augustinus, *judices faciunt, quando caussae dubitatio ad majorem potestatem refertur, ut pendente relatione aliquid audeant commutare* (5), Alexander III. rescripsit, post confir-

---

duissent *sess.* 31, jus praeventionis Papae illaesum, et integrum apertis verbis diminuerunt, collationemque unius ex decem, vel duorum ex 50. beneficiis.

(1) Bonif. VIII. in *cap. si capitulo* 5. *de concess. praeb. in VI.*

(2) Idem in *cap. dudum* 14. *de praebendis in VI.*

(3) Idem in *cap. si soli* 6. *de concess. praeb. in VI.*

(4) Rota coram Falconerio *de beneficiis dec.* 10. *num.* 12.

(5) S. Aug. in *can. nomen* 12. *C.* 2. *qu.* 1. Consonant *l.* 1. *et* 2. *C. de relation. et l. ex illo C. de appellat.*

mationem rei litigiosae ab Apostolica Sede impetratam non licere judici quidquam de quaestione postmodum exorta decernere (1). *Cum plus sit Romanum Pontificem ad se aliquod revocare negotium, quam quemquam ad eum super aliquo negotio provocare*, Innocentius III. inquit (2). Hinc in jure etiam communi clausam ex affectione reservationem colligimus, Paulus II. ad rem propius ait : *Romani Pontificis* manus apsitionem *tantae efficaciae, tantaeque virtutis existere, ut etsi litterae apostolicae super provisionibus beneficiorum, aut de providendo mandatis, in quibus decretum, et reservatio apostolica apponuntur, ex aliqua caussa suum debitum non sortiantur effectum: facultatem tamen providendi de beneficiis taliter reservatis quibuscumque aliis fuisse ademptam* declaravit (3). Additque omnia, et singula tam saecularia, quam regularia cujuslibet qualitatis, etiamsi ad illa consueverint, qui illis praeficiuntur, per electionem assumi, eisque cura immineat animarum, reservata, et reservanda, ac etiam quovis modo vacantia, et vacatura per constitutionem suam remansisse, et remanere semper affecta, nullamque de illis, quum primum vacare contigerit, praeter Romanum Pontificem ea vice quovis modo disponere posse. Tandem Regula XI. declarat beneficia a praedecessoribus reservata, quae *tempore obitus eorumdem vacabant, remansisse affecta* (4). Fit exinde, ut oriatur affectio ex sola impetrantis supplicatione per Papam signata, antequam Datarius diem gratiae adscripserit (5): et nulla inde judicetur collatio beneficii, quam alii collatores pontificiam ejusmodi gratiam, vel ignorantes fecerint (6).

LXVIII. *Resignatio* insuper beneficii, quae fiat in manibus Papae, ejusve Legati a latere, statim ac penes Apostolicam

---

(1) Alex. III. in *cap. si quis* 1. *et cap. de confirmationibus* 2. *de confirm. utili.*

(2) Innoc. III. in *cap. ut nostrum* 56. *de appellationibus*: et rursus in *cap. Eccles. S. Mariae* 4. *ut lite pendente.*

(3) Paul. II. in extr. *ad Romani* 14. *de praebendis.*

(4) De qua superius dictum est *num.* 48.

(5) Id a Greg. XIII. declaratum *const.* 41., et a Rota pluries decisum fert Rigant. *in Reg. I. Canc.* §. 1. *num.* 110. et *in Reg. XVII. num.* 37.

(6) Bonif. VIII. in *cap. si postquam* 13. *de praebendis in VI.*

Sedem praesentata sit, atque admissa (1), eaque consummata jus omne suum resignans amiserit, affectionem parit (2). Itaque post eam si resignans mortem obiverit extra Curiam in mensibus Ordinariorum, antequam Papa beneficium ex tali resignatione vacans alteri contulerit: istud jam Sedi Apostolicae affectum non poterit dioecesanus, tamquam vacans per obitum conferre. Eodemque jure Gregorius XIII. beneficia ob omissam resignationis publicationem vacatura, tamquam affecta Sedi Apostolicae reservavit (3). At quoties pontificia resignati beneficii collatio fiat irrita, vel incapacitate risignatarii, vel vitio subreptionis, aut obreptionis: nullam tunc procreari affectionem, locorumque Ordinarios non impediri, quominus illud postea vacans per obitum libere conferant suis in mensibus, Rota pluries definivit (4). Pariter si resignans infirmus intra viginti dies post consensum in Cancellaria ab ipso rite praestandum decesserit, collationem interea factam rescindit, beneficiumque vacare per obitum sine reservatione, vel affectione declarat Cancellariae Regula XIX. *de viginti*. Alia tum caussa pariens affectionem est *commenda* (5), seu administratio vacantis Ecclesiae, vel abatiae regularis a Summo Pontifice alicui clerico saeculari ad vitam, aut ad tempus concessa, per quam Papa proprium illius statum regularem non destruit, nec mutat, sed integrum servat (6): Sedique Apostolicae retinet futuras de ea provisiones, donec ipsam in titulum contulerit, vel ordinariis collatoribus dimiserit providendam. Ex primaeva etiam *erectione* beneficii, quam Papa, vel ipse fecerit, vel Ordinaro-loci auctoritate apostolica faciendam mandaverit, prima ejus

---

(1) Card. de Luca *in summa de beneficiis num.* 92.

(2) Nec nuda resignandi voluntas, nec licentia ad resignandum a legitimo Superiore obtenta beneficiarium jure suo destituit, quamvis post hanc ipse obtentam ad cedendum, et renunciandum compelli, ex decreto Conc. Later. IV. sub Innoc. III. in *cap. quidam* 12. *de renunciatione.*

(3) Greg. XIII. *const.* 84. *de publicandis resignationibus.*

(4) Rota coram Merlino *dec.* 768. *num.* 15. Priol. *dec.* 284. *num.* 8. alibi apud Rigant. *in Reg. I. Canc.* 1. *num.* 102.

(5) Card. de Luca *loc. cit.* Rigant. in *Reg. I. Canc.* §. 1. *num.* 82. *et* 103.

(6) De qua dicam inferius *cap,* 11.

dem collatio tamquam affecti ad Sedem Apostolicam pertinet (1). *Unio* beneficiorum ad solam possessoris vitam instar commendae affectionem quoque producit ex conjecturali Papae voluntate ulterius providendi, quae cessat in perpetuis, et realibus unionibus (2). Insuper et dispensatio retinendi beneficia incompatibilia cum decreto declarante, *ea tunc eo ipso vacare* apud Sedem, *suspenso vacationis effectu usque ab obitum*, affectionem infert: secus, ubi ejusmodi decretum vacationis non adjiciatur, eoque magis ubi retenta beneficia non vacare dicantur (3). Sed coadjutoria futuram coadjutori successionem indulgens cum clausula *ex nunc pro tunc* ad beneficium plenum, quod coadjutus debeat, quoad vixerit, retinere, affectionem eo ipso consumit, eamque non protrahit post obitum coadjutoris, neque coadjuti. Nam obeunte coadjuto superstes coadjutor continuo succedit sine ullo vacationis intervallo: et vice versa coadjutore praemoriente beneficium ex obitu coadjuti posteriore vacabit sine affectionis vinculo (4). Quandoquidem consumitur, et cessat perinde affectio, atque reservatio, quotiescumque pontificiae collationis opus perfectum semel absolutumque sit: quamvis possessionem realem beneficii jam sui provisus fortuito non ingredietur (5).

LXIX. Reservationem beneficiorum quadripartitam Regulae Cancellariae vel infigunt continenter *personis* (6), aut *rebus*, puta *beneficiis* ipsis (7), vel fortuito committunt vacationis *lo-*

---

(1) Rota *dec.* 94. *num.* 9. coram Royas, Corrad. *in prax. benef. lib.* 2. *cap.* 15. *num.* 156., *et seq.* Rigant. *in Reg. IX. Cancell.* §. 2. *num.* 128.

(2) Rigant. in *cit. Reg. I. Cancell.* §. 1. *num.* 103.

(3) Rigant. *loc. cit.* §. 7. *num.* 120., *et seq. num.* 152, *et* 221.

(4) Rigant. in *Reg.* 45. §. 1. *num.* 32., *et seq. to.* 3.

(5) Ex supra jam dictis *num.* 65, cum Rigantio in *Reg. I.* §. 1. *num.* 119, *et* 120.

(6) Personas Curialium, familiariumque Papae, et Cardinalium, cetera, quibus adhaeret reservatio, recensui superius a *num.* 28. ad 36.

(7) Cathedralibus nimirum Ecclesiis, praelaturis, et abatiis valorem florenorum 200. excedentibus, beneficia trium basilicarum Urbis, dignitatesque primas, et principales in Cathedralibus, et Collegiatis, de quibus dictum supra est a *num.* 37, *ad* 42. Tutum

co (1), aut *tempori* (2), Quum *personales*, tum *reales* reservationes *perpetuo* durare, suamque vim, papali etiam Sede vacante, retinere ideo putantur: quia notam permanentem pontificiae dispositionis per eas certis *personis*, certisque *beneficiis* semel impressam, ut inferiores praelati ne amoveant, subjectionis, et obsequii ratio postulat (3). Nonnullis insuper aliis Cancellariae Regulis beneficia reservantibus perpetuitatem dant perpetuae Pontificum constitutiones: videlicet Regulae XXII, et XXIII. de beneficiis per obitum familiarium Cardinalium vacantibus, non impetrandis sine eorumdem Cardinalium consensu: constitutiones Gregorii XIV, et Pauli V, tum Regulae I. de vacantibus per sententiam privationis auctoritate apostolica latam constitutio Pauli III. de parochialibus contra formam Tridentinam collatis constitutio ejusdem S. Pii V. (4). Quemadmodum Regulae I. de vacantibus apud Sedem, et in Curia constitutiones Clementis IV, et Bonifacii VIII. (5); nec non Regulis I, III; et XXII. de retentis incompatibilibus constitutio Ioannis XXII (6). Dum igitur affirmant generatim Doctores mobilem, ac temporaneam vim usque ad Papae obitum inesse reservationibus Regularum Cancellariae non clausis in corpore juris, ipsasque o-

---

proinde non est responsum Campanilis *divers. jur. cap. rubr.* 11. *cap.* 15. *num.* 26., *et* 27. opinantis Regulam IV. quae reservat primas, et principales Cathedralium, et Collegiaturum dignitates, una cum aliis Regulis cessare vacante Sede Apostolica. Eumque refellit Rigantius in *Reg. IV.* §. 2. *num.* 3.

(1) Hanc loci reservationem spectant, quae apud Sedem, et in Curia vacant beneficia, ex supradictis *num.* 13. *et* 22.

(2) Puta mensibus apostolicis, vel dum Cardinales ab suis titulis absunt, vel sedes Episcopi collatoris vacat, ex supradictis *num.* 39, 42, 43, *et seq.*

(3) Rota coram Merlino *dec.* 192, tum *dec.* 33. *par.* 14. *rec. et dec.* 121. *par.* 19 *rec.* Doctores communi sententia penes Rigant. in *proem. Reg. Cancell. num.* 75, *et seq. to.* 1.

(4) Rochus *disp. jur. cap.* 80. *num.* 19. Rigant, *in proem. Reg. Canc. num.* 74.

(5) Clem. IV. in *cap. licet* 2, et Bonif. VIII. in *cap. praesenti* 34. *de praeb. in* VI; de quibus dictum est supra *num.* 13, 15, 18, *et* 21.

(6) Jo. XXII. in extravag. *execrabilis* 4. *de praeb.* exposita jam superius *cit. num.* 21.

mnino extinctas inde silere, donec novus Pontifex easdem crastino suae assumptionis die instauraverit (1): eas tantum esse ita extinguibiles commonet Rigantius ex receptis moribus, rebusque judicatis, quae ambiguum, et incertum eventum expectant a conditione mensium, seu *temporis* vacationum, vel *loci* (2). Nam quoties dubia res est, utrum beneficii vacatio in mense, ac die, vel loco reservato, an ordinario sit eventura: jam liquet nullam tunc mobiles reservationis apostolicae notam reapse imprimi beneficiis, nullumque imponi ordinariis collatoribus froenum, nisi postquam cesserit, et venerit dies vacationis in mense, ac loco reservato. Has propterea reservationes dicere *conditionales* licebit, quae a fortuito vacationis eventu pendent: alias vero *puras*, quae continuo inhaerent certis personis, certisque beneficiis, statim ac fuerint Regulis pontificiis imperatae. Hinc Regula IX. de mensibus reservatis, Regula VIII. de Curialibus, qui a suis absunt Ecclesiis, vel titulis, dum beneficia vacaverint, et Regula II. de beneficiis vacante Sede Episcopale vacantibus, quia reservationem ratione *temporis* ambiguam indicunt, per obitum Papae procul dobio expirant. Quod vero ad reservationem *localem*, liquet Regulam I. de vacantibus in Curia, et apud Sedem beneficiis, ex Bonifacii VIII. constitutione non afficere parochiales Ecclesias Papa mortuo vacantes, vel ab eo vivo non collatas (3): nec beneficia intra duas ab Urbe diaetas vacantia per obitum non curialium. Nam Bonifacius idem VIII. dum perpetuo reservata fore declaravit beneficia Curialium dumtaxat, qui Romana etiam Ecclesia vacante mortem obirent in locis intra duas ab Urbe diaetas jacentibus (4): tacito quidem sensu innuit aliorum omnium beneficia intra duas ejusmodi diaetas papali Sede vacante obeuntium, qui nullum in Romana Curia nexum habeant ratione officii, vel familiaritatis: in reservationem respectu loci ambi-

(1) Ex supradictis *hoc cap. num.* 21.

(2) Card. de Luca *de benef. disc.* 7. *num.* 5. Corrad. in *prax. benef. lib.* 2. *cap.* 13. *num.* 54. et Rigant. in *rub. Regul. Cancell.* §. 2. *num.* 6, *et in comm. ad Reg. IV.* §. 2. *num.* 33. *et* 34.

(3) Bonif. VIII. in *cap. si apostolica* 35. *de praeb. in VI.* Videsis dicta superius *num.* 17.

(4) Idem in *cap praesenti* 34. *de praeb. in VI*, de quo superius dixi *n.* 16.

guam Papa defuncto non incidere (1). Quae igitur viduata pontificia Sede, sic vacaverint beneficia in mensibus, aliisve temporibus, ut locis reservationi obnoxiis Ordinarii locorum jure suo conferunt usque ad novam Regularum editionem (2), eorumque collatio valebit, etiamsi facta sit, dum ii Papae obitum ignorarent (3). Et versa vice irrita erit, sed impunis Ordinariorum collatio, quae post novas jam editas, nondum etiam promulgatas Regulas fiet bona fide, antequam novi Pontificis creatio, editioque Regularum ipsius eis inolesceret.

LXX. Affectio eadem habens cum reali reservatione stabilitatem continuam pariter obeunte Papa non deficit, sed viget, quoad beneficii semel affecti apostolica dispositio, et collatio perficiatur (4). Differri nihilominus affectio a reservatione: quia *reservatio generalis* est, quam pontificia *verba* Regularum, vel constitutionum imperant (5): *affectio* autem est *reservatio specialis*, quae non verbis, sed *facto* Pontificis inducitur, ubi suam ipse manum ad aliquod speciale beneficium adponat (6). Hinc affectio reservatione ita potior esse videtur, ut speciale mandatum, quod generali derogat (7).

LXXI. Hactenus dicta locum in beneficiis liberae collationis habent: secus est in beneficiis de jurepatronatus quum regio et feudali, tum laicali, qua simplici, qua mixto, quae ab omnibus Regularum Cancellariae reservationibus eximit communis Doctorum sententia hoc in Regno recepta, pluribusque juris communis, et earumdem Regularum auctoritatibus firmata. In primis quae *Regibus, et Reginis, eorumque filiis* concessa privilegia sunt, ad ea posteriores indultorum limitationes, restrictio-

---

(1) Huc porro spectat mobilis reservatio ratione *loci*, quam tradunt Card. de Luca, et Rigant. *loc. cit.*

(2) Rigant. in *proem. Regular. n.* 69. *to.* 1. *et in tom. Reg.* 68. *n.* 33. *to.* 4.

(3) Gonzalez in *Reg.* 8. *gl*, 65. *num.* 22. Tondut. *par.* 2. *cap.* 3. §. 3. *n.* 47. et Rigant. in *Reg.* 2. *Canc.* §. 3. *n.* 116.

(4) Rigant. in *cit. proem. Reg. n.* 58. *ad* 42.

(5) Ex supradictis *n.* 65. *et* 67.

(6) Rota *dec.* 30. *n.* 20. *et* 21. post Navarium Capon. *discept.* 10. *n.* 24. Paulut. *jurisprud. sacr. to.* 2. *lib.* 6. *tract.* 10. *cap.* 4. *n.* 4.

(7) Alex. III. in *cap. sicut de rescriptis.*

nes non extendi Clemens IV. declaravit, et statuit (1). Regula XLII. Cancellariae apertius excipit a pontificiis dispositionibus, et mandatis de providendo beneficia *ad aliquem Regem, Ducem, Marchionem, vel alium Principem pertinentia*. Quod vero in Ecclesiis, et beneficiis patronatus laicorum Legati apostolici reservatio, nec patrono laico jus praesentandi, nec dioecesano collatori jus praesentandi ullatenus deminuat, Innocentius III. explicuit (2). Gregorius IX. ad Anglos magnates rescribens, nedum collationem pontificiam Ecclesiae de Luthunum Eboracensis dioecesis, de jure patronatus militis Roberti de Tuinge revocavit, inquiens ignorasse, *quod praesentatio ad laicum pertineret*: sed inhibuit etiam generatim, *ne cui de cetero liceat Ecclesias praedicti regni, in quibus laici sunt patroni, praeter eorum adsensum Sedis Apostolicae auctoritate conferre* (3). Invaluit inde commune judicium pro generali exemptione beneficiorum jurispatronatus laicalis a cunctis reservationibus pontificiis, et Regulis Cancellariae clausis etiam in corpore juris, servatumque Ordinariis locorum est integrum jus instituendi praesentatos a patronis laicis ad beneficia jurispatronatus, quamvis ea quomodolibet ubicumque per cessum, vel decessum Curialium intra duas a Romana Curia dietas, aut in mensibus reservatis vacarent (4). Quinimmo Romani Pontifices ipsi consueverunt in suis Cancellariae Regulis beneficia reservantibus ideo nullum de patronatibus laicorum facere verbum, ut hos nulla ejusmodi reservationum lege obstrictos in-

(1) Clem. IV. in *cap. ne aliqui* 5. *de privilegiis in VI.*

(2) Innoc. III. in *cap. cum dilectus* 28. *de jurep.* ubi Archidiaconus Carnotensis fertur subdiaconum praesentasse ad Ecclesiam, tamquam laicus patronus, dein eum Episcopus dioecesanus recte instituisse: quamvis Legatus apostolicus Ecclesiam in eo archidiaconatus primo vacaturam sibi reservasset.

(3) Greg. IX. *ep.* 13. ad magnates Angliae, an. 1239. et *ep.* 14. ad Card. Othonem suum in Anglia Legatum, apud Pinsonium *de beneficiis* verb. *canonica* §. 9. *num.* 8. Matthaeum Parisium ad an. 1239. N. Alexandr. in *hist. saec.* XIII., et XIV., *par.* 2. *cap.* 7. *art.* 3. *num.* 4. Rigant. *in Reg.* 42. *Canc. n.* 54. *to.* 3.

(4) Abbas in *cap. dilecta de majorit. et obed.* Gernon. *de indult. Cardinal.* §. *si vero illa num.* 17. Hier. Gonzalez. *in Reg.* 8. Gl. 12. Barbos. in *cap. dilectus de offic. legat.*

nuerent: quum ea sit odiosa, et strictiorem accipiens interpretationem a casibus expressis ad non expressos numquam sit extendenda. Hunc vero sensum in recitatis Regulis tacitum aperit, firmatque satis Regula XLII. Haec enim sola de jurepatronatus laicorum expresse loquens vindicat collationem beneficiorum juripatronatus laicali jure communi tributam Sedi Apostolicae in duplici casu *devolutionis* ob neglectam, aut a patronis laicis praesentationem intra quatuor menses, aut ab Ordinariis collationem intra sex menses, vel accedente *patronorum assensu*: nec non facultatem *derogandi* juripatronatus ex certa illius scientia, et expressione (1). Hoc in Regno prior istius Regulae pars usu viget, posterior secus. Nam commune jus decretalium ubique receptum, quoties patroni laici intra quatuor menses, et ecclesiastici intra sex menses omiserint praesentare, quum ad Episcopum in primis devolvat liberam beneficii provisionem (2), et ubi ordinarii collatores intra sex menses collationem non expleverint, hanc ad Metropolitanum, Sedemque Apostolicam transferat (3): pontificiae inde collationes, quae tunc jure devoluto fiunt, suam cum regio placito executionem sortiri consueverunt. Dum insuper beneficia jurispatronatus laicorum consentientibus

---

(1) His verbis concepta est Regula XLII: *Item voluit, quod super quovis beneficio ecclesiastico de* jurepatronatus laicorum *non expediantur litterae, nisi ponatur expresse, quod ejus collatio ad Sedem Apostolicam legitime est* devoluta vel *quia* tempus *patronis laicis* ad praesentandum *a jure praefixum* lapsum *existat, aut ad id* patronorum *accedat* assensus. *Et si per ipsum juripatronatus hujusmodi* derogari *contigerit, jurispatronatus hujusmodi mentio dispositive, ac specifice, et determinate, non autem conditionaliter fiat, si illud ad aliquem* Regem, Ducem, Marchionem, *vel alium* Principem *pertineat. Et si de hoc in litteris provisionis, vel mandato de providendo de dicto beneficio similis mentio facta non fuerit: non censeatur quomodolibet* derogatum.

(2) Alex. III. in Conc. Later. III. *cap. quoniam* 3. et *cap. eam te decet* 22. *de jurepatr.* Innoc. III. in *cap. cum propter discordias* 27. *eod. tit.* et Bonif. VIII. in *cap. un. de jurep. in VI.* Videsis *tract. de jurepatr. cap.* 47.

(3) Alex. III. eodem Conc. Later. in *cap. nulla ecclesiastica ministeria* 2. *de concess. praeb.* Videsis dicta superius *num.* 12.

patronis, ad eorumque praesentationem providerit Sedes Apostolica: tunc ejusmodi collationibus Regia Potestas nec etiam adversatur, quia volenti, et consentienti nulla fit injuria (1). Ipsis vero contradicentibus, vel insciis patronatui laicorum *derogari*, vel semel *in totum*, videlicet sine consensu patronorum vel omnium, vel majoris partis eorumdem cuivis ab Apostolica Sede conferri beneficium jurispatronatus instar liberae collationis quomodolibet vacans, regni mores passi numquam sunt, Tridentina Synodo suffulti (2). Sed pontificias derogationes medietati vocum patronorum usitatas, regiove placito in diem communitas jamdudum vidit aetas nostra. Nam discordes compatroni, quoties alium alii praesentarent, eorumque vota in duos ex aequo dividerentur, vel in unum consententia saltem aequarent medietatem ipsorum, Apostolica Sedes consueverat beneficium ei conferre, qui ad ipsam cito recurrens, suosque adversarios praeveniens assereret *se intra legitima tempora praesentatum majori parte, vel saltem medietate patronorum*, postulando gratiam derogationis alteri medietati compatronorum. Nullam sane injuriam visus est Pontifex tunc inferre nec patronis dissentientibus, neque alteri ab eis praesentato, si quum duobus beneficium conferri non possit ab Episcopo, alterutri eorum aequale jus habentium ipse gratificationem largiretur, arbitrio Episcopi tributam jure communi (3).

LXXII. Ecclesiasticum vero patronatum jura Decretalium,

---

(1) Gregorius IV. in cit. *ep.* ad magnates Angliae an. 1239. inhibuit: *ne cui de cetero liceat Ecclesias, in quibus laici sunt patroni, praeter eorum assensum, Sedis Apostolicae auctoritate conferre.* Communis autem invaluit opinio, quod consensus patroni quum praecedere, tum subsequi apostolicam provisionem valeat, ex Rota, Parisio, Lambert. Piton. apud Rigant. in *Reg.* 42. *Canc. num.* 68.

(2) Trid. in *cap. sicuti legitima* 9. *sess.* 25. *de ref.* aequum non esse definivit *legitima patronorum jura tollere, piasque fidelium voluntates in eorum constitutione violare*: sanxitque ut *eis non derogetur*. Videsis dicta in *tract. de jurepatr. cap.* 23.

(3) Luc. III. in *cap. cum autem* 24. *de jurep.* simile gratificandi, et praeeligendi arbitrium in pari caussa inter duos, vel plures compròbat Ulpianus in *l. si quis in gravi* 3. § *si cum omnes* 4. *D. ad Silanianum.*

et pontificiae constitutiones pontificiis reservationibus quum specialibus, tum generalibus subjiciunt. Nam Innocentius III. ratam in primis habuit reservationem Ecclesiae de jurepatronatus Archidiaconi Carnotensis, quam edixerat Hostiensis Episcopus Sedis Apostolicae legatus: *quoniam in eo*, ait, *quod tamquam clericus faciebat, suberat jurisdictioni legati; unde postquam idem legatus donationem illius Ecclesiae sibi decreverat reservandum, ad eam tamquam clericus non potuit quempiam praesentare* (1). Dein rescripsit collationem Ecclesiae S. Teudonis a legato Sedis Apostolicae factam inconsulto Archidiacono Methensi patrono, ad quem praesentatio pertinebat, valere: *quum plus juris habeat*, ait, *in concessione praelatus, quam in praesentatione patronus, nec praejudicetur praelato* (eoque minus clerico patrono in futuris puta vacationibus) *si quando per Apostolicae Sedis legatum eo inconsulto Ecclesia concedatur* (2). Mox exceptiones laici patronatus in antedictis decretalibus, et constitutionibus iteratae contrariam firmarunt regulam de patronatu ecclesiastico reservationibus apostolicis generatim affecto, quam Curia Romana tenet (3). Cancellariae Regula II. de vacantibus Episcopali Sede vacante beneficiis ea etiam reservat speciatim, quae *ad praesentationem, electionem, et quamcumque aliam dispositionem Patriarcharum, Primatum, Archiepiscoporum, Episcoporum, Abatum, ac aliorum quorumcumque collatorum, et collatricum saecularium, et regularium quomodolibet* spectent: *non tamen ad collationem cum alio, vel aliis, aut etiam ad alterius* praesentationem, *vel* electionem *pertinentia* (4). Tum

---

(1) Innoc. III. in *cap. cum dilectus* 28. *de jurepatr.*

(2) Idem in *cap. dilectus* 6. *de officio legati.*

(3) Rota coram Cavalerio *dec.* 268, *et* 547. coram Gregorio *dec.* 48. coram Buratto *dec.* 103, et alibi saepius apud Rigant. in *Reg. IX. Canc. par.* 1. §. 2. *num.* 144. *to.* 2. Card. de Luca *de jurepatr. disc.* 65. *num.* 18. et *disc.* 69. *num.* 9. Gonzalez *in Reg. VIII. Canc. gl.* 18. *num.* 6. *et* 16, Van-Espen *par.* 2. *tit.* 25. *cap.* 2. *num.* 25.

(4) Haec verba palam indicant, quod patronatum ecclesiasticum cujuslibet collatoris ecclesiastici dumtaxat ea reservatio complectatur: non alium itidem ecclesiasticum, quem patroni clerici quum

Regula VIII. beneficia trium basilicarum Urbis spectantia *ad collationem*, vel ad *praesentationem Cardinalium*, quoad ii ab suis titulis abfuerint, reservat. Regula IX. amplius extendit reservationem mensium ad ea etiam beneficia, quae *ad praesentationem, et electionem quorumcumque collatorum, et collatricum saecularium, et quorumvis Ordinum regularium quomodolibet* pertinent (1). Sunt nihilominus, qui exemplum a reservationibus juspatronatus ecclesiasticum in Hispania, aliisque locis contestantur (2). Bonifacius VIII. a suis de providendo mandatis istud quoque maluit excipere, inquiens: *illis vero, pro quibus scribimus, ut provideatur illis de personatibus vel dignitatibus, etiamsi curam habeant animarum, ad collationem provisionem*, praesentationem, *vel dispositionem quorumcumque spectantibus, provideri nequibit de praelaturis, personatibus, vel dignitatibus, ad quos, seu quas per* electionem *ii, qui eis debent praefici, assumuntur* (3). Hinc Doctores aut ab indultis pontificiis, et Concordatis profluxisse apud Germanos, Gallos, Belgas, ceteros hujusmodi exemptionem patronatus ecclesiastici adstruunt (4), aut a lege fundationis. In hujus enim limine fundatores habent ex receptis moribus arbitrium eximendi beneficia sua a reservatis mensibus, et

---

saeculares, tum regulares obtineant sine jure conferendi, seu instituendi.

(1) Huic Regulae IX. subjectum jus patronatus ecclesiasticum ex communi DD. sententia probat Rigant. in *par.* 1. *ejusdem Reg.* §. 2. *num.* 365. *et seq.*

(2) Garzias *de benefic. par.* 5. *cap.* 1. *num.* 517. Simonett. *de reservat. qu.* 17. Frasso *de regio patron. lib.* 1. *cap.* 3. *num.* 43. Kochier in *Reg. IX. Canc. gl.* 8, Capon. *disc.* 76. *num.* 23. *to.* 2. Matt. Paris. *ad ann.* 1339, et alibi, Van-Espen *to.* 2. *jur. eccl. tit.* 23. *cap.* 5. *num.* 26. Blondeau ad Bouchel *in biblioth. canonic.* verb. *collacion.*

(3) Bonif. VIII. in *cap. cum in illis* 16. *de praeb. et dignit.* Ad hunc textum spectat Gonzalez in *Reg. VIII- gl.* 11. *num.* 73. ita scribens: *nulla reservatio extenditur ad beneficia electiva, vel praesentata, quamvis confirmatio vel institutio secuta non fuerit.*

(4) Card. de Luca *de benefic. disc.* 31. *in princ:* Piton *discept.* 25. *num.* 4: Rigant. *to.* 1. *in proem. Reg. Canc. num.* 53.

quavis alia reservatione Regularum Cancellariae verbis vel expressis, quae scilicet collationem Apostolicam aperte excludant: vel verbis aequipollentibus, quae eumdem sensum tacitum involuant, ubi voluerint nimirum, quod electio, et praesentatio *semper omnino*, *et perpetuo* in singulis vacationibus ad eam personam ecclesiasticam, vel Capitulum, vel Collegium pertineat, aut institutio, et confirmatio ab Episcopo semper, aliove loci Ordinario fiat (1).

---

(1). Rigant. in *par.* 1. *Reg. IX.* §. 2. *num.* 162. *ad.* 169.

FINIS TOMI I.

INDEX

CAPITUM TOMI I.